תלמוד בבלי

מסכתות פסחים, ראש השנה וסוכה · המאה הי״ב

Talmud Bavli

Tractates Pesaḥim, Rosh ha-Shanah, and Sukkah — a 12th-century manuscript

12th century

An exact copy of the original manuscript

What you are holding is an exact copy of a 12th-century manuscript of the Babylonian Talmud containing the tractates Pesaḥim, Rosh ha-Shanah, and Sukkah — three of the central masekhtot of Seder Mo'ed.

Twelfth-century complete-tractate manuscripts of the Bavli are extremely rare. Most surviving medieval witnesses are from the 13th and 14th centuries; the few earlier ones, like this codex, are foundational reference points for the modern critical study of the Talmudic text.

The volume preserves a recension of these tractates that predates the consolidation of the printed editions by several centuries — and predates the great 14th-century Munich Talmud (Cod.hebr. 95), which is the only complete medieval Bavli to survive intact, by some two hundred years.

The original is held at The Library of The Jewish Theological Seminary in New York. To turn these pages is to read the Talmud roughly as it stood in the hands of the rishonim of the high Middle Ages.

ECHOES OF HISTORY SERIES

Brought to the public and printed by the Baal Shem Tov House Press

Bringing Jewish History to life.

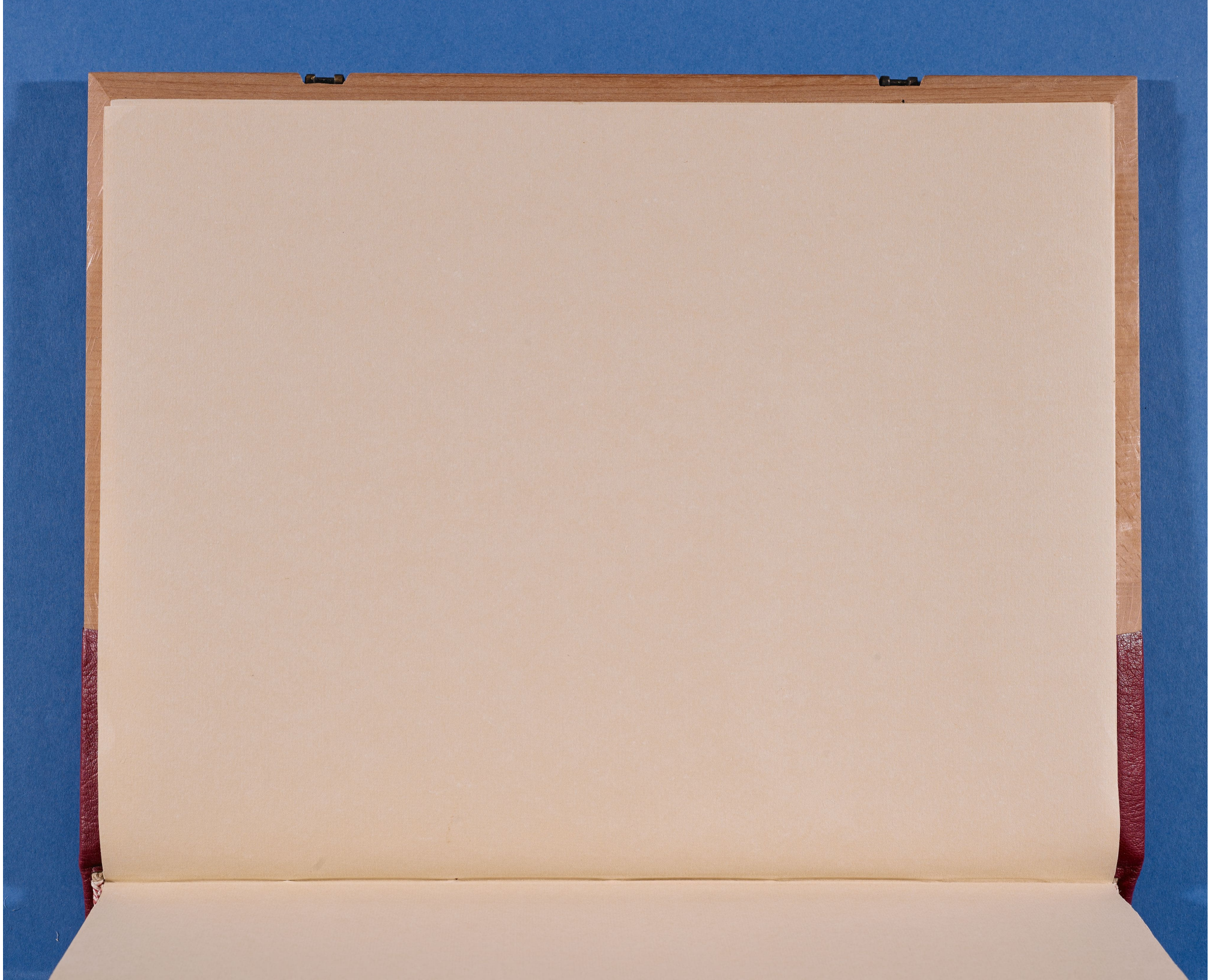
www.baalshemtovhouse.com

The original manuscript is held at **The Library of The Jewish Theological Seminary** in New York.

Image courtesy of The Library of The Jewish Theological Seminary.

Contact **office@baalshemtovhouse.com** for more information about the Baal Shem Tov House Press and its Echoes of History Series.

Copyright 2026 The Baal Shem Tov House
www.baalshemtovhouse.com
office@baalshemtovhouse.com

מעשר מן המעשר מע
מעשר מן המעשר אמ' ליה
ליה עליך אמ' קרא אמרי עשרי
לא אידגן " מעשר שני והקדש
שנתן את החדן ולא נתן את החומש והא קמל דאין ה
" והכהנים בחלה " פשיטא מהו חזמא מצו
" אכל לא בטבל " פשיטא בטבל טבל מדרב
בעציץ שאינו נקוב " ולא במעשר ראשון שלא נ
פשיטא לא צריכא שהקדימו בכרי ונטלה היטנו ת
נטלה חימנו תרומת מעשר גדולה מהודחמא סד אמ' ליה רב
כד שני ליה " ולא במעשר שני וחקדש שלא נפדו "
פשיטא אמ' אביי מאי לא נפדו לא נפדו ותקנן מעשר שחיללו ע"י סימון
דרחמנא אמ' ויצרת חכסף בידך דבר שיש עליו צורה הקדש שחיללו על תקריקע
ורחמנא אמ' ונתן הכסף ונתן וקם לו " תנו רבנן יכול יוציא אדם ידי חוסה
בטבל שלא נתקן כר טבל נמי הא לא נתקן הוא אלא בטבל שלא נתקן כל עיקר
שנטלה חימנו תרומה גדולה ולא מעשר ראשון ולא מעשר שני
ואפילו מעשר עני מניין תל לא תאכל עליו חמין שבעת ימים ונו' מי שאיסורין
תאכל חמין יצא זה שאין איסורו בבל תאכל וחמין אלא משום כל תאכל טבל
ואיסורא דחמין להיכן אולא אמ' רב ששת הא מני' שמעון היא דאמ' אין
איסור חל על איסור דתנא' שמעון אומ' האוכל בחבירום הכפורים פטור ורבנ
אמ' אפילו תימא רבנן משה איסורו משום כל [illegible]
משום בל תאכל וחמין בלבד אלא משום בל [illegible]
מחזורתא בר ששת " תנו רבנן [illegible] עשר שני
בירושלם תל לחם ענני שנאכל [illegible] ניטה אלא
בשמחה דברי' יוסי הגלילי עקיבא [illegible]
[illegible]
עני [illegible] יוסי הגלילי מקרינן עני עני קריקור עקיבא הא [illegible] עני ט שמואל
דאמ' שכחה לחם עונין עליו בתרומה וקברי עקיבא עסה שנלשה בין ו
ושמן ורבש לא ותנא אין לשין את העסה בין שמן ורבש אם

LIBRARY
03272

מאי טעמיה דר' יהודה דכתיב [illegible] פויכ
כתנור אחד קרוי לחם שאין אפוי[illegible] ריסה ורב
יוסף אחורי דר' זירא ויתיב ר' זירא [illegible] קף לר' זירא
בעי מיניה מעלא דביק מכפנים דהדתיה מסחון מהו אמר ליה מאי אימ' ליה
דאמ' ליה ניחו מעשה אילפם אמ' ליה רב יוסף בעי מעיה מעולא חדכי ק
מכפנם ואכוקה כנגדו מה הוא אמ' ליה מאי אימא לחד אמ' לי רוב עניים ע
עשין כן " אמ' אסי עיסה של מעשר שני לדברי ר' מאיר פ
מן החלה לדברי יהודה חייבת בחלה " מצה של מעשר שני לד[illegible] אי
אומ' אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח לדברי חכמים אדם יוצ
חובתו בפסח " אתרג של מעשר שני לדברי ר' מאיר אין אדם
ידי חובתו ביום טוב לדברי חכמים אדם יוצא בה ידי חובתו ביום ט
מתקיף לה רבפפא בשלמא עיסה דת עירסותיכם אתרוג נמי דת ולקחתם
לכם משלכם אלא מצה מי כת מצתכם מצה הנת " אמ' רבה אמ' ר' ישמעא
איתימא רב יימר בר שלמיה אתיא לחם לחם כת הבא לחם וכת והיה
באכלכם מלחם הארץ מה להלן משלכם אף כאן משלכם לימא מסייע
ליה עיסה של מעשר שני פטורין מן החלה דברי ר' מאיר וחכמים אומ' חייב
בחלה לימא מסייע ליה היא היא לימא מדרבה פליגי דהא נמי פליגי שני
החם דת עירסותיכם תרי זמני " בעי רישקיש מחו שיצא אדם ידי
חובתו בחלה של מעשר שני אליבא דר' יוסי הגלילי לא תבעי לך דתשתא
בחוליו לא נפיק בחלתו מיבעיא כי תבעי לך אליבא דר' עקיבא דאמ' נפיק
בחוליו הוא דנפיק דאי מטמו להופריק להו ואכל חלה דאי מטמיא לשריפ
אלא לא או דילמא הואיל ואילו לאקרא עליה שם נפיק כה השתא נמי
נפיק כה " איבא דאמרי הא נמי לא תיבעי לך דאמרינן הואיל כי תבעי
לך חלות לקוח דתנן חלקוח בכסף מעשר שני שנטמא יפרה ר' יהודה אומ'
יקבר ואליבא דחבנן דאמרי יפרה לא תבעי לך דהיינו מעשר כי תבעי לך
אליבא דר' יהודה דאמ' יקבר מאי מי אמרינן הואיל ולאו לקוח נינ
הואיל ולא קרא עליה שם נפיק כה השתא נמי נפיק כה או דילמא חד הואי
אמרינן תרי הואיל לא אמרינן אמ' רבא מסתברא שם מעשר "

מתני' " חלה חדה ורקיק נזיר כו' " מנא הני מילי אמ' רבה
אמ' קרא ושמרתם את חמיצות מיצה המשתמרת לשם מיצה

מדברי בולן נלמוד ידק מרישא [illegible]

באחרים " רבינא אשכחיה לרב [illegible]

אמרי'תא אמ'ליה מאי דעתיך דמרישא טפי הא אנן תנן חזרת ותאנא דבי
שמוא חזרת ואמ'ר חושעיא מיצוה בחזרת ואמ'ר יוסא מאי חסא דחס רחמנא
עילוון ואמ'ר שמוא בר נחמני אמ'ר יונתן למה נמשלו מיצרים למרור לומר
לך מה מרור זה תחלתו רך וסופו קשה אף מיצרים תחלתן רך וסופן קשה אף
לי הדריבי אמ'ליה רב רחומי לאביי ממאי דהאי מרור ירק הוא או מרה
דכופיא במיצה מה מיצה גידולי קרקע אף מרור גידולי קרקע אימא
כמיצה מה מיצה מין זרעים אף מרור מין זרעים ואימא הרד[illegible]
מה מיצה שנקח בכסף מעשר אף מרור נקח בכסף מעשר " [illegible]
רב חנן לאביי אימא מרור חד מרודים כתו אימא תרי במיצה מה מיצה מינין
הרבה אף מרור מינין הרבה " אמ'ר יוסה בר בר רב הונא אמ'ר יוחנן
שאמרו חכמים אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח כולן נזרעין בערוגה אחת
למימרא דלית בהו משום כלאים " מתיב רבא חזרת וחזרת גלין עולשין ועל
ועולשי שרה כרישין וכרישי שרה בוסבר וכוסבר שרה חרדל וחרדל
המיצרי ודלעת המצרית וחרמוצה אינן כלאים זה בזה חזרת וחזרת
גלין אין חזרת ועולשין לא וכי תימא בולהו כהדדי קא תני להו אחא אמ'ר זונות
זונות שנינו מאי נזרעין כהלכתן " כהלכתן תנינא ערוגה שהוא ששה על ששה
טפחים זורע בתוכה חמשה זרעונין ארבע על ארבע רוחות ואחת באמצע
מהו דתימא הני מילי בזרעים אבל בירקות לא למימרא דירקות אלימי
מזרעים והתנן כלמיני זרעים אין זורעין בערוגה כלמיני ירקות זורעין בערוגה
מהו דתימא הני ירקות מין זרעים נינהו קמ'ל מין זרעים סלק דעת הא אנן תנן
ירקות והניבר קפרא ירקות ותנא דבי שמוא ירקות חזרת אי צטריכא ליה סלק
דעת הואיל וסופא להקשות מתיב ליה רווחא טפי לא אמ'ר יוסי בר חנינא קלח
כרוב שהקשה מרחיבין לו בית רובע אלמא יהבינן ליה טפי רווחא הכא נמי
מתיב ליה רווחא טפי קמ'ל " יוצא בהן בין לחין בין יבישין "
" אמ'ר חסדא לא שנו אלא קלח אבל עלין לחין אין יבשין
לא הא מדקאמ'ר סופא וקלח שלהן חוורישא עלין פרושיקא מפרישמאי
בין לחין בין יבשין קלח מתיבי יוצאין בהן וקלח שלהן בין לחין ובין יבשין דברי
רמאיר וחכמים אומ'ר לחין יוצאין בהן יבשין אין יוצאין בהן ושוין שיוצאין בהן

בהן כמו[illegible] בשרין כללו של דבר כל שישבו
טעם מרור[illegible] אין יוצאין בו תרגמא אקלח תנא
אין יוצאין בהן כמושקין משום אלעזי אמרו יוצאין בהן כמושקין " בעי
רמי בר חמא מהו שיוצא אדם ידי חובתו במרור של מעשר שני אליבא דר'
עקיבא לא תבעי לך השתא כמצה דאורייתא נפיק במרור דרבנן מיבעיא כי
תבעי לך אליבא דר' יוסי הגלילי מאי במצה דאורייתא הוא דלא נפיק אכל
במרור דרבנן נפיק או דילמא כל דתקון רבנן בעין דאורייתא תקון אמר רבה
מסתפינא אמצה ומרור אהדדי " מתני " אין שורין את המוסדין לתרנגולין
" תנו רבנן דברים שאין כאילו חמץ אפוי והמכושל
חלב ולטו ברותחין מבושל אדמכשלי בשולי מחמעא אמר רבינא אפוי
שבישרוקא אמינא " תניא ר' יוסי בר' יהודה אומר קמח שנפל לתוכו דלך
אפלו בכל היום כולו אינובא לידי חמץ אמר רבפפא והוא דעבידי טיף טיף כנגד
טיף טיף " אמר רב שילא ותיקא שרי דאתניא ותיקא אסור לא קשיא הא
בניא ומילחא הא במילחא ובמשחא אמר מר זוטרא לא למחי אינישקמחא
בקמחא דאבישונא דילמא לאבושיל שפיר ואתי לידי חמוץ "
אמר רב יוסף לא לחלוט אינישתרתי חיטי בחדי דילמא אזלי
חדא ויהבה בצנירא דחברתה ולא סליק לה דיקולא דמיא מארבע ריחתא ואתי
לידי חימוץ " אמר אביי לא ליחרוך אינישתרי שיבלי בחדי דילמא
נפקי מיא ובלע אידך ואתי לידי חימוץ איהכי חדא נמי דילמא נפקי מיא
מהאי גיסא ובלע אידך ריש אלא אמר רבא מי פירות ניטהו ומי פירות אין
מחמיצין חדר ביה אביי דבר אגב מזילדו לא מחמיצי אמר אביי האי חצבא
דאבישונא סיחפא שרי זקפא אסור רבא אמר פירות ניטהו ומי פירות אין
מחמיצין " תנו רבנן אין לותתין את השעורים בפסחים אם לתתנתבקעו
אסור ואם לא נתבקעו מותרות ר' יוסי אומר שורין בחומץ וחומץ עומדת אמר
שמואל אין הלכה כר' יוסי אמר רב חסדא אמר מר עוקבא לא נתבקעו ממש
אלא אבל שאילו מניחין על פי הכיב והן מתבקעות מאליהן ושמואל אמר
נתבקעו ממש עבד שמואל עובדא לדידיה כי חשו נתבקעו ממש "
אמר רבא בעל נפש לא ילתות מאי אריא בעל נפש אפלו כולי עלמא
נמי דהא תניא אין לותתין את השעורין בפסח חכי מאמר אפילו חטי נמי
דשרירו בעל נפש לא ילתות " אמר לה רב נחמן מא דיגאית לא נגע

לאנא אכיל נהמא דחופשה דו[illegible]יתי והא
אמ' אסור ללתות אלא הא דתניא אין לותתין את ה[illegible]בפסח הא חיטי
שרי לא מיבעיא קא אמ' לא מיבעיא חיטי דכין דאתי ביה ציד[illegible]יא עייל פחומא
אבל שערי דשיעי לא קמל' חדר אמ' רבא מותר ללתות דתניא יוצאין קפת
נקייה וקפת חדד אה וכי איפשר לנקויי בלא לתיתא '' איתיביה רב פפא
לרבא הקמח וחסלתת של נירים של כפרים טהורין ושל כרכין טמאין דנפרים
מאי טעמא משום דלא לתיתי קא קרי לחוסלת תרעמא אקמח ' נתר
דנפק אמ' מאי טעמ' לא אמרי לה מיהא דאמ' זירא אמ' רבה בר ירמיה
אמ' שמוי חטין של מנחות אין לותתין אותן וקא קרי לחוסלת חדש רבא
מיצה ללתות דבה ושמרתם את המצות אי לאו לתיתה שימור למאי אישא
שימור דלישא שמור דלישא לאו שימור חוא דאמ' רב הונא בצקו
של גוים ממלא אדם בריסו מהן ובלבד שיאבל כזית מצה באחת מהן ב'
באחרונה אין בר אשונה לא מאי טעמא משום דלא עבד לה שימור נעבי
לה שימור מאפיה ואידך אלא לאו שמעתה שימור מעיקרא בעינן
ממאי דילמא התם דבעידנא דנחית לשימור לא עביד ליה שימור אבל
חזיא דבעידנא דנחית לשימור עביד ליה שימור דלישא חזי
שימור ואפלי חפ לא הדר ביה רבא דאמ' לחו רבא לחנהו דמחפכי כופי
כי מחפכיתו הפיכו לשום מצה '' מר בריה דרבנא מנקטא ליה אימיה
באתי התיא ארבא דחשי דטבעאי בחישתא שרייה רבא ליכוף
לגוים איתיביה רבא בר ליואי לרבא גר שאמרו כוכבים הריזה לא
ימכרנו לגוים ולא יעשנו מרדעה לחמור אבל עושה אותן תבריכין לם
למתמצה לנו מאי טעמא לא משום דהדר מזבין ליה לישראל הדר
אמ' רבא ניזבעזהו קבא קבא לישראל כי היכי דלא קמיפקחא '
תנו רבנן אין מוללין את הקדירה בפסח והרוצה שימלל נותן
את הקמח ואחר כך נותנין את החומץ ויש אומ' נותן את החומץ ואחר
כך נותן את הקמח מאן יש אומ' אמ' רב חסדא ר' יהודה היא דתנן אילפס
וקדירה שהעבירן מריתחין לא יתן להן תבלין אבל נותן לתוך הקערה
או לתוך התמחוי ר' יהודה אומ' לכל חוא נותן חוץ מידכי שישכוחומץ
ויציר ונוקמה בר יוסי אין שורין בחומץ וחומץ צמתון הנמלי כעיניה
אבל על ידי תיירוסת לא עול לא אמ' אחד זה ואחד זה אמור משום לך

לך אמר רב פפי שדא לבורדקי דבי ריש
גלותא למימחי כתפיה אביי אמר ליזדבוני אינשי דשריכי הא מילתא דרבותא דשכיחי
עברי אינשי דאמרי רבא גופיה מחיל ליה קדירה כחמיסי׳׳
מתני׳ אין נותנין את הקמח לתוך חרוסת ׳׳ אמר רב כהנא
מחלוקת להוך חרדל אבל לתוך חרוסת דברי הכל לישרף מיד
׳׳ תניא נמי הכי אין נותנין את הקמח לתוך חרוסת ואם נתן ישרף מיד לתוך
החרדל רבי מאיר אומר ישרף מיד וחכמים אומרים אינו אלא כמי שנתבשל מיד אמר רב חונא בר
יהודה אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כדברי חכמים ׳׳ אמר ליה רב נחמן מקמיה דרב
יצחק לרב חונא בר יהודה אחרוסת תקאמר מר אין אחרדל קאמר מר למאי נפקא
מינה דאמר רב כהנא מחלוקת להוך חרדל אבל לתוך חרוסת דברי הכל ישרף
מיד אמר ליה לא שמיע לי כלומר לא סבירא לי אמר רב אשי כותיה דרב כהנא
מסתברא מדאמר שמואל אין הלכה כר׳ יוסי מאי לאו דלא עמית הא חמוע
מחמעא דילמא לא מיעמת עמית ולא חמוע מחמעא ׳׳
מתני׳ אין מכשלין את הפסחים ׳׳ תנו רבנן במים אין לי
אלא במים שאר משקין מנין אמרת קל וחומר ומה מים שאין מפיגין טעמן אסורין שאר משקין שמפיגין טעמן לא כל שכן ר׳ אומר
במים אין לי אלא במים שאר משקין מנין תל וכשל מכל מקום מאי
בינייהו איכא בינייהו צלי קדר ׳׳ ותנא קמא האי כשל מכושל מאי עביד ליה
מכעי ליה כדתניא כשלו ואחרכך צלאו צלאו ואחרכך כשלו חייב כשלמא
כשלו ואחרכך צלאו הא כשליה אלא צלאו ואחרכך כשלו צלי אשתוי
אמר רב כהנא הא מני ר׳ יוסי דתנן יוצאין בריקוק השרוי ובמכושל של
נימוח דברי ר׳ מאיר ר׳ יוסי אומר יוצאין בריקוק השרוי אבל לא במכושל ואף
על פי שלא נמוח ׳ עד לא אמ׳ אפלוגתיימא ר׳ מאיר שני התם דאמ׳ קרא כשל
מכושל מכל מקום ׳׳ תנו רבנן יכול צלאו כל צרכו יהא חייב תל אל תל
תאכלו ממנו נא ובשל מכושל נא וכשל אמרתי לך ולא שצלאו כל צורכו
אמרי היכידמי אמר רב ששת דשויה חרוסה ׳׳ תנו רבנן יכול אכל כזית
חי יהא חייב תל אל תאכלו ממנו נא ובשל אמרתי לך ולא חי יכול יהא
מוזהר תל כי אם צלי אש מאי נא כדאמרי אינשי פרסאי אברנים ׳׳
אמר רב חסדא המכשל בחמי טבריא בשבת פטור פסח שבישלו בחמי טבריא
חייב מאי שנא שבת דלאו תולדות אש הוא פסח נמי לאו תולדות אש הוא

אמ' רבא מאי חייב דקתני דקא עב[illegible]כ חייא בריה
דרבנתן מתני לה בהדיא אמ' רב חסדא המבשל בחמי טבריא פטור פסח ש"ח
שבישלו בחמי טבריא חייב שעובר משום צלי ״ רבא אמ' אבל נא לוקה
שתים מבושל לוקה שתים אבל נא ומבושל לוקה שלש אבי' אמ' אין לוקין
על לאו שבכללות ״ איבא דאמרי תרתי הוא דלא לקי חדא מיהא לקי
״ איבא דאמרי חדא נמי לא לקי דלא מיחד לאויה בלאו דחסימא אמ' רבא
אבל זג לוקה שתים חרצן לוקה שתים זג וחרצן לוקה שלש אבי' אמ' אין לוקין
על לאו שבכללות איבא דאמרי תרתי הוא דלא לקי חדא מיהא לקי איבא דאמרי
חדא נמי לא לקי דלא מיחד לאויה בלאו דחסימא וצריכי דאי תנא פסח דקדים
לאו לכלל הוא אמ' רבא לוקה שלש אבל בנזיר דלא קדים לאו לכלל אימא
מידה היא לאבי' דאמ' אין לוקין על לאו שבכללות ׳ ואי תנא בנזיר הוא אמ'
אבי' אין לוקין על לאו דלא קדים לאו לכלל אבל הכא אימא מודה ליה לרבא
צריכא ״ תנו רבנן אבל בזית נא מבעוד יום פטור משחשכה חייב אבל בזית
צלי מבעוד יום לא פסל עצמו מבני חבורה בזית משחשיכה פסל עצמו מבני
חבורה ״ תנו רבנן יכול אבל בזית נא מבעוד יום יהא חייב ת"ל הוא ומה
בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בבל תאכלנא בשעה שאינו בקום אכול
צלי אינו דין שהוא בבל תאכל נא או אינו דלא דין הוא בשעה שאינו בקום
אכול צלי ישנו בבל תאכל נא בשעה שישנו בקום אכול צלי אינו בבל תאכל נא
אל תתמה שהרי חתר מכללו אצל צלי תל אל תאכלו ממנו נא ובשל מבושל במי
שאין תל כי אם צלי אש ומה תל כי אם צלי אש למר לך בשעה שישנו בקום אמ'
צלי ישנו בבל תאכל נא בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו בבל תאכל נא ר' אמ'
אקרא אני בשל מה תל מבושל שיכול אין לי אלא שבישלו משחשיכה בשל
מבעוד יום מניין בשל מבושל מכל מקום והאי בשל מבושל הא אפיקתיה לשאר
משקין אם כן למאקרא או בשל בשל או מבושל מבושל מאי בשל מבושל
שמעמיה תרתי ״ תנו רבנן אבל בזית צלי מבעוד יום חייב בזית נא משחש[illegible]
משחשיכה חייבקתני צלי דומיא דנא מה נא בלאו אף צלי בשלמא נא דתוב
אל תאכלו ממנו נא אלא צלי מאי טעמא דתנ' ואכלו את הבשר בלילה
הזה בלילה אין כיום לא הא לאו הבא מכלל עשה הוא יכול לאו הבא מכלל עשה
עשה אמר רחסדא האמינ' ר' יהודה היא דתניא שוד ושח שרוע וקלוט נדנד
תעשה אותן אותה אתה מתפיים לברק חבית עוברו אי אתה מתפיים לברק הבית

תמימים מכאן [illegible] ברק הבא שעבר בעשה אין לי אלא
בעשה בלא תעשה מניין תל ידבר ת"ל אל משה לאמר לימד על הפרשה כולה
שחייב בלא תעשה דברי יהודה אמ' ליקח לברקפרא מאי משמע דנקט לאמר
לא יאמרו הדברים כי רב אמרי לאמר לא אמור " מיתשמישו של נחתם
ישפכו " תני חדא שופכין במקום האשכורן מדרון ואין שופכין במקום הא
האשכורן ותניא אידך אף שופכין במקום האשכורן לא קשיא הא דנפישי
ויקוו הא דלא נפישי ולא קוו " אמר רב יהודה אשה לא תלוש אלא במים
שלנו דרשא רב מתנא בפפוניא למחר אייתו כולי עלמא חצבייהו ואתו לגבה
ואמ' להו אנא במיא דבאתי " דרש רבא אשה לא תלוש לא בחמה ולא
בחמין ולא בחמי חמין ולא במים הנרופים ולא תגביה ידה מן התנור עד שתגמור
את הפת ויצריכא שתי בלים אחד שמקטפת בו ואחד שמצנתבו את ידה "
איבעיא להו עברה ולשה מאי מר זוטרא אמ' עברה ולשה מותר רב אשי אמ'
עברה ולשה אסור אמ' מר זוטרא מנא אמינא לה דתניא אין לחתין את
השערים בפסח ואם לתה נתבקעו אסודות לא נתבקעו מיתרות ורב אשי אמ'
אטו כולהו חד אמ' מחיתא מחיטהו היכא דאיתמר איתמר היכא דלא אהמ'
לא איתמר "

הדרן עלך כל שעה "

אילו עוברין בפסח כותח הבבלי ושכר המדי וחומץ האדומי וויתום המיר
וזומא של צבעים ועמילן של שובחים יקולן של סופרים ר' אליעזר אומ' אף
תכשיטי נשים זה הכלל כל שהוא מין דגן הרי זה עובר בפסח הרי אילו בל
יראה ואין להן משום כרת בצק שכסדיקי עריסה אם יש בו בית כמלוא
אחד חייב לבער ואם לאו בטל במיעוטו וכן לענין טומאה אם מקפיד עליו
חרש אם רוצה בקיומו הרי הוא כעריסה " בצק החרש אם יש בו ש'
שחחמיץ הרי זה אסור " כיצד מפרישין חלה טמאה ביום טוב ר' אלע
אומ' לא תקרא לה שם עד שת אפה בן בתירא אומ' תטיל לה צונן "
אמ' יהושע לא זה חמין שמוזהרין עליו בפל יראה ובל ימצא אלא
מפרשה ומעחה עד הערב ואם החמיצה " רבן שמעון בן
גמליאל אומ' של שלש נשים לשה כאחת ואפות בתנור זו אחר זו וחכמים אומ' של שלש
נשים עסקות בבצק אחת לשה ואחת מקטפת ואחת אופה " ר' עקיבא

אומ לא כל הנשים ולא כל העני[illegible] כל שתפר
ותלטוש בצונן " שיאור ישרף והאוכלו פטור סידוק ישרף והאוכלו חייב
כרת איזהו שיאור בקרני חגבים סידוק שנתערבו סרקין זה בזה דברי יהודה
רמאיר אומ וחכמים אומ זהו וזה האוכלו חייב כרת איזהו שיאור שהכס יפופנו
כאדם שעמדו לו שערותיו " ארבעה עשר שחל להיות בשבת מבערין
את הכל מלפני השבת דברי רמאיר וחכמים אומ בזמנו לא עודבר עדוק אומ
תרומה מלפני שבת וחולין בזמנן " ההולך לשחוט את הפסח ולמול את
בנו ולאכול סעודת אירוסין ונוכר שישלן חמץ בתוך ביתו אם יכול לחזור ולבער
ולחזור למיצותו יחזור ויבער ואם לאו יבטל בלבו להציל מן הנים ומן הטוד ומן
הדליקה ומן המפולת יבטל בלבו לשבוה שביתתחרשות יחזור מיד "
ובן מי שיצא מירושלם ונזכר שישבידו כשר קדש אם עבר יצופים שורפו במקומו
ואם לא חזור ושורפו לפני הבירה מעני המערכה עד כמה הן חוזרין רמאיר אומ
יהוזה בכביצה רי יהודה אומ יהוזה בבזית וחכמים אומרים כשר קודש בבזית וחמץ
בכביצה "

סליק פירקא אילו עוברין בפסח "

תנורבנן שלשה דברים נאמרו בכוהח הכבלי מטמטם את הלב ומסמא את
העינים ומכחש את הגוף מטמטם את הלב משום נסיובי דחלבא ומסמא את
העינים משום מילחא ומכחש את הגוף משום קומנותא דאומא " תנורבנן
שלשה דברים מדבין את הזכל ונופלין את הקומה ונוטלין אחד מחמש מאות
ממאור עינו של אדם ואילו הן פת קיבר ושיכר חדש וירק " תנורבנן שלשה
ממעטין את הזכל ווקפין את הקומה ומאירין את העינים פת נקייה ובשר שמן
ויין ישן פת נקייה דסמידא בשר שמן דצפירתא דלא אפתח ויין ישן עתיק עתיקי
כל מידי דמעלי להאי קשה להאי לבד מזנגבילא רטיכתא ופלפלי אריכתא
ופת נקייה ובשר שמן ויין ישן דמעלי לכוליה גופיה " שכר המדי
דרמי ליה מי שעדי " חומין האדומי דרמו ליה שערי " אמרב נחמן
בר יצחק בתחילה היו מכיאין נסנים מיחורה ולא היה יינם מחמיין עד שטהנין
לתוכו שערים והיו קורין אותן חומין סתם עכשו אין יינם של אדומין מחמיין
עד שטהנין לתוכו שערין והיו קורין אותן חומין האדומי לקיים מה שנ אמלא
תחרכה אמלאה זו חרבה זו אמלאה זו החרבה זו " ורב נחמן בר יצחק אמ

מהכא ולא [illegible] רבי יהודה בר אשונה הלוקח חומין
מעם הארץ אינו צריך לעשר חזקתו לא בא אלא מן התמד עכשיו הלוקח חומין
מעם הארץ צריך לעשר חזקתו לא בא אלא מן היין וסבר ר' יהודה תמד לאו בר
עשורי הוא והתניא המתמד ונתן מים במדה ונמצא נד' מדתו פטור ור' יהודה מחייב
הכי קאמר לא נחשדו עמי הארץ על התמד ואיבעית אימא לא קשיא האי דחמרא
והאי בדפורצני '' זתום המצרי '' מאי זתום המצרי תני רבי יוסף
תילתא שערי ותילתא קודטמי ותילתא מילחא רבפפא מפיק שערי ומעייל ש"ח
חטי וסימניך סיסאני תרן להון וקלו להון ושתו להו מדבחא ועד עצרתא דקמיט
מרפי ליה ודרפי קמיט ליה לחולה ולאשה עוברה סכנתא '' זמא של
צבעין מיא דחדא '' ועמילן של טבחים פת תבואה שלא הביאה שליש
שמניחה על פי קדירה ושואבת את הזוהמא '' קולן של סופרים ''
הכא תרגימו פרודא דאושכפי '' רב שמי מחזונאה אמר טיפולן של בני
עשירים שמשירין אותו לבני עניים ' איני והתניא ר' חייא ארבעה מיני מדינה
שלשה מיני אומנות ואי אמרת טיפולן של בני עשירים מאי אומנות איבא
אלא מאי פרידא דאושכפי ומאי קרו ליה קולן של צענין
מיבעי ליה אמר רב אושעיא לעולם פרידא דאושכפי ומאי קרו ליה קולן
של סופרים דסופרים נמי מדבקי ניירותיהן '' ר' אילעאי אומר אף
הכשיפי נשים '' הכשיפי נשים סלקא דעתך אלא אימא אף
טיפולי נשים דאמר רב יהודה אמר שמואל בנות ישראל שהניעו לפירקן ולא
הגיעו בנות ישראל ענים מטפלין אותן בסדר בנות עשירים מטפלין אותן
בסולת בנות מלכים בשמן חמור מאי שמן חמור רב חונא בר חייא אמר מתרת
רבי ירמיה בר אבא אמר שמן זית שלא הביא שליש '' תניא ר' יהודה אומר
נפקנון שמן זית שלא הביא שליש למה סכין ממנו שמשיר את השער ומעדן
את הבשר '' זה הכלל כל שהוא מין דגן הריזה עובר בפסח ''
תניא אמר ר' יהושע מאחר ששנינו כל שהוא מין דגן הריזה עובר בפסח
למה מנו חכמים את אילו כדי שיהא בקי בחן בשמיהן כי היא דהוה בר
מערבא דאיקל על כל חד בישרא בחריף אמר איבא מידי למיכחד בר
הוי מיתי ליה כיתחא שמיע דקא אמרי קריבו ליה כותחא כיון דשמע פתח
בותחא פירש '' הרי אילו באזהרה ואין בהן כרת ''
מאן תנא חמין דגן גמור על ידי תערובת נוקשה כעיסה כלאו אמר רבי יהוד

אמ' רב רמאיר הוא דתניא שיאו ידברו ארבעים
דברי רמאיר אף גופא קשיא אמרת שיאור ישרף אדמא אסור בחניאה ונותנו
לפני כלבי אלמא מותר בהנאה הכי קאמ' שיאור ישרף דר' מאיר לרמאיר
ודר' יהודה לדר' יהודה ונותנו לפני כלבו דר' מאיר לר' יהודה והאוכלו ארבעים
אתאן לר' מאיר דקתני דברי ר' מאיר שמעינן ליה לר' מאיר נוקשה בעינה בלאו
וכל שכן חמוך גמור על ידי תערובת רב נחמן אמ' ר' יעזר היא דתניא של חמץ
דגן גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו דברי אליעזר וחכמים אומ' על חמץ דגן
גמור ענוש כרת ועל עירובו בלאו כולם שמעינן ליה לר' אליעזר דאמ' על עירובו
בלאו וכל שכן נוקשה בעינה ורב נחמן מאי טעמא לא אמ' כרב יהודה
אמ' לך דילמא עדכאן לא קאמ' ר' מאיר נוקשה בעינה אכל על ידי תערובת
לא ורב יהודה מאי טעמא לא אמ' כרב נחמן אמ' לך עדכאן לא קאמ' ר' יעז
דהם אלא על ידי תערובת אבל נוקשה בעינה לא אמ' תניא מתניה דרב
יהודה כל מחמצת לא תאכלו לרבות כותח הבבלי ושכר המדי חיתום המצרי
יחומין האדומי יכול יהא ענוש כרת תל' כי בל אוכל חמץ ונשרפה על חמץ דגן
ענוש כרת ועל עירובו בלאו מאן שמעת ליה דאמ' עירובו בלאו אלי עזר
ואילן נוקשה בעינה לא קאמ' שמעמינה נוקשה בעינה לר' אליעזר לית ליה
לר' אליעזר עירובו בלאו מנא ליה דכתב כל מחמצת לא תאכלו אי חכי כרת נמי
מיחייב דהא כתב כל אכל מחמצת ונכרתה החוא מחמצת מיבעי ליה לכדתניא
מחמצת אין לי אלא שנתחמץ מאליו על ידי דבר אחר מנין תל' מחמצת אי
הכי הדר נמי להכי הוא דאתא אלא טעמא דר' אליעזר מכל התם נמי גבי
כרתה אתא כל החיא כל מיבעי ליה לרבות את הנשים בשים מדרב יהודה אמ'
רב עפקא אמ' רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי ר' ישמעאל איש או אשה כי יעשו
מכל חטאת האדם השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה אי יצמדין
מלקאה דעתך אמינא הואיל וכתוב לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל
מיגות כל שישנו בכלום אבור מיניה ישנו בכל תאכל חמץ וחני נשים הואיל
ואיתן בכלום אבור מיניה דהויא ליה מיגות עשה שהזמן גרמא אימא בכל תאכל
חמץ נמי ליתחוקמ' והשתא דאיתרבי לאכילת חמץ איתרבי נמי לאכילת
מיגה כדר' אליעזר דאמ' ר' יעזר נשים חייבות באכילת מיגה דברי תורה שנא'
לא תאכל עליו חמץ כל שישנו בכל תאכל חמץ ישנו בכלום אבור מיניה
וחני נשים נמי הואיל וישנן בכל תאכל חמץ ישנה בכלום אבור מיגה חוץ

אסר ... ואין שבת נדחה מפני אמרו אסחו אמרינן לקיש כדי שיהלך אדם
ממנדל נינוה לטבריא מיל ונימא מיל הא קמ"ל שיעורא דמיל כמיהחזי ממנדל
נינוה לטבריא ... אמר אסחו אמרינן לקיש לגבל ולתפלה ולנטילת ידים ארבעה
מילין ... אמר רב נחמן בר יצחק איבו אמרה וארבעי אמר מר זוטרא מיניד"ו
עברא דתנן כולן שעברן או שחילך בחוכרי עכרה טחורין חוץ מעכרה דאדם
וכמה כדי עכרה אמר אביי אמרי אינשי כדי חילוך ארבעת מילין ... אמר ר'
יוסי בר' חנינא לא שנו אלא לפנין אבל לאחרין אפלו מיל אינו חוזר ... אמר
רב אחא בר יעקב ומינה מיל חוץ דאינו חוזר אבל פחות ממיל חוזר ...

מתני' ... כיצד מפרישין חלה בשבת ביום טוב וכו' ...

ליכא בטופת חנאה קא מיפלגי דר' אליעזר סבר טופת חנאה
ממון דיחוש עסבר טופת חנאה אינה ממון לא דכולי עלמא טופת חנאה
אינה ממון והכא בהא קא מיפלגי דר' אליעזר סבר אמרינן הואיל ואיבעי
מתשיל עליה ממוניה הוא ור' יהושע סבר לא אמרינן הואיל ... איתמר
האופה מיום טוב לחול רב חסדא אמר לוקה ורבא אמר אינו לוקה רב חסדא אמר
לוקה לא אמרינן הואיל ומקלעי ליה אורחין חדתי ורבא אמר אינו לוקה
דאמרינן הואיל ואמר לה רבא לרב חסדא לדידך דאמרת לא אמרינן הואיל
היאך אופין מיום טוב לשבת אמר ליה משום עירובי תבשילין ומשום עירובי
תבשילין שרינן איפור דאורייתא אמר ליה דאורייתא אצרכוה רבנן שבת נעשקי ביום
טוב ורבנן הוא דגזרו ביה גזירה שמא יאמרו אופין מיום טוב לחול וכשהוא
דאצרכוה רבנן עירובי תבשילין אתולדה חכמים אתיבוה כחמה מסופנה
לא ישחוט אברי שיאכל חמנוכיות יעל מבעוד יום ברי שיאכל ואעפ"
דלא בעי למיכל בשלמא לדידי דאמינא דאמרינן הואיל ואי בעי למיכל
מינה אגיל משום הכי שחיטה אלא לדידך דאמרת לא אמרינן הואיל
אמאי שחיטה משום הפסד מומו ומשום הפסד ממונו שרינן איסורא
דאורייתא אמר ליה משום הפסד ממונו נמי בבלבו לאבל כזית ואי איפשר
לבזית בלא שחיטה ... איתיביה לחם הפנים נאכל ת"ש ועשרה לאחד עשר לא
פחות ולא יתר ולא תשעה ביום אחד שאפה בערב שבת נאכל
לשבוע ת"ש יום טוב להיות בערב שבת נאכל לשבת לעשרה שניים
טובים שחל ראש השנה נאכל לשבת לאחד עשר לפי שאינו דוחה לא את
השבת ולא את יום טוב ואי אמרת ציותה שבת נעשין ביום טוב אמאי לא

דחזיים טוב אמ"ל שבות קרוכה התירו שבות חוקה לא התירו רבן שמ
שמעון בן גמליאל שאמ' משום ר' שמעון בן הסגן דוחה את יום טוב ואינו דוח
את יום עוכ"מ איכא למימר בהא פליגי מר סבר שבת קרוכה התירו שבת
וחוקה לא התירו ומר סבר שבת וחוקה נמי התירו מותיב רבמרי שתי
הלחם אין נאכלת לא פחות משתים ולא יתר על שלשה כיצד נאפות ערב
יום טוב נאכלת בי"ט טוב לשנים חל יום טוב להיות אחר השבת נאכלות ליום
טוב לשלשה לפי שאינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב ואי אמרת
יוה"כ שבת נעשין ביום טוב השתא דשבת ביום טוב שרי יום טוב ביום טוב
מיבעיא שאני התם דאמ' קרא לכם לכם ולא לגבוה ורבן שמעון בן גמליאל
אומ' משום ר' שמעון בן הסגן דוחה את יום טוב מאי איכא למימר סבר
כאבא שאול דאמ' לכם לכם ולא לגוים שלח ליה רב חסדא לרבא ביד
רב אחא בר רב הונא ומי אמרינן הואיל ותתנן יש חורש תלם אחד וחוזר עליה
משום שמונה לאוין החורש בשור ובחמור וחן מוקדשין וכלאים כרם ושכל
ושביעית ויום טוב טהן ומזיר ואביו טמא מת ואי אמרת אמרינן הואיל
אחרישה לא ניחזיב הואיל וחזי לכסויי ביה דם יצפור אמ' רב פפא בר שמואל
באבנים מקורזלות האראויות לכהשן כהישאביום טוב מי שרי והאראויות
לכתשן כל אחר יד ביצומא יצתמא בר זריעה היא יומא מלמעלה ועפר
תיחוח מלמטה ותיפוק לי משום עפר תיחוח אלא אמ' מר בר רבינא טיטא
בר זריעה היא במתונה איתיביה אביי המכשל גיד הנשה בחלבים טוב
ואכלו לוקה חמש לוקה משום מכשל בשר בחלב ולוקה משום אוכל בשר
בחלב לוקה משום אוכל גיד לוקה משום מכשל גיד לוקה משום הבערה ואי
אמרת אמרינן הואיל והבערה לא ניחזיב דחזי ליה ליצבויי אמ' ליה אפוק
הבערה ועייל גיד הנשה של נבילה וחזר חייא לוקה שתים על אכילתו ושלש
על בישולו ואם איתא שלש על אכילתו מיבעי ליה אלא אפוק הבערה
ועייל עצי מוקצה ומוקצה דאוריתא אמ' ליה אין ואזהרתיה מהכא והיה
ביום הששי והכינו את אשר יביאו ולא העשה כל מלאכה אמ' ליה וחא את
הוא דאמרת בעי מינה מרב חסדא שה הכא מאפר ושחטו תמיד כיום
טוב מהו אמרת לן על השה ולא הכבור אחד ולא מעשר מן היצאן ולא
מן הפלגם מן המאתים ממותר שתי מאות שנשתיירו בכור מיבן לעוברה
שבטילה בכאתים ממשקה ישראל מן המותר לישראל מיבאן אמרו אין

מכאן נכסים מן המנוחה אמרת מה טבל מיוחד ש
שאיסור נופו גרם לו אף כל שאיסור נופו גרם
גרם לו אלא איסוד דבר אחר גרם לו אי אמרת מוקצה דאוריתא מהלי איסור
נופו מהלי איסור דבר אחר ועוד הא אתא חוא דאמרת אין חילוק מלאכו
ליום טוב אלא אפיק הבערה ועייל עצי אשידה ואוהרתיה מהכא לא ידבק
ביד מאומה מן החרם אמ' ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי ונלקינמי משום
לא תביא תועבה אלבתיך אלא אפיק עצי הבערה ועייל עצי הקדש ו'
ואזהרתיה מהכא ואשריהם תשרפו באש ופה לא תעשון כן ליי אלהיכם
אמרמי בר חמא הא דרב חסדא ורבא מחלקת דר' אליעזר ור' יהושע דר'
אליעזר סבר אמרינן חזאיל ור' יהושע סבר לא אמרינן חזאיל אמר רב
פפא דילמא לא היא עד כאן לא קאמר אליעזר התם דבעידנא דקדי
עפרמל חדא וחדא חזיא ליה אבל הכא דלאורחים הוא דחזו לדידה לא
חזיא ליה הכי נמי דלא אמרינן חזאיל אמר רב אידי דיתי
עד כאן לא קאמר אליעזר התם דבעידנא דקא אפה כל חדא וחדא ידעה
התם דאיכא חדא דלא חזיא לא לדידיה ולא לאורחים אבל הכא דחזי ל
לאורחים הכי נמי דאמרינן חזאיל אמרוה קמיה דר' ירמיה ור' זירא ר' ירמיה
קיבלה ור' זירא לא קיבלה אמ' ליה ר' ירמיה לר' זירא מילתא דקשיא לן ואתי
חא כמה שני במאי פליגי ר' אליעזר ור' יהושע השתא אמרוה משמיה דגבר
רבה ולא ניקבלה אמ' ליה חיבי ניקבלה דתנינא אמ' לו יהושע לדבריך חרי
שבר משום לא תעשה כל מלאכת אישתיק ואם איתא לימא ליה טעמא
דידי משום הואיל אמ' ליה ולטעמיך דתניא אמ' לו אליעזר ולדבריך
הרי חוא עובר משום לא יראה וכל ימצא ושתיק לד' הכי נמי דלא אחדר
ליה האקא מחדר ליה במתניתין לא זהו חמץ שמוזהרין עליו בבל יראה
וכל ימצא אלא שתיק ליה בבריתא אחדר ליה במתניתין הכא נמי אחדר
ליה במכילתא אחריתי תניא' אומ' הלכה כר' אליעזר ר' יצחק אהלכה
כבן כתירא ובמה שיעור עיסה ר' ישמעאל בר' יוחנן בן ברוקה אמ' כחיטין קנים
ושעורים שלשה קבין רנתן אמ' חילוף הדברים והתניא' ר' ישמעאל בר' יוחנן
בן ברוקה אומ' בחטין שלשה קבין ובשעורים ארבעה קבין לא קשיא הא
בחסיכתא הא במעליתא אמ' רב פפא שמע מינה גריעה חיטי חסיכתא
מחיטי מעליתא טפי מחיכא דגריעה שערי חסיכתא משערי מעליתא

דאילו התם תלתא ואלו הכא ריבעא " אמר רב קבא מגלינאה לפסחא
תן לחלה והא אנן תנן חמשת רבעים קמח ועד חייבים בחלה קבא מגלונאה
קאי אהאי שיעורא קאי ר' אמי רב יוסף והתני נשיודין נהוגלמיפא כפיזאכפין
אמ' ליה מאי דעתיך מאי דעתיך לחומרא חומרא דאתי לידי קולא הוא דקא
מפקעליה מחלה אמ' ליה דעבדין כר' אליעזר דתניא ר' אליעזר אומ' הרודה ונותן
לסל חסל מיצרפין לחלה " ואמ' רב יהודה אמ' שמואל הלכה כר' אליעזר אמ'
ליה והא איתמר עלה אמ' ר' יהושע בן לוי לא שנו אלא בכרות של כבל שנות
שנושבות זו מזו אבל בעבין ליה אמ' ליה הא איתמר עלה אמ' ר' חינא אפלו
בעבין " בעי ר' ירמיה טבלה שאין לה לבזבז מהו תוך כלי בעינן והא ליכא
או דילמא אויר כלי בעינן והא איכא תיקו " תניא ר' אליעזר אומ' הסל מיצל
מיצרפין ר' יהושע אומ' תנור מיצרפין רבן שמעון בן גמליאל אומ' כרות שנושבות
זו מיצטרפין " **מתני'** " רבן שמעון בן גמליאל אומ' שלש נשים וכו "
תנא לשה היא מקטפת וחברתה לשה תחתיה מקטפת אופה וחברת
מקטפת מל' תחתיה והשלישית לשה אופה היא לשה וחברתה אופה תחתיה
והשלישית מקטפת וחוזרת חלילה כל זמן שעסקות בבצק ואינו בא לידי חמץ "
מתני' " ר' עקיבא אומ' לא כל הנשים וכו " תניא אמ' ר' עקיבא דנתילפני
רבן גמליאל בנשים ידיעות או בנשים שאינן זריזות בעצים יבשים או
בעצים לחים בתנור חם או בתנור צונן הא אין לן אלא מה ששנו חכמים תפחת לטוש
בצונן " **מתני'** " שיאור ישרף והאוכלו פטור וכו " תנו רבנן
אי זהו שיאור כל שהכסיפו פניו כאדם שעמדו שערותיו סידוק בקרני
חגבים דברי ר' מאיר וחכמים אומ' אי זהו שיאור כקרני חגבים סידוק שנתערבו
סדקיו זה כזה וזה האוכלו חייב כרת והא אנן תנן שיאור ישרף והאוכלו פטור
דבריו יהודה אמא לר' מאיר האוכלו חייב כרת אמ' רבא מאי טעמא דר' מאיר
אין לך בלסדק וסדק מלמעלה שאין בו כמה סדקין מלמטה " תניא רנתן אומר
אין לך בלסדק וסדק מלמעלה שאין בו כמה סדקין מלמטה "
מתני' " ארבעה עשר שחל להיות בשבת " תניא אמ' ר' לעזר בר
צדוק פעם אחת שבת אבא ביבנה וחל ארבעה עשר להיות בשבת
ובא זונן ממונה של רבן גמליאל ואמ' הניעו את לבער את החמץ והלכתי אחר חמץ
אבא ובערנו את החמץ " מתני' " ההולך לשחוט את פסחו וכו "
דמיעוי לאכול עודת אידומין בבית חמיו ולשבות שביתת הרשות יחזור ויד אמ'

12

ר' יוחנן לא קשיא הא ר' יהודה הא ר' יוסי מאיר דתניא סעודת אירוסין ח
רשות דברי ר' מאיר ר' יהודה אומ' מצוה והשתא דאמ' רב חסדא מחלוקת
בסעודה ראשונה שניה אבל בסעודה ראשונה דברי הכל מצוה אפליגתימ
הא והא ר' יהודה ולא קשיא כאן בסעודה ראשונה כאן בסעודה שניה "
תניא אמ' ר' יהודה אני לא שמעתי אלא סעודת אירוסין בלבד אמ' לו ר' יוסי
אני שמעתי סעודת אירוסין וסבלונות " תניא' שמעון בן אלעזר אומ'
כל סעודה שאינה של מצוה אין תלמיד חכם רשאי ליהנות ממנה כגון מאי
ר' יוחנן אמ' בת כהן לישראל בת תלמיד חכם לעם הארץ אמ' ר' יוחנן בת כהן
לישראל אין זיווגן עולה יפה מאי רב חסדא אמ' או אלמנה או גרושה או זרע
אין לה במתניתא תנא או קברה או קכרתו או מכיאה לידי עניות אינו והא
אמ' ר' יוחנן הרוצה שיתעשר ידבק בזרעו של אהרן כל שכן שתורה וכהונה
מעשרתו לא קשיא הא בעם הארץ הא בתלמיד חכם " ר' ירמיה נסיב כהנתא
חלש אמ' לא ניחא ליה לאהרן דאידבק בזרעיה והוי ליה חתנא כי אנא
רב אידי בר אבין נסיב כהנתא נפקי מינייהו תרי בני סמוכי רב ששת
ברייה דרב אידי ורבי יוחנן שעריה דרב אידי אמ' רב פפא אי לא נסיב כהנתא לא
איעתר אמ' רבה הכא אי לא נסיב כהנתא לא איעלאי אמרו ליה והא למקום
תורה גלית לא גלי ביה דגלו אינש " אמ' ר' יצחק כל הנהנה מסעודת חרשות
סוף גולה שנ' אוכלים כרים מצאן ועגלים מתוך מרבק וכתיב לכן עתה יגלו בראש
גולים " תנו רבנן תלמיד חכם המרבה סעודתיו בכל מקום סוף מחריב ארמ'
בתו ומאלמין את אשתו ומייתם את בניה ותלמידיו משתכח ומחלוקות רבות
עליו ומחלל שם שמים שם אביו שם רבו וגורם שם רע לבניו ולבניבניו עד סוף כל
הדורות מאי היא אמ' אביי קרו ליה ברמיחם תנורי רבא אמ' מר מרקידבי טבי
רב פפא אמ' מר מלחך פיגבי רב שמעיה אמ' ברמך רבע " תנו רבנן יכבור
אדם כל מה שכביתו וישא את תלמיד חכם שאם מת אונקלה מוכטח לו שבניו
תלמידי חכמים ואל ישא את עם הארץ שאם מת אונקלה בניו עמי הארץ "
תנו רבנן לעולם יכבור אדם כל מה שיש לו וישא את תלמיד חכם וישיא בתו
לתלמיד חכם משל למה הדבר דומה לענבי הגפן בענבי הגפן דבר גאה ומתקבל
ואל ישא את עם הארץ משל למה הדבר דומה לענבי הגפן בענבי הסנה
דבר כעור ואין מתקבל " תנו רבנן לעולם יכבד אדם כל מה שיש לו וישא את
תלמיד חכם לא מצא את תלמיד חכם ישא את בת גדול הדור לא מצא את גדול

הדר ישאת ראשי בנסיות לא מצאת ראשי בנסיות ישאת גבאי צדקה לא
מצאת גבאי צדקה ישאת מלמדי תינוקות לא את עם הארץ מפני ״ שדרן
שקץ ונשותיהן שרץ ועל בנותיהן הוא אומ׳ ארור שוכב עם כל בהמה ״
תניא׳ אומ׳ עם הארץ אסור לאכול בשר שנ׳ זאת תורת הבהמה והעוף וכל
העוסק בתורה מותר לאכול בהמה ועוף וכל שאינו עוסק בתורה אסור לאכול בשר
בהמה ועוף ״ תנו רבנן אמ׳ אלעזר עם הארץ מותר לנוחרו ביום הכפורים שר
שחל להיות בשבת אמרו לו תלמידיו׳ אומ׳ לשוחטו אמ׳ להן זה טעון שחיטה
בהמה וזה אין טעון ברכה ואמ׳ אלעזר עם הארץ אסור להתלות עמו בדרך
שנ׳ כי הוא חייך ואורך ימיך על חייך לא חס על חיי חביריו לא כל שכן ״
אמ׳ שמואל בר נחמני אמ׳ יונתן עם הארץ מותר לקורעו ברגל אמ׳ שמואל
בר רב יצחק ומגבו ״ אמ׳ עקיבא כשהיתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי
תלמיד חכם ואנשכנו כחמור אמרו לו תלמידיו׳ אמור ככלב אמ׳ להם זה נושך
ושובר העצם וזה שורט ואינו שובר העצם ״ תניא היתר מאיר אומ׳ כל
המשיאבתו לעם הארץ כאילו כיפתה בפני ארי מה ארי דורס ואוכל ואין לו
בושת פנים אף עם הארץ מכה ובועל ואין לו בושת פנים ״ תניא׳ אלישעבר
יעקב אומ׳ אלמלא צריכים אנו להם הורגין אותנו ״ תני׳ חייא כל העוסק
בתורה בפני עם הארץ כאילו בועל ארוסתו בפני שנ׳ תורה צוה לנו משה מורשה
אל תיקרי מורשה אלא מאירסה גדולה שנאה ששנאין עמי הארץ את תלמיד
חכמים יותר משנאת אומות העולם את ישראל ונשותיהן יותר מכולן ושנה ופרש
יותר מכולן ״ תנו רבנן ששה דברים נאמרו בעם הארץ אין מוסרין לו עדות
ואין מקבלין ממנו עדות ואין מגלין לו את הסוד ואין ממנין אותו אפוטרופוס
על היתומים ואין ממנין אותו אפוטרופוס על קופה של צדקה ואין מהלוין עמו ח
בדרך ויש אומ׳ אף אין מכרימין על אבידתו ותנא קמא זמנין דנפיק מיניה זרעא
מעליא ואכיל ליה שנ׳ יכין צדיק רשע ילבש צדיק ״ מתני׳ ובן מי
שיצא מירושלם וכו׳ ״ למימרא מאי דמאיר סבר כבית הוא דחשש
ור׳ יהודה סבר כבית נמי חשיב ורמינהי עד כמה מומנין עד כבית ר׳ יהודה אומר
עד כביצה אמ׳ ר׳ יוחנן מוחלפת השטה אביי אמ׳ לעולם לא תיפוך התם בקראי
קא מיפלגי חכא בסברא קא מיפלגי התם בקרא פליגי מאיר סבר ואכלת
ושבעת ואכלת זו אכילה ושבעה זו שתיה ואכילה בכזית ר׳ יהודה סבר ואכלת
ושבעת אי זו אכילה שישנה שבשיעה זו כביצה ואילך הכא בסברא פליגי

דר מאיר סבר חזרתן בטומאתן מה טומאתן בכניעה אף חזרתן בכניעה ור יהודה
סבר • חזרתן כביעורן מה ביעורן בכזית אף חזרתן בכזית ' תניא רבן שמ ר
יהודה בן בתירא אומ׳ חזקה כשתיבצים ולא הודו לו ״ היה ביום ההוא לא יהיה
אור וקרוח וקפאון מאי יקרות אמ׳ אלעזר זה אור שיקר הזא לעולם הזה קפוי
לעולם הבא ותשבן לקיש אמ׳ אילו נגעים ואהלות שיקרות הן לעולם הזה '
קפיוה הן לעולם הבא ר׳ יוחנן אמ׳ אילו בני אדם שיקרים הן בעולם הזה וקפויין הן
לעולם הבא כי היא דבר יוסף בריה דרב יהושע בן לוי אתנגיד אמ׳ ליה אבוה מאי
חזית אמ׳ ליה שולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה אמ׳ לו עולם ברור
ראית ואנן היכי חזיתנן אמ׳ ליה כי היכי דחשבינן הכא חשבינן התם שמעתי שהיו
אומ׳ אשרי מי שבא לכאן ולמד וכידו ושמעתי שהיו אומ׳ הרוני מלכות אין כל בי
כריה יכולה לעמוד במחיצתן מאי ניעהו אר׳ יעקב אבא וחבירו פשיטא משום
דרוני מלכות ותו לא הא אינא תורה ומעשים טובים אלא הרוני ביתר לור ״
ים הזה יהיה על מצילות הסוס קדש ליהוה מאי מצילות חסום קדש ליהוה
אמ׳ יהושע בן לוי עתיד הקב׳׳ה להוסיף על ארץ ישראל עד שעה שהסוס רץ
מציל מלעזר אומ׳ כל מצילות הסוס שתולין בו בעניו יהיה קדש ליהוה
יוחנן אמ׳ כל מידה שקבעו בני ישראל עד שעה שהסוס רץ ומציל היה קדש ליהוה
שלמא למאן דאמ׳ כל כיוצא הימנו דכתיב הסירות בבית יי׳ כמזרקים לפני המ
מזבח אלא למאן דאמ׳ הנך תדתי מאי יהיה הסירות בבית יי׳ דמעתרי ישראל
מנדרי ומיתו ״ בשלמא למאן דאמ׳ כל כיוצא הימנו דכתיב ולא יהיה כנעני עוד
בבית יי׳ צבאות ביום ההוא אלא למאן דאמ׳ הנך תדתי מאי לא יהיה כנעני
עוד אמ׳ רבינא אין כאן עני ויראשם סוחרה בת איש כנעני ושמו שועא אפשר
בא אברהם והזהיר את יצחק יצחק את יעקב ויהודה אזל קא נסיב
אמ׳ מישלקיש בר גברא תנא כתיב כנעני בידו מאזני מרמה לעשק אהב ואיבע
אימ׳ מהכא אשר סוחריה שרים כנענה נכבדי ארץ ״ והיה יי׳ למלך על
כל הארץ ביום ההוא יהיה יי׳ אחד ושמו אחד מאי אחד ושמו אחד אמ׳ ר
אחא בר חנינא אמ׳ רבי יוחנן לא כעולם הזה העולם הבא העולם
הזה על שמועות טובות אומ׳ ברוך הטוב והמטיב על שמועות רעות אומ׳ ברוך
דיין האמת העולם [illegible] הבא כולו הטוב והמטיב ושמו אחד אמן עד
האידנא לאו [illegible] אחד הוא ״ אמ׳ רב נחמן בר יצחק לא
כעולם הזה [illegible] העולם הבא העולם הזה נבתב ביו״ד הא ונקרא

באלף דלת העולם הבא נבתכ ביוד הי ונקרא ביוד חי סגי רבה למדרשיה בפירק
אמ ליה ההוא סבא זה שמי לעלם סת רבינא רמי פת זה שמי לעולם וסת
זכרי לדור דור אמ הקבה לא כשאני נבתב אני נקרא נכתב ביודרי ונקרא אנ
באלף דלת׳׳

הדרן עלך אילו עוברין בפסח׳׳

מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות עשין מקום שנהגו
שלא לעשות אין עושין ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין או מ
ממקום שאין עושין למקום שעושין נהנין עליו חומרי מקום שיצא משם וחומרי
מקום שהלך לשם ואל ישנה אדם מפני המחלוקת׳׳ ביוצא בו חמוליך פירות
שביעית ממקום שבלי למקום שלא כלו או ממקום שלא כלו למקום שבלו חיב
לבער׳ ר יהודה אומ יצא והבא לך אף אתה׳׳ מקום שנהגו למכור בחמ
דקה לגוים מוכרין מקום שנהגו שלא למכור אין מוכרין בכל מקום אין מוכרין
להם בהמה גסה עגלים וסייחין שלימים ושבורים ר סימון התיר בשבורה בן בתירא
מתיר בסוס׳ מקום שנהגו לאכל צלי בלילי פסחים אוכלים מקום שנהגו ש
שלא לאכול אין אוכלין׳׳ מקום שנהגו לחדליק את הנר ביום חנפורים מדליקי
מקום שנהגו שלא להדליק אין מדליקין ומדליקין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות
וכמבואות האפלים ועל גבי החולים׳׳ מקום שנהגו לעשות מלאכה בחש
באב עשין מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין ובכל מקום תלמידי חכמים
בטלין רבן שמעון בן גמליאל אומ יעשו כל אדם עצמן כתלמידי חכמים חכמים
אומ בירושלים הין עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות ובגליל לא היו עושין
כל עיקר׳ הלילה בית שמאי אוסרין ובית הלל מתירין עד חנץ החמה׳׳
למאיר אומ כל מלאכה שתחילתה קודם ארבעה עשר נגמרה בארבעה עשר
אבל לא יתחילה בתחלה כאובעה עשר אפי שיכול לגמרה ותכמים אומרים
שלש אומניות עושין מלאכה בערבי פסחים עד חצות החייטין והספרין והכובסין
ר יהודה אומ אף הרצענין׳׳ מושיבין שובכין לתרנגלין בארבעה עשר
תרנגלת שכרחה מחזירין אותה למקומה ואם מתה מושיבין אחרת תחתיה גורפין
מתחת רגלי בהמה בארבעה עשר ובמועד מסלקין לצדדין מוליכין ומביאין כלים
מבית האומן ואפי שאינן לצורך המועד׳׳ ששה דברים עשו אנשי יריחו
על שלשה מיחו בידם ועל שלשה לא מיחו בידם ואילו שלא מיחו בידם מרבעי

דקלים כל חיזו וכותבין את שמעיקו צרין לפני העומר לא מיחו בידם ואילו שמיחו
בידם מתירין גמוגיות של הקדש ואוכלין מתחת הנשרים כשהן נתנין פיאה
לירק ומיחו בידם חכמים ששה דברים עשה חזקיה המלך על שלשה
חזרו לו על שלשה לא הודו לו גירד עצמות אכיו על מיטה של חכלים והדדו לו
בתת נחשת והודו לו גנז ספר רפואות והודו לו על שלשה לא הודו לו קצץ
דלתות של היכל ושיגרם למלך אשור ולא הדדו לו סתם מי גיחון העליון ולא
הודו לו עבר ניסן בניסן ולא הודו לו

סליק פירקא מקום שנהגו

מאי איריא ערבי פסחים אפילו ערבי שבתות וערבי ימים טובים נמי דתניא
העושה מלאכה בערבי שבתות ובערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה אינו
רואה סימן ברכה לעולם התם מן המנחה ולמעלה הוא דאסור ממוך למנחה
שרי הכא מחצות אי נמי התם סימן ברכה הוא דלא חזי הא שמותי לאו
משמתינן ליה הכא שמותי נמי משמתינן ליה גופא העושה מלאכה בערבי
שבתות וכערבי ימים טובים במיצאי שבתות ובמיצאי ימים טובים ובכל מקום
שישנדוד עבירה לאיתויי תענית ציבור אינו רואה סימן ברכה לעולם
תנו רבנן יש זורין ונשכר ויש זורין ונפסד יש שפל ונשכר ויש שפל ומפסיד זורין ונש
ונשכר דעביד כוליה שבתא ולא עביד במעלי שבתא זורין ונפסד דעבד כולה
שבתא ועביד במעלי שבתא שפל ונשכר דלא עביד כולה שבתא ולא עביד
במעלי שבתא שפל ומפסיד דלא עביד כולה שבתא ועביד במעלי שבתא
אמר רבא הני נשי דמחזא אעגדלא עסקן עבידתא במעלי שבתא
משום מפנקותא הוא דהא כל יומא נמי לא קא עבדן הכי ואפילו הכי שפל
ונשכר קרינא ביה רבא רמי ברתיה כי גדול עד השמים חסדך וכתג מעל השמים
חסדך הא כיצד כאן שעושין לשמה כאן שאין עושין לשמה כדרב יהודה אמר
רב לעולם יעסוק אדם בתורה ובמיצות אפילו שלא לשמה מתוך שלא לשמה
בא לשמה תנו רבנן המצפה לשכר את שתוי ושכר ריחים אינו רואה
סימן ברכה לעולם שכר את שתוי מתקולתא וריחים אגריתא אבל עמדה ומזר
ומזבנא אישתבחי הוא דקא משתבח בה קרא דכתיב סדין עשתה ותמכר וחגור
נתנה לכנעני תנו רבנן המשתכר בקנים וקנקנים אינו רואה סימן ברכה
לעולם מאי טעמא כיון דנפיש שלהובא אחו עניא תנו רבנן

סימטא ומגדלי ברמה דקהוקי צצי אילנות טובים ונהנין עיניהם כחלק יפה
אינו רואה סימן ברכה לעולם מאי טעמא תוהו יכהו אינשי
ארבעה פרוטות אין כהן סימן ברכה לעולם שכר כוהנין שכר מתורגמנין
מעמד היתומים ומעות היתומין ומעות הבאין ממדינת הים בשלמא
מתורגמנין משום שכר שבת ומעות יתומין דלא בנן מחילה נעשו ומעות הבאין
ממדינת הים דלאו כל יומא מתחדשי ליה ניסא אלא שכר כותבין אמאי
דאמר יהושע בן לוי עשרים וארבעה תעניות ישבו אנשי כנסת הגדולה על
כותבי ספרים תפלין ומזוזות שלא יתעשרו שאלמלא מתעשרו אין כותבין
תנו רבנן כותבי ספרים תפלין ומזוזות הן ותגריהן ותגרי תגריהן וכל העוסק
העוסקין במלאכת שמים לא יתויי מוכרי תכלת אינן רואין סימן ברכה לעולם
ואם עסקין לשמה רואין בני בישן נחני דלא חוו אזלו מיזור ליזרין במעלי שבתא
שבתא את ובניהו לקמיה דרבי יוחנן אמר ליה אברתין הוא דאיפשר להוא דלא
איפשר לן מאי אמליתו כפר קיבלו אבותיכם עליהם שמעבדי מופר אבירי
בני ביתוסאי נחתו דהוו מפרשי הלכתא מאריתא אתו ואמרו ליה להבי יומא מאי
ניכלה דבאפיהו אתיכיתא אכיי דברים המותרים ואחרים עמהן אסור
או אחר שאוכלין בפניהם אמר ליה לאו מי איתמר עלה אמר רב חסדא כהוראי
כותאי מאיטעמא משום דסרכי מילתא אי נמי משום דסרכי מילתא
למילתא אלא אמר רב אשי חזינן אם רובה אורזי אמרי לא ניכלה זרבאפיהו דלמא
אתי לבטולה ומשתכחא תורת חלה בעיסתן אבל רובה דגן אמרי ניכלה זרבאפיהו
דלמא אתי לעשורי מן חבירו על חפשור ומן הפטור על החייב גופה דברים
המותרים ואחרים עמהן אסור אי אתה רשאי להתיר בפניהן אמר רב חסדא
בביתאי וכולי עלמא לא והתניא רוחצין שני אחין כאחד ואין רוחצין שני אחין
כאחד בבבל ומעשה ביחזקיה והילל בניו של רבן גמליאל שהיו רוחצין כאחד
בבבל ולעזה עליהן מדינה ואמרו מימינו לא ראינו כך ושמטה הלה ויצאו לפיתה
דחיצין ולא רצה לומר להם מותרין אתם ויוצאין בקרקום ובשבת ואין יוצאין
בקורדקסין וביבנה ומעשה ביחזקיה והילל בניו של רבן גמליאל שהיו באין בקורדקסין
בשבת בעבנה ולעזה עליהם מדינה ואמרו מימינו לא ראינו כך ושמטום ונשטם
לעכרים ולא רצו לומר להם מותרין אתם וישבין על ספסלי גיפס בשבת ואין נזקקין
על גבי ספסלי נויים בשבת בעבנה ומעשה ברבן שמעון בן גמליאל שישב על ספסלי
גיפס בשבת בעבנו ולעזה עלו מדינה ואמרו מימינו לא ראינו כבד ונשמטו וישב

15

וישב לו על ידי קרקע [illegible] בני מדינה נמי כיון דלא
שביחי רבנן גביהו בכותים תמן בשלמא מפקלי גוים משום דמיחוי כמקח ממכר
קורדקסין נמי דילמא משתלפי ואתי לאיתוייעו ארבע אמות ברשות הרבים
אלא דחציין מאי טעמא דתניא עם חבל אדם רוחץ את חברו מאביב וחמיו וכל
אדוניו ר' יהודה מוזיר באביו מפני כבוד אביו והוא הדין לבעל אחותו ואתו אינהו
גזור בשוגג אחיו משום בעל אחותו תנא תלמיד לא ידחוץ עם רבו ואם רבו צריך
לו מותר מי איתא רבה בר בר חנה אכל תרבא דאיתרמא עיל לגביה רבא ורבא
בר רב חנן כיון דחזנהו כפייה אתי ואמר ליה לאביי אמר להו שוינהו כותאי ורבה
ברבי חנה ליתליה התם דתנן עליו חומרי מקום שיצא משם חומרי מקום ש"ח
שהלך לשם אמר אביי הני מילי מבבל לבבל ומארץ ישראל לארץ ישראל ואי נמי
מבבל לארץ ישראל אבל מארץ ישראל לבבל הני מילי היכא דאין דעתו
להחזיר רבה בר בר חנה דעתו להחזיר חזה אמר ליה רבה ברבי חנה לכריה לא תאכל
ספיחי כרוב לא בפניו ולא שלא בפניו אני שראיתי את ר' יוחנן שאכל בדי חוא ר'
יוחנן לסמוך עליו בפניו ושלא בפניו אתה לא תאכל לא בפניו ולא שלא בפניו ופליגא
דרבי אבדימי דאמר רבה בר בר חנה משחלי ר' יוחנן בן אלעזר פעם אחרי שמעון בן
יוסי בן לקוניא לגינתא ונטל ספיחי כרוב ואכל ונטל ספיחי כרוב ונתן לי ואמר ליכפני
אבוך שלא בפניי לא תיכול אני שראיתי את ר' שמעון בן יוחי שאכל בדי חבר שמעון
בן איחי לסמוך עליו בפניו ושלא בפניו אתה בפני אבוך שלא בפניי לא תאכל מאי
ר' שמעון דתניא ר' שמעון אומר כל הספיחין אסורין חוץ מספיחי כרוב שאין ביוצא
מהן בירק השדה וחכמים אומרים כל הספיחין אסורין ותדויהו אליבא דר'
עקיבא דתניא חן לא נזדעו ולא נאספו את תבואתינו אמר ר' עקיבא מאחר שאין
זורעין מהיכן אומפין מיכן לספיחין שהן אסורין במאי קא מפלגי רבנן מדרבנן
ספיחי ברוב אטו שאר ספיחין דעלמא ור' שמעון סבר לא גזרינן ספיחי כרוב אטו
שאר ספיחין דעלמא

מתני' ההולך ממקום שעושין למקום שאין
עושין וכו' בשלמא ממקום שעושין למקום שאין עושין
נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם דאמרינן ליה לא תעביד
כרתנן אל ישנה אדם מפני המחלוקת אלא ממקום שאין עושין למקום שעושין
נותנין עליו חומרי מקום שיצא משם הא אמרת אל ישנה מפני המחלוקת אמר
אביי ארישא רבא אמר לעולם אסופא ואין בהן מפני שינוי המחלוקת מאי אם

אמרת חרוא אומ' מלאכה אסירא מימר אמרי נמי דכטלני אינא כשוקא
אמ' ליה רב ספרא לר' אבא כגון אנא דקעינא בקביעא דיחא כישוב לא עבידנ
מלאכה ביום טוב שני במדבר מאי אמ' ליה חבי אמר אמי כישובמ"ה אסור
במדבר מותר ברנתן אסיא אתיא מכי תבא לפומבדיתא ביום טוב שני של עצרת
שמתיה רב יוסף אמ' ליה אביי ולינהו מר נעדי אמ' ליה דעד פאמינה עמי
ליה דבמערבא מימנו אגדא דבי רב ולא מימנו אשמעתא אינא דאמרי נגדי
רב יוסף אמ' ליה אביי לישמעתיה מר דאנא רב ושמואל משמתי על שני ימים טוב
של גליות אמ' ליה חני מילי אינש דעלמא אחבא עוקבא דרבנן חזא דטבא
ליה עברי ליה דבמערבא מימנו אגדא דבי רב ולא אממנו אשמעתא

מתני ביוצא בו המוליך פירות שביעית וכו' ולילה

לר' יהודה הא דתנן נתנין עליו חומרי מקום שחל לשם וחומרי
מקום שיצא משם אמ' רב שישא בריה דרב אידי [illegible] מילתא אחריתי
קאמ' המוליך פירות שביעית ממקום שלא כלו למקום שלא כלו ושמע שכלו
במקומן חייב לבעד ר' יהודה אומ' יצא והכא לך אתה מחזיק דאיתנהו וחאלא
כלו לחו למימרא דר' יהודה לקולא והא אמ' לעזר לחומרין אמחה ר' יהודה
אלא אפיך אינו חייב לבער ר' יהודה אומ' יצא והכא לך אף אתה מחזיק דלא
דאיתנהו והאכלו לחו אבי אמ' לעולם קרא אתני המוליך פירות שביעית
ממקום שכלו למקום שלא כלו אומקום שלא כלו למקום שכלו חייב לבער
אבל ממקום שלא כלו למקום שכלו ר' יהודה אומ' למקומן וערין לא כלו אינו חייב היזיין
לבער ר' יהודה אומ' יצא והכא לך אף אתה מהכא דאחרי יעוחאכלו לחן
מתקיף לה רב אשי לר' יהודה נבא דחמרא קלטינהו אלא אמ' רב אשי כפלוגתא
דתנאי דתנן הכובש שלשה כבשים בחבית אחת ר' אליעזר אומ' אומרין על
הראשון ר' יהושע אומ' אף על האחרון רבן גמליא אומ' מ' שכח מינו מן חשש
יבער מן החבית והלכה כדברי הכל אמ' כפלוגתא דהני תנאי דתניא אוכלי
בתמרים עד שיכלה אחרון שצוער רבן שמעון בן גמליא אוכלין על של
בין הכפין ואין אוכלין על שבין השיצין תנן התם שלש ארצות לשעור
יהודה ועבר הירדן וגליל שלש ארצות בכל אחת ואחת ולמה אמרו שלש
ארצות בכל אחת ואחת שהיו אוכלין בכל אחת ואחת עד שיכלה אחרון שבה
מנא הני מילי אמ' רב חמא בר עוקבא אמ' ר' יוסי בר חנינא אמ' קרא ולחמתך
ולחיך אשר בארץ כל זמן שהיה אוכלת מן השדה אתה מאכיל לבהמתך

מן הבית כלה לחיה שבשדה מיה לבהמתך מן הבית ומן הדין דאין חיה שביהודה
גדלה על פירות שבגליל ואין חיה שבגליל גדלה על פירות שביהודה ׳׳
הנודרין פירות שיצאו מארץ ישראל לחוצה לארץ מתבערין בכל מקום שהן ר
שמעון בן אלעזר אומ׳ יחזרו למקומן ובבער משום שנ׳ בארצך האי אפיקתיה
קרי ביה בארץ בארצך אינמי מאשר בארצך רבספרא אפיקגרבא דחמרא
דשביעית מארץ ישראל לחוצה לארץ לחדיה הרכבהנא ותבחונא בריח דהב
איקא אמ׳ להו אימא דשמיע לחד מינייהו דאמרו הלכה כר׳ שמעון בן אלעזר
אואין הלכה כר׳ שמעון בן אלעזר אמ׳ ליה רב טבהנא הכי אמ׳ אבהו אין הלכה כר׳
שמעון אמ׳ ליה רב הונא בריה דרב איקא הכי אמ׳ אבהו אין הלכה כר׳ שמעון
בן אלעזר אמ׳ ליה רב ספרא נקוטו דייק ונמר שמעתא מפומיה דרב אסי חסא
דפומבדיתא דאמ׳ רחבא אמ׳ רב יהודה הר הבית סטיו כפול היה סטיו לפנים מ
מסטיו קרי עליה רב יוסף עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו כל המקל יגיד לו ׳׳
ר׳ אילעאי בפניאתא דשביעית והיבי עביד הכי לאכלה אמ׳ רחמנא ולא להפ
להפסיד וכיתימא הני מילי דנחית לפירא אבל היכא דלא נחית לפירא לא
והא אמ׳ רב נחמן אמ׳ רבה בר אבוהה הני מתחלי דעורלה אסירי והאילו נעשו ש
שומר לפירי ושומר לפירי אימת הוי בכופרי ויקרי ליה פירי רב נחמן דאמ׳ כ
יוסי דהניא ליתי אומ׳ סמדר אסור מפני שהוא פרי ופליגי דבני עלי׳
מתקיפלה רב שימי מנהרדעא ומיפליגי הכנן עלה דריסי בשאר אילנות
והתניא מאימתי אין קוצצין את האילנות בשביעית משמא אומ׳ כל הא
האילנות מי שיוצאו וכיתחל אומ׳ החרובין משישלשלו התפנים משיגרעו
חזיתים מישנצו ושאר כל האילנות משיוציאו אמ׳ רב יוסף הוא בוסר הוא
גרוע הוא פול הלבן פול הלבן סלקא דעתך אלא אימא שיעורו בפול הלבן
מאן שמעת ליה דאמ׳ בוסר אין סמדר לא רבנן וקתני ושאר כל האילנות מישש
שיוציאו אלא אי אלא כרבי מתניתין ׳׳ הנודרין אוכלין בעצים עד שיכלו
אחד דליות של אבל ואם ישמאחרות מהן אוכלין עליהן בזיתים עד שיכלה
אחרון שבתקוע אליעזר בן יעקב אומ׳ עד שיכלה אחרון של נוש חלב כדי
שיהא עני יוצא אינו מוצא לא בנפו ולא בעיקרו דובע אוכלין בנורנת ע
שיכלו פני בית ואני אמ׳ יהודה לא חוברו פני בית ואני אלא לענין מעשר
פני בית ואני ואהני דטובא חייבין במעשר אוכלין כתמרים עד שיכלה
אחרון שבצוער רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ אוכלין של בין הכיפים ואין

אוכלין של כין השיצין ותמיהי אוכלין בעגבים עד הפסח כויתים עד עזרה בני
בנרונרה עד חנוכה בתמרים עד הפורים ואמר ביבי ר' יוחנן תחת בתרייתא מ"ט
מחלף אידי ואידי חד שיעורא הוא ואיבעית אימא הא קתני בהדיה אם ישמעו
מאוחרות מהן אוכלין עליה ·· הניא רבן שמעון בן גמליאל אומר סימן להדרים
מלין סימן לעמקים דקלים סימן לנחלים קנים סימן לשפלה שקמה ואעפ"י שאין
ראיה לדבר זכר לדבר ויהי שלמה את הכסף בירושלם כאבנים ואת הארזים נתן חמילך
כשקמים אשר בשפלה לרוב · סימן להרים מילין סימן לעמקים דקלים נפקא
מינה לביכורים דתנן אין מביאין ביכורים חוץ משבעת המינין לא מדקלים
שבהרים ולא מפירות שבעמקים · סימן לנחלים קנים נפקא מינה לנחל איתן
סימן לשפלה שקמה נפקא מינה למקח ממכר השתא דאתית להכי כו' לחנמי
למקח ממכר ·· מתני' ·· מקום שנהגו לאכל ערלי בלילי פסחים וכו' ··
אמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיאמר בשר
זה לפסח מפני שנראה כמקדיש בהמתו ונראה כאוכל קדשים בחוץ ··
אמר רבפפא דוקא בשר אבל חיטי לא אמאי טעמא עסקינן אינשי דמנטרי
חטיהו לפסחא ·· מתיבי תרדום איש רומי הניח את בני חמי לאכול קדשים
נדיים מקולסים בלילי פסחים שחל ליחול אי לימא תרדום אתה גורם עלך
נידוי שאתה מאכיל ישראל בחוץ קדשים סלקא דעתך אלא אימא בעין
קדשים מקולסים אין כשר לא אי מקולסים אפילו בסתמא כשר פריש אין לא
פריש לא איבעא דמתני לה להא מתניתא בר שמעון מתקיף לה רב פפא
בשלמא למאן דמתני לה בר יוסי ניחא אלא למאן דמתני לה בר שמעון
מי ניחא והא תנן פוטר שלא התנדב כדרך המתנדבין אמר ליה
תיבעי לך אשי ומאן דמתני לה בר יוסי מי ניחא והא אמר רבאר שמעון
בשיטת ר' יוסי אמרה דאמ' בנמר דברים אדם מתפיים מאי לאו דר' שמעון
סבר לה כר' יוסי דר' יוסי סבר לה כר' שמעון לאר שמעון סבר לחכר יוסי ור'
יוסי לא סבר לה כר' שמעון ·· איבעיא להו תרדום איש רומי גברא רבה
הוה או בעל אנרופין הוה תשמע ערוה דרש רבדום איש רומי מה ראו חנני
מישא ועזריה שמסרו עצמן לתוך כבשן האש נשאקל וחומר בעצמן
מיצפרדעים מה צפרדעים שאין מיצוין על קדושת השם כתיב בהו ועלו ובאו
בביתיך ובתנורך וכמשארתיך אימתי משאתה מיניה אי גל תנור בשעה

שהתנור חם אנו על אחת כמה וכמה ר' יוסי בר' אבין אמ' מיטיל מלאי לכים של תלמידי
חכמים חזה דאמ' ר' יוחנן כל המטיל מלאי לכים של תלמידי חכמים זוכה ויושב בישיבה
של מעלה שנ' כי בעל החכמה בעל הכסף: **מתני'** מקום שנהגו להדליק
את הנר וכו' תנא בין שאמ' להדליק בין שאמרו של
להדליק שניהם לדבר אחד נתכוונו: דרש רבא ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו
ארץ בין שאמרו להדליק בין שאמרו שלא להדליק שניהם לא נתכוונו אלא לדבר
אחד: אמ' רב יהודה אמ' שמואל אין מברכין על האור אלא למוצאי שבתות
חאיל ותחלת ברייתו הוא אמ' ליה ההוא סבא ואיתימא רבה בר בר חנה יישר וכן
אמ' ר' יוחנן לישר: עולא הוה רכיב חמרא הוה שקיל ואזיל ר' אבא מיימינה ידה
בר בר חנה משמאלה אמ' ליה ל' אבא לעולא ודאי דאמרית משמיה דר' יוחנן א'
אין מברכין על האור אלא במוצאי שבתות הואיל ותחלת ברייתו הוא חדר אחזא
עולא כיה ברה בר בר חנה כישיה אמ' ליה אנא לאוהא אמרי אנא הא אמרי
דתניא קמיה דר' יוחנן ל' שמעון בן לעזר אומ' יום הכפורים שחל להיות בשבת אף
במקום שאמרו של להדליק מדליקין מפני כבוד השבת ענ' ר' יוחנן בתריה וחכמים
אוסרין אמ' ליה עד א' הא קרי עליה ורבי יוסף מים עמוקים עצה בלב איש ואיש תבונה
תבונות ידלנה: מים עמוקים עצה בלב איש זה עולא: ואיש תבונות ידלנה זה
רבה בר בר חנה ואיתהו במאן פכרוה כיה דאמ' ר' בנימן בר יפת אמ' ר' יוחנן מברכין
על האור בין במוצאי שבת בין במוצאי יום הכפורים וכן עמא דבר: מתיבי אין
מברכין על האור אלא במוצאי שבתות הואיל ותחלת ברייתו הוא וכיון שרואה
הוא מיד מברך ר' יהודה אומ' סודרין על הכום ואמ' ר' יוחנן הלכה כר' יהודה לאקשי'
כאן באור ששבת כאן באור היוצא מן העצים או מן האבנים: תני חדא אור
היוצא מן העצים ומן האבנים מברכין עליו ותניא אידך אין מברכין לא קשיא
כאן במוצאי שבתות כאן במוצאי יום הכפורים: למפזרן ול' חייא מכנסן: אמ'
רבי יצחק בר אבדימי אע"פ שמפזרן ר' חוזר וסודרן על הכום כדי להוציא בנו ובני
ביתו: ואור במוצאי איברי והתניא אור זה אחד מן הדברים שנברא בערב
שבת בין השמשות אילו חקבאר ומן קשת בתב ומכתב הלוחות וקברו של משה
ומערה שעמד בה משה ואליהו ופתיחת פי האתון ופתיחת פי הארץ לבלוע את
הרשעים ל' נחמיה אומ' משום אבוי אף האור והפרד ר' אשיה אומ' משום אביו
איל והשמיר ר' יהודה אומ' אף צבתא הוא היה אומ' יצתא בצתא מתעסא

יבהא קמייתא מאן עבדא האבירי אבירי שמיה הוא איפשר יעשנה ברפוס
ויקבעניה האבירי אבירי אדם הוא האלא קשיא האכאור דידן האכאור
דניהנם אור דידן במוצאי שבתא ואור דניהנם בערב שבת
והתניא שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם אילו הן תורה ותשובה ערן
וניהנם וכסא הכבוד וביה המקדש ושמו של משיח · תורה מנין דכתי׳ קנני
ראשית דרכו קדם מפעליו מאז · תשובה מנין דכתי׳ בטרם הרים יולדו ונו׳
וכתי׳ תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם נן ערן דכתי׳ ויטע יי׳ אלהים נן
בערן מקדם · ניהנם דכתי׳ כי ערוך מאתמל תפתה · כסאהכבוד וביה המקדש
דכתי׳ כסא כבוד מרום מראשון מקדשנו ·· שמו של משיח דכתי׳ יהי שמו מ״ק
לעולם לפני שמש ינון שמו חללה קודם שנברא העולם אור דידה בערב שבת
ואור דידה בערב שבת ותניא ר׳ יוסי אומ׳ אור שברא הקב״ה בשני בשבת אין לו
כביה עולמית שנ׳ ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי ואמ׳ כאשה ואמרי
להו אומ׳ מפני לא נאמר כי טוב בשני בשבת מפני שנברא בו אור של ניהנם
ואמ׳ ר׳ אלעזר אעפ״ש לא נאמר בו כי טוב חזר וכללו בששי שנ׳ וירא אהים את
כל אשר עשה והנה טוב מאד אלא חללה קודם שיברא העולם אור דידה בשני
בשבת ואור דידן עלה במחשבה לבראות בערב שבת ולא נברא עד מוצאי
שבת דתניא ר׳ יוסי אומ׳ שני דברים עלו במחשבה לבראות בערב שבת ולא נברו
נבראו עד מוצאי שבת נתקבצה כל אדם הראשון מעין חנמא של מעל
והביאה שתי אבנים וטוחנן זה בזה ויצא מהן אור והביאה שתי כרמות זו על זו ויצא
מהן פרד רבן שמעון בן גמליאל אומ׳ פרד בימי ענה הוה שנ׳ הוא ענה אשר
מצא את הימים במדבר דור שי חומרות אמרו ענה פסול היה והביא פסולין
לעולם שנ׳ אלה בני שעיר החורי ונו׳ וכתי׳ אלה בני צבעון איה וענה אלא מלמד
שבא יעבעון על אמו והולידו ממנה ענה ודילמא תרי ענה הוו אמ׳ רבא אמינא
לכו מילתא דלא אמרה שבור מלכא ומנו שמו אמ׳ קרא הוא ענה הוא
ענה דמעיקרא ·· תנו רבנן עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות
אילו הן באר ומן וקשת כתב ומכתב הלוחות וקברו של משה ומערה שעמדה
משה ואליהו ופתיחת פי האתון ופתיחת פי הארץ לבלוע הרשעים ויש אומ׳ אף
מקלו של אהרן שקדיה ופריחה ויש אומ׳ אף מזיקין ויש אומ׳ אף צבתים של
אדם הראשון ·· תנו רבנן שבעה דברים מכוסין מבני אדם יום המיתה
ויום הנחמה ושמקחדין ואין אדם יודע כמה משתכר ואין אדם יודע בלבו

מקום

של חבירו ומלכות בית דוד מתי תקום ומלכות חייבת מתי תפול ׃׃
תנן רבנן שלשה דברים עלו במחשבה לבראות ואם לא עלו דין הוא שיעלו
על מת שיסריח ועל המת שישתכח מן הלב ועל התנור שתרקב ויש אומ׳
אף על המטבע שיוצא ׃׃ **מתני׳** ׃׃ מקום שנהגו לעשות מלאכה
בתשעה באב וכו׳ ׃׃
אמ׳ שמואל אין העניה ציבור בכל
אלא תשעה באב בלבד ׃׃ למימרא דסבר שמואל תשעה באב בין השמשות
שלו אסור והאמ׳ שמואל תשעה באב בין השמשות שלו מותר וכי תימא קסבר
שמואל תענית ציבור בין השמשות שלו מותר והתנן אוכלין ושותין מבעוד יום
למעוטי מאי לאו למעוטי בין השמשות לא למעוטי משחשיכה לימ׳ מסייע
ליה אין בין תשעה באב ליום הכפורים אלא שזה ספקו מותר וזה ספקו אסור
מאי ספיקו לאו בין השמשות לא כדאמ׳ רב ששת בריה דרב אידי לקיבועא
דירחא הכא נמי לקיבועא דירחא ׃׃ דרשוכא עוברות ומניקות מתענות
בו ומשלימות בו כדרך שמשלימות ביום הכפורים וכן השמשות שלו אסור
וכך אמרו משמיה דר׳ יוחנן והאשמואל אמ׳ הלכה לא כמי הכי ומי אמ׳ יוחנן
הכי והאמ׳ יוחנן תשעה באב אינו כתענית צבור מאי לאו לבין השמשות לא
למלאכה למלאכה הניא מקום שנהגו לעשות מלאכה בתשעה באב עושין
מקום שנהגו שלא לעשות אין עושין ואפלו רבן שמעון בן גמליאל לא אמ׳ אלא
דבי יתיב ולא עביד ולא מיחזי כיוהרא אבל מיסר לא אסיר אלא אמאי אינו
בתענית צבור להפלה נעילה והאמ׳ יוחנן ולואי שמתפלל והולך כל היום כולו
התם חובה הכא רשות ׃׃ איבעיא אימאי אינו בתענית צבור בעשרים
וארבע ׃ רב פפא אמ׳ אינו בראשונה אלא באחרונה מתיבי אין בין תשעה
באב ליום הכפורים אלא שזה ספקו אסור וזה ספיקו מותר מאי ספיקו לאו
בין השמשות אמ׳ רב ששת בריה דרב אידי לקיבועא דירחא הא לכל דבריה
זה וזה שוים מסייע ליה לר׳ אלעזר דאמ׳ אלעזר אסור לאדם שיושיט אצבעו
בין בתשעה באב כדרך שאסור להושיט ביום הכפורים ׃ מתיבי אין בין
תשעה באב לתענית ציבור אלא שזה אסור בעשית מלאכה וזה מותר
בעשית מלאכה במקום שנהגו הא לכל דבר הם זה וזה שוין ואילו תענית צבור
תניא כשאמרו אסור בחייצה לא אמרו אלא כל נפו אבל פניו ידיו ורגליו מותר
אמ׳ רב פפא תנאי קולי קתני ׃׃ בכל מקום תלמידי חכמים בטלים וכו׳ ׃׃
למימרא דרבן שמעון בן גמליאל סבר לא חיישינן ליוהרא ורבנן סברי

חיישינן ליחרא והא איפכא שמעינן להו דתנן חתן אם דיעה לקרות את שמע
לילה הראשון קוראין שמעון בן גמליאל אומ׳ לא כל הרוצה ליטול את השם יטול
אמ׳ ר׳ יוחנן מחלפת השיטה רבי אידי אמ׳ לעולם לא תיפוך
דתנן אדרבן לא קשיא הא באכילין דכיון דכולי עלמא קא עבדי מלאכה ואיכא
לאקא עביד מיחזי כיוהרא אבל התם כיון דכולי עלמא קא קרו ואיכא נמי קא קרו
לא מיחזי כיוהרא דתנן שמעון בן גמליאל אדרבן שמעון בן גמליאל לא קשיא התם
הוא דבעינן כוונה ואנן סהדי דלא קא מיכוין דעתיה וכי אמ׳ מצינא מיכוין
מחזי כיוהרא אבל הכא לא מיחזי כיוהרא אמרי מלאכה הוא דליתלה פוק חזי
כמה בטלני איכא בשוקא ״ **מתני׳** ״ חזכמים אומ׳ בית הורחיו עושין
כו׳ ״ מעיקרא תני מנהגא ולבסוף תני פיסודא אמ׳
ר׳ יוחנן לא קשיא הא ר׳ מאיר הא ר׳ יהודה דתניא אמ׳ ר׳ יהודה היו עושין
מלאכה בערבי פסחים עד חצות ובגליל לא חיו עושין כל עיקר אמ׳ לו ר׳ מאיר
ומה ראיה יהודה גליל לכאן אלא מקום שנהגו לעשות מלאכה עושין מקום שנהגו
שלא לעשות אין עושין מד׳ אמ׳ ר׳ מאיר מנהגא מכלל ר׳ יהודה איסורא קא
אמ׳ ״ ומכר׳ יהודה ארבעה עשר מותר בעשירית מלאכה ותניא ר׳ יהודה
אומ׳ המנכש בשלשה עשר ״ ונעקרה בידו שותלה במקומה הטיט ואין שותלה
במקום הגריר ׳ בשלשה עשר אין בארבעה עשר לא מכדי שמעינן ליה לר׳
יהודה דאמ׳ כל הרבה שאינה קולטת של שלשה ימים שוב אינה קולטת ואיסלקא
דעתך ארבעה עשר מותר בעשירית מלאכה למה לי שלשה עשר והא איכא
ארבסר וחמיסר ומקצת שיתסר אמ׳ רבא בגלילא שנו והא איכא לילה אמ׳ רב
ששת בבית שמאי רב אשי אמ׳ לעולם בבית הלל לפי שאין דרכן של בני אדם
לנכש בלילה ורבינא אמ׳ לעולם ביהורה ובה שהא חד מקצת אמרינן תר׳
מקצת לא אמרינן ״ **מתני׳** ״ ר׳ מאיר אומ׳ כל מלאכה וכו׳ ״
איבעיא להו ליצורך המועד תנן אבל שלא ליצורך המועד אפ׳ ו
מיגמר נמי לא או דילמא שלא ליצורך המועד הוא דגמרינן אבל ליצורך המועד
אתחלי נמי מתחלינן או דילמא בין ליצורך ובין שלא ליצורך מעמר אין אתחולי
לא ״ תשמע אבל לא יתחיל כתחילה כארבעה עשר אפלו צלצול קטן ואפלו סכי
סכינה קטנה מאי אפלו אפלו תני דל׳ צורך המועד מינמר אין אתחולי לא ומאי אפלו
אפלו תני נמי דווטרי סלקא דעתך התחלתן זו היא גמר מלאכתן נתחיל בהו נמי מיתחל
קמ״ל ״ תשמע מינה מאי אומ׳ כל מלאכה שהיא ליצורך המועד גומרה בארבעה

אימתי בזמן שהתחילה קודם ארבעה עשר אבל לא יתחילה בארבעה עשר ואפלו צלצול קטן
ואפלו סבכה קטנה ליצורך המועד אין של אל ליצורך המועד לא הוא הדין
דאפלו של לא ליצורך המועד נמי והא קמ"ל דאפלו ליצורך המועד מיגמר אין
אתחול לא " תשמעמאיר אומ' כל מלאכה שחא ליצרך המועד נת'
נומרה בארבעה עשר שלא ליצורך המועד עושין מלאכה בערבי פסחים
במקום שנהגו מקום שנהגו אין לא נהגו לא ושמעמינה ליצורך אין שלא
ליצורך לאשמעמינה " מתני " וחכמים אומ' שלש אומניות וכו'
" החייטין שכן הדיוט תופר כדרכו בחולו של מועד
הספרין והכובסין שכן הבא ממדינת הים חייצא מכית האיסורין מספרין
ומכבסין בחולו של מועד ר' יוסי ברי יהודה אומ' אף התרצענין שכן עולי רגלים
מתקנין מנעליהן בחולו של מועד במאי קא מיפלגי מר סבר למדין תחלת
מלאכה מסוף מלאכה ומר סבר אין למדין תחלת מלאכה מסוף מלאכה "
מתני " מושיבין שוכבין לתרנגלין וכו' השתא אותבי מ'
מיתבינן אהודרי מיבעיא אמ' אבין סופא אתאן לחולו של
מועד אמ' רב הונא לא שנו אלא תוך שלשה ימים למירדה דאסתי לא פרח
צימרא מינה ואחר שלשה לישיבתה דפסדה לחביעי לגמרי אבל אחר
שלשה למירדה דפרחה צימרא מינה תוך שלשה לישיבתה דאכתי לא פסד
ביעי לגמרי לא מחדרינן זו אמי אמ' אפילו תוך שלשה לישיבתה מחדרינן
במאי קא מיפלגי מר סבר להפסד מרובה חששו להפסד מועט לא חששו ומר
סבר להפסד מועט נמי חששו " מתני " נופין מתחת הגליבנה
" הנורבנן חזכל שבחצר מסלקין אותו לצדדין
שברפת ושבחצר מוציאין אותו לאשפה אגופא קשיא אמרת הזכל שו'
שמחצר מסלקין אתו לצדדין והדרתני הזכל שבחצר מוציאין אותו לאשפה
אמ' אביי לא קשיא כאן בארבעה עשר כאן בחולו של מועד רבא אמ' הא
והא בחולו של מועד והכי קאמ' אם נעשת חצר כרפת מוציאין אותו לאשפה "
מתני " מוליכין ומביאין כלים מבית האומן אפ' שאין לצורך חג
המועד " אמ' רב פפא כדיקלין ורבא תנן מוליכין ומביאין
ומביאין כלים מבית האומן אפ' שאין לצורך המועד " ותמינהי אין מביאין
כלים מבית האומן ואם חששו להם שמא ינגבו מפנן לחצר אחרת ושנינ' לה

לא קשיא כאן בארכשה עשר כאן בחולו של מועד ואיכעית אימא הא והא
בחולו של מועד ולא קשיא כאן במאמינו וכאן שאין מאמינו ׳ והאתניא
מביאין כלים מבית האומן כגון חמר מבית הבד והקסם מבית הזוגג אבל לא
יצמר מבית הצבע ולא כלים מבית האומן אם אין לומה יאכל נותנין לו שכרו
ומניחו אצלו ואם אינו מאמינו מניחו אצל בית הסמוך לו ואם חושש שמא
יגנבו מביאבעגלה לתוך ביתו תרצת מביאין מוליכין קשיא ׳ דקתני אין
מביאין וכל שכן דאין מוליכין אלא מחחדתאבד שנין מעיקרא ׳׳

מתני׳ ׳׳ ששה דברים עשו אנשי יריחו וכן ׳׳ תנו רבנן ששה
דברים עשה המלך חזקיהו אבל שלשה הודו לו ועל שלשה לא
הודו לו גרר עצמות אביו ׳ במטה של חבלים והודו לו פתח נחשת והודו לו גנז
ספר רפואות והודו לו על שלשה לא הודו לו קיצץ דלתות ההיכל ושגרם לם
למלך אשור ולא הודו לו סתם מי גיחון ולא הודו לו עיבר חדש נסתכנין
ולא הודו לו ׳׳ מרכיבין דקלים כל היום וכו׳ ׳׳

היכי עביד אמ׳ רב יהודה מייתו אסא דא ושקרא תפנא וקמחא דשערי
במנא דלא מלא עלית ארבעין יומין ומדתחי להו ושרוליה לריקלאבליביה
וכל דקאיבארבע אמות דידיה ולא עביד ליה הכי צאוי לאלתר רב אחא
בריה דרבא אמ׳ מטחי כופרא דיברא לנוקבתא ׳׳ וכורבין את
שמע ׳׳ היכי עביד אמ׳ רב יהודה אמרין שמע ישרא׳ ה׳ אלהינו
ה׳ אחד ולא היו מפסיקין רבא אמ׳ מרכין הין אלא שהיו אומ׳ היום על לב
לבבך דמשמע היום על לבבך ולא למחר על לבבך ׳׳ תנו רבנן כיצד
מרכין את שמע אומ׳ שמע ישרא׳ ה׳ אלהינו ה׳ אחד ולא היו מפסיקין דברי
ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומ׳ מפסיקין היו אלא שהיו אומ׳ ברוך שם כבוד מלכותו
לשלם ועד ואתן מאי טעמ׳ אמרינן ליה כדדרש׳ שמעון בן פזי ויקרא
יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם ׳ בקש לגלות להם קץ ימין ונסתלקה
שכינה ממנו אמ׳ שמא יש במיטתי פסול כאברהם אבי אבי׳
שיצא ממנו וישמעאל ויצחק שיצא ממנו עשו אמרו לו אבא שמע
ישרא׳ ה׳ אלהינו ה׳ אחד כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו
אלא אחד באותה שעה פתח ואמ׳ ברוך שם כבוד מלכותו לעולם
ועד ׳ אמרי רבנן היכי נעביד נאמריה לא אמרו משה לא נאמריה כבר
אמרו יעקב התקינו שהיו אומ׳ אותו בחשאי ׳׳ אמ׳ יצחק דביר אמי מ

משל לבת מלך שהריחה ציקי קדירה תאמר יש לה נאי לא תאמר יש לה ציער
התחילו עבדיה והכיאו להנחשאי אמר שהו התקינו שהיו אומ׳ בקולרם מפני
תרעומת המינין ובבחרדעא דליכא מיני עד השתא אמרו ליה בחשאי
תנו רבנן ששה דברים עשו אנשי יריחו שלשה ברצון חכמים ושלש שלא
ברצון חכמים ואילו שברצון חכמים מרביצין דקלים כל היום ובורכין את
את שמע וקוצרין לפני העומר ואילו שלא ברצון חכמים נודשין לפני העומר
ופורצין פרצות בגנותיהן וכפרדסיהן להאכיל בשר לעניים כימי בצרות בשבתות
וביומים טובים מתירין גמזיות של חקדש של חרוב ושל שקמה דברי רמאיר
אמ׳ לו יהודה אם ברצון חכמים הם עשין יהיו בל אדם עושין כן אלא אילוו
שלא ברצון חכמים על שלשה מיחובידים ועל שלשה לא מיחובידים ואילו
שלא מיחובידים מרביצין דקלים כל היום וכורכין את שמע וקוצרין ונודשין
לפני העומר ואילו שמיחובידים מתירין גמזיות של חקדש של חרוב ושל של
שקמה ופורצין פרצות בגנותיהן וכפרדסיהן להאכיל בשר לעניים בשני בצרות
בשבתות וביומים טובים ונותנין פיאה לירק ומיחובידים חכמים ׃׃ וסבר יהוד
קציצה שלא ברצון חכמים היא והתנן אנשי יריחו קוצרין ברצון חכמים ונודשין
לפני העומר שלא ברצון חכמים ולא מיחובידים מאן שמעה ליה דאמ׳ מיחוולא
מיחוד יהודה וקתני קוצרין ברצון חכמים ולס׳ עמיר הני ארבעה הוו אלא אמי
מיכן קציצה ׃ ומתירין גמזיות של חקדש של חרוב ושל שקמה אמרו ל׳
אבותינו לא הקדישו אלא קורות אנו נתיר גמזיות וגדולין חכאין לאחר מיכן
עם יקונן סברי לה כמאן דאמ׳ אין מעילה בגידולין והבנן נהי דמעילה ליכא
איסורא מיהא איכא ׃ ופורצין פרצות בגנותיהן וכפרדסיהן להאכיל בשר
לעניים בשני בצרות בשבתות וביומים טובים ׃׃ אמ׳ עולא אמרים לקיש
מחלוקת בשל מכברת דתנן סברן גזרינן שמא יעלה ויתלוש ואנשי יריחו
סברי לא גזרינן שמא יעלה ויתלוש אבל בשל הנפין מותר אמ׳ ליה תבא
והא מוקצית גינהו וכי תימא הוא חויא לעורבים השתא מוכן לאדם
לא חוי מוכן לכלבים דתנן ר׳ יהודה אומ׳ אם לא היתה נבילה מערב שבת
אסורה לפי שאינה מן המוכן מיכן לעורבים חוי מוכן לאדם אמ׳
ליה אין מוכן לאדם לא חוי מוכן לכלבים בלמידי דחזי ליה לאינש
לא מקצי ליה לכלביה מוכן לעורבים חוי מוכן לאדם בלמילי דחזי ליה
לאינש דעתיה עליה ׃׃ כי אתא רבין אמ׳ ריש לקיש מחלקת בשל בין

הכיפין דרכגן סברי מיכן לעירבים לא חוי מוכן לאדם ואנשי ירחיו סברי מוכן
לעירבים חוי מוכן לאדם אבל בשל מכבדות דברי הכל אפור גזירה שמא יעלה
ויגלוש ״ ונתנין פיאה לירק ליתלחו לאנשי ירחיו הא תנן כלל אמרו בפ
בפיאה כל שהוא אוכל ונשמר ונידול מן הארץ ולקיטתו כאחד ומכניסו
לקיום חייב בפיאה כל שהוא אוכל פרס לספיחי סטים וקוצר נשמר פרט
להפקר נידול מן הארץ פרס לכמהין ופטריות ולקיטתו כאחד פרט לתאנה
ומכניסו לקיום פרט לירק ״ אמ׳ רב יהודה אמ׳ רב הבא בר אשי לפתות
עסיקינן ומכניסו לקיום על ידי דבר אחר מדסבר מכניסו על ידי דבר אחר
שמיה קיום ומדסבר לא שמיה קיום ״ תנו רבנן היו נותנין פיאה ללפת ולל
ולכרוב ליומי אומ׳ אף לקפליטות ניא אידך היו נותנין פיאה ללפת ולקפליט
ר׳ שמעון אומ׳ אף לכרוב ׳ נימא תלתא תנאי חדי לא תריתנאי הוו ומאי אף
אלפת׳ ותנא קאמ׳ דד יוסי חיינו ר׳ שמעון והנא קמא דר׳ שמעון היינו יוסי
״ תנו רבנן כיצד נותנין פיאה לירק ובא אביו ומיצאו לעניים שטעונין ירק
ועומדים על פתח ניר אמ׳ להם בניי השליכו מעליכם ואני אתן לכם נפלים ד
במעשר ולא ״ מפני שעיני צרה אל אשאמרו חכמים אין נותנין פיאה
לירק למחליה למימרא לחולא מפני שעיני צרה כי היכי דלא למרו דחתוי
קא מדחילן ״ תנו רבנן כראשונה היו מניחין ערות קדשים בלשכת בית
הפרוה ולערב היו מחלקין אותן לאנשי בית אב חד בעלי זרועות נוטלין אותן
בזרוע חתיכות שיחו מחלקין אותן מערב שבת לערב שבת דאתיין כולה
משמרה שקלו חדי חדי ועדיין היו גדולים סהוה נוטלין אותן בזרוע עמהן
בעלים והקדישום לשמים אמרו לא היו ימים מועטים עד שחיפוי בל החיכל
כולו בטבלאות של זהב שחן אמה על אמה בעובי דינר זהב ולתל היו מקפלין
אותן ומניחין אותן על גב מעלה בהר הבית כדי שיראו עולי רגלים שמלאכתן
נאה ואיובה דלים ״ תניא אבא שאול אומ׳ קורות של שקמה היו בידיהן
והיו בעלי זרועות נוטלין אותן בזרוע עמהן בעלים והקדישום לשמים עליהם
ועל ניצאבהן אמ׳ אבא שאול בן בטנית משום אבא יוסי בן חנן אוי לי מבית
ניתום אוי לי מאלתן אוי לי מביתחנין אוי לי מלחישתן אוי לי מביתקתרוס אוי
לי מקולמוסו אוי לי מבית שמעי בן פיאבי אוי לי מאגריופן שחן כהנים גדולים
ובניהן גזברין והתניחן אמרכלין ועכשיו חוכמתן את העם במקל ״
תנו רבנן ארבעה עשר תשרה ראשונה יצאו מיכן בני עלי שמימאוחזל

יהי׳ ועוד עזוחה עזרה צא מכאן ישׁשכר איש כפר ברקאי שמכבד את עצמו ומ
ומחללקדשי שמים דהוה כריך ידיה בשיראי ועביר עמרה ׳ עד עזוחה שא
שערים ראשיכם ויכנס ישמעאל בן פאבי תלמידו של פנחס וישמשבכהונ
גדולה ׳ עד עזוחה עזרה שאו שערים ראשיכם ויכנס יוחנן בן גדבאי תלמידו של
פנקאי וימלא כריסו מקדשי שמים שהיה אוכל שלש מאות עגלים ושותה שלש
מאות נרבי יין ואוכל ארבעים סאה גזלות בקיטחסעודה אמרו כל ימיו של
יוחנן בן גדבאי לא נמצא נותר במקדש ׳׳ מאים ליקא ליה לישׁשכר איש
כפר ברקאי ״ מלכא ומלכתא הוו יתבי מלכא אמר ריא ריא ומלכתא אמרה
אימרא יאי מאן נוכח כהן גדול חקא מסיק קרבנות כל יומא אתיה ליש
לישׁשכר איש כפר ברקאי אתא אחריבידיה אינדיא יאי יסק לתמידא אמ
ליה מלכא חזאיל ולא הויא ליה אימתא דמלכותא ניפסקיה לימינה הב שו
שחדא פסקיה לשמאליה שמע מלכא פסקיה לימינה ׳ אמר רב יוסף כריך
רחמנא דשקליה לישׁשכר איש כפר ברקאי למטרפסיה טהאי עלמא ״
אמר רב אשי ישׁשכר איש כפר ברקאי לא תני דתנן שמקום אומכבשים קורמין
לעזים בכל מקום יכול מפני שמוחרין במינן בכל מקום תלמו ״ לומ אם כבש
יביא קרבנו לחטאת מלמד ששניהם שקולין כאחד רבינא אמר מקרא נמי לא
קרא דכתאם כבש אם עז״

הדרן עלך מקום שנהגו וכו׳

ערבי פסחים סמוך למנחה לא יאכל אדם עד שתחשך אפילו עני שבישׂראל
לא יאכל עד שיסבו לו פחות לו מארבע כוסות של יין ואפילו מן התמחוי ״
״ מזגו לו כוס ראשון בית שמאי אומר מברך על היום ואחר כך מברך על
היין ובית הלל אומר מברך על היין ואחר כך מברך על היום ״ הביאו
לפניו מטבל בחזרת עד שמגיע לפרפרת הפת ׳׳ הביאו לו חזרת מצה וחרוסת
ושני תבשילין יאעפ שאין חרוסת מצוה אלא מדרבנן צרוך אומר מצוה ובמקדש
הי׳ אין מטבילין אלא לפני גופו של פסח ״ מזגו לו כוס שני וכאן הבן שואל את אביו
אפאין דעתבבן אבי ומלמדו מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות שבכל
הלילות אנו מטבלין פעם אחת הלילה הזה שתי פעמים שבכל הלילות אנו
אוכלין חמץ ומצה הלילה הזה כולו מצה שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי
שלוק ומבושל הלילה הזה כולו צלי ולפי דעתו של בן אביו מלמדו ומתחיל

בגנות זמסים כשבח ודורש מאת אוכל אני עד שהוא גומר כל הפרשה
בולה ׳׳ רבן גמליאל היה אומר כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא
יצא ידי חובתו פסח מצה ומרור ׳ פסח על שום שפסח המקום על בתי אבותינו
במצרים שנאמר ואמרתם זבח פסח הוא לה׳ אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים
מצה על שנגאלו שנ ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים וגו ׳ מרור
על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים שנ וימררו את חייהם וגו ׳
לפיכך אנו חייבין להודות להלל ולשבח ולפאר ולהדר ולקלס ולברך למי ש
ש עשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האילו והוציאנו מעבדות לחירות ומאבל
לפנים הללויה ׳׳ עד היכן הוא אומר בית שמאי אומר עד חלמיש למעינו מים
וחותם בגאולה ר טרפון אומר אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים ולא
היה חותם ר עקיבא אומר עדכן יי אלהינו ואלהי אבותינו יגיעגו למועדים כרו
אתה יי גאל ישראל וחותם ׳׳ מזגו לו כוס שלישי מכאן על ברכת המזון
כוס רביעי גומר עליו את ההלל ואומר עליו ברכת השיר ובין הכוסות האילו
אפריה לשתות ישתה וכין שלישי לרביעי לא ישתה ואין מפטירין אחר
הפסח אפיקומן ׳׳ ישנו מקצתן יאכלו וכולן לא יאכלו ר יוסי אומר נמנגו
נמנמנו יאכלו נרדמו לא יאכלו ׳׳ הפסח אחר חצות מטמא את
הידים הפנל והגותר מטמאין את הידים ׳׳ ברך כרפס הפסח פטר את
של זבח ושל זבח לא פטר את של פסח דברי ישמעאל ר עקיבא אומר
לא זו פוטרת את זו ולא זו פוטרת את זו ׳׳

סליק פירקא ערבי פסחים ׳׳

מאי איריא ערבי פסחים אפילו ערבי שבתות וערבי ימים טובים דתניא לא
יאכל אדם בערבי שבתות וכערבי ימים טובים מן המנחה ולמעלה כדי שיכנס
שיכנס לשבת כשהוא תאוה דברי ר יהודה ר יוסי אומר אוכל והולך עד שתחשך
שתחשך אמר רב הונא לא יראיבא אלא לר יוסי דאמר אוכל והולך עד שתחשך
הני מילי ערב שבת אבל ערב הפסח משום חיובא דמצה מודה ׳׳ רב
פפא אמר אפילו תימא ר יהודה התם מן המנחה ולמעלה הוא דאסיר סמוך
למנחה שרי הכא בערב הפסח אפילו סמוך למנחה נמי אסיר ובערבי שבתות
לר יהודה דסמוך למנחה שרי והתניא לא יאכל אדם בערבי שבתות ובערבי

ימים טובים מחשיע שעות ולמעלה נדרישינן לשכת כשהיא תאוה דבריר
יחודה ר' יוסי אומ' אוכל וחודר עד שתחשך אמ' מר זוטרא וחא מאן נימ
לן דמתקינתא דילמא משכשהאחיא אמ' ליה מ"ש אתימא רב יומר
אנא איקל על פירקיה דרב פנחס בריה דרב אמי וקם תנא קמיה וקיבלה
איחכי קשיא אלא אמחזרת אכרב הונא ולרב חונא מי ניחא והא אמ' ר' יוחנן
אמ' ר' יוחנן אמ' ר' יוסי בר' חנינא הלכה כר' יחודה בערב הפסח
הלכה כר' יוסי בערב שבת מדקאמ' הלכה כר' יחודה בערב הפסח מכלל דפלי
דפליגי יחודה בתרויה ואמ' רב נחמן בר' יצחק הלכה מכלל דפליגי לחפסקה
מתניא מפסיקין לחפסקה לשבת תדע דר' יחודה ור' יוסי אומ' אין מפסיקין
ומעשה ברבן שמעון בן גמליא זה יחודה זה יוסי שהיו מסובין בעבו וקדש
עליהם היום אמ' להן רבן גמליא לר' יוסי יצתך נפסיק וניחוש ליחודה חכירנו
אמ' להן בכל יום ויום אתה מתכב דברי יפני ר' יחודה ועכשיו אתה מתכב דברי
ר' יחודה בפני תם לכבוש את המלכה עמי בכיה לא נפסיק שמא יראו התלמי
ויקבעו הלכה לחורות אמרו לא זו משם עד שקבעו הלכה כר' יוסי אמ'
רב יחודה אמ' שמוא אין הלכה כר' יחודה ולא כר' יוסי אלא פורש מפה ומקד
אינו הא אמ' רב תחליפא בר אבימי אמ' שמוא בשם שמפסיקין לקידוש
כך מפסיקין להבדלה מאי לאו לעקירת שולחן לא למפה תניא נמי הכי
רשוין שאין מכניסין את השולחן אלא אם כן קידש ואם הביא פירות מפה ומק
ומקדש רבי הכר רב הונא איקלע לבי ר' ישגלותא פירס מפה וקידש תניחדא
ושוין שאין מתחילין ותניא אידך שוין שמתחילין בשלמא הא דקתני שוין
שאין מתחילין משום חתלה בערב הפסח אלא הא דקתני שוין שמתחילין
איבערב שבת מפלג פליגי לא קשיא כאן קודם השיעור כאן לאחר השיעור אתן
בן אדם שקידש ובביתו הכנסת אמר רב ידקידושיו ידיין לא יצאו ו
ושמוא אמ' קידושו נמי לא יצאו ורב למה ליה לקדושי שיבביתו לחוציא
בניו ובביתו ושמוא למה ליה לקדושי שיבבי בנשתא לאפוקי אורחים
דיחובתן דאכלי בבי בנשתא ואידא שמוא לטעמיה דאמ' שמוא אין
קידוש אלא במקום סעודה סבר מינה חני מילי מינה ביה אבל מפינה
לפינה לא אמ' לחזרב ענן בר תחליפא ויומנין סניא ין הוו קאימנא קמיה
דשמוא ואפלוגרעא לאגרא דרב מקדש ואפרב הונא סבר אין
קידוש אלא במקום סעודה דרב הא דקדש וכעי למיזעם מידי ואהעקר

שרגיה ועילו ליה מאני לבי גנגיה דתבה כריה דהוה בי שרגא וקדישו טעים
מידי ואף רבה סבר אין קידוש אלא במקום סעודה דאמר כי חזינן בימר
הוה מקדיש אמר לן טעימו מידי דלמא בי אזליתו לבתיכו מתעקרא שתא
דידכו ולא מהאכל להו בקידושא דהכא לא נפקיתו שאין קידוש אלא במקו
סעודה אינו והאמר אביי כלמילי דמר עביד כרב לבר מהנית דעביד נשמו
מתירין מבגד לבגד ומדליקין מנר לנר והלכה כל שמעון בנדידה נחמר
דרב עביד כרב כקולי דרב לא עביד ור יוחנן אמר אפילו דיין נמי אמר ואזדא
ר יוחנן לטעמיה דאמר רב חמא בר אבוי אמר פרדת אמר יוחנן אחד שינוי
יין ואחד שינוי מקום אינו צריך לברך מתיבי שינוי יין אין צריך
לברך שינוי מקום צריך לברך היכא דר יוחנן היובתא יתיב רבי
בר אבין קמיה דרב חסדא ויתיב וקאמר משמיה דרב הונא האי אמרת
שינוי מקום צריך לברך לא שנו אלא מביה לבית אבל ממקום למקום לא
אמליה רב אידי בר אבין הכי תנינן להא במתניתא דבי רב הזקן ואמרי
להא דבי ר חנקי כותיך הדר יתיב רב חסדא וקאמר משמיה דשמואל הא דר
דאמרת שינוי מקום צריך לברך לא אמרן אלא בדברים שאין טעונין ברכה
לאחריהן במקומן אבל דברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן אינו צריך
לברך מאי טעמא לקיבעך הדר ודבש שתא אמר אחד זה ואחר זה צריך לב
מתיבי עקרו רגליהן לקרות חתן ולקרות כלה כשהן יושבין אין
טעונין ברכה למפרע כשהן חוזרין אין טעונין ברכה לכתחלה במה דברים
אמורים שהניחו שם זקן או חולה אבל לא הניחו שם זקן או חולה כשהן
יוצאין טעונין ברכה למפרע כשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה מדקתני
עקרו מכלל דבדברים שטעונין ברכה לאחריהן במקומן עסקינן ותעמ
דהניחו שם זקן או חולה אבל לא הניחו שם זקן או חולה צריך לברך קשיא ליה
לרב חסדא אמר רב נחמן בר יצחק מאי תנא עקידות ר יהודה היא דתניא חברים
שהיו מסובין ועקרו רגליהן ליכנס לבית הבנסת או לבית המדרש כשהן יוצאין
אין טעונין ברכה למפרע כשהן חוזרין אין טעונין ברכה לכתחלה אמר יהוד
במה דברים אמורים שהניחו שם מקצת חברים אבל לא הניחו שם מקצת
חברים כשהן יוצאין טעונין ברכה למפרע כשהן חוזרין טעונין ברכה לכתחלה
מדקתני עקרו מכלל דבדברים שטעונין ברכה לאחריהן במקומן עסקינן
אבל דברים שאין טעונין ברכה לאחריהן במקומן צריך לברך לימ

תיחי תיובתא דר' יוחנן ולאו מי אותיבניה חדא זימנא נימא תיהוי תיובתיה נמי מיהא
לא הוא הדין דאפילו דברים שאין טעונין ברכה לאחריהן במקומן אינו צריך
לברך והא תניא עקרו להודיעך כחו דרבי יהודה דאפילו דברים שטעונין ברכה
לאחריהן במקומן אם הניח שם מקצת חברים אין אילך לא תניא ביתיה
דרב חפרא חברים שהיו מסובין לשתות יין ועקרו רגליהן וחזרו אין צריך לברך
תנו רבנן חבורה שהיו מסובין וקדש עליהם היום מביאין להם כוס
ראשון ואומר עליו קדוש שהיום והשני אומ' עליו ברכת המזון דברי רבי יהודה רבי יוסי
אומ' אוכלין והולכין עד שתחשך ג' מרובים ראשון אומ' עליו ברכת המזון והשני
אומ' קדוש שהיום ומברכינהו לתרויהו אחד אכסא אמר רב הונא אמר יהודה אמ'
רב ששה לפי שאין אומ' שתי קדושות על כוס אחד מאי טעמא אמר רב נחמן בר
יצחק לפי שאין עושין מצות חבילות חבילות ילא התניא הנכנס לבקר מוצאי
שבתות מברך על היין ועל המאור ועל הבשמים ואחרך אומ' הבדלה ואם אין
לו אלא כוס אחד מניחו לאחר המזון ומשל שלן כורן לאחריו אין לו שני והאיכא
טוב שחל להיות אחר השבת דאית ליה ואמר רב יקנה הכא כשבעי של פסח על
עסקינן דכל מאי דהוה ליה אבליה והא יום טוב ראשון דאית ליה ואמ' אביי יקנה
ורבא אמ' יקנהו אלא קידוש והבדלה חדא מילתא היא ברכת המזון וקידוש
תרתי מילי ניהו גופא יום טוב שחל להיות אחר השבת אמר יקנה שמוע
אמ' ינהק ורבה אמ' יהנק ולוי אמ' קניה ורבנן אמרי קניה מרבריה דרבנא אנקיה
מרונא משמיה דר' יהושע בן לוי אמ' נהיק שלחליה אבא אבי דאביה דשמו
ילמדנו רבינו סדר הבדלות היאך שלחלוכך אמ' ליה ישמעאל בר' יוסי שאמ' משום
אבוי שאמ' משום ר' יהושע בן לוי נהיק אמ' ר' חנינא משל לר' יהושע בן לוי
למה הדבר דומה למלך יוצא ואפרכוס נכנס מלוין את המלך ואחרקי רגא ליה
לקראת הפרכוס היכא דאיכא זמן חיבי עביד אבי אמ' יקנה חזנה דכא אקנה
והלכתא כרבא רבהונא כרב יהודה איקלע לבי רבא אידי לקמיה מאור
ובשמים פתח רבא בריך אשבשמים בריש ואחר בריך אמאור אמ' ליה אביי
בית הלל ובית שמאי דמאור בריש ואחר כך בשמים לא פליגי דתנן בית שמאי
אומ' נר ומזון בשמים וחבדלה ובית הלל אומ' נר ובשמים מזון והבדלה ענה רבא סתרי
זו דברי מאיר אכל ר' יהודה אומ' לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המזון שהוא
נתחלה ועל הבדלה שהיא בסוף על מה נחלקו על הכוס הראשון על הבשמים
שבית שמאי אומ' מאור ואחר כך בשמים ובית הלל אומ' בשמים ואחר כך מאור

ואמר יוחנן נהגו העם כבית הלל אליבא דר' יהודה ״ רבי עקיבר אבא איקלע
לבי רבאבריך רבא אכסא קמא ואכסא דברכתא אמ' ליה למהלך כולי האי
והתניא כנגלין חדא ומנא אמ' ליה בידיש גלות הכי עבדין אמ' ליה בי ריש גלותא
ספק מייתולן ספק לא מייתולן הכא קמן מנח דעתן עילויה אמ' ליה אנא דעבדי
כתלמידי דרב ברונא ורב חננאל תלמידי דרב הוו יתבי בסעודתא קאי עילויהו
רבייא מכא אמרו ליה הבו נברוך ולבסוף אמרו ליה הבו נשתי אמ' להו הכי אמ'
רב כיון דאמריתו הכו נברוך אסור לכו למשתי ״ אמימר ומר זוטרא ורב אשי
הוו יתבי בסעודתא קאי עילויהו רב אחאבריה דרבא אמימר בריך על כסא וכסא
מר זוטרא בריך אכסא קמא ואכסא דברכתא ורב אשי בריך אכסא קמא ויתו
לאבריך אמ' רב אחאבריה דרבא אנן כמאן נעביד אמימר אמ' אנא נמלך אנא
מר זוטרא אמ' אנא דעבדי כתלמידי דרב רב אשי אמ' לך ליתהלכתא כתלמידי
דרב דהא יום טוב אחר השבת ואמ' רב יקנה ולא היא חתם לא עקר דעתיה ממשתי
הכא עקר דעתיה ממשתיא מסא לאבדולי קם שמעה אדליק אבוקה משרגא
אמ' ליה למה לן הא מנחה שרגא אמ' ליה שמעית מר דעתיה דנפשיה קא עביד
ואי לאו דשמיע ליה למר מיהוה עביד אמ' ליה לא סבר להמר אבוקה לחבר לה
מיגוה מן המגחר פתח ואמ' המבדיל בין קדש לחול בין אור לחשך אמ' ליה למה
לך טליא אי והא אמ' רבי יהודה אמ' שמואל המבדיל בין קדש לחול זוהי אהכדלתו
של ליהודה הנשיא אמ' ליה אנא כי הא סבירא לי דאמ' ר' אלעזר אמ' ר' אושעיא
הפותח לא יפתוח משלש וחמשה לא יוסיף על שבע אמ' ליה והא מר לא תלת
ולא שבע אמ' ליה בין יום השביעי לששת ימי המעשה מעין חתימתה היא דאמ'
רבי חלבו אמר רב אבימי אמ' שמואל המבדיל צריך שיאמר מעין חתימתה ממוך
לחתימתה ובמתניתא אמרי מעין פתיחה ממוך לחתימה מאי בינייהו איכא
בינייהו יום טוב שחל להיות אחר השבת דחתמינן בין קדש לקדש שמאן דאמ'
מעין חתימה ממוך לחתימה בעי למימר בין קדושת שבת לקדושת יום טוב וחכ
הכדלתה ״ ונפא אמ' ר' אלעזר אמ' ר' אושעיא הפותח לא יפתוח משלש
וחמשה לא יוסיף על שבע ״ מהיבי אומ' הכדלות כמוציאי שבתות וכמוציאי
ימים טובים וכמוציאי יום הכפורים וכמוציאי יום טוב לחולו של מועד כמוציאי
יום טוב אבל לא כמוציאי יום טוב לשבת הרגיל אומרה הרבה ושאינו רגיל
אומרה אחת תנאה היא דאמ' יוחנן כנגן של קדושים אמרו אחת ונהגו
שלשה כנגן של קדושים ר' מנחם בר סימאי ור' יוסי בר סמ

סימאי אמאי קרו ליה כגן של קדשים דאפלו בעזרתא דווזא לא מסתבלי
" שלחלהרב שמואל לבר ארא חנניא אחי אמרה אחת " אמר יהושע
בן לוי המבדיל צריך שיבדיל מעין המדלת שבתורה מתיבי סדר הבדלת
אומה המבדיל בין קדש לחול בין אור לחשך בין ישראל לגוים בין יום השביעי
לששת ימי המעשה בין טמא לטהור בין חים לחרבה בין מים העליונים למים
התחתונים בין טהנים ללוים וישראל יחותם כסדר יבראשית ואחרים אומרים
ביוצר בראשית תר יסי כל יחדה אתמ מקדש ישרל ואם איתא בין חים לחרבה
האלא סתיבא סמי מיכן חים לחרבה אי המבין יום השביעי לששת ימי
המעשה נמי מעין חתימתה יא חסר לחו ליכא שכעבין כהנים ללוים וישרל
תרתי מילי נחובין ישרל ללוים דנתבעת התיא דבדיל ליה את שפכו הלוי בין
כהנים ללוים דכתיב ובני עמרם אהרן ומשה והבדל אהרן להקדישו קודש קדשים
מיחתם מאי חתים רב אמי מקדש ישרל ושמוי אמי המבדיל בין קדש לחול
ליתו עליה אביי ואיתימא רב יוסף אתא דרב תנא משמיה דר יהושע בן חנניא
כל חותם מקדש ישרל המבדיל בין קדש לחול מאריכין לו ימיו ושנותיו
ליתי חילסתא נתיה " עולא אייתי לעפומכדיתא אמי ליה רב יהודה לרב
יצחק בריה זיל אמטי ליה כלכלה דפירי חזיה דקיבד ואמאלי אזל שדריה
לאביי אתא אמי ליה הכי אמר רב המבדיל בין קדש לחול אתא אמי לדה
לאביי אנא לא אזלי אלא אמי שדדית ואמי המבדיל בין קדש לחול אמ
ליה סדדתך דכוותך נתמה לך דלא תימא שמיעתא משמך " מתיבי
כל הברכות כולן פותחין בברוך וחותם מהן בברוך חוץ מברכת מצות וברכת
פירות וברכה חמזונה לחברתה וברכה אחרונה שבקריית שמע ישמהן פותח
בברוך ואינו חותם בהן בברוך ישמיהן חותם בהם בברוך ואין פותחין
בברוך קשיא לעולא אמי לך עולא הא נמי ברכת חמצות הוי ברכת
המצות מאי טעמא משום דחוו דאה הוא נמי חוו דאה הוא " ר
חנינא בר שלמיה יתלמידיה דרב חזי דהוה קא עייהורב המנונא
סבא אדהדר ליה פוק חזי אי קדישנפסיק ונקבעה לשכתא אמי ליה ל
צריכיתו שכתא דקביעה נפשה דהכי אמר כשם ששכת קובעת למעש
כך קובעת לקידוש תפטר מיה כשקובעת לקידושבך קובעת להבדל
אמ להו רב עמרם הכי אמי לקהדלה אינה קובעת הני מילי דקא
אכל אחרי לא הני מילי לאכילה אבל לשתייהלא ולא אמרן אלא חמיר

ושיכרא אבל מיא לית לן בה ופליגא דרבהונא חויה להה דאגברא דהוה קאשתי
מיא קמי אבדולי אמ"ל לא מיסתפינא מאסרא דתנא משמיה דר' יעקב כל
הטועם קורם שיבדיל מיהו נאסרא ' רבנן דביתב אשי לא קפדי אמיא '
" בעא מיניה רבינא מרב נחמן בר יצחק מי שלא קידש בערב שבת מהו
שיקדש כל השבת כולה אמ"ל מדאמרי בני חייא מי שלא הבדיל במוצאי
שבת מבדיל והולך כל השבת כולה הכא נמי מי שלא קידש בערב שבת מקדש
והולך כל היום כולו " מיתיבי לילי שבת ולילי יום טוב ישנהן קדושה על
הכוס ושנהן הזכרה בברכת המזון שבת יום טוב אין כהן קדושה על הכוס
ושנהן הזכרה בברכת המזון ואי סלקא דעתך מי שלא קידש בערב שבת
מקדש והולך כל היום כולו ושבת יום טוב נמי משכחת לה דישנהן קדושה
על הכוס דאי לא קדיש מקדש ליה דאי לא קתני " תשמע בכורים וכבוד
לילה כבוד יום קודם לכבוד לילה אם אין לו אלא כוס אחד קידוש לילה קודם
לקידוש יום ואמאי נשכחיה עד למחר ונעביד בה תרתי אמ"ל חביבה מצוה
בשעתה והתניא הנכנס לביתו במוצאי שבת מברך על הנר ועל המאור ועל
הבשמים ואחר כך אומ' הבדלה אם אין לו אלא כוס אחד מניח לאחר המזון
ומשלשלן כולן לאחריו ולא אמרן חביבה מצוה בשעתה אמ"ל היה לא חזאה
אנא ולא חכימא אנא אלא גמירנא אנא וסודרנא וכך מורין בי מדרשא כותי
שאני עיולי יומא מאפתחי יומא עילאי יומא מחבבין ליה אפתקי יומא מאחרין
ליה כי היכי דלא ליהוי עלן כמשאוי שמע מינה מיהא תמני שמע מינה
המבדיל בתפלה צריך שיבדיל על הכוס ושמע מינה ברכה בעונה כום ושמע
מינה כום של ברכה צריך שיעור ושמע מינה פעם מבדיל ושמע מינה המבך
צריך שיטעום ושמע מינה טעמו פגמו ושמע מינה אומרי שתי קדושות על
כוס אחד ושמע מינה ר' יהודה ואלבא דבית שמאי רב אשי אמ' טעמו פגמו וכוס
של ברכה צריך שיעור חדא מילתא היא ומה טעם פגמו משום דכוס של ברכה
צריך שיעור רב יעקב בר אידי קפיד אחצבא פגימתא רב ששת בריה דרב אידי
קפיד אכסא פגימתא מדברי רב אשי אמ' קפיד אפילו אחביתא פגימתא "
תנו רבנן זכור את יום השבת לקדשו וכי יש על היין אין לי אלא בלילה מנין תל
זכור את יום השבת תנא מהדר ליה אלילא ' ואמ' נסיבלה קרא לימא ועד
עיקר קידוש בלילה הא אלא אימא זכור את יום השבת לקדשו זכה חו על היין
בכניסתו ואין לי אלא בלילה ביום מנין תל זכור את יום השבת ביום מאי אמ'

ביהדה כורא פרי הגפן ״ רב אשי איקלע לבי מחוזא אמרי ליה נקדיש לן
מרקידושא רבה אמר ניהו קידושא רבה ממה נפשך כל היכא דאיכא קידוש
ברישא כעי למימר פרי הגפן אמר בורא פרי הגפן ואגב דכיה חזייה להדא סכא
דהוה קא גחין ושתי קרא אנפשיה החכם עיניו בראשו ״ אמר ביני מחזא
מי שלא הבדיל במוצאי שבתות מבדיל בחולך כל השבת כולה ועד כמה אמר
זירא עד רביעי בשמתכי האידנא ביר זירא קמיה דרבסי ואמרי לה ובסי קמיה
דר יוחנן ויתיב וקאמר לענין נטיחד בשבא תרי ותלתא בתר שבתא ארבעה
וחמשה ומעלי שבתא קמי שבתא ״ אמר יעקב אבל לא על האור וכן תני
שיל אמרי אבל לא על האור אמר רב בר חנה אמר רב הנוטל ידיו לא יקדש
תנן אמר רב אדא בר אהבה אמר רב חנוטל ידיו לא יקדש ״ אמר להו רבי יצחק
בר שמואל בר מרתא אבתי לא נחנמשיה דרב שבחנן לשמעתיה דזימנין
סגיאין הוה קאימנא קמיה דרב זימנין דחכיכה ליה ריפתא מקדיש אריפתא
וזמנין דחביבה ליה חמדא ומקדש אחמרא אמר רב הונא אמר רב טעם אינו
מקדיש ״ בעא מיניה רב חנה בר רב קטינא מרב חנא טעם מחשיכדיל
אמר ליה אני אומר טעם מבדיל וכפי אמר טעם אינו מבדיל ״ רב ירמיה בר
אבא איקלע לבי רב אסי אשתלי וטעים מידי ואבדיל אמרה ליה דכיתרו
מר לא עכר הכי אמר להו שבקוה כריה סכירא לה ״ אמר יוסף אמר רבי יהודה
אמר שמואל טעם אינו מקדש טועם אינו מבדיל ורבא אמר רב נחמן אמר שמו
טעם מקדש טעם מבדיל מי שלא קידש בערב שבת מקדיש והולך כל היום כולו
ומי שלא הבדיל במוצאי שבת מבדיל והולך כל השבת כולה ״ מתיב
מתיב להו שמעתא דרבא בי האי לישנא אמר רבא החלכתא טעם מקדש
טעם מבדיל אמרו ליה מרינקא ומרקשישא בני דרב חסדא לרב אשי זימנא
חדא איקלע אמימר לאתרין ולא הוה ליה חמרא ואיתעא לן שיכרא ובר
טות ולא אבדיל למחר טרחנא ואיתינא ליה חמרא ואבדיל וטעם מידי שמ
מינה תלת שמעמינה המבדיל בהפלה צריך שיבדיל על הכוס ושמעמינה
אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיבדיל ושמעמינה מי שלא הבדיל במוצאי
שבת מבדיל והולך כל השנה כולה לשנא אינקלע ולא הוה ליה חמרא אייתינא
ליה שיכרא אמר חמר מדינה הוא אבדיל וטעים מידי ״ בעא מיניה רב
הונא מרב חסדא מהו לקדושי אשה בכוס שהבדיל ממנו אמר ליה ומי פריסמר שכר תאנים
רמונים דבעי מינה דב הונא מהו לקדושי אשה בכוס שהבדיל ממנו חייא דר

מר ולא פשיט ליה ואת אמרת שכרא בעלמא סכור מינה קדושי הוא דלא מקדשי
עלויה הא אבדולי מכד תנן עלויה אמר להו רב חסדא הכי אמר רב כשם שאין
מקדישין עליו כך אין מכדילין עליו איתמר נמי אמר רב חלפיא מר אבימי
כשם שאין מקדישין עליו כך אין מכדילין עליו לוי שדר ליה לר שיברא
בר תלסר מנאני טעמיה ובסים אמר נגן זה ראוי לקדש עליו ולברך עליו כל שי
שירות ותושבחות שבעולם בלילא צעריה אמר מזסרן ומיפים אמר רב יוסף
איחד ברבים ולא אישתי שיברא אמר רבא אישתי מי זרין ולא אשתי שיכ
שיברא אמר זרא ליחי שקיותיה שיברא מאן דמקדיש אשיברא
ורבה בר חנה קדיש אשיברא אמר רב אתחיל רבא לנקוטי אספתירי אשי
אשיברא תנו רבנן אין מקדשין אלא על היין ואין מברכין אלא על היין
אטו שיברא ומיא לא מברכינן עלויה אמר אביי הכי קתני אין אומרין הבא
כוס לברכה לברך אלא על היין הנימילי דלא קבע עילויה אבל קבע עלויה
ליתלוכה תנו רבנן אין מקדשין על השכר משום רבי אליעזר אמרו מל
מקדשין וטעימתיין כמל שהוא ורבי יהודה אומר מלא לגמיח אמר רב
הונא ומן תני רב גידל דמינרש המקדש טעם מלא לגמיו יצא ואם לאו לא יצא אמ
רבה ונא נחמן בר יצחק אנא לא גידלבר מנשיולא גידולבר מנשי אלא גידלבר מנשי
למאי נפקא מינה למימא דידיה אדידיה סמוך למנחה
איבעיא להו סמוך למנחה גדולה הנן אי משום פסחא משום מצה אי משום
פסח דילמא ממשיך ואתי לאימנועי מלמעבד פסחא משום מצה דילמא אתי
למיכל מצה אכילת מצי גסה או דילמא סמוך למנחה קטנה ומשום מצה הוא
אתי למיכל אכילה גסה אמר רבינא השמע אפלו אגריפס המלך שהוא אוכל כשש
שעות ביום אותו היום לא יאכל עד שתחשך אי אמרת בשלמא סמוך למנחה
קטנה תנן ומשום מצה היינו רבותיה דאגריפס אלא אי אמרת סמוך למנחה גדולה
תנן מאי ריבותיה דאגריפס הא אסיר וקאי מעיקרא ואלא מאי סמוך למנחה קט
קטנה תנן מאי ריבותיה דאגריפס הא מטא ליה עידן אימוריה מהו דתימא תשע
שעות דאגריפס כארבע דידן דמיא ולא ניתסר קמל אמר אמי אבל מטוכיל
הואבמיני תרנמה תי יצחק מטוכל בירקא תניא נמי חכי השמש מטוכיל בבי
מיין ונותן לפני אורחין ואפי שאין ראויה לדבר זכר לדבר נירו לפם נירו ואל תורע
אלקוים רבא הוה שתי חמרא כולי יומא תמעלי יומא דכפורי כיה כי דנגד
דנגדיה לליביה ונטעים טעם מצה אמר רבא מנא אמינא להא דחמרא טוכא

מיגרר גריר כדתנן בין הכוסות הללו אם רוצה לשתות ישתה בין שלישי לרביעי
לא ישתה אי אמרת בשלמא חמרא טובא מיגרר גריר שמיר אלא אי אמרת
שבועי משבועא אמאי ישתה הא אתי למיכל מצה אביל ליה גסה " רב ששת
הוה יתיב בתעניתא במעלי יומא דפסחא " נימא קא סבר רב ששת סמוך
למנחה גדולה תנן ומשום פסחהוא דילמא ממשיך ואתי לאימנועי מלעשר
פסח וסבר לה כי האדר אלעזר אמר אושעיא מכשיר היה בן תירא בפסח
ששחטו שחרית בארבעה עשר לשמו ומצפרא זמן זבחפסח הוא משום דסבר
בין הערבים בין ערב דאיתמר דהאידנא אמרי לא רב ששת אימתנם
הוה אי הוה טעים מידי בצפרא באורתא לא קא אהני ליה "
ואפילו עני שבישראל " איתמר מצה צריך הסבה מרור
אין צריך הסבה יין איתמר משמיה דרב נחמן צריך הסבה ואיתמר משמיה
דרב נחמן אין צריך הסבה ולא פליגי האבתרי כסי קמאי האבתרי כסי סד
בתראי צ"ל ואמרי לה להא גיסה תרי כסי קמאי צריכי הסבה דהחיא שעתא קא חזא
חירות תרי כסי בתראי לא צריכי הסבה דמאי דהוה הוה ואמרי לה להא גיסה
אדרבה תרי כסי בתראי לא צריכי הסבה דמאי דהוה הוה חירות תרי כסי קמאי
לא צריכי הסבה דאכתי לא הוי חירות דאמרי עבדים קא אמרינן השתא דאיתמר
רבי ואיתמר חכי מלהו נמי צריכי הסבה " פרקדן לא שמיה היסבה הסבת ימין
לא שמיה הסבה ולא עוד אלא שמא יקדים קונה לושטו ואתי לידי סכנה אשה
אינה צריכה היסבה אם אשה חשובה היא צריכה הסבה בן אצל אביו צריך
היסבה תלמיד אצל רבו מאי תשמע דאמר אביי כי הוינן בי מר הוה זגינן אכרכי
כי הוינן בי רב יוסף אמרין לא עריכית מור ארכך במורא שמים " מתיבי הכל
צריכין להסב יאפלו תלמיד אצל רבו כדתניא ההוא בשוליא דנגדי " איבעיא
להו שמשמאי תשמע דאמר יהושע בן לוי שמש שאכל מצה כזית כשהוא מיסב
יצא מיסב אין לא מיסב לא שמעמינה ואמר יהושע בן לוי שמש שישן חייבת
בארבע כוסות הללו שאף חן היו באותו הנס " אמר רב יהודה אמר שמואל
ארבעה כוסותהללו צריך שיהא בהן סדר מזיגת כוס יפה שתאן חיישא שתן כבת
אחת יצא השקה מהן כניו וכניתו יצא " שתן חיישא אמר רבא ידיין יצא ידי
חירות לא יצא " שתן כבת אחת יצא אמר רבא ידיין יצא ידי חירות לא יצא "
ידי ארבעה כוסות לא יצא השקה מהן לבניו ולבניתו יצא אמר רב נחמן בר
יצחק הוא דאישתי רובא דכסא " מתיבי ארבעה כוסות הללו צריך שיהא

בהן כדי רביעית אחד מי אחד מזג אחד חדש ואחד ישן יחורה אמ' עד שיהא
בוטעם ומראה וקתני מיחת כדי רביעית ואת אמרת כדי מזיגת כוס יפה אמ'
ואידי וחד שיעורא הוא מאי כדי מזיגת כוס יפה גמי דקאמ' שמואל לכל חד וחד
דחוה ליה רביעית לכולהו מאי כוס יפה כוס של ברכה ר' יהודה אומ' עד שיהא בו
טעם ומראה אמ' רבא מאי טעמא דר' יהודה דכתי' אל תרא יין כי יתאדם
תנו רבנן ארבעה כוסות הללו צריך שיהא בהן כדי רביעית וחייבין עליהן אחד
האנשים ואחד הנשים ואחד התינוקות אמר רבי יהודה וכי מה מעלה לתינוקות
ביין אלא מחלקין קליות ואגוזים כדי שישאלו אמרו עליו על טרפון שהיו
מחלקין לתינוקות קליות ואגוזים בערבי פסחים כדי שישאלו תניא ר' יעזר
הגדול אומ' חומפין מיד בלילי פסחים בשביל התינוקות שלא ישנו אמרו
עליו על עזיבא מימיו לא אמ' הניעה לעמיר מכית חמדרש חוץ מלילי פסחים
ערבי יום הכפורים ללילי פסחים בשביל שלא ישנו וערב יום הכפורים כדי שיאכלו
את בניהן תנו רבנן חייב אדם לחזיר את אשתו ובניו ובני ביתו מפני שמחת
יהודה אומ' אנשים בראוי להן ונשים בראוי להן אנשים בראוי להן בזמן
ונשים בראוי להן במאי אמ' רבי יוסף בכבל בגדי צבעונין בארץ ישראל כמי
פשתן המגוהצין תניא אחד בן בתירא אומ' מכוכבי שביה המקדש שקיעין
אין שמחה אלא בבשר שנ' וזבחת שלמים ואכלת שם ועכשיו אין שומחין אלא
ביין שנ' ויין ישמח לבב אנוש אמ' ר' יצחק קיימוה דמדמים אדהוה בעפרי
חת לוגא תמקדשא ומזמשערין רביעית של פסח אמ' ר' יוחנן ותמנא קרמיתא
דהוה בטבריא דהא יתיבא על דארבעה משערין רביעית לפסח אמ' רב חסדא רביעית של הודה אצבעים על אצבעים
חיצי אצבע וחומש אצבע בערבתא דתניא וחצי אמה בכים אמה כל בשהו במים
במקוה אמה כל בשהו מים שכל בשהו עורה בהן ומה הן אמה על אמה כרום
שליש אמה שיעורו חמים מי מקוה ארבעים סאה קסבר מנין ראובעה
לוגי הוין חדל אומרא חיומים שאובין פוסלין את המקוה וכמה הן שמים
עשר לוג שמאי אומ' השיעה קבין שהן שלשים ושתה לוג אלמא קסבר אתע
לוגי הואי כמאי דלינקא ארבע רבעא הוו חקנא הין וחציהין ושלישיהין
ורביעית הין לוג וחצי לוג ורביעית לוג אלמא לוגא ארבעירבעתא הווי אמ'
רב אשי אמרי רבי בר חנינא שילחן של בקדש שרפרקים חזה ראיסלקא
דעתך חדוקן הזה מהדק אמתא בגמתא חכי הזה מטבלי הכא קדושי

דילמא כום שעשה שלמה הוה מטכלי ליה חנן רב יהודה כום שעשה שלמה מחזיק
מאה וחמשים מקוה טהרה ״ ולא יפחתו לו מארבעים סאין ״
״ היכי קיימי רבנן ומתקני מילתא דאתי מה לידי תקלה דתניא לא יאכל
תרי ולא ישתה תרי ולא יקנה תרי ולא יעשה עוד כיוצא בהן אמר ת״ח נחמן בר יצחק אמר
קרא ליל שמורים הוא ליום ליל המשתמר וכא מן המזיקין רבא אמר כום שלברכה
מצטרף לטובה ואין מצטרף לרעה רבינא אמר כל חד וחד מינה באפי נפשיה הוא
ולא יעשה עוד כיוצא בו מלך הוא אמר אביי הכי קאמר לא יאכל תרי ויעשה עוכיו ולא
ישתה תרי ויעשה עוכיו ולא יקנה תרי ויעשה עוכיו דילמא קא חליש ומתרעמזליה
״ תנו רבנן השותה כפלים דמו בראשו אמר יהודה אימתי בזמן שלא ראה פני ח
השוק אבל ראה פניה השוק הרשות בידו אמר רבא אשתי חזינא ליה לריב חיננא ברבי רב דמ
סמא וכסא נפיק חזי לשוקא ולא אמרן אלא לצאת לדרך אבל לביתו ליתלוקה ״
״ אמר זירא ולישן כל צאת לדרך דמי ׳ אמר רב פפא וכיה הכסא כל צאת לדרך
דמי וכביתו לא והא רבא מני גשורי ואביי כך שתי חד כסא מנקטא ליה אימיתתי
כסי בתרתי ידי ורבי יצחק בריה דרב יהודה כך שתי חד כסא נקיטליה שמעיה תריכסי
בתרתי ידי אדם חשוב שאני ״ אמר עולא עשרה כוסות אין בהן משום זונות עולא
לטעמיה דאמר עולא ואמרי לה במתניתא עשרה כוסות תקנו חכמים בבית האבל
ואי סלקא דעתך עשרה ישבחן זונות היכי קיימי רבנן דמתקני מילתא דאתי כה
לידי סכנה אבל תמניא ישבחן משום זונות רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תריהו
שלום לרעה לא מצטרף אבל ששה ישבחן משום ׳ זונות רבה ורב יוסף דאמרי תריהו
ויחוך לרעה אין מצטרף אבל אבעי ישבחן משום זונות אביי ורבא דאמרי תרוייהו
וישמרך לרעה אין מצטרף ואזדא רבא לטעמיה אפקיטו לרבנן בארבעה כסי אע״ג
דאיתמר רבה בר ליואי האי משום דאותביה דרבא בפירקיה הוא אמר רב יוסף אמר לי יוסף
שידא אשמדאי מלבא דשידי ממוניה הוא אכולהו זוגי ומלבא לא מיזוקי מזיק ״
איבא דאמרי אדרבה לאידך גיסא ומלבא רשותא בידיה ׳ אמר רב פפא אמר לי יוסף
שידא בתרי קטלינן בארבעי מזקינן תרי בין שוגג בין מזיד ארבעה כמזיד אין בשוגג
לא ואי אישתלי ונפק נינקוטו זקפא דידה דימינא בידיה דשמאליה וזקפא בשמאליה
בידיה דימינה ונימא אתון ואנא תלת ואי שמעא אינש דקאמר ארבעה נימא ארבעון
ואנא הא חמשא ואי שמע אינש דאמר שיתא נימא אתון ואנא הא שבעה הוה עובדא
עד מאה וחד ופקע שידא ״ אמר אמימר אמרה לי רישתנהי דנשים מכשפות
מאן דפגע בנשים מכשפניות נימא הכי חדי חמימי בדיקוליה בויען לפומייכי חר

חרשיתא קרח קירחיתו פרח פרחיבי איבדור תבלוניבי פרחיה זיקא למודיקא חדתא
דנקיטתו אדהנני חנזלא אתית לגנו השתא דאתית לגיו דחננינו חנן ״ במערבא
לא קפדי אזגי בנהרדעא קפדי אזוגי רב דימי מנהרדעא קפיד אדישמא דחביתא
כללא דמילתא דקפיד קפדיבהדיה ׳ כי אתא רב דימי אמ׳ שתי ביצים או שתי
אגוזים או שני קישואין ודבר אחר הלכה למשה מסיני ואיסתפיק להו לרבנן מאי
ניהו דבר אחר גזרו רבנן בכולהו זוגות משום דבר אחר והא דאמרת עשרה תמניא
ושיתא וארבעה אין בהן משום זוגות לא אמרן אלא לענין מוקין אבל לענין כש׳
כשפים אפילו טובא נמי חיישינן דההוא גברא דגרשה לדביתהו אזלא איתנסיב
לחנותא כל יומא הוה רגיל דהוה שתי חמרא גביה כל יומא חוח עברה ליה כשפים
לא קא מהני משום דמזדהר בנפשיה מזוגי יומא חד שתי טובא לא הוה ידע כמה
שתי עד שיתסר הוה ציל אזדהר בנפשיה מכאן ואילך לא ציל לאזדהורי בנפשיה
אפילקתיה בזוגי ביהוה אויל נסביה ההוא ט״ע אמ׳ להו גברא קטילא קא אזיל
נאורחא אזל חבקיה לריקלא צווח דיקלא פקעא ההוא שידא ״ אמ׳ רב עויא
קערות וכברות אין בהן משום זוגות כללא דמילתא כל שגמרו בידי אדם חיישינן
גמרו בידי שמים חיישינן חנות אין בה משום זוגות נמלך אין בו משום זוגות אורח
אין בו משום זוגות אשה אין בה משום זוגות ואם אשה חשובה היא ישבה משום זוגות
״ אמ׳ רב חונא בריה דרב יהושע אספרגום מצטרף ואמרי לה אין מצטרף
ולא פליגי הא לרעה הא לטובה אמ׳ רבינא משמיה דרבא זוגי לחומרא ואמרי
לה זוגי לקולא ״ אמ׳ רב יוסף תרי דשיברא וחדא דחמרא מצטרפי תרי ד״ח
דחמרא וחדא דשיברא לא מצטרפי וסימניך כדתנן כל המחובר לו חמור ממנו
טמא הקל ממנו טהור אמ׳ רב נחמן תריקמי תבא וחד אתבא מצטרפי חד קמי תבא
ותרי אתבא לא מצטרף ״ מתקיף לה רב משרשיא אטו אנן להקוני תבא קא
בעינן אנן להקוני תגברא קא מתקן בעינן הא מתקן וקאי דכולי עלמא תרי אתבא
וחד בתר תבא לא מצטרפי כמעשה דרכהבר נחמני ״ אמ׳ רב יהודה אמ׳ שמו׳
כל המזוג מצטרף חוץ מן החמים ור׳ יוחנן אמ׳ אפילו מים ׳ אמ׳ רב יוסף הא דאמ׳ ר׳ יוחנן
אפילו מים לא אמרן אלא חמימי לגו קרירי וקרירי לגו חמימי אבל חמימי
וקרירי לגו קרירי לא ״ אמ׳ ריש לקיש ארבעה דברים כל העושה אותן דמו ח׳
בריאשן ומהחייב בנפשו הנפה בין דקל לכותל והעובר בין שני דקלים והשותה מים
שאולים והעובר על מים שפוכים אפילו שפתתן כתו בפניו ׳ הנפה בין דקל לכותל ו׳ח
והעובר בין שני דקלים לא אמרן אלא דליכא אדבע אמוה בתי וביני אבל איכא

איכא ארבע אמות ליתלן סה ובי ליכא ארבע אמות הכי קאמר לא
דלא אפסקת ינהור שות הרבים אבל אפסקתינהו רשות הרבים ליתלן סה
והשתא מים שאולין דשיירינהו קטן אבל שיירינהו גדול ליתלן כהו אפילו
שיירינהו קטן לא אמרן אלא כשדה אבל בעיר ליתלן סה והעובר על מים
שאולין שפוכין לא אמרן אלא דלא אפסקתהו בעפר ולא אמרן אלא דרא
קמי בהו רוקא אבל סך בהו רוקא ליתלן סה לא אמרן אלא דלא נפל עליה
שמשא ולא עבר עליה שתין נדי דלא רכיב חמרא ולא אסים מאניה
אבל סיים מאניה ליתלן סה חני מילי היכא דליכא למיחש לכשפים אבל
היכא דאיכא כשפים אע"ג דרכיב חמרא וסיים מאניה חיישינן דהחוא
גברא דהוא רכיב חמרא וסיים מאניה גמור ממאניה ולקו כרעיה
תנו רבנן של שה אין ממצעין מתמצעין אלוחן הכלב חדקל והאשה
ויש אומרים אף החזיר ויש אומרים אף הנחש ואי מצעא מאי תקנתיה אמר רב פפא
נפתח כא ונסק כי אינמי נפתח כלא ונסק נלא הני בתרי דפסקתיהו אשה
מדיה אם תחלת נדה היא הורגת אחת מהן אי סוף נדה היא מריבה עשה ביניהם
מאי תקנתיה נפתח כלא ונסק כלא הני תרי נשי דיתבי חדא כהאי גיסא
וחדא כהאי גיסא כשבילא ומבוין אפיהון הנהי בבשפץ עסיקן מאי תקנתיה
אי דידכא אחרינא ניזיל ולא ניזיל כעיהו כל אילין דידכא אחרינא
אי איכא אינש אחרינא סהדי נינקטו בידיה אחדי ונייחלפו אי ליכא אינש
אחרינא סהדיה נימא חכי אגרת אולת אוסיא בלוויא מתקטליו כחיק קכל
האי מאן דפגע באיתתא בעידנא דקא סליקת מטכילת תמצוה אי הוא
קדים ומשמש אחרה לחלדידה ריח זנונים אי היא קדמא משמש אחרא
ליה לדידה ריח זנונים מאי תקנתיה לימא הכי שופרבון על נדיכם ייתעם כת
בתיהו לא דרך אמר ר' יצחק מאי דכתיב גם בני אלך כניא למיה לך
אירא רעיה הישובב דקל יחידי וכצלה שול לבנה בצל דקל יחידי לית
אמרן אלא דלא נפל עליה דחכריה אבל נפל עליה טולא דחכריה
ליתלוסה וכצלה של לבנה לא אמרן אלא במערבא אבל כמדינחא ליתלן
סה והני מילי בשדה אבל בחצר אפילו נפל טולא דחכריה תניא נמי
הכי חישוב בצל דקל יחידי כחצר דמיכי אשו בחצר אין בשדה לא אלא לאו
שמע מינה חצר אפילו נפל טולא דחכריה עילויה האמאן דמפנה ליה
אגודא דידקלא אחרא ליה רוח פלגא האי מאן דמוני רישי אגודא דדקלא

אחדא ליה רוח יצרדא ״ האי מאן דפסקיה לדיקלא אסמקטל קטילי איעקורי
איעקר ומית ״ חמשה טולי בישי הוו טולא דדיקלא טולא דבנדא טולא
דתאנתא טולא דפרחא טולא דורדתא ׳ איכא דאמרי אף טולא דארנבא
וטולא דערבתא אכללא דמילתא כל דנפיש ענפיה קשי טוליה כל דקשי סילויה
קשי טוליבר מכרומשא ואעג דקשי סידיה לא קשי טולי דאמרה ליה שיחתין
לבריה פרחין לך מכרומשא דהינו האי דקטיל ליאבה וקטיל ליה לדידיה ״
אמ רב אשי חזינא ליה לרב כהנא דפריש מכולחו טולי דבי פרחי רוחי דבי
זרדתא שירי דבי אגרי רשפי האדבי פרחי רוחי בידיא שאין לה עינים היל
למאי נפקא מינה ליגזול לה גזוזי ההוא ערבא מרבנן דאיפני תותי פרחא שמע
דקא אתיא גזיזלה חבקיה לדיקלא ופקעה היא דבי זרדתא שידי
דסמיכא למתא לא פחתא משיתין שידי ההוא בר קשא דמתא דאיפני תותי
זרדתא דסמיכא למתא אישתכן אתא ההוא גברא דלא פקיע בזרדתא דסמיכא
למתא לא פחתה משיתין שידי סגב ליה קמיעא דחדא שידא שמע דקא
אמרי סודריה דמר מדהבנן בקינא ליה למר דלא ידע ברך אתא ההוא
מהבנן דהוה ידע דבי זרדתא שידי דבי אגרי רשפי למאי נפקא מיעח למיכתב
קמיעא קטב מרירי תרי קיטבי הוו חד מקמי טיהרא וחד לבתר טיהרא קטב
מרירי שמו ודמי לכדא דכמכא וחדרביה בחשא דבתר טיהרא קטב ישוד
בעדרים דמיא לנפיא ומיחזי כקרנא דעיזא ״ אביי הוה שקיל ואזיל רב
פפא מימינה ורבה בריה דרב יהושע משמאליה שמעיה דקא אתי לחדי
שמאליה אחדדיה רב פפא לשמאליה ורבה בריה דרב יהושע מימיניה
אמ ליה האנא איתזוק אמ ליה את קיימא לך שערתא מחד בתקופת תמוז ועד
שיתסר שיתסר שכיחי מיכן ואילך ספק לא שכיחי ומשתכחי בטולא
לינפרא דלא הדביה נרמידא ובטולא דפנא דלא הוה נרמידא ובחינגבא
בטלא דביה חכסא ״ אמרבא הני תלתמילי יתבי ארבעא לנהורא מאן
דסריק רישא יבוש ומאן דשתי טינא טפח ומאן דסים מסאניה ברשותיבא כרעה
תלובביה קשי לעניתא והני מילי בעמיא אבל בישראל ומורי לא דאמרי
אינשי תלי לסיהדה תלי מזוני פארי נביתא קשי לעניתא נשוורא קשי לעניתא
בלילי רביעיה ובלילי שבתות שרו מזיקין עילויה שראדמזוני נקיר שמיה
ונקיר קדו עליה דעמיתא נביל שמיה ונביל קרו ליה מיא דיצעא קשי לבר וקטא
יצעא אחצבא קשי לעניתא אבל תחלי לא משידיה מפחידתהא יומין ׳

דמסובר ולא משי ידיה מפחיד שבעה יומי שקל מויה ולא משי ידיה מפחיד
תלתא יומי שקל טופריה ולא משי ידיה מפחיד חד יומא ידא אפוקא דמ
לשנתא ידא אאוסיא דרכא לפחדא אלועי דרכא דפחדא אכלין ומשקין
תחת המטה ואפלו מחופין בכלי ברזל וחרישה שורה עליהם ״ תנו רבנן לא
ישתה אדם מים לא בלילי רביעיות ולא בלילי שבתות ואם שתה דמו בראשו
ואם ינחי מאי תקנתיה אי איכא חברי׳ הכא דיהיב ניגעריה ואי לא לימא שר
שבעה קולות שאמר דוד והדר משתי קול יי׳ על המים ל הכבוד הרעים יי׳ מא
על מים רבים קול יי׳ בכח קול יי׳ בהדר קול יי׳ שובר ארזים וישבר את א
ארזי הלבנון קול יי׳ חוצב להבות אש קול יי׳ יחיל מדבר יחיל יי׳ מדבר
קדש קול יי׳ יחולל אילות ויחשוף יערות ובהיכלו כולו אומר כבוד
ואי לא לימא הכי ליל שפי אנגדון אנדירפיה כי כוכבי יתיבנא בבלועי
שמני ואי לא נקרקיש נבתמא דחצבא והדר נשתי ״ תנו רבנן לאישתה
אדם מים לא מן הנהרות ולא מן האגמים בלילה ואם שתה דמו בראשו
מפני הסכנה מאי סכנה שברירי ואי יחי מאי תקנתיה אי איכא אינ
אחרינא בהדיה נימא ליה ואי לא נימא איהו לנפשיה פרניא אמרה ליך
אימיך איזדהר משברירי שברירי ברידי רירי ירירי בבתי חזרי ״
״ ואפלו מן התמחוי ״ פשיטא לא צריכא לר עקיבא
דאמ׳ עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות הכא משום נמי מודי ״
תנא דבי אליהו אלעפ שאמ׳ ר עקיבא עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות
אבל עשה אדם דבר מועט בתוך ביתו מאי אמ׳ רב פפא כגון הדר
דהרסנא כדתנן ר עקיבא אומ׳ היו עוין כנמר וקל כנשר ורץ כאיל לעשות
רצון אביך שבשמים ״ שבעה דברים צוה ר עקיבא את ר יהושע
בנו אל תשכן בבה של עיר ותישתה ואל תדור בעיר שראשה תלמיד
חכם ואל תכנס לביתך פיתאום וכל שכן לבית חבירך ואל תמנע מנערים
מתליך חשכם ואל תלבקיץ מפני החמה ובחרף מפני הצנה ועשה שבתך
חול ואל תצטרך לבריות והוי משתדל עם מי שהשעה משחקת לו אמ
רב פפא לא למיזבן מיניה ולא לזבניה ליה דחטיף ליה אלא לאשתמוי
בהדיה ישהא דאמ׳ שמואל ברבי יצחק מעשה ירידה ברכה שכל תטול
פרסה מאיזה מתברך אפילו למיזבן מיניה ולזבוני מיניה ״ חמשה
דברים צוה ר עקיבא את ר שמעון בן יוחי כשהיה חבוש בבית האסורין

מיא

13/1/6

אמלוך למדני תורה אמ׳ לו איני מלמדך אמ׳ לו אם אין אתה מלמדני אני אומר
ליחי אבא ומוסרך למלכות אמ׳ לו בני יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה
אמ׳ לו ומי כסכנה והלא העגל בסכנה אמ׳ לו אם בקשתה ליחנק היתלה באילן
גדול וכשאתה מלמד את בנך תורה למדהו כספר מונה אמ׳ רבה ואיתימא רב
משרשיא בחדתא שכשתאדע על ואל תכשל בקדירה שבישלה חבירך
אמ׳ רב פפא בנרושה בחיי בעלה דאמ׳ מר גרוש שנשא גרושה ארבע דיעות
במיטה איבעית אימא אפילו כאלמנה נמי לפי שאין כל אצבעות שוות מיוחד
ונוף גדול אומל פירות ולוקח קטור נושא אשה ולובנים ״ ארבעה
דברים ציוה רבינו הגדול את בנו אל תדור בשכנגיב משום אינשי ליגני ניטהו
ומשכי לך כליגנותא ואל תשב על מטה ארמית איכא דאמרי דלא תיסב
ניהדא איכא דאמרי ארמית ממש משום מעשה דרב פפא אלתבריח עינך
מן המקום דילמא משכחי לך ושקלי לך כל ממונך ואל תעמוד בפני השור בשעה
שעולה מן האגם מפני שהשד מרקיד לו בין קרניו בשור שחור וביומיניסן ״
תנ׳ר אושעיא מרחיקין משור תם חמשים אמה ומשור מועד כמלא עיניו
תשא משמיה דר מאיר ריש תורא בדיקולא סק לאיגרא ושדי דרגא מתותיה
״ אמ׳ רבא נזהא דהגירא הוו הו נזהא דאריאזא זא נזהא דנמלא דאדא
מזהא דארבא הליתי הלא ״ אמ׳ אביי עור ודג כום חמין בצים כנים כולן
קשין לדבר אחר עור מאן דגני אכמכא דילא דג שבוטא ביומי ניסן כום שיורי
בסא דהרסנא חמין חמימי חמימי ביצי מאן דמדרך קילפי דביעי כנים מן
דמחוך לבישיה ולא נטר תמניא יומי והדר לבישי לה משום דבר יין הנהו כנים
יקשי לדבר אחר אמ׳ רבפפא ביתא דאיתבה שונרא לא ניעול ביה אינישבלא
מסגי מאי מעמא משום דשונרא כי משכח ליה לחיויא אכיל יחידאי קטיני גל
גרמיה איתליה יתיב ליה גרמא דחיויא אכריעיה ולא נפיק ואיסתכן ״
ביהאדליתביה שונרא לא מעייל אינש בר ממסנא דילמא מכרך ליה לחויא
ולא ידעביה ומסתכן ״ שלשה דברים ציוה ר׳ ישמעאל את ר׳ יוסי אל תעש
מים בעמק מאי היא לא ניהוי לך דתאבהדי תלתא דילמא חדהוי בעל דינא
יתרי הוו סהדך אל תעמוד על המקח כשעה שאין לך דמים אשתך טבלת
אל תזקקלה לילה הראשון אמ׳ רבא בנידה דאורייתא הואיל והוחזק מעין פ׳
פתוח דילמא שפעה זכה ״ שלשה דברים ציוה ר׳ יוסי בר׳ יהודה את תב אל
תצא יחידי בלילה ואל תעמוד בפני חנר עדים ואל תיכנס למרחץ חדשה שמיא

תפחת עד כמה אמר יהושע בן לוי עד שנים עשר חדש אל תעמד בפני הנר ערום
דתניא העומד בפני הנר ערום נכפה והמשמש מטתו לאור הנר הוון לובנים נמפים
תנו רבנן המשמש מטתו שהתקין ישן עליה אתו תינוק נכפה ולא אמרן אא
דלא הויבר שתא אבל הוי בר שתא ליתלוקה ואפילו לא הויבר שתא לא אמרן
אלא נים אבל תיד ליתלוקה ולא אמרן אלא גבי ברעיהו אבל גבי רישיהו ליתלוקה
לוקה ולא אמרן אלא דלא מטח ידיה עליוה אבל מטח ידיה עליוה ליתלוקה
אל תינא יחיד בלילה דתניא לא ינא אדם יחיד בלילי רביעיות ולא בלילי
שבתות מפני שאנרת פת מחלת ויצאת היא ושמונה עשר ריבוא מלאכי חבלה
עבוה וכל אחד ואחד יש לו רשות לחבל בפני עצמו מעיקרא הוה שכיחא כל
יומא זימנא חדא פגעה בה בר חנינא בן דוסא אמרה ליה אי לאו דמבריז עלך
ברקיעא הדרו בחנינא כני שויתיעד לדמך תרתי פשיטי אמ לה אי חשיבנא
ברקיעא גזרני עלך שלא תעבורי בישוב לעולם אמרה ליה במטותא שביק
ליפורתא דווחא שבקלה לילי רביעיות ולילי שבתות וזימנא חדא פגעה
ביה באכי אמרה ליה אי לאו דמבריז עלך ברקיעא הזהרו בחנינא בני סבתך
אמ ליה אי חשיבנא ברקיעא גזרני עלך שלא תעבורי ביישוב לעולם והא
קא חזיגן דאיכא הנך גזייאתא דאישתמיט סומפיהו מיניהו ואתי
ידברי להו אמ ליה רב לרב אשי אל תדור במתא דרישה אסיא ואל תדור
במתא דלא יצניף בה כומיא ואל תינסיב תרתי אינשבה תרתי סבתלה
אמ ליה להבבה נא הפוך בנבילתא ולא תהפוך במילי פשוטי נבלתי
בשוקא ושקול אגרא ולא תימא בהנא רבה אנא גברא רבה אנא סגיא ב
מילתא סלקא לאינרא שדותך בהדך מיא קרי בזוזא תתי קפיך עיל
אמ ליה רב לדחייא בריה לא תשתמש מא לא תשאוור נך אולא תעקר כבא
ולא תיקנה בחיוא ולא תקטר בארמאה תנו רבנן שלשה אין מתקנאין בהם
אילימו גוי קטן ותחש קטן ותלמיד קטן אמ ליה לב לאיטבריה טוחים
בשמעתך ולא אישתיעא מילתא תא אנמרך מילי דעלמא דזביא וזבוא
אדחלא בדיך יבינך בל מילי תזבין ויתרש בר מחמרא דתזכין ולא תת
תחרט שרי בים ופתח שקיך קמא מארעא ולא טורא מא ינרא בחלון
לכי נייתא רחים עך כמה אמ רב פפא עד תלת סאוי דאמ רב שפאאי לאו
חזינני שיברא לא איעתרי אלא דאמרי אמ רב חסדא אלא דדמי ע
שיברא לא איעתרי מא סדנא אמ רב הונא סוד נאה וגמידה חסרא

אמ רב פפא כל אנב גמיא בעיא בל אשראי ספק אתו ספק לא אתו ודאתי גבי
מעות דעוה נינהו ״ שלשה דברים אמ ר יוחנן משום אנשי ירושלם כשאתה
יצא למלחמה אל תצא בראשונה אלא באחרונה דרי שיכנס בראשונה עשה
שכתך חול ואל תצטרך לבריות והוי משתדל למי שהשעה משחקת לו ״
שלשה דברים אמ ר יהושע בן לוי משום אנשי ירושלם אל תרפה מגורן
משום מעשה דור אלכתך נחה שחרר עבדך ותטה לו הוי זהיר באשתך
מחתנה הראשון דרב חסדא אמ משום עדה ורב כהנא אמ משום ממן ואיתא
להא ואיתא להא ״ אמ ר יוחנן שלשה מנוחלין העולם הבא הדר בארץ
ישראל והמגדל בניו ללמוד תורה ועל והמכריל על היין כמו שאמרו שכתות
מאי היא דמשיר מקידושא להבדלה ״ שלשה הקטה מכריז עליהן
בעצמו על רווק הדר בבדר ואינו חושש ועל עני המחזיר אבידה לבעלים ועל
עשיר המעשר פירותיו בעינעה ״ רב ספרא הדר בבדר חותני הנא להא
קמיחו דרב ספרא ודבא צהכו פניו דרב ספרא אמ ליה דבא לאו כגון אנא
אלא כגון רב חננא ורב חושעיא דדיחו רבנן אושפיזי הוו ויהבי בשקא
דזמרה ועברי לחו מאניה לותחו ומסיימו לחו מאני לותות ולא מידלן עינ
עיניהו לאסתוליבחו מאיימן בחייהון דרבנן קדישי דארעא דישרל חוו
״ שלשה הקטה אהכן מי שאינו נועם מי שאינו משתכר מי שאינו
מעמיד על מדותיו ״ שלשה הקטה שונאן המדבר אחת בפה ואחת
בלב וחיוד עבעה לחברו ואינו מעיד עליו וחרואה דבר ערוה בחבירו
ומעיד בו יחיד ביחא דטוכיה חטא אתא זינור אסחיד ביה קמיה דרב פפא
נדיח רב פפא לזינור אמ ליה טוביה חטא זינור מינך אמ ליה אי אית
לחודך קא מסחיד עליה שם דעבעלמא קא מפקת עילויה דכתי לא יקום
עד אחד באיש אמ רב שמואל בר יצחק ומותר לשאותו כי תראה חמר
שנאך שותא מאי אינימא שונאנוי דתניא שונא שאמרו שונא ישראל ואפ
שונא אומות העולם ואלא שונא ישראל היכי דמי אי דלא קא עביד לאמידי
מי שדי למיסניה חכתן לא תשנא את אחיך בלבבך אלא דאיכא סהדי דע
דעבד איסורא בולי עלמא מינא סני ליה מאי שנא היא אלא מהאי גונא
דחזא ביה דבר ערוה ורב נחמן בר יצחק אמ מצוה לשנאתו שנאתיו שנא
רע ״ אמ ליה רב אחא ברי׳ דרבא לרב אשי מהו למימר ליה להביה עילויה
למסניה אמ ליה אי מהימן ליה להביה בבתרי נימא ליה ואי לא לא נימא

ליה ״ תנו רבנן שלשה חייהן אינן חיים אילו הן הרחמנין והרתתנין ואנעי
הדעת אמר ביוסף מלהו איתנהו כי ״ תנו רבנן שלשה אוהבין זה את זה
אלו הן הגרים והעבדים והערבים ״ תנו תנן שלשה שונאין זה את זה
ואילו הן הכלבים והתרנגלין והחברין וישאמרין אף זונות וישאומ אף
תלמידי חכמים שבבבל ״ ארבעה אין הדעת סובלתן דל גאה ועשיר מכ
מכחש וזקן מנאף ופרנס המתנאה על העבור בחנם ׳ וישאומ אף המגרש׳
את אשתו פעם ראשונה ושניה והנא קמא זימנין דמתובתה מרובה אינמי
ישלובנים הימנה ולא מצי מנדש לה ״ חמשה דברים צוה כנען את בנין
אהבוה את זה אהבו את הגזל ואהבו את הזמה ושנאו את אדונכם ואל
תדברו אמת ״ ששה דברים נאמרו בקום אוהב את חזמה אוהב את חמ
המלחמה ודוחו גסה ומואם שינה ואוכל הרבה ומוציא קימעא ׳ וישאומרי
אף מבקש להרוג את אדונו במלחמה ״ שמונה כמנודין לשמים אלו הן
מי שאין לו אשה ומי שיש לו אשה ואין לו בנים ממנה ומי שישלו בנים ואינו
מגדלין לתלמוד תורה ומי שאין לו תפלין בראשו ותפלין בזרועו וציצית בבגדו
ומזוזה בפתחו וחמונעמנעלים מרגליו וישאומ אף מי שאינו מיפקחורת
מינה ״ אמר רבה בר בר חנה אמר רב שמואל בר מרתא אמר רב משום יוסף
איש חוצל מנין שאין שואלין בכלדיין שנת תמים תהיה עם יי אלהיך ומנין ש
שיודע בחבירו שהוא גדול ממנו אפלי אות אחת שיריך לנהוג בו כבוד
שנ כל לכל דרוח יתירא ביה ״ היושבת על הם טוהר אמודה לשמש ש
ממה אמר רבא עונה ׳ הוא יקום איש הוצל הוא יוסף בן יהודה הוא איסיבן
בן גר אריה יהודה איסי בן גמליאל הוא איסי בן מחללי ומה שמו איסי בן ע
עקביה שמו ׳ הוא יצחק כוטבלא הוא ר׳ יצחק נפחא הוא ר׳ יצחק חקולא
הוא ר׳ יצחק בן אל עזר ר׳ יצחק דשמעתא ר׳ יצחק בן פנחס דאגדתא וסימנך
שמעני אחי ועמי ״ אמר פרנך רבה חנה אמר ר׳ יוחנן משום ר׳ יהודה בר
אלעאי אכול בצל ושב בצל ואל תאכל אוזין ותרנגלין ויהא לבך רודף
עליך פחות ממיכלך וממשתיך וחזק על דירתך כי אתא עולא אמר מתלין
מתלא במערבא דאכיל אליתא מלי טשי בעליתא דאכיל בקקולי אקיקלי
דמתא שבים ״ מזון לוכום ראשון וכו ״ תנו רבנן דברים
שבין בית שמאי ובית הלל בפשדה בית שמאי אומ מברך על היום ואח
כך מברך על היין שהיום גורם ליין שיבא וכבר קדשה היום ועדיין לא בא

ובית הלל אומ׳ מברך על היין ואחר כך מברך על היום מפני שהיין גורם לק
לקידושא שתאמר תחר ברכת היין תחילה וכרכת היום אינה תדיר
תדיר ושאינו תדיר קודם תהלכה ככית הלל מאידכר אחר וכי תימא מסתכר
טעמיהו דבית שמאי דהכא תרתי והכא חדא הכא נמי תרתי נינהו והלכה ככית
הלל פשיטא דהא נפק בת קול איבעית אימא קידם בת קול ואיבעיא אימא
לאחר בת קול ור׳ יהושע היא דאמ׳ אין משגיחין בבת קול׃

מתני׳ הכיאו לפניו מטבל בחזרת וכו׳ אמרינן לקיש זאת
אומרת מצות צריכות כוונה וכיון דלא בעירן חיובא דמרור
הוא דאכלה בבירא פרי האדמה הוא דאכלה דילמא לא איכוון למרור והילכך
בעי למהדר לאמצולי ואיסלקא דעתך מצוות לא בעו כוונה למחי תרי טיבולי
טיבולי הא מצבי חדא זימנא ממאי לעולם אימא לך מצוות צריכות כוונה
והא קמל דבעינן תרי טיבולי כי היכי דליחוי היכירא להינוקת אמרי אמן נש
נשבעינן משאר ירקות האי מאי אי אשמעינן משאר ירקות הוה אמינ
היכא דאיכא בשאר ירקות הוא דבעינן תרי טיבולי אבל במרור לחודיה
לא בעינן תרי טיבולי קמל האפילו במרור לחודיה נמי בעינן תרי טיבולי ועוד
תניא אכלן דמאי יצא אכלן בלא מתכוין יצא אכלן חצאין יצא וכלבר שלא
ישהא כיון אכילה לחברתה יהא מסתי אכילת פרס תנאי היא דתניא רבי יוסי
אומ׳ אעפ״ש טיבל בחזרת מצוה להביא לפניו חזרת וחרוסת ושני הבשילין ו׳
יאכל ממאי דילמא משום דקסבר׳ יוסי בעינן תרי טיבולי אבל מצוה
להביא חזרת מאי איכון שני תבשילין אמר רב הונא סילקא וארוא רבה הוה
מהדר אסילקא ואדוא ונפק מפומיה דרב הונא אמר רב הונא
שמעינה ליה דחשו להלכה דר׳ יוחנן דאמר׳ יוחנן בן נורי אומר מיין דגן הוא
דכתיב יין על חימוצו ברית ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח חזקיה אמ׳ אפי׳
דכתיב רבים אמ׳ יריד שני מיני בשר אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה
רבנא אמ׳ אפילו גרמא ובישולא פשיטא היכא דאיכא שאר ירקות מברך
מעיקרא אשאר ירקות מאי אמ׳ ורבנא מעיקרא מברך אמרור בורא פרי
האדמה ואכיל ולבסוף מברך עילויה על אכילת מרור ואכיל אמלה רב חסדא
לאחר שמלא כריסו ממנו וחזר ומברך עליה אלא אמ׳ רב חסדא מברך עילויה
מעיקרא בורא פרי האדמה ועל אכילת מרור ואכיל ולבסוף אכיל כלא כדת
בסורא עבדי כרבנא ששה בריה דרב אידי עבד כרב חסדא והלכתא כותיה

דרב חסדא רב אחא בריה דרב אדא הוה מחדר אשאר ירקות לאפוקי נפשיה
מפלוגתא אמר רבינא אמר לי רב משרשיא בריה דרב חנן הכי אמר רב חלב משמי
דגמרא לא לבריך אינש מצה ומרור בהדי הדדי תיבול משום דסכנה לן מצה
בזמן הזה דאוריתא ומרור מדרבנן דילמא אתי מרור מדרבנן ומכשיל ליה למצה
דאוריתא ואפילו למאן דאמר מצות אין מכטלות זו את זו הני מילי דאוריתא
אדאוריתא דרבנן אדרבנן אכל דרבנן דאוריתא אדרבנן אתי דרבנן מפשא
דאוריתא ומאן תנא דשמעתליה מצות אין מכטלות זו את זו הלל הוא דתניא
אמרו עליו על הלל הזקן שהיה בורכן בבת אחת ואוכלן משום שנ' על מצות
ומרורים יאכלוהו אמר ריוחנן חולקין עליו חבריו על הלל דתניא יכול יהא כורכן
בבת אחת ואוכלן כדרך שהלל אוכלן תל' על מצות ומרורים יאכלוהו אפילו זה
בפני עצמו וזה בפני עצמו מתקיף לה רב אשי אי הכי מאי אפילו אלא אמר
רב אשי הא תנא דהילל הוא דקתני כיון דלא יצא מהן ידי חובתו אלא
אם כן כורכן בבת אחת כדרך שהלל אוכלן תל' על מצות ומרורים אפילו זה בפני
עצמו וזה בפני עצמו וחשתא דלאו איתמר לא בהלל ולא בשבון מכדי אמצה
לחודיה ואכיל והדר מכרך אמרור לחודיה ואכיל והדר אכיל מצה ומרור בלא
ברכה וכלא טבול בהדי הדדי זכר למקדש שהלל אמר אלעזר אמר אושעיא
כל שמזכירו במשקה צריך נטילת ידים אמר רב פפא שמעמינה האי מרור
צריך לשקועיה משום קפא אי סלקא דעתך לא צריך לשקועיה למחלי נטילת
ידים והא לא נגע לעולם אימא לך לא צריך לשקועיה אי משום קפא מריחא מיית
אלא למה לי נטילת ידים דילמא נגע ואמר רב פפא לא לשחי אינש מרור
בחרסת דילמא אגב חוליה עייל בה יקא מכטיל ליה למרור ובעי טעם מרור ליכא
אדבריה רב חסדא לרבנא עוקבא ודרש הנוטל ידיו בטיבול ראשון צריך
שיטול ידיו בטיבול שני אמריה רבנן קמיה דרב פפא חא בעלמא אתמר דאי
סלקא דעתך חסא אתמר נטילת ידים למחלי הא משי ליה חדא זימנא אמר
רב פפא אדרבה הכא אתמר דאי סלקא דעתך בעלמא אתמר מי איכא תרי
טיבולי ואלא מאי הכא אתמר למחלי הא משי ליה חדא זימנא אמרי כיון
דבעי למימר אגדתא וחליל דילמא אסחתיה לדעתיה ונעי אמר רב אבלי
מצה יצא בל עמרור יצא ומרור ידי מצה יצא ידי מכור לא יצא כרכן
בקיבה ובלעין אף ידי מצה לא יצא אמר רב אשי מצה לפני כל אחד ואחד ומרור
לפני כל אחד ואחד ואין עוקרין את השולחן אלא לפני מי שאומר הגדה רבה נא

אמכולהו נמי לפני מי שאמר הגדה והילכתא כותיה דרב ברונא למה עוקרין את
השולחן אמרי דבי רבי ינאי כדי שיראו תינוקות וישאלו אביי הוה יתיב קמיה
דרבא קא מנהרי פתורא אמר להו אכלינן דקא מיעקרית תכא מקמאי אמר ליה
רבא פטרתינון מלומר מה נשתנה אמר שמואל לחם עוני לחם שעונין עליו דברים
התרה דבר אחר לחם עוני לחם עני מה דרכו של עני בפרוסה אף כאן בפרוסה דבר
אחר לחם עוני מה דרכו של עני הוא מסיק ואשתו אופה אף כאן הוא מסיק ואשתו
אופה ואעפ שאין חרוסת מצוה אי לאו מצוה משום מאי מיית
ליה אמר אמי משום קפא ואמר אמי קפא דחסא חסא קפא דחמא כרתי
קפא דכרתי חמימי קפא דטלהו קפי חמימי ואדחכי והכי נימא הכי קפא קפי
דכירנא לך ולשונבנתך ולתמני לתך ר' אלעזר בר' עזריה אומר מצוה
מאי מצוה דלי אמר זכר לתפוח ליוחנן אמר וכר לטיט אמר אביי חילבך צריך
לקחוייה וצריך לסמוכי תניא כותיה דר' יוחנן תבלין זכר לתבן חרוסת זכר לטיט
תניא אמר אלעזר בר' צדוק וכך היו תגרי חוץ שבירושלם אומרים וקחו לכם
תבלין למצוה מזגו לו כוס שני וכאן הבן שואל את אביו
תנו רבנן חכם בנו בנו שואלו ואם לאו אשתו שואלתו ואם לאו
הוא שואל לעצמו ואפילו שני תלמידי חכמים שואלין זה את זה מה
נשתנה הלילה הזה וכו' אמר רבא אמנו כל יומא לא סגיא דלא מטבלינן חדא זימנא
אלא אמר רבא הכי קתני שכבר הלילות אין אנו חייבין לטבל אפילו פעם אחת
הלילה הזה שתי פעמים אמר רב ספרא חיובא לדידי אלא אמר רב ספרא הכי קתני
אין אנו מטבלין אפילו פעם אחת הלילה הזה שתי פעמים
מתחיל בגנות ומסיים בשבח מאי גנות רב אמר מתחלה היו אבותינו
עובדי ה' אמר רב נחמן לדידן עבדיה עבדא דמפיק ליה מעבדיה לחירות ויהיב
ליה כספא והבא טובא מאי בעי למעבד ליה אמר ליה לאודויי ולברוכי ושבוחי טובי
טובא פתח ואמר רבן גמליאל היה אומר כל שלא אמר שלשה דברים וכו'
אמר רבא צריך שיאמר ואותנו הוציא משם אמר רבא מיצה צריך להגביה מיד
צריך להגביה בשר אין צריך להגביה מפני שנראה כמקדישו ונמצא אומר
קדשים בחוצה לארץ אמר רב אחא בר יעקב סומא פטור מלומר אגדתא הכא
בעבד זה וכתחם בנו זה מה להלן פרט לסומין אף כאן פרט לסומין איני והאמר
רבי אמי לא אמימר שאילתינהו לרבנן דבי רב ששת מאן אמר אגדתא בבי רב ששת
ואמרו ליה רב ששת לתנן דבי רב יוסף מאן אמר אגדתא בבי רב יוסף ואמרי רב

ר' יוסף אמרי קסבר רבנן מיה בזמן הזה דרבנן מכלל דרב אחא בר יעקב סבר
דאוריתא והא רב אחא בר יעקב הוא דאמ' מיה בזמן הזה דרבנן קסבר כל תקון
רבנן כעין דאוריתא תקון לרבנן נמי הא ודאי כל תקון רבנן כעין דאוריתא תקון
אלא אמרי לרבנן בשלמא התם מדהוה ליה למיכתב בנפו הוא וכת כנגו זה פרט
לסומין הוא דאתא אכל הכא מי סניא דילא כתי' זה אלא פשיטא כעבור ז'
למיעה ומרור הוא דאתא ' אמ' רב חסדא אמ' נתן הללו יה בפיה וידידיה
אחד הן ורב אמ' כפיה ומרחביה אחד הן ורבא אמ' מרחביה בלבד ' איבעיא
להו מרחביה לרב חסדא מאי תיקו ' איבעיא להו הללויה לרב מאי תיקו '
תנו רבנן ידידיה נחלקו שנים לפיכך ידיד חול יהקדש ' איבעיא להו הללויה
לרב מאי תשמיענא אמ' רב חזינא ליה לתילי דכי חכיכי דהוה הללו כהאי גיסא
ויה כהאי גיסא ופלינא דר' יהושע בן לוי דאמ' ר' יהושע בן לוי מאי הללויה הלליהו
בתלוליות הרקה ופלינא דידיה אדידיה דאמ' ר' יהושע בן לוי בעשרת מאמרות
נאמר ספר תלים בנעוץ כנגון כמשכיל כמזמור בשיר נאשרי בתחלה כתפלה
בחדאה ובהלל תדול שכולן הלל ויה שכולל שם ושמחכת אחת '
אמ' רב יהודה אמ' שמוא שיר שפתורה משה וישרא אמריהו כשעה שעלו
מיהים יהלל יהמי אמרו חכמים ונביאים שכיניהם תקנו להם שיהו אומ' אותו
על כל פיקה ופיקה על כל יצירה שלא הכא על הצבור עליהן ובכשנגאלין או
אותן על הגאולה ' תנו רבנן אומ' כל שירות ותושבחות האמוריות בספר
תהלים כולן דוד אמרן שנ' כלות תפלות דוד בן ישי אל תקרי כלו אלא כל אילו תפלות
הלל זה מי אמרו ר' יוסיור אלעזר בנו אומ' משה וישרא אמרוהו כשעה שעמדו
על הים וחלוקין עליו חבריו לומר דוד אמרו ונראין דברי מדבריהם איפשר
ישחטו ישרא את פסחיהן ועולו את לולביהן ולא אמרו שירה דבר אחר ר'
פקלו של מיסה עומד כנכיה וישרא אמרו לפניו שירה ' תנא ר' אליעזר אומ'
כל שירות ותושבחות שאמ' דוד בספר תהלים כולן בנגד עצמו אמר ר' יהושע
אומ' כלי פנגד ציבור אמרן וחכמים אומ' יש מהן כנגד עצמו וישמהן כנגד
ציבור האמוחת כל שון יחד כנגד עצמו האמוריות כלשון רבים כנגד ציבור
מיצוחונגון לעתיד לבא משכיל על ידי תדנבן לדור מזמור מלמד ששרתה עליו
שכינה ואחד כך אומ' שירה מזמור לדוד מלמד שאמ' שירה ואחר כך שרתה
עליו שכינה ללמדך שאין השכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות
ולא מתוך שחוק ולא מתוך דברים בטלים אלא מתוך דבר שמחה שנועתה

קחולי מנגן וחיה כנגן המנגן ותהי על יודיה׳ אמ׳ רב יהודה אמ׳ רב וכן לדבר
הלכה אמ׳ רבה וכן לחלום טוב אינו והא אמ׳ רב נחמן אמ׳ רב כל תלמיד חכם ש׳
שיושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר תבריה שנ׳ שפתותיו שושנים נוטפות
מור עובר אל תקרי מור עובר אלא מר עובר אל תקרי שושנים אלא שושנים
לאקשיא האברכה האבתלמידא ׳ ואיבעית אימא האי ואי האברכה לא
קשיא הא מקמי דניפתח הא לבתר דניפתח כי האי דרבא כי הוה כעי מפתח
בשמעתא אמבריש׳ מילתא דכר יחותא וקאברחי רבנן וחדר יתיב אימת
יפתח לחובשמעתא ״ תנו רבנן הלל מי אמרן ר׳ אליעזר אומ׳ משה וישר׳
אמרו הובשעה שעמדו על הים הם אמרו לא לנו יי׳ לא לנו משיבה רוח הקדש
ואמ׳ למעני למען אעשה ר׳ יהושע אומ׳ יהושע וישראל אמרו הובשעה שע׳
שעמדו עליהן מלכי כנען הם אמרו לא לנו יי׳ לא לנו משיבה רוח הקדש ו׳
למעני למען אעשה ר׳ עזר המוד עי אומ׳ דבורה וברק אמרו הובשעה שעה
עליהם סיסרא הרשע הם אמרו לא לנו יי׳ לא לנו משיבה רוח הקדש למעני
למען אעשה ר׳ אלעזר בן עזריה אומ׳ חנינה מישאל ועזריה אמרו הובשעה
שעמד עליהם נבוכדנצר הרשע הם אמרו לא לנו יי׳ לא לנו משיבה רוח הקדש
למעני למען אעשה ר׳ עקיבא אומ׳ חוקיה וסיעתו אמרו הובשעה שעד׳
עליהם סנחריב המן הרשע הם אמרו לא לנו יי׳ לא לנו משיבה רוח הקדש למעני למעני סנחריב
אעשה ר׳ יוסי הגלילי אומ׳ מרדכי ואסתר אמרו הובשעה שעמד עליהן המן
הרשע הם אמרו לא לנו יי׳ לא לנו משיבה רוח הקדש למעני למען׳ וחכמים
אומ׳ נביאים שבינתם אמרום תיקנום שיהו אומ׳ אותו על כל פרק ופרק ועל
כל צרה וצרה שלא תבא עליהן לכשיראין מן הצרה הזו אומ׳ אותו על הצרה
הבאולתן ״ מתני ״ עד היכן הוא אומ׳ כית שמאי אומ׳ וכו׳ ״
איתמר רב חסדא אמ׳ הללויה קופיקרא רבה בר רב חונא אמ׳
הללויה ריש פירקא ״ אמ׳ רב חסדא חזינא להו לתלי דבי רב חנן בר רבא
דכריכ הללויה באמצע פירקא אלמא מספקא ליה ׳ אמ׳ רב חנן בר רבא הכל
מודים בתחילת רשע ושעומדים בבית יי׳ הללויה דבתריה דיש פירקא תהלת
יי׳ דברך הללויה דבתריה דיש פירקא ירא׳ וכעם הללויה דבתריה דיש פירקא
שעומדים בבית יי׳ הללויה דבתריה דיש פירקא קראי מוסיפין אף מנחל בדרך
ישתה על כן ירים ראש הללויה דבתריה דיש פירקא ׳ ראשית חכמה יראת יי׳
שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד הללויה דבתריה דיש פירקא ״

נימא פתנאי עד חיכן הוא אומר בית שמאי אומ׳ עד אם הבנים שמחה ובית
הלל אומ׳ עד חלמיש למעינו מים תניא אידך עד היכן הוא אומר בית שמאי
אומ׳ עד בצאת ישראל ובית הלל אומ׳ עד לא לנו ה׳ לא לנו מאי לאו בה׳
קא מיפלגי דמאן דאמ׳ עד אם הבנים שמחה קסבר הללויה רישא פירקא
ומאן דאמ׳ עד בצאת ישראל קסבר הללויה סוף פירקא לא רב חסדא
מתריץ לטעמיה ורבה בר רב חונא מתריץ לטעמיה רב חסדא מתריץ לה
לטעמיה דבולי עלמא הללויה סוף פירקא למאן דאמ׳ עד בצאת ישראל
שפיר למאן דאמ׳ עד אם הבנים עד ועד כבל ונימא עד הללויה וכי תימא
לא ידענן הא הללויה לימא עד הללויה שבאם הבנים שמחה קשיא
רבה בר רב הונא מתריץ לטעמיה דבולי עלמא הללויה רישא פירקא מאן
דאמ׳ עד אם הבנים שמחה שפיר ומאן דאמ׳ עד בצאתה ישראל עד ולא עד
כבל ונימא עד הללויה וכי תימא לא ידענן הי הללויה נימא עד הללויה
שבעזאת ישראל קשיא וחותם בגאולה אמר רבא קריאת שמע ח
והלילא נ׳ ישראל צלותא נואל ישר׳ מאי טעמ׳ רחמי אינהו אמר זירא
דקידושא וקדשנו במצותיו דצלותא קדשנו במצותיך מאי טעמ׳ רחמי
אינהו אמר רב אחא בר יעקב צריך שיזכור יציאת מצרים בקידוש
היום תל חכא למען תזכור את יום צאתך וכתי׳ זכור את יום השבת
אמר רבא בר שילא דצלותא מצמיח קרן ישועה דאפטרה אמנן דוד
ועשיתי לך שם גדול כשם הגדולים אשר בארץ תניא רבי יוסי הגלילי
אומר רב ריש לקישמאי דכתי׳ ואעשך לגוי גדול זה שאומ׳ אלהי אברהם
ואברכה זה שאומ׳ אלהי יצחק ואגדלה שמך זה שאומ׳ אלהי יעקב יכול יהו
חותמין בכולן תל ויהי ברכה בך חותמין ואין חותמין בכולן אמר רבא
אשכחינהו לסבי דפומבדיתא דיתבי וקאמרי בשבתא בין בצלותא בין
בקידושא אמ׳ מקדש השבת ביומא מוכא בין בצלותא כן בקידושא
אומ׳ ברוך מקדש ישר׳ והזמנים ואמינא להאנא דצלותא בין בשבתא
ביומא טבא מקדש ישר׳ קידושא דשבתא מקדש השבת קידושא
דיומא מקדש ישר׳ והזמנים ואנא אמינא טעמא דידי וטעמא
דידהו טעמ׳ דידהו שבתא דקבעוה יומא בין בצלותא בין בקידושא
מקדש השבת יומא טבא דישר׳ הוא דקא קבעי ליה בין בצלותא בין
בקידושא מקדש ישר׳ והזמנים פועל דידי דצלותא דחכם איתא בין

בשבתא ובין ביומא טבא אמקדש ישראל קדושא דכולהו הוא דאיתא דשפיר
מקדש השתא דיומא טבא מקדש ישראל והזמנים ולא היא צליותא כיחיד נמי
איתא וקידושא בין כרכים כיון דחד איתא רבא סבר זיל בתר עיקר
על אבר רבנחית קמיה דרבא אמר כסבי דפומבדיתא ולא אמר לה ולא מידי
רב נתן אבוה דרב הונא בריה דרב נתן נחית קמיה דרב פפא אמר כסבי דפומ
דפומבדיתא ושבחיה רב פפא אמר רבינא אנא איקלעי לסורא לגבי דמרימ
ומחית קמיה שליחא דציבורא וחזה קאמר כסבי דפומבדיתא וחוו משתקי
ליה כולי עלמא אמר לחו שבקוה הילכתא כסבי דפומבדיתא

מתני׳ מזגו לו כוס שלישי מברך על ברכת המזון

ישנו מקצתן יאכלו וכו׳ אמר ליה רבינא לרבאשם בישה
טעו חכמים אמר ליה אדרבה בעכשיו תקינו רבנן בכל חד וחד נעביד מיזה

רבי עקיבא נומר עליו את ההלל ואומר עליו ברכת השיר מאי ברכת
השיר רב יהודה אמר יהללוך ה׳ אלהינו כל נשמת כל חי תנו רבנן חמישה אומ
עליו הלל הגדול הנרי טורפון וישמעאל רועה לא אחסר מהיכן הלל
הגדול אמר רב יחידה מהודו עד על נהרות בבל הכא אחבר יעקב אמר מכיון
שחרלו יהי תעד על נהדות בבל לקחנקרא שמו הלל הגדול אמר יוחנן מפני של
שהקב״ה נרומש של עולם ומחלק מזונות לכל בריה אמר יהושע בן לוי
הני עשרים ושתה מ לעולם חסדו כנגד מי כנגד עשרים ושתה דורות שברא
הקב״ה בעולמו ולא נתן בהן תודה חזן אחז חסדו אמר ר׳ יהושע בן לוי מאי
דכתב חודו לה׳ כי טוב כל עולם חסדו חזרו לפני שנכנס חוכתו של אדם בטופתו
עשיר כשהוא עני בשיו יתום בביתו אלמנה בתרנגולתא אמר ר׳ יוחנן
קשין מזונותיו של אדם כקריפת ים סוף אכלה וכתה חתם
בעגבת הדרים בנם אמר אלעזר קשין מזונותיו של אדם מקריעת ים סוף
שנאמר לעושה נפלאות גדולים כי לעולם חסדו לחם לכל בשר אמר לוי קשין מזו
מזונותיו של אדם יותר מן הנאולה דאילו בנאולה כתיב חמלאך הגואל אותי
מכל רע ואילו רפואה כתיב חרועה אתי מעודי עד היום הזה
אמר ריש לקיש כשעה שאמר לו הקב״ה לאדם חרוש וקוץ וזרדר תצמיח
לו אכלת את עשב השדה זלגו עיניו דמעות אמר לפניו רבונו של עולם
אני וחמורי נאכל באבוס אחד כיון שאמר לו הקב״ה בזעת אפיך תאכל
לחם נתקררה דעתו אמר ריש לקיש אשרינו אם עמדנו בראשונה

אמ׳ אביי תדעיין לאפלטינן מינה דהא קא אכלינן עשפי דמסא ׳׳ אמ׳ רב
שזבי משום ר׳ אלעזר בן עזריה קשין נקביו של אדם כקריעת ים סוף שנ׳ מהר ציעה
להפתח לא ימות לשחת ולא יחסר לחמו ונת בתריה הנעהים ויחמו גליו ׳׳
ואמ׳ רחמא בר חנינא קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף וכיום המיתך
שנ׳ מהר ציעה להפתח ונת בתריה ויגעהים ויחמו גליו ׳׳ ואמ׳ רחמא בר חנינ
קשין נקביו של אדם כיום חמשה שנ׳ מהר ציעה להפתח ׳׳ אמ׳ רב ששת משום
ר׳ אלעזר כן עזריה כל המכוה את חבירו עוכר עו שנ׳ אלה תמספר
לא תעשה לך ונת בתריה את חג המצות תשמר ׳ ואמ׳ רב ששת משום ר׳ אלעזר
בן עזריה כל המספר לשון הרע יכל המקבל לשון הרע ועל המעיד עדות שקר
כחכירו ראוי להשליכו לכלבים שנ׳ לכלב תשליכון אותו ונת בתריה לא תשא
שמע שא קרי ביה לא תשיא ׳׳ וכי מאחר דאיכא הלל הגדול אנן מאי טעמא
אמרינן האי הלילא אמר ריחנן מפני שיש בו חמשה דברים יציאת מצרים וקריעת
ים סוף ומתן תורה ותחיית המתים וחבלו של משיח ׳ יציאת מצרים ונת בתריה
ישראל ממצרים קריעת ים סוף דכתיב ויסעו מלאך האלהים ויסע
תרקדו כאילים תחיית המתים דכתיב ואתה לפני ה׳ כארצות החיים וישעבוד
מלכיות אמ׳ ריוחנן לאלנו׳ לא אלנו זה תחלת שיעבוד מלכיות איכא דאמרי
תנור חציא לאלנו׳ לא אלנו זו מלחמת גוגומגוג דכתיב ויצחק אמ׳ מפני שיש
בו מילופו נפשו של צדיקים מנחם שנ׳ אנא ׳ מילטה נפשי חוקיה אמ׳ מפני שיש
בו ירידתן של צדיקים לתוך כבשן האש ועליתן מתוך כבשן האש ירידתן לא
מלא לנו אמ׳ חנניה מישאל עזריה חסך רחמיך על אמתך ׳ עזריה
למה יאמרו מגוים אמריכון עליתן מתוך כבשן האש הללו את ׳ כל גוים שבחוהו כל האומים אמ׳ מישאל כי גבר עלינו חסדו אמ׳ עזריה ואמת ׳ לעולם אמרו
גוים ריוחנן אמן ואמת ׳ לעולם גבריאל אמרון שבשעה שהפיל נמרוד חרשע ׳
אכרחם יצבתו לתוך כבשן האש אמ׳ גבריאל לפני חמלה ובנו של עולם ארד ואגיל
את חגדק אמ׳ לו חקלה אני יחיד ואברהם יחיד נאה ליחיד שיגיד את יחיד לפי
שאין חקלה מקפח שכר כל בריא אמ׳ לו תוכח ותגיד מפני בניו כי ידדש שמשון
חגדתי כשעה שהפיל גבוכד נצר חדשע חנניה מישאל עזריה לתוך כבשן האש
עמד ירמי שד הבדי לפני חקלה אמ׳ לפניו רבונו של עולם ארד ואצתן את
חכבשן ואגיר את חצדיקים אמ׳ לו גבריאל אין גבורתו של חקלה בכך אנשר
שמ׳ אשיארד ואחדיח מכחוץ ואמדיר מלפנים ואעשה נפלחוך נם אמ׳ לו חקלה

Jewish Theological Seminary of America LIBRARY

רד ורצל כאיתה שעה פתח גבר ישראל ואמר יי׳ לעולם וישלם אומן ואמרי׳
לעולם ד׳ גים שבים אמרי׳ הוכדכ הוא דאמ׳ רב הונא ישראל שכאיתו חדוד
מקטני אמנה היו כדדרש ובהכי מרי מאי דכתי׳ ומרועלים בים סוף אמרו
ישראל בשם שאנו עולים בים מעד אחד אתכך עולין מיד אחר אמ׳
ליו הקבה לשר של ים פלוט אותם ליכשה אמ׳ לפניו תכונו של עולם כלום יש
ערב שנותן לו רבו מתנה אחר ויחזר ונוטלו ממנו אמ׳ לו הקבה אנו נותן לך אחד
ומחצה שכהם אמ׳ להם לפנין כלום יש ערב שתובע את רבו לדין אמ׳ לו נחל
קישון יהא ערב בדבר זה ומנא לן דאחד מחצה הוי דאילו קפדה כתי׳ שש
שש מאות תכ אלף ואילו גבי סיסרא כתי׳ תשע מאות רכב ברזל חוץ אמ׳ סיסרא
להדחם עם ישראל כאו עמו תשע מאות רכב ברזל חוץ אמ׳ הקבה נתבים ממצרי
ממצילתם ועשו עמו מלחמה שנאמר שמים נלחמו הכוכבים ממסילותם נלחמו עם
סיסרא כיון דנחיתו כוכבים עלוהו אמרו ננחות ונקדד נפשין בנחל קישון אמ׳
הקבה לנחל קישון לך והשלים עם בונך מיד נתפם נחל קישון להשלימו לים שנאמר
קישון נתפם נחל קדומים מאי נחל קדומים נחל שנעשה ערב מקדם כאותה שעה
פתחו דנים שבים ואמרו ואמת יי׳ לעולם אמ׳ ריש לקיש מאי דכתי׳ מושיב
עקרה הבית אמ׳ כנסת ישראל לפני הקבה רבונו של עולם שמונו בני פחדה
שדרה בעיקרי בתים אמ׳ ריש לקיש מאי דכתי׳ אהבתי כי ישמע יי׳ את קולי
תחנוני אמרה כנסת ישראל לפני הקבה רבונו של עולם אימתי אני אהובה לפניך
בזמן שתשמע קול תחנוני דלותי ולי יהושיע אמרה נכסת ישראל לפני הקבה רבונו
של עולם אעפ שדלה אני במצות לפניך לי נאה להושיע אמ׳ רב הונא
כשחלה ר׳ ישמעאל בנו יסי שלח ליה ר׳ אמי יי׳ שנים או שלשה דברים שאמרת
לן משום אביך שלחליה כך אמ׳ אבא מאי דכתי׳ הללו את יי׳ כל גוים שבחוהו
כל האומים אל אומות העולם הוא דבעי למשבחיה ואנן לא כעינן למשבד
אלא הכי קאמ׳ הללו את יי׳ כל גוים אגברתה ונפלאות קא עכיד כל שבן אנן
כי נבר עלינו חסדו אמ׳ לו עיר אחת עתידה מיגרים שתביא דורון למשיח
פסכור אינו מכבד ממנה אמ׳ לו הקבה קבל מהן שאנסני אנעשו לבני מיד יאתיו
השמנים מני מגרים נשאנים כל יחומש בעמה אנין מה הללי שנשתעבדו
בהן כך אנו עתידין אחת בכמה וכמה מיד כוש תריץ ידיו אלהים נשאה המלכות הרשע
קל וחומר בעי נמה אמרה מה חלקו שנשתעבדו בהן כך אנו עתידין כמה וכמה
שאין אחיהן כך אנו שאחיזין על אחת כמה וכמה אמ׳ לי הקבה לגבריאל נעריחית

קנה מאי חיית קנה אמ' לו גער בחיה וקנה עדיה דבר אחר גער בחיה וקנה אמ'
לו גער בחיה שרוה בין הקנים ובת ים מנה חזר מיער ראיה בר אכיל
אמ' ר' יוחנן נער בחיה שכל מעשיה בקולמוס אחד עשה אבירים ששחפו עשה את
אבירים בעגלים מתרפס ברצי נסף שפושטין ידיהם לקבל ממון ואין עושין
רצון קוניהם כיוצא עמים קריבה תרפיצון מי גרם להם לישראל שנהפורובין האימו
קרבת שהיו חפצים בהן ועדה אחת של שמונה מאות ושש ושם חמשה שוקים
ישבבך גדול שברומי כל אחד ואחד ישבו של שלש מאות וששים וחמש
בירניות וכל בירה ובירה ישבו של שלש מאות וששים וחמש מעלות וכל אחד
ואחד יש בו כדי ליתן את כל העולם אמ' לו ר' ישמעאל לר' אמי לה אמ' לו ר'
ישמעאל בר יוסי לר' הנ למאן אמ' לו לך ולחברך ולחבורך שנ' והיה
סחרה ואתננה קודש לה' לצבאות לא לאצר ולא ליחסן תנ' רב יוסף לא
יאצר ולא ליחסן זה כית אוצרות לא ליחסן זה בית גנזך מ' לישבים לפני
ה' יהיה סחרה אמ' ר' לעזר זה תלמיד חכם שיהא פני חבירו בישיבה איבא דאמרי
זה המקבל פני חכמים בישיבה מאי ולמכסה זה המכסה דברים שמכסה
עתיק יומיא ומאי גניזתו סתרי תורה איבא דאמרי זה המגלה דברים שסתם
עתיק יומיא ומאי גניזתו סתרי תורה אמ' רב כהנא משום ר' ישמעאל
כל חסי מאי דכתי למנצח מזמור לדוד זמרו למי שמנצחין אותו ושמחין כאן
וראה שלא כמדת הקב"ה מידת בשר ודם מנצחין אותו ועצב
אבל הקב"ה מנצחין אותו ושמח שנ' ויאמר לחשמידם לולי משה בחירו עמד
בפרץ אמ' רב כהנא משום ר' ישמעאל בר יוסי ואמ' ריש לקיש משום
ר' יהודה נשיאה מאי דכתי ודי אדם מתחת בנפיהם מלמד שידו של הקב"ה
פרוסה תחת כנפי חיות כדי לקבל עליו תשבחה מפני מדת הדין אמ'
רבי יהודה אמ' שמואל כל כסף וזהב שהיה בעולם לקטו יוסף והביאו למצרים
שנ' וילקט יוסף את כל הכסף וכל הארץ כאומצרימה ובשעלו ישראל
ממצרים הלעלהו עמהם שנ' וינצלו את מצרים אמ' ר' יוסי מלמד שעשאוה
כמיעורה שאין בה רבב ריש לקיש אמ' עשאוה כמיצולה זו שאין בה
דגה חזה מיונח עד רחבעם בן שלמה בא שישק מלך מצרים ונטלו מיד בקי
שנ' ויהי בשנת חמשת למלך רחבעם עלה שישק מלך מצרים על ירושלם
ויקח את אוצרות בית ה' ואת אוצרות המלך את הכל לקח ויקח את מגני הזהב
אשר עשה שלמה ובאוזהו מלך בוש ונטלו משישק מלך מצרים בראי

אסא ונטלו מזרח מלך כוש ושגרו להדרימון בן טברימון באו כני עמון ו
ונטלו מיהדרימון בן טברימון בא יהושפט ונטלו מבני עמון יהיה מונח
ער שבא אחו באפנחריב ונטלו מאחז בא חזקיה ונטלו מסנחריב וחזר
מינח ער שבא צדקיה באו בשדים ונטלוהו מצדקיה באופרסים ונטלוהו
מכשדים באו יונים ונטלוהו מפרסים באו רומיים ונטלוהו מיוונים
תדיין מונח ברומי אמר חמא בר חנינא של שלמטמתיות הטמיון יסף
במצרים אחד נתגלה לו לקרח ואחד נתגלה לו לאנטונינוס בן אסוור ום ואד
ואחד נגזה לו ליצדיקים לעתיד לבא עשר שמזר לבעליו לרעתי אמ
דישלקיש זה עשרו של קרח ואת כל היקום אשר ברגליהם אמר עזר
זה ממונו של אדם שומעמידו על רגליו אמר לוי משאי של שלמאות
פרדות לבנות היו טוענות מפתחות של בית גנזיו של קורח וכולהו קלידי
קולפי הגלדאי אמר שמוא בר נחמני אמר ר יוחנן אודך כי עניתני
ותהי לי לישועה אמר דוד אכן מאסו חבונים היתה לראש פנה אמר ישי
מאה ל היתה זאת אמרו אחין זה היום עשה ל אמר שמוא אנא ל הושיעה נא
אמרו אחיו אנא ל הצליחה נא אמר דוד בא בריך הבא בשם ל אמר ישי כתבנוב
מבית ל אמר שמוא ל האיר לנו אמרו כולן אסרו חג בעבותים אמר שמואל לי
אתה ואחד אמרו לו אחי ארוממך אמרו כולן הנורבנן מקום שונהגין לכפול
יכפול לפשוט יפשוט לברך אחרין יברך הכל כמנהג המדינה תנא כופל בדי
דברים ר אלעזר בן פרטא מום יפה דברים אמר רב נחמן בר יצחק מאי מוס יפה
לכפיל מאידך ולמטה לברך אחרין יברך הכל במתחיל המדינה אמר אביי
לא שנו אלא לאחריו אבל לפניו מצוה לברך דאמר רב יהודה כל המצות כולן מבר
עליהן עובר לעשייתן מאי משמע דהאי עובר לישנא דאקדומי הוא דתנו
ויצין אחימעץ דרך הכבר ויעבור את הכושי אבי אמי מהכא יהוא עובר לפניה
וישתחו אריצה שבעפעמים ואיכעית אימא מהכא ויעבר מלכם לפניהם ל בר
בראשם דרש בר קפרא רבועירא וימנין אמרי לה משמיה דרבא וחימנין
אמרי לה משמיה דרב אסי מאי דכתי ויגד הילד וינמר עהיד הקבה לעשות מעודה
ליצדיקים ביום שגמל חסד לזרע של יצחק לאחד שאוכלין ושותין ונותנין לאחר
ביום שלבירכה לברך אמר להם אינו מברך מפני שיצא ממני ישמעאל נותנין ליעקב
אמר להם אינו מברך שיצאתי ממני עשו נותנין ליעקב אמר להם אינו מברך
שנשאתי שתי אחיות שעתידה תורה לאוסרן עלי אמר להן למשה טול ובדא

אמ"ל חזן איני מברך שלא זכיתי לקנס לארץ לא בחיי ולא במיתתי אומ' לו ליהושע
טול וברך אמ"ל חזן איני מברך שלא זכיתי לבן זכר שנ' נון בנו יהושע בנו אומ' לו
לחד טול וברך אומ' לחזן אני אברך ולי נאה לברך שנ' כים ישועיה אשא וכשם
שאקרא "מתני" אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן"
מאי אפיקומן אמר רבא שלא יעקר מחבירה ושמואל
אמ' כגון ארדילי ונחליא לאבא רחנינא בר שילא ד' יוחנן אמרי כגון תמרים
קליות ואגוזים" תניא כוותיה ד' יוחנן אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן כגון
תמרים קליות ואגוזים" אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמ' שמוא אין מפטירין
אחר מיצה אפיקומן" תנן אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן אחר הפסח הא
דלא אכל אחר מיצה מפטירין לא מיבעיא קאמ' לא מיבעיא אחר מיצה
דלא נפיש טעמיה אכל לאחר הפסח דנפיש טעמיה אימא ליתלוכה קמ"ל"
נימא מסייע להופנגין והדובשנין והאסקרטין אדם ממלא כריסו מהן ובלבד
שיאכל כזית מיצה באחרונה אין בראשונה לא לא מיבעיא קאמ'
לא מיבעיא בראשונה דקא אכיל לתיאבון אכל באחרונה דקא אתי למימל
אכילת גפה אימא לא קמ"ל" מר זוטרא מתני הכי אמ' רבי יוסף אמ' רב יהוד
אמ' שמוא מפטירין אחר מיצה אפיקומן" נימא מסייעליה אין מפטירין
אחר הפסח אפיקומן אחר הפסח הוא דלא אבל אחר מיצה מפטירין לא מיבעי
קאמ' לא מיבעיא אחר מיצה דלא נפיש טעמיה אבל אחר הפסח דנפיש טע
טעמיה אימא ליתלוכה קמ"ל" מתיבי הסופגנין והדובשנין והאסקרטין אדם
ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל כזית מיצה באחרונה באחרונה אין בראשונה
לא לא מיבעיא קאמ' לא מיבעיא קא בראשונה דקא אכיל לתיאבון אכל
באחרונה דילמא אתי למיכל אכילת גפה אימא לא קמ"ל" אמ' רבא מיצה
בזמן הזה דאורייתא מרור דרבנן מאי שנא מרור דכה על מיצות תמרדים יש
יאכליהו בזמן דאיכא פיסחא אין בזמן דליכא פיסחא לא מיצה נמי הא כתוב
על מיצות ומרורים יאכלוהו אמר מיצה הדר אחרייה קרא דסמ' בערב תאכלו
מיצות ורב אחא בר יעקב אמ' אחד זה ואחד זה מדרבנן ואלא הסמ' בערב תאכלו
מיצות הקוא מיבעיא ליה מי שהיה טמא או בדרך רחוקה סלקא דעת' אמינ כיון
דפסח לא אכלי מיצה ומרור נמי לא אכלי קמ"ל" ורבא אמ' מי שהיה
בדרך רחוקה לא גרע מעל ובן נכרי דתניא כל ערל לא יאכל בו ובן בן נכר לא
יאכל ביבי לא יאכל אבל אוכל הוא במיצה ומרור ואידך כתי' בהאי יפה בהאי

תניא כותיה דרבא ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לי׳ מה שביעי
רשות אף ששה רשות מאי מעמא חוי דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד
ולא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא יכול אף לילה הראשׁ
רשות תל׳ על מצה ומרורים יאכלוהו ואין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים
בזמן שאין בית המקדש קיים מנין תל׳ בערב תאכלו מצות הכת קבע חובה

מתני׳ ישנו מקצתן יאכלו כולן לא יאכלו היכדמי מה
מתנמנם אמר רב אשי כגון דקרו ליה ערני ולא ידע מאי קאמ׳ וכי
מדכרו ליה מדכר אביי הוה יתיב קמיה דרבא והוה קא מנמנם אמ׳ ליה
מינם קא גיים מר אמ׳ ליה אין נמנוי קא מנמנמנא דתנן נתערבו יאכלו נרדמו
לא יאכלו **מתני׳** הפסח אחד חצות מטמא את הידים
אלמא אחר חצות חזקיה נותר מאן תנא אמר רב יוסף ר׳
יעזר בן עזריה היא דתניא ואכלו את הבשר בלילה הזה ר׳ יעזר בן עזריה
אומ׳ נאמ׳ כאן ואכלו את הבשר בלילה הזה ונאמ׳ להלן ועברתי בארץ מצרים
בלילה הזה מה להלן עד חצות אף כאן עד חצות אמ׳ לו ר׳ עקיבא והלא כבר
נאמר בי בחפזון עד שעת חפזון אפשר מה תל׳ בלילה הזה יכול שיהא נאכל
כבל הקדשים שנאכלין ביום ובלילה תל׳ בלילה הזה בלילה הזה הוא נאכל ואין
נאכל ביום ולר׳ עקיבא האי הוה למה לי׳ למעוטי לילה אחר הוא דאתא סלק
דעתך אמינא הואיל ופסח קדשים קלים ושלמים קדשים מה שלמים
נאכלין לשני ימים ולילה אחד אף פסח נמי נוקים לילה במקום ימים נאכלין
לשני לילות ויום אחר קמ׳ רחמנא הזהר אל ערב בן עזריה הוא מל׳ תזהיר
ממנו נפקא ולר׳ עקיבא אמ׳ לך אי מהתם הוה אמינא מאי בקר בקר שמר עזר
בן עזריה אומ׳ כל בקר בקר ראשון הוא אמ׳ רבא אכל מצה בזמן הזה אוב
חייב לר׳ עזר בן עזריה לא יצא ידי חובתו פשיטא מהו דתימא כדאפקיר
לגמרי אפקיה קמ׳ כי אהדריה לדוכתיה אהדריה **מתני׳**
הפיגול והנותר מטמאין את הידים רבה ונא ורב חסדא
חד אמ׳ משום חשדי כהונה וחד אמ׳ משום עצלי כהונה חד מתני אפגול וחד מתני
אנותר מאן דמתני אפיגול משום חשדי כהונה ומאן דמתני אנותר משום עצלי
כהונה חד מתני כזית וחד מתני כביצה מאן דמתני כזית כאיסורו ומאן דמתני
כביצה כטומאתו **מתני׳** ברך ברכת הפסח וכו׳
אם תימצא לומר לדבריו ישמעינן דיקא כבלי שפיכה ואין שפיכה בכלי

כתב חותם הזה

זריקה לדמים ר עקיבא לא זריקה בכל שפיכה ולא שפיכה בכל זריקה
ר שמלאי איקלע לבי פדיון הבן בעו מיניה פשיטא ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על פדיון הבן ודאי אבי הבן מברך שהחיינו וקימנו ומברך
אבי הבן מברך דקא מקים מצוה או דילמא כהן מברך דקא משי חנאה
לידיה לאהוה בידיה אתא שאיל לי מדרשא אמרו לה אבי הבן מברך
שתים וחילכתא אבי הבן מברך שתים

הדרן עלך ערבי פסחים

סליק פירקא וסליק לה מסכתא
דפסחים ראשון

אתחיל מסכת ראש השנה
בעזרת שוכן מעונה:

ארבעה ראשי שנים הן באחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים
באחד באלול לראש השנה למעשר בהמה ולא יערוך שמעון
אומר באחד בתשרי באחד בתשרי ראש השנה לשנים ולשמיטין וליובל
ולנטיעה ולירקות באחד בשבט ראש השנה לאילן דברי
בית שמאי ובית הלל אומרים בחמשה עשר בו בארבעה פרקים העולם

נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן בראש השנה כל באי עולם
עוברין לפניו כבני מרון שנה יוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם וכתנ נידונין
על המים " על ששה חדשים שלוחין יוצאין על ניסן מפני הפסח ועל
אב מפני התענית ועל אילול מפני ראש השנה ועל תשרי מפני תקנת המועדות
ועל כסלו מפני חנוכה ועל אדר מפני הפורים וכשבית המקדש קיים יוצאין
אף על אייר מפני פסח קטן " על שני חדשים מחללין את השבת
על ניסן ועל השדי שבהן שלוחין יוצאין ובהן מתקנין את המועדות וכשבית
המקדש קיים מחללין על כולן מפני תקנת קרבן " בין שנראה בעליל
בין שלא נראה בעליל מחללין עליו את השבת רבי יוסי אומ אם נראה בעליל
אין מחללין עליו את השבת " מעשה ועברו עליו יותר מארבעים
יום ויצבור עקיבא בלוד שלחלו רבן גמליאל אם מעבב אתה את הרבים נמצאת
אתה מכשלן לעתיד לבא " אבל נגנו שראו את החדש ילכו לא מפני ש
שראויין להעיד אלא אם יפסל אחד מהן יצטרף השני עם אחר "
ר שמעון אומ אבל נגנו וכל הקרובים כשרין לעדות החדש " אמר
יוסי מעשה בטוביה הרופא שראה את החדש בירושלם הוא ובנו ועברו משוחרר
משוחרר וקבלו הכהנים אותו ואת בנו ופסלו את עבדו וכשבא לירושלם קבלו
אותו ואת עבדו ופסלו את בנו " אילו הן הפסולין המשחק בקוביא ומלוה
בריבית ומחרי שביעית ומפריחי יונים והעבדים זה הכלל כל עדות שאין באשה
בשוה לה אף הן אין כשרין לה " מי שוראה את החדש ואינו יכול לילך
מרכבין אותו על החמור ואפלו כמיטה ואם עודה להן בדרך נוטלין בידם מקל
מקלות ואם חזרה דרך רחוקה נוטלין כדין מזונות שעל מהלך לילה ויום מחללין
את השבת ויוצאין לעדות החדש שנאלה מועדי ה' אשר תקראו אותם כמועדם
ואפלו בשבת "

כליק פרקא ארבעה ראשי שנים "

למלכים למאי הילכתא לשטרות תנן תנו רבנן שטרי חוב המיקדמין פסולין והמי
והמאוחרין כשרין " תנו רבנן מלך שעמד בעשרים ותשעה באדר כיון
שהגיעו ימים אחד בניסן עלתה לו שנה ואם לא עמד אלא באחד בניסן אין
מונין לו שנה עד שיגיעו ניסן אחר " אמ מר מלך שעמד בעשרים ותשעה
באדר כיון שהגיעו ימים אחד בניסן עלתה לו שנה קמ"ל דניסן ראש השנ

למלכים ויום אחד כשנה חשוב שנה ואם לא עמד אלא כאחד בניסן אין מונין
לו שנה עד שיגיע ניסן אחר פשיטא לא צריכא דאימנו עליה מאדר מהו דתימא
נימנו עליה תרתין שנין קמל תנורבנן מת באדר ועמד אחר תחתיו באדר מונין
שנה לזה ולזה מתבניסן ועמד אחר תחתין בניסן מונין שנה לזה ולזה מת באדר ועמד
אחר תחתיו בניסן מונין שנה ראשונה לראשון ושמיה לשני אמר מר מת באדר
ועמד אחר תחתיו באדר מונין שנה לזה ולזה פשיטא מהו דתימא שתא לבתרי לא
מנינן קמלמת בניסן ועמד אחר תחתיו בניסן מונין שנה לזה ולזה פשיטא מהו דתימא
כי אמרי יום אחד כשנה חשוב שנה בסוף שנה אבל כתחלת שנה לא קמל
מת באדר ועמד אחר תחתיו בניסן מונין שנה ראשונה לראשון ושניה לשני פש
פשיטא לא צריכא דאימנו עליה מאדר ומלך בן מלך מהו דתימא נימנו עליה
תרתין שנין קמל אמר יוחנן מנין למלכים שאין מתין להם אלא מניסן שנל
ויהי בשמנים שנה וארבעמאות שנה לצאת בני ישראל מארץ בשנה הרביעית
בחדש זיו הוא החדש השני למלוך שלמה על ישראל ויבן את הבית ליהוה מקיש מ
מלכות שלמה ליציאת מצרים מה יציאת מצרים מניסן אף מלכות שלמה מניסן וי"צ
ויציאת מצרים גופיה ממאי דבניסן מנינן דילמא מתשרי מנינן לא סלקא דעתך
על אהרן ההר על פי יי' ויומת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מא
מצרים בחדש החמישי באחד לחדש ובת ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חדש
באחד לחדש דבר משה אל בני ישראל ככל אשר יצוה יי' אותו אליהם מקא יבא וקרי
ליה שנת ארבעים וקאי בשבט וקרי ליה שנת ארבעים שמעינן ראש השנה לאו
ראש השנה התשרי הוא בשלמא חיאך מפרש ליציאת מצרים אלא האי ממאי דלמ
דליציאת מצרים דלמא להקמת משכן בראש חדש פפא שנת עשרים לגירה שוה הכי
נמי שנת ארבעים לגירה שוה מה התם ליציאת מצרים אף הכא נמי ליציאת
מצרים וממאי דמעשה דאב קדים דילמא מעשה דשבט קדים לא סלקא דעת
דכתיב אחרי תבתו את סיחון מלך האמרי וכי נח נפשיה דאהרן אמתי הוה סיחון קיים
דכתיב וישמע הכנעני מלך ערד כי בא השמש שמע שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני
כבוד מישראל ובסבור נתנה רשות לחלחם עם ישראל והיינו דכתיב וירא וכל העד
כי גוע אהרן אל תיקרי וירא אלא וירא בדרך שמעון בן לקיש דאמר ריש
לקיש כי משמשבארבע לשונות או דילמא אלא דהא מידמי להתם כנען חכא
סיחון תנאהוא סיחון הוא כנען הוא ערד הוא סיחון שרומה לסיח שבמדבר
כנען על שם מלכותו ומה שמו ערד שמו איכא דאמרי ערד שרומה לערוד

שבמדבר כנען על שם מלכיתו ומה שמו סיחון שמו אימא ראש השנה איר לר
סלקא דעתך דכתי ויהי בחדש הראשון בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן
וכתי ויהי בשנה השנית בחדש השני בעשרים בחדש נעלה הענן מדקאי בניסן וקרי
ליה שנת שנית וקאי באיר ויקרי ליה שנת שנית מכלל דראש השנה לאו איר
הוא אימא ראש השנה סיון לא סלקא דעתך דכתי בחדש השלישי לצאת בני
ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני ואם איתה בחדש השלישי
בשנה השנית מיבעי ליה אימא תמוז אימא אב ואימא אדר אלא אמר עזר
מהכא ויחל לבנותן בחדש השני בשני בשנת ארבע למלכותו מאי שני לאו שני
לירח שמנים למלכותו מתקיף לה רבינא אימא שני בחדש אם כן שני בחדש
בהדיא כתיב ואימא שני בשבת אמר רב אשי קרא בשני בחמשת לאשתו
אשכח דכתי ועד מקיש שני בהיא לשני קמא מה שני קמא חדש אף שני ב
בתרא חדש ׃׃ תניא כותיה דר יוחנן מנין למלכים שאין מונין להם אלא
מנסף ושן ויהי בשמנים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרי
ואומ ויעל ארון הברן וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצ
בחדש החמישי באחד לחדש ואומ ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חדש
באחד לחדש ואומ אחרי הכותו את סיחון מלך האמרי אשר וישב בחשבון
ואומ וישמע הכנעני מלך ערד ואומ וירא כל העדה כינוע אהרון ואין ויהי
בחדש הראשון באחד לחדש ואומ ויהי בשנה השנית בחדש השני או בחדש
השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ואומ ויחל לבנותו בחדש השני בשנת
ארבע למלכותו ׃׃ אמר רב חסדא לא שנו אלא למלכי ישראל אבל למלכי
אומות העולם מתשרי מנין שנ דברי נחמיה בן חכליה ויהי בחדש כסליו שנת
עשרים ואני הייתי בשושן הבירה וכתי יחי בחדש ניסן שנת עשרים לארתחשסתא
המלך יאכא לפני יאשא יין לפנו ואתנה למלך ולא הייתי רע לפניו מהקאי כל
כסליו וקרי ליה שנת עשרים וקאי בניסן וקרי ליה שנת עשרים מכלל דבניסן
לאו ראש השנה הוא בשלמא חיאך מפרש לארתחשסתא אלא האי ממאי
לארתחשסתא דילמא למיניקא אחרינא הוא אמ רב פפא שנת עשרים שנת
עשרים לבנירה שזה מה תהם לארתחשסתא אף הכא לארתחשסתא וממאי
דנמעשה דכסליו קרים דילמא מעשה דניסן קרים לא סלקא דעתך דהניא
דברים שאמ חנני לנחמיה בכסליו אמרו נחמיה למלך בניסן דברים שאמ
ל חנני לנחמיה בכסליו דכתי דברי נחמיה בן חכליה ויהי בחדש כסליו שנת עשרי

ואני הייתי בשושן הבירה ויבא חנני אחד מאחי הוא והאנשים מיהודה ואש
ואשאלה על היהודים הפליטה אשר נשארה מן השבי שם במדינה רעה גדולה וחרפה
גדולה וירושלם מפורצת וגו׳ ושעריה נצתו באש אמרן נחמיה למלך בניסן דסתוב
ויהי בחדש ניסן שנת עשרים לארתחשסתא המלך היין לפני ואשא
את היין ואתנה למלך ולא הייתי רע בעיניו ויאמר לי המלך מדוע פניך רעים
ואתה אינך חולה אין זה כי אם רוע לב ואירא מאד ואומר למלך המל
לעולם יחיה מדוע לא ירע פני אשר עיר קברות אבותי חרבה ושעריה
אוכלי באש ויאמר לי המלך על מה זה אתה מבקש ואתפלל אל אלהי השמי
ואומר למלך אם על המלך טוב ואם ייטב עבדך לפניך אשר תשלחני אל
עיר קברות אבותי ואבנה אתיב׳ ויאמר לי המלך והשגל ישבת אצלו עד מתי יהיה מהלכך
ומתי תשוב וייטב לפני המלך וישלחני ואתנה לו זמן מתיבר יומין
ביום עשרים וארבעה לחדש ששי בשנת שתים לדריוש המלך וכתב נתריה
בשביעי בעשרים ותשעה לחדש חיה דכריו ביד חגי הנביא לאמר ואם איתא
בשכיעי בשנת שלש מיבעי ליה אמר אבוה בור שמלך כשר היה לפיכך מנו
לובמלבי ישראי מתקוף לחדבי יומין תרא דאם כן קשו קראי אהדדי דכתו ושיצא
ביתא דנא עד יום תלתא לירח אדר דחדא שנת שית למלכות דריוש מלך פרס
ותניא כאותו זמן לשנה הזכאה עלה עזרה מכבל וגלותו עמו שנויבא ירושלם
בחדש החמישי הוא שנה השביעית למלך ואם איתא בשמיעית
מיבעי ליה ועוד מי דמי התם כורש הכא דריוש הנא הוא כורש הוא דריוש
הוא ארתחשסתא כורש מלך כשר היה ארתחשסתא על שם מלכותו ומה
שמו דריוש שמו מכל מקום קשו קראי אהדדי אמר רבי יוסף לא קשיא כאן
קודם שהחמישין כאן לאחר שהחמישין מתקיף לה רב בתנא ומי החמישין והא
כתיב ומה חשחן יבני תורין ודיכרין ואימרין לעלוות לאלה שמיא חנטין מולח
משח דבירושלם דמיחבי מתיחב להון חלא שלו אמליד
ליצחק למטונך דאלהא מה כתיב דליחוון מתקרבין ניחוחין לאלה שמיא ומצ
ומצלין לחיי עלמא וכנוהון ומאן דעבד חבי לאו מעליותא הוא והתנן האומר
תנו סלעו לצדקה בשביל שיהיו בני או בשביל שאזכה לחיי העולם הבא
הרי זה צדיק גמור לא קשיא כאן בישראל כאן באומות העולם ואיבעיא אימ
מנא לן דהחמישין מהכא נידבכיודי אבן נלל תלתא ונדבך דיעבד חדת תפקתא

מן בית

מן בית מלכא ונהיה כלמה לי למעבד הכי סבר אי מרדוכי יהודאי איקליה
בנורא אטו שלמה לא יתיר הכי והתנן ויעש את החצר הפנימית שלשה טורי
גזית וטור כרותה ארזים שלמה עבר למעלה והוא עבד למטה שלמה שקעיד
בבניינא והוא לא שקעיה בבנינא שלמה סדייה בסידא והוא לא סדייה בסידא
אמר רב יוסף ואיתימא רבי יצחק מנא לן דרבנן מהכא ויאמר לי המלך והשגל
יושבת אצלו מאי שגל אמר רבה בר לימא כלבתא אמר ליה אביי אלא מעתה
דכתיב על מדי שמיא ההרומהא ולמניא דיביתיה חתיוקדמך את דברכנך
שגלתך ולחינתך חמרא שתיין מהון ואי שגל כלבתא היא כלבתא משתיא
הוא האי לא קשיא דמלפי לה ושתייה אלא מעתה דכתבנות מלכים כיקדתיך
נצבה שגל לימנך בכתם אופיר ואי שגל כלבתא היא מאי קא מכשר להוליש
לישראל הכי קאמר כשכר שחכיבה תורה לישראל כשגל לאומה העולם זכיתם
לכתם אופיר אכבעית אימא לעולם שגל מלכתא הוא ודכר לימא דהאי
גמרא גמיר לה ומאי קרי ליה שגל שהיתה חביבה עליו כשגל ואכבעית אימא
שהושיבה במקום שגל אכבעית אימא מנא לן דחדמין מהכא ער בסף נכרין
מאה ועד חנטין כורין מאה ועד משחת סתין מאה ומלחי לא סתמעיקרא
לא קיצוה והשתא נקיצוה דילמא מעיקרא לא קים ליה בשיערא ד'
דהשתא קים ליה בשיערא אלא כחורתא סתשנין מעיקרא ״
ולרגלים ״ רגלים כאחד בניסן תנא חמשה עשר בניסן תנא אמר רב
חסדא רגל שכל ראשה שנה לרגלים למאי נפקא מינה לנדר למיקם עליה
בגבל תאחר תנא מני ר׳ שמעון היא דתניא אחד חנדר ואחד המקדיש ואחד
המעריך כיון שעברו עליו שלשה רגלים עבר בגבל תאחר ר׳ שמעון אומר שלש
רגלים כסדרן וחג המצות תחלה וכן חיזהר שמעון אומר רגלים פעמים שלשה
פעמים ארבעה פעמים חמשה כאי צדר לפני הפסח שלשה נדר לפני עצרת
חמשה לפני החג ארבעה ״ תנו רבנן חייבי הדמים והערכין והחדמין והחל
והתקדשות וחטאות ואשמות ועולות ושלמים נדרים ונדבות צדקות ומעשר
בהמה ומעשר ופסח ולקט ושכחה ופיאה כיון שעברו עליהן שלשה רגלים עבר
בגבל תאחר ר׳ שמעון אומר שלשה רגלים כסדרן וחג המצות תחלה רבי מאיר אומר
כיון שעבר עליהן רגל אחד עובר בגבל תאחר ר׳ יעזר בן יעקב אומר כיון שע
שעברו עליו שני רגלים עובר בגבל תאחר אלעזר בר׳ שמעון אומר כיון שע
שעברו עליהן שלש חג הסוכות עובר בגבל תאחר מאי מעמא דתנא קמא

מכדי מיניהו סליק למיהלי למידר ולמכתב בחג המצות ובחג השבועות ובחג
הסוכות שמע מינה לכל תאחרור שמעון מאי טעמא דתניא ר שמעון אומר
אין צריך לומר בחג המצות שבו פתח הכתוב תחלה למה נאמר לומר שזה ראשון
ור מאיר מאי טעמיה דכתיב וכאת שמה ובאתם שמה דכתיב ההוא לעשה ור
מאיר כיון דאמליה רחמנא אייתי ולא אייתי מקמיא קמליה בגבל תאחר ור
אלעזר בן יעקב מאי טעמיה דכתיב אלה העשו לה במועדיכם מיעט מועדין
שנים ורבנן ההוא לכדריונה הוקשו כל המועדות כולן זה לזה ור אלעזר בר שם
שמעון מאי טעמי דתניא אלעזר בר שמעון אומר אין צריך לומר בחג המצות
הכתוב שבו פתח הכתוב מדבר למה נאמר לומר שחג גורם ור מאיר ור יעזר בן
יעקב הא בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות מאי דרש ביה מיבעי להו
לכדר אלעזר אמר הושעיא דאמר אלעזר אמר חושעיא מנין לעצרת
שישלו תשלומין כל שבעה שנ בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות
מקיש חג שבועות לחג המצות מה חג המצות ישלו תשלומין כל שבעה אף
חג השבועות ישלו תשלומין כל שבעה וליקשיה לחג הסכות מה להלן שמנה
אף כאן שמנה שמיני רגל כפני עצמו הוא אימר דאתרינ שמיני רגל כפני
עצמו הוא לענין פזרק שב אכל לענין תשלומין דראשון הוא דתנן
מי שלא חג יום טוב הראשון של חג חוגג את כל הרגל יום טוב האחרון של חג
אלא תפסת מרובה תפסת הפסת מועט תפסת אלא למאי הילכתא כתביה רחמ
לחג הסוכות לאקושי לחג המצות מה חג המצות טעון לינה אף חג המיוחד טעון
לינה וחג המיוחד גופיה מנא לן דבתופניה בקר והלכת לאהליך ותנא קמא ור
שמעון תשלומיך לעצרת מנא להו נפק אלהו מדתני רבה בר שמוא דתני רבה
בר שמוא אמרה תורה מנה ימים וקדש חד שמנה ימים יקדש עצרת מה חדש
למנויי אף עצרת למנויי ואימ עצרת חד יומא הוא אמרכא אטו עצרת יומי
מנינן שביעי לא מנינן ואמאי אביי מצוה למימני יומי ומיצוה למימני שבו
שבתי ועד חג שבועות כתב אמר ופסח עובר עליו בבל תאחר ופסח
בר מיקרב רגלים הוא ופסח זמניה קריבה ליה אי אקרבי אקרבי אי לא אף
אקרבי אידחי ליה אמר רב חסדא פסח בדי נסכה רב ששת אמר מאי פסח ש
שלמי פסח אין הכי היינו שלמים הבאין מחמת עצמן סלקא דעת
אמינא הואיל ומחמת פסח קא אתי כפסח דמי קמ"ל מנא הני מילי דתנו ר
רבנן בי תדר נדר ליה באחיך נדר אין לי אלא נדר נדבה מנין תלמוד לומר

ואמר להלן נדר מה להלן נדבה עמו אף כאן נדבה עמו ל"ק אהיך אילו חמין
והערבין והתרמית והחדשות לא תאחר לשלמו הוא ולא חילופיו כי דש י"
ידד שנו אילו חטאות ואשמות ועולות ושלמים י"ק אהיך אילו ערקות ומעשרו
בכור ומעשר מעמד זה לקט שכחה ופאה יהיה בך חטא אבך חטא לא בקומך
חטא " אמר מר לא תאחר לשלמו הוא ולא חילופיו חילופי מאי אי חיל
חילופי עולה ושלמים מיקהב קרבי או חילופי חטאת למיתה אזלא אלא מאי
חילופין חילופי תודה דתני ר' חייא תודה שנתערבה בשמורתה ומתה אחד מהן ר'
חבירתה אינה תקנה והיכי ליעבד ליקרבה וליקריב לחם בהדה דלמא תמורה
היא ליקרבה בלא לחם דילמא תודה הוא והא כיון דלאו כת הקרבה הוא קרא
למעוטי למה לי אלא אמ' רב ששת לעולם חילופי עולה ושלמים יחכא נמ'
כמאי עסיקינן כגון שעברו עליו שני רגלים וחומם וחיללו על אחד ועבר עליו
רגל אחד מחו דתימא כיון דמכח דחילך קמא קא אתי ממאן דעבר עליו
שלשה רגלים דמי קמל ולר' מאיר דאמ' כיון שעבר עליו רגל אחד עובר בכל
תאחר מאי איכא למימר אמ' רבא הכא כמאי עסיקינן כגון שהומם בתוך
הרגל וחיללו על אחר ועבר עליו כל הרגל מהו דתימא כיון דמכח דחיך קמ"ל
אתי כמאן דעבר עליו בולה רגל דמי קמ"ל " אמר וחיה כך חטא כך
חטא ולא בקרבנך חטא וזה מהר"ם נפקא מהתם נפקא לתניא אחרים אומר
יכול יהא בכור שעברה שנתו כפסולי המוקדשין אפסל הל' ואכלת לפני י"ק אהיך
במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך תירושך ויצהרך ובכרות בקרך
ויצאנך מקיש בכור למעשר מה מעשר אינו נפסל משנה לחבירתה אף בכור
אינו נפסל משנה לחבירתה אי יצטריך מלקא דעתך אמינא הני מילי בבור דלאו
בר הר יצאה הוא אבל קדשים דבר הר יצאה הוא אימא לא ליר' קמל ואכתי
מדבן שאי נפקא דתניא בן עזאי אומ' שור או שה שרועץ וקלוט נרמה תעשה
אתו ילמוד לא יריצה אותו מה תל לפי שנ' לא תאחר לשלמו יכול אף מאחר
נדרו בלא יריצה תל אותו אותו בלא יריצה ואין מאחר נדרו בלא יריצה אלא
בך חטא ולא כאשתך חטא מלקא דעת אמינ' הואיל ואמ' יחכנן ואיתימא ר'
אלעזר אין אשתו של אדם מתה אלא אם כן מקשין המנו ממון ואין לו שונא
ואם אין לך לשלם למחיקח משכנך מתחתיך אימא בהאי ענין דכל תאחר
נמי אשתו מתה קמ"ל " הנו דבנן מיצא שפתיך וגו' מצות עשה תשמר וגו' מצות
לא תעשה ועשית אהדרה לבית דין שיעשוך כאשר נדרת וגו' אהיך אי

חטאות ואשמות עולות ושלמים נדבה כמשמעה אשר דברת אילו קדשי
בדק הבית בפיך זו צדקה ״ אמר מר מיצא שפתיך זה מצות עשה
למה לי מיבעי ליה שמה תביאתם שמה נפקא ליה השתא זו מצות לא תעשה למה
לי מלא תאחר לשלמו נפקא ועשית אזהרה לכיתבין שיעשך למה לי
מיקריב אותו נפקא דתניא יקריב אותו מלמד שכופין אותו בעל כורחו יכול
תלמוד לומר רצונו הא כיצד כופין אותו עד שיאמר רוצה אני חד אמר ולא אפריש
וחד אמר אפריש ולא הקריב ויקריב אי אשמעינן אמר ולא אפריש שמשום
דלא קיימא לן דיבורא אבל אפריש ולא אקריב כל היכא דאיתמר
נמי אפריש ולא אקריב משום דקא משתעי ליה גביה אבל אמר ולא אפריש
אימא דיבורא דעלמא ולא כלום הוא קמ״ל ומי מצית אמרת דאמר ולא
אפריש נדבה כתניא ותניא אי זהו נדר האומר הרי עלי
עולת נדבה האומר הרי זה עולה ותניא מה בין נדר לנדבה נדר מת או נגנב
חייב באחריותו נדבה הרי זו עולה ותני מתו או נגנבה אינו חייב באחריותה
אמר רבא משכחת לה כגון דאמר הרי עלי עולה על מנת שלא אתחייב ב׳
באחריותה ׳ בפיך זו צדקה אמר תנא יצדקה מיחייב עלה לאלתר מ״ל
טעמא דהא קיימי עניים פשיטא מהו דתימא הואיל ובעיניא דקריבנן
כתיבא עד דעברו עליו שלש רגלים כקריבנות דמי קמ״ל התם הוא דתלה ליה
רחמנא ברגלים אבל הכא לא דיהא שביחי עניים ״ אמר רבא כיון שעבר
עליו רגל אחד עבר כעשה מתיבי העיד רבי יהושע על ולד שלמים שיקריב
שיקרב שלמים אמר פפיים אנן מעיד שחיתה לנו פרה של זבחי שלמים ואכלנוה
בפסח ואכלנו ולדה שלמים בחג בשלמא בפסח לא אקרבוה אימר מחוסר זמן
הוא אלא מעתה חיבי משחי ליה ועבר עלה בעשה אמר רבי זכידי משמיה דרבא
כגון שהיתה חולה בעזרת רב אשי מאי ואכלנו ולדה שלמים בחג דקתני חג
שביעות ואידך בל היכא דתני פסח תני עצרת ״ אמר רבא כיון שעברו עליו
שלש רגלים בכל יום ויום עובר בכל תאחר מיבי אחד בכור ואחד כל חקדשים כיון
שעברו עליו שנה בלא רגלים יתלים בלא שנה עבר בכל תאחר והאימא תיקטא
אמר רבה מאי דקא מותיב שפיר קא מותיב מבדי תנא אלווי קא מיהדר ליתני
בכל יום ויום עובר בכל תאחר יאידך תנא למיקבעיה בלאו קא מהדר אלא יתיבי
לאקא מהדר גופה אחד בכור ואחד כל חקדשים כיון שעברו עליו שנה בלא רגלים
ורגלים בלא שנה עובר בכל תאחר בשלמא רגלים בלא שנה משכחת לה אלא

מהכא והלקח אסתר את המלך אחשורוש אל ביתה בחדש העשירי הוא חדש
טבת בשנת שבע למלכותו ר' פדיה אמי מהכא ויהי בשנת ארבע לדריוש
המדי היחד בר יתיה אל זכריה בארבעה לחדש התשיעי בכסליו ר' אחא בר יעקב
ויקראו סופרי המלך בעת ההיא בחדש השלישי הוא חדש סיון ר' אשי אמ' מהכא
הפילפוד הוא הגורל מיום ליום ומחדש לחדש שנים עשר הוא חדש אדר
איבעית אימא מהכא בחדש הראשון הוא חדש ניסן וכולהו מאי טעמא לא
אמרינן מהאי דילמא כאי ראשון למילתיה יתנא דידן בשנים קאמרי
בחדשים לא קא משמע לן ולעברין עברין מינסן מנין והא תניא אין מעברין
את השנה לפני ראש השנה ואם עיברה אינה מעוברת אבל מפני הדחק מעברין
אותה אחר ראש השנה מיד ואעפ"כ אין מעברין אלא אדר אמר רב נחמן בר
יצחק מאי עיברין דפסקה עיבורין דתנן הן העידו שמעברין את השנה כל אדר
שהיו אומ' עד הפורים מאי טעמא דמאן דאמר עד הפורים כיון דאמר שואלין
בהילכות הפסח קודם לפסח שלשים יום אתי לזלזולי ביה מיד ואידך מיד עידעי דש
דשתא מעברתא בחושבנא תליא מילתא וסברי חושבנא הוא דלא סליק להו
לרבנן עד האידנא ותנא דידן בהתחלה קא משמע לן כהפסקה לא קא משמע
ולתרומת שקלים מנא לן אמר רבי אבי אמר יאשיה זאת עשית בחדש השני
השנה אמרה תורה חדש שוה בכל קרבן מתרומה חדשה ונגמר שנה שנה מניסן
דבת ראשון הוא לכם לחדשי השנה ולגמר שנה שנה מתשרי דבת מראשית
השנה ועד אחריית השנה דנין שנה שיש עמה חדשים משנה שיש עמה חדשים
יאין דנין שנה שיש עמה חדשים משנה שאין עמה חדשים אמר ריחוד
אמ' שמוא קרבנות ציבור הבאין באחד בניסן מניה להביא מן החדש ואם הביא
מן הישן יצא אלא שחיסרו מיעוט תניא נמי הכי קרבנות ציבור הבאין באחד
בניסן מניה להביא מן החדש ואם הביא מן הישן יצא אלא שחיסר מיעוט ויחיד
שהתנדבן משלו בשרין ובלבד שיחסרם ליציבור פשיטא מהו דתימא ליחדש ש
שמא לא יחסרם יפה יפה קמל ותנא דידן כיון דקא תני אם הביא יצא לא פסיק
ליה ויש אומ' אף לשכירות כתים תנו רבנן המשכיר בית לחבירו
לשנה מונה שנים עשר חדש מיום ליום ואם אמ' לשנה זו אפילו לא עמד אלא
באחד באדר כיון שהגיע יום אחד בניסן עליה לו שנה ואפילו למאן דאמר יום
אחד כשנה חשוב שנה שני הכא דלא טרח אינש למיגר ביתא מתלתין
יומין ואמאי תשרי הואיל כי איגר אינש ביתא לפורתא ימות הנשמים אגר

והנא דידן יתנא קמא דברייתא בניסן נמי משכח שניחי קיטרי

מתני׳ באחד באלול מני׳ מאיר הוא דתנן ר׳ מאיר אומר
באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה ולרגלים מני׳ שמעון רא
רישא וסופא ר׳ שמעון ומציעתא ר׳ מאיר אמ׳ רב יוסף ר׳ היא ונסיבלה אליבא ד
דתנאי ברגלים סבר להכי ר׳ שמעון במעשר בהמה סבר לה כר׳ מאיר איכי ארבעה
חמשה הוו אמ׳ רבא ארבעה לדברי הכל לר׳ מאיר ארבעה דל רגלים לר׳ שמעון א
ארבעה דל מעשר בהמה דב נחמן בר׳ יצחק אמ׳ ארבעה חדשים ובתן כמה ראשי
שנים מתניתי׳ ששה עשר בניסן ראש השנה לעומר ששה בסיון ראש השנה לשתי
הלחם לרבא ליתני ששה לרב נחמן בר׳ יצחק ליתני חמשה אמ׳ רב פפא כיקא חשיב
מידי דחייל מאורתא מידי דלא חייל מאורתא לא קא חשיב יחרי רגלים דלא חיילי
מאורתא וקא חשיב לאתויי מעיקרא מיחייב קא יחרי יובלות ולא חיילי מאורתא
וקא חשיב ר׳ ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקה היא דאמ׳ מראש השנה חייל יובלות
רב שישא בריה דרב אידי אמ׳ כי קא חשיב מידי דלא תלי במעשה מידי דתלי
במעשה לא קא חשיב יחרי רגלים לכל תאחר דמכילא קא חייל יחרי יובלות ר׳ ישמעאל
בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקה חוא רב אשי אמ׳ ארבעה ראשי שנים שתן בארבעה
ראשי חדשים באחד בשבט כבית שמאי אמ׳ חושעיא שלשה לדברי הכל באחד
בשבט מחלוקת בית שמאי ובית הלל **מתני׳** ר׳ אלעזר׳ שמעון
אומ׳ באחד בתשרי אמ׳ ר׳ יוחנן ושניהם מקרא אחד
חדשו לבשו כרים את הצאן יעמקים יעטפו בר יתרועעו אף ישירו ר׳ מאיר סבר
אימתי לבשו כרים את הצאן בזמן שעמקים יעטפו בר׳ ואימתי עמקים יעטפו בר
באדר מתעברות באדר ויולדות באב ראש השנה שלהם אילול ר׳ אלעזר׳ שמעון
אומ׳ אימתי לבשו כרים את הצאן בזמן שיתרועעו אף ישירו ואימתי שיבולים אומרו
שירה בניסן מתעברות בניסן ויולדות באילול ראש השנה שלחן תשרי ואידך נמי הא
כת יתרועעו אף ישירו חסא באפיתא דחויין בניסן ואידך נמי הא כת יעמקים יעטפו בר החוא בחרפתא דחויאן מאדר בשלמא לר׳ מאיר כדכת לבשו
כרים הצאן בזמן שעמקים יעטפו בר׳ אימתי עמקים יעטפו בר באדר ואיבא נמי
יתרועעו אף ישירו אלא לר׳ אלעזר׳ שמעון איפכא מיבעי ליה לבשו כרים הצאן
בזמן שיתרועעו אף ישירו ואיבא נמי יעמקים יעטפו בר אלא אמ׳ רבא דכולי
עלמא לא פליגי לבשו כרים את הצאן בזמן שעמקים יעטפו בר׳ ואימתי עמקים יע
יעטפו בר באדר והכא בהאי קרא קא מיפלגי עשר תעשר את כל תבואת זרעך בשתי

מעשרות הכא מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן ר' מאיר סבר מקיש
מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן סמוך לגמרו עשרי אף מעשר בהמה
סמוך לגמרו עישורו ור' אלעזר ור' שמעון סברי מקיש מעשר בהמה למעשר
דגן מה מעשר דגן ראש השנה שלו תשרי אף מעשר בהמה ראש השנה שלו תשרי
באחד בתשרי ראש השנה לשנים לשנים למאי הילכתא אמ'
רב פפא לשטרות לשטרות למאי הילכתא כדתנן שטרי חוב המוקדמין זה לזה
והמאוחרין כשרין הא אנן תנן באחד בניסן ראש השנה למלכים ואמרינן למ'
למלכים למאי הילכתא אמ' רב חסדא לשטרות לא קשיא כאן למלכי ישראל
כאן למלכי אומות העולם אלא הא דאמ' רב חסדא לא שנו אלא למלכי ישראל
אבל למלכי אומות העולם מתשרי מנינן רב חסדא מתניתין אתא לאשמועינן
לא רב חסדא קראי אתא לאשמועינן איבעית אימ' רב חסדא ברי' זירא מתניל
דר' זירא אמ' לתקופה ור' אליעזר הוא דאמ' בתשרי נברא העולם רב נחמן בר יצחק
אמ' לדין דכת' מראשית השנה ועד אחרית השנה מדראש השנה נידון מחיה בבהמ
בפועה ממאי דתשרי הוא דכת' תקעו בחדש שופר בכסא ליום חגנו אי זהו חג שחל
שהחדש מתכסה בו הוי אומ' זה ראש השנה וכתיב חוק לישראל הוא ומשפט
לאלהי יעקב תנו רבנן כי חוק לישראל הוא אין לי אלא ישראל אומות העול
מנין הל' ומשפט לאלהי יעקב אם כן מה ת"ל כי חוק לישראל הוא מלמד שישרא
נכנסין תחלה לדין כדרב חסדא דאמ' רב חסדא מלך ויבור מלך עבום תחלה
לדין ואחר כך ויבור שנ' לעשות משפט עבדו ומשפט עמו ישראל מאי טעמ'
איבעית אימא מקמי דליפוש חרון אף איבעית אימא לאו אורח ארעא למיתב
מלכא מאבראי תניא אידך כי חוק לישראל הוא מלמד שאין בירת
דין של מעלה נבנסין לדין עד שיקדשו בית דין של מטה את החדש
ולשמיטין מנא לן דכת' ובשנה השביעית שבתון
יהיה לארץ שבת ליי' ונכתוב שנה שנה מתשרי דכת' מראשית השנה ועד
אחרית שנה ולימד שנה שנה מניסן דכת' ראשון הוא לכם לחדשי השנה
דנין שנה שאין עמה חדשים משנה שאין עמה חדשים ואין שנה שאין
עמה חדשים משנה שיש עמה חדשים וליובלות
יובלית באחד בעשרי הוא בעשרה בתשרי הוא דכת' ביום הכפורים תעבירו
שופר בכל ארצכם הא מני' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה הוא דתניא ר'
קדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור בארץ לכל יושביה יובל הי

לכם ישכחתם איש מה תל והלא כבר נאמר יובל הוא שנת החמשים שנה לפי שנא
ביום הכפורים תעבירו יכול לא יהא מקודשת אלא ביום הכפורים ואינך תל לומ
יקדשתם את שנת החמשים שנה מלמד שמתקדשת ויולדת מתחלה מיכן אמ
ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה מראש השנה ועד יום הכפורים לא היו עבדים
נפטרין לבתיהם ולא משתעבדין לאדוניהן אלא אוכלין ושותין ושמחין ועטרותה
מראש השנה ועד יום הכפורים כיון שהגיע ליום הכפורים תקעו בית דין בשופר
ונפטרו עבדים לבתיהן ושדות חוזרות לבעליהן ורבן שנים אתה מקדש ואי
אתה מקדש חדשים תניא אידך יובל הוא שנת החמשים שנה מה תל לפי
שנ' וקדשתם את שנת החמשים שנה יכול משם שמתקדשת ויולדת מתחלתה כך
מתקדשת וחולכת בסופה ואל תתמה שחרי מוסיפין מחול על הקדש תל יובל הוא
שנת החמשים שנה יחזיר לכם ונ' שנת החמשים אתה מקדש ואי אתה מקדש
שנת החמשים ואחת ורבנן שנת חמשים אתה מונה ואי אתה מונה שנת חמש
ואחת לאפוקי מדר' יהודה דאמ' שנת החמשים עולה לכאן ולכאן כמל
ודמוסיפין מחול על הקדש מנלן דתניא בחרישו ובקציר תשבות תעקור אומ
איני יודע לומר חרישו וקציר של שביעית שהרי כבר נאמר שדך לא תזרע וכרמך
לא תזמור אלא חרישו של ערב שביעית שנכנס לשביעית וקציר של שביעית היוצא
למוצאי שביעית ר' ישמעאל אומ מה חרישה ראשונה אף קציר ראשון יהא קציר
העומר שהוא מיוחד ר' ישמעאל דמוסיפין מחול על הקדש מנא ליה נפקא ליה
מדתניא ועניתם את נפשותיכם בתשעה יכול בתשעה תלמוד לומר בערב מערב
יכול משהתחשך תל כתשעה הא כיצד מתחיל ומתענה מבעוד יום מיכן שמוסיפין
מחול על הקדש אין לי אלא בכניסתו ביציאתו מנין תל עד ערב יאין לי אלא יום
הכפורים שבתות מניין תל תשבתו אין לי אלא שבתות ימים טובים מנין תל שמתכם
הא כיצד כל מקום שנ' שבות מלמד שמוסיפין מחול על הקדש ועקרא הא ועד
ועניתם מאי עבידה ליה ההוא מיבעי ליה לכדתני חייא בר רב מדפתי דתני חייא בר
רב מדפתי ועניתם את נפשותיכם כתשעה וכי בתשעה מתענין הל אלא בעשור מת
מתענין אלא לומר לך כל האוכל ושותה בתשעה כאילו מתענה תשעה ועשירי
תני רבנן יובל הוא אעפ שלא שימטו ואעפ שלא תקעו יובל אעפ שלא שילחו
תל הוא דברי ר' יהודה ר' יוסי אומ יובל אעפ שלא שימטו ואעפ שלא שילחו יכול אע
פ שלא תקעו תל הוא אלו יובלי יכי מאחר שמקדא אחת מדברה ומקרא אחרת
ממעיט מפני מה אני אומ יובל אעפ ט"ל א שימטו ואעפ שלא שילחו ואין יובל

45

אלא אסכת הקעו לפי ש אפשר לעולם בלא שילוח עברים ואי אפשר לעולם בלא
תקיעת שופר דבר זו מסורה לבית דין וזו אינה מסורה לבית דין מאי דבר אחר
וכי תימא אי אפשר דליכא חד בסוף העולם דבר אחר וכי מסורה לבית דין חד
אינה מסורה לבית דין כשלמא להי יומי כדקאמ' טעמא אלא להי יהודה מאי טעמ'
אמ' קרא וקראתם דרור וקא סבר מקרא נדרש לפנינו דכולי עלמא מיחת דרור
לשון חירות מאי משמע דתניא דרור אין דרור אלא לשון חירות אמ' יחזקאל
מאי לשון דרור כדמדייר בי דייראי ומוכיל סחורתא לכל מדינתא אמ'
חייא בר אבא אמ' יוחנן זו דברי ר' יהודה ור' יוסי אבל חכמים אומ' שלשתן מעכבו
בן קאסברי מקרא נדרש לפנינו ולפני פנינו ולאחריו והאכתי יכול הוא דאפילו
בחוצה לארץ מתני' ולקטיעה מנא להן דתנו שלש
שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל ואת ובשנה הרביעית יהיה
כל פריו קדש הלולים לה' ונמר שנה שנה מתשרי דמתמראשית השנה ועד
אחרית השנה ולגמר שנה שנה מניסן דכתי' ראשון הוא לכם לחדשי השנה
דנין שנה שאין עמה חדשים משנה שאין עמה חדשים ואין דנין שנה שאין
עמה חדשים משנה שיש עמה חדשים תנו רבנן אחד חנוטע ואחד
המכריך ואחד המרביב שלשים יום לפני ראש השנה עלתה לו שנה ומותר
לקיימן בשביעית פחות משלשים יום לפני ראש השנה לא עלתה לו שנה ואסור
לקיימן בשביעית יפירות נטיעה זו אסורין עד חמשה עשר בשבט אם לערלה
עולה ואם לרבעי רבעי מנא הני מילי אמ' חייא בר אבא אמ' יוחנן ומטו
בה משמיה דר' ינאי אמ' קרא ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הלולים לה'
זכת ובשנה החמישית תאכלו את פריו הא כיצד פעמים שברביעית ועדיין אסורין
משום ערלה ופעמים שבחמישית ועדיין אסורין משום רבעי לימא דלא כר' מאיר
דאי ר' מאיר הא אמ' יום אחד בשנה חשוב שנה דתניא פר' האומר בתירה סתם
בן עשרים וארבע חדש ויום אחד דברי ר' מאיר ר' אליעזר אומ' בן עשרים וארבעה
חדש ושלשים יום שהיה ר' מאיר אומ' פלמקום שנ' עגל בתורה סתם בן שנה בן נקר
בן שתי שנים פר בן שלש אפילו תימא ר' מאיר כי קאמ' מאיר ימים אחד בשנה
חשוב שנה בפרק שנים אבל בתחלת שנים לא אמ' אמ' רבא קל וחומר ומה נידה
שאין תחלת היום עולה לה בסופה סוף היום עולה לה בתחלתה שנים שיום אחד עולה
לה בסופה אינו דין שיום אחד עולה לחן בתחלה אלא מאי' אלי עזר שלשה ושלשי
בעי דתניא אין נוטעין ואין מרכיבין ואין מרביבין ערב שביעית פחות משלשים יום

לפני ראש השנה ואם נטועה כריך והרכיב יעקב דברי ר אליעזר ור יהודה אומ
כל הרכבה שאינה קולטת בשלשה ימים שוב אינה קולטת ר שמעון ור יוסי אומ
שתי שבתות ואמ ר נחמן אמ רבה בר אבוה לדברי האומר שלשה צריך
שלשה ושלשים לדברי האומ שלשם צריך שלשם ושלשים לדברי האומר
שתי שבתות צריך שתי שבתות ושלשים אי נמי כר יהודה סבירה ליה שלשים
ושלש בעי לעולם ר מאיר וכי קאמ שלשם לקדושה אי הכי שלשים ואחד בעי
סבר לה כר יהודה דאמ יום שלשים עולה לכאן ולכאן ׳׳ אמר יוחנן ושנינהם
מקרא אחד דרשו ויהי בראשית ששת מאות שנה כראשון באחד לחדש ל מאיר
סבר מדאמתי יום אחד חיא דעייל בשנה תקאקרי ליה שנה שמע מינה יום אחד
בשנה חשוב שנה ואידך אי כתיב ששת מאות ואחת שנה כדקא אמרת השתא
דכתיב בארבע מאות שנה שנה אשש מאות קאי ומאי אחת אתחלתא דאחד
ור אלעזר מאי כדעמא דכתיב בראשון באחד לחדש מדאמתי יום אחד הוא דעייל
בחדש וקא קרי ליה חדש שמע מינה יום אחד בחדש חשוב חדש ומדיום אחד
בחדש חשוב חדש שמע מינה חדש אחד בחדש בשנה חשוב שנה וחדש לא
למנויין ושנה למנויין מכלל דתרויהו סבירא להו ׳׳
בניסן נברא העולם ׳׳ תנא ר אליעזר אומ בתשרי נברא העולם כתשרי
גולדו אבות כתשרי מתו אבות בפסח נולד יצחק בראש השנה נפקדה שרה ורחל
וחנה בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין בראש השנה כטלה עבודה
מאבתינו במצרים בניסן וכן נגאלו ובתשרי עתידין ליגאל ר יהושע אומ בניסן
נברא העולם בניסן נולדו אבות בניסן מתו אבות בפסח נולד יצחק בראש ה
השנה נפקדה שרה רחל וחנה בראש השנה יצא יוסף מבית האסורין בראש
השנה כטלה עבודה מאבתינו במצרים בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל ׳׳
תנא ר אליעזר אומ מנין שבתשרי נברא העולם שנ ויאמר אלהים תד
תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי איזהו חדש שהארץ מלאה
דשאים ואילן מלא פירות הוי אומ זה תשרי ואותו חפרק זמן רביעה היה ורדו
נשמים עליהן ויצמחו שנ ואד יעלה מן הארץ והשקה את כל פני האדמה
ר יהושע אומ מנין שבתשרי שבניסן נברא העולם שנ ותוצא הארץ
דשא עשב מזריע זרע איזהו חדש שהארץ מלאה דשאים ואילן מוציא
פירות הוי אומ זה ניסן ואותו זמן בהמה וחיה ועוף שמזדווגין זה עם זה שנאמ
לכשורים את הצאן ועמקים יעטפו כר ואידך נמי הא כתיב ועץ עושה פרי

הגרי

לן דכתי תקעו בחדש שופר בכסא ליום חגינו ופתי כי חוק לישרא הוא ובתי
עדות ביהוסף שמו בצאתו על ארץ מצרים וכתי בתריה חסירתי מסכל
שכמו ברישא חשתא בסדרה עבודה מאבתינו במצרים מנא לן אתיא סכילה
סכילה כתי תכא והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים וכתי בתם חסירתי מסכל
שכמו בעשן נגאלו כדאיתא בתשרי עיזדין להגיל מנא לן אתיא שופר שופר
כתי תכא הסירתי תקעו בחדש שופר וכתי בתם ביום ההוא יתקע בשופר גדול
ר׳ יהושע אומר בניסן נגאלו בניסן עתידין ליגאל מאי טעמא אמר קרא ליל שמורים
לילה המשומר ובא משאר ימי בראשית ואידך ההוא לילה המשומר מן המזיקין
ואזדו לטעמייהו דתניא בשנת שש מאות שנה לחיי נח אלישיר אומר אורו
היום שבעה עשר במרחשון היה יום שמזל טלה עולה תשעה מאזנים מעלה נר ומעונה
מתגברין ומתוך ששינו מעשיהן שינה הקבה עליהן מעשה בראשית והעלה מזל
טלה ביום הכיפורים ונמל שני כוכבים מכימה והביא מבול לעולם ר׳ יהושע אומר אותו היום ש
שבעה עשר באייר היה יום שמזל טלה שוקע ומעיינות מתמעטין ומתוך ששינו
מעשיהן שינה הקבה עליהן מעשה בראשית והעלה מזל טלה ונמל שני כוכבים
מכימה והביא מבול לעולם בשלמא לר׳ יהושע דכתי שני אלא לר׳ אלישיר
מאי שני שני לדין בשלמא לר׳ יהושע היינו דשינה אלא לר׳ אלישיר מאי שינה
כדרב חסדא דאמר רב חסדא בר׳ ותחין קילקלו בר׳ ותחין נדחנו ברותחין קילקלו בע
בעבירה ברותחין נדונו כתי תכא וישובו המים וכתי ההם וחמת המלך שככה
תנו רבנן חכמי ישראל מונין למבול כר׳ אלישיר ולתקופה כר׳ יהושע חכמי אומות
העולם מונין אף למבול כר׳ יהושע **מתני׳** ולירקות
תנא לירקות ולמעשרות ולנדרים לירקות מאי ננהו מעשר
ירק היינו מעשרות תנא דרבנן וקתני דאוריתא וליתני דאורייתא כר׳ ישא אידי
דחביבה ליה אקדמה ותנא דידן תנא דרבנן ונלישבן דאוריתא וליתני מעשר
אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן וליתני ירק תרי גווני ירק קתני דתנן ירק הנאכר
משיא נר ושאינו נאכר משמלא את הכלי תנו רבנן ליקט ירק עכ ראש
השנה עד שלא תכא חשמש חזר וליקט משתכא חשמש אין תורמין ומעשרין
מזה על זה לפי שאין תורמין ומעשרין לא מן החדש על הישן ולא מן הישן על
החדש ואם היתה שנה שניה הנבנסת לשלישית שניה מעשר ראשון ומעשר
שני שלישית מעשר ראשון ומעשר עני מנא הני מילי אמר יהושע בן לוי ו
ואמרי לה כדי כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת

המעשר שנה שאין בה אלא מעשר אחד הא כיצד מעשר ראשון ומעשר עני
ומעשר שני יבטל או אינו אלא מעשר ראשון יבטל תל ואל הלוים
תדבר ואמרת אליהם כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר אשר נתתי לכם מאתם
בנחלתכם הקישו הכת לנחלה מה נחלה אין לה הפסק אף מעשר ראשון אין לה הפסק
תניא אידך כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך שנה שאין בה אלא מעשר
אחד הא כיצד מעשר ראשון ומעשר עני ומעשר שני יבטל או אינו אלא אף מעשר
ראשון נמי יבטל תל ואל הלוים תדבר ואמרת אליהם הקישו הכת לנחלה מה נחלה
אין לה הפסק אף מעשר ראשון אין לה הפסק דברי ר' אליעזר בן יעקב ר' יהודה אומ'
אינו צריך הרי הוא אומ' ובא הלוי כל זמן שבא תן לו ולנדרים
תנו רבנן המידר הנאה מחבירו לשנה מותה שנים עשר חדש מיום ליום ואם אמ' לש
לשנה זו אפילו לא עמד אלא בעשרים ותשעה באילול כיון שהגיע יום אחד בתשרי
עלתה לו שנה יאפלו למאן דאמ' יום אחד בשנה אינו חשוב שנה שני הכא דלצערי
נעשית איכוון והא איצטער ליה אימא נימן בנדרים הלך אחר לשון בני אדם
תנן התם התלתן משתצמח והבוהה והזיתים משיביאו שליש מאי משי
משתצמח אמ' רב בבי אמ' רב אמי משתצמח לזרעים והתניא והזיתים משיביאו
שליש מנא הני מילי אמ' רב אסי אמ' ר' יוחנן ומטובה משמיה דר' יוסי הגלילי אמ'
קרא מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה בחג הסוכות שנת השמיטה בחג הסוכות
מאי עיבידתיה שמינית היא אלא לומר לך כל הבואה שהביאה שליש בשביעית
לפני ראש השנה אתה נוהג בה מנהג שביעית בשמינית אמ' לך ר' זירא לר' אסי ודילמ
לא עייל כלל ' אמ' רחמנא תשמט יתזיל עד חג הסוכות לא סלקא דעתך דבת וחג
האסיף בצאת השנה מאי אסיף אילימא חג הבא בזמן אסיפה הא כת באספך את
מעשיך מן השדה אלא מאי אסיף קציר יקים להו לרבנן דכל תבואה שנקצרת בחג
בידוע שהביאה שליש לפני ראש השנה וקא קרי ליה בצאת השנה אמ' ליה ר' ירמיה
לר' אבי יקים להו לרבנן בין שליש לפחות משליש אמ' ליה ולאו אמינא לך לא תעמ
נפשך לגד מהי לכתא כל מידת חכמים בן הוא בארבעים סאה הוא טובל בארבעים
סאה חסר קירטוב אינו יכול לטבול בכיצה מטמאת אוכלין בכיצה חסר
שימשום אין מטמא טומאת אוכלין של שלשה על של שלשה מטמא מדרס של שה על
של שלשה חסר נימא אחת אין מטמא מדרס הדר אמ' ר' ירמיה לאומיללתא היא דאמרי
דבעו מיניה חבריה מרב כהנא עומר שהקריבו ישראל בבקעתן לארץ מהיכן הקר
הקריבוהו ואם תאמר דעייל ביד נוי קיצדבם אמ' רחמנא ולא קציר נוי ומנא לן דל

דאקרבוה דילמא לא אקרבוה לאסלקא דעתו ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח
מצות וקלוי ממחרת הפסח אבול מעיקרא לא אכול דהא קריבו עומר יחיד איכול
ומהיכן אקרבוה ואמ' לחו כל שלא הביא שלישי ביד גוי ואי סלקא דעתך לא קים
להו דילמא עייל ולא קים להו אלא קים להו הכא נמי קים להן ודילמא לא עייל כלל
אכל היכא דעייל ר' יבעא אי דנקא בין שלישי לפחות משלישי לא קים להו לאסר
סלקא דעתך דקתני והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון ואי סלקא דעתך
לא עייל כלל בחמשה ימי מי קא מליא אלא מאי דעייל רבעא אי דנקא אכתי
בחמשה ימי מי קא מליא אלא מאי איתלך למימר ארץ יעבי כה הכא נמי ארץ
יעבי כת בה מתקיף לה ר' חנינא מי מיצית אמרת דהאי אסיף קיצר הוא והא כתיב
כאספך מגרנך ומיקבך ואמ' מר בפסולת גרן ויקב הכתוב מדבר אמ' ר' זירא האי מילתא
הוה בידן ואתאר' חנינא ושדא ביה נרגא אלא מנא לן דתניא ר' יוחנן בן יוסף אומר
ועשת את התבואה לשלשה השנים אל תיקרי לשלש אלא לשלישי והאי מיבעי ליה
לגופיה כתיב קרא אחרינא וזרעתם בשנה השמינית וגו' תנן התם האורז והדוחן
והפרגין וחשומשמין שהשרישו לפני ראש השנה מתעשרין לשעבר ומותרין
בשביעית ואם לאו אסורין בשביעית ומתעשרין לשנה הבאה אמ' רבא אמור
רבנן אילן בתר חנטה תבואה ויתים בתר שלישי ירק בתר לקיטה הני נמאן
שויתהו רבנן חדר אמ' רבא מתוך שעשוין פרכין פרכין שויתהו רבנן בתר השר
השדשה אמ' ליה אביי ויעבר גרנו לתוכו ונמצא תורם ומעשר מן החדש שבו על
החדש שבו ומן הישן שבו על הישן שבו מי לא תנא ר' יוסי בן כיפר שאמ' משום
ר' שמעון שזורי פול המצרי שזרעו לזרע מקיצתו חשריש לפני ראש השנה ומקיצתו
השריש לאחר ראש השנה אין תורמין ומעשרין מזה על זה לפי שאין תורמין ומעשרין
מן החדש על הישן ומן הישן על החדש כיצד הוא עושה עוכר גורנו לתוכו ונמצא
תורם ומעשר מן החדש שבו על החדש שבו ומן הישן שבו על הישן שבו אמ' ליה
ר' שמעון שזורי קא אמרת ר' שמעון שזורי סבר יש בילה ורבנן סברי אין בילה
אמ' ר' יונתן כך נחמני אמ' שמוע הלכה כר' יוסי בן כיפר שאמ' משום ר' שמעון שזורי
מתקיף לה ר' זירא אמ' שמוע הכי ותא אמ' שמוע לכל אין בילה חוץ מיין ושמן
אישתמיטתיה הא דאמ' שמוע הכל הולך אחר נמר פרי ויורבא דאי אשמעינן
הלכה כר' שמעון שזורי הוה אמינא משום דקא סבר יש בילה קמ"ל אין בילה ואי
אשמעינן לכל אין בילה הוה אמינא כרבנן סבירא ליה קמ"ל הלכה כר' שמעון
שזורי דאי אשמעינן הני תרתי הוה אמינא קשיא דשמוע אדשמוע קמ"ל הכל

הולך אחר גמר פירי אי אשמעינן הכל הולך אחר גמר פירי הוה אמינא
אפלוגתא דהאי וההיא קמ"ל הלכה כבית שמעון שזורי במאי דפליגי ולישמע
ולישמעינן הני תרתי לכל אינך כי הא למה לי הא קמ"ל דלינן ושמין משבילה
תניא יוסי הגלילי אומר כאספך מגרנך ומיקבך מחניכך מיוחדין
שנדילין על מי שנה שעברה ומתעשר לשנה שעברה אף כל שנדילין על מי
שנה שעברה מתעשרין לשנה שעברה יצאו ירקות שנדילין על מי שנה הבאה
ומתעשרין לשנה הבאה ר' עקיבא אומר כאספך מגרנך ומיקבך מחניכך
מיוחדין שנדילין על רוב מים ומתעשרין לשנה שעברה אף כל שנדילין על
רוב מים מתעשרין לשנה שעברה יצאו ירקות שנדילין על כל מים ומתעשרין
לשנה הבאה מאי בינייהו אמר אביי בצלים הסריסים ופול חמצרי איכא בינייהו
בינייהו דתניא בצלים הסריסים ופול חמצרי שמנעמחזן קמים שלשים יום לפני
ראש השנה מיתעשרין לשעבר ומותרין בשביעית ואם לאו מיתעשרין לשנה
הבאה ואסורין בשביעית **מתני'** באחד בשבט ראש השנה לאילן
וכו' מאי טעמא אמר אליעזר אמר חושעיה הואיל
ויצאו רוב גשמי שנת ועדיין רוב תקופה מבחוץ מאי קאמר אפי שיוב
תקופה מבחוץ הואיל ויצאו רוב גשמי שנה **תנ"ר** מעשה בר' עקיבא
שליקט את רגבאחד בשבט ונתגנה שני עשרין אחד בדברי בית שמאי וב'
ואחד בדברי בית הלל ר' יסי בר' יהודה אומר לא מנתגנית שמאי וכית הלל נתגנה
מה אלא מנהג וכן גמליאל הזקן אליעזר נהגה דיתגן אתרוג שהה לאילן בשלשה
דברים וליוק בדרך אחד שוה לאילן לעילה ולרבעי ולשביעית ולירק בדרך
אחד שבשעת לקיטתו עישורו דברי רבן גמליאל הזקן אליעזר אומר אתרוג שורה
לכל דבר לאילן ומי עבדינן כתרי וחתנא לעולם הלכה כבית הלל וחדוצה
לעשות כדברי בית שמאי עשה כדברי בית הלל עשה כמה לי בית שמאי וקולי
בית הלל רשע כחומרן בית שמאי וכחומדי בית שמאי הלל עליו הכתוב אומר
הכסיל בחושך הלך אלא או כבית שמאי מקול יחזן בחומריחזן או כבית הלל
מקול יחזן או בחומר יחזן ר' עקיבא גמריה איסתפק ליה ולא ידע בית הלל
באחד בשבט אמור או בחמשה עשר בשבט אמר ר' יסי בר' יהודה אומר לא
מנתגרבן גמליאל הזקן אליעזר נהגה באחד בשבט כבית שמאי אמר חנינא
יאות מאי אנהו הכא כאתרוג שחנטו פירותיה קודם חמשה עשר דאידך
שבט עסיקינן ובדין הוא דאפילו קודם לכן ומעשה שהיה כך היה דתניא אמר

כריך ותני לא אחד בשבט היה אלא חמשה עשר בשבט היה ולא מהגבית שמאי
ובית הלל נתנה אלא מהגרבן גמליאל ור אליעזר נהגה אמר רבא אמר רב הונא הל
השתא דאמרבן גמליאל אתרוג אחר לקיטתו עשורו כירק ראש השנה שלדקשרי
מתיבי ר שמעון בן אלעזר אומר ליקט אתרוג ערב חמשה עשר בשבט עד שלא
הגיא השמש ויחזר וליקט משהגיא השמש אין תורמין ומעשרין מזה על זה לפי
שאין תורמין ומעשרין לא מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש אם היתה
שלישית נבנסת לרביעית שלישית מעשר ראשון ומעשר עני רביעית מעשר
ראשון ומעשר שני מאן שמעת ליה דאזיל בתר לקיטה רבן גמליאל ותנתני שבט
אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רבה בר רב הונא אעג דאמר רבן גמליאל אתרוג
אחר לקיטה למעשר בידקראש השנה שלי שבט מאי שנא התם דקתני אבל
היתה שניה הנבנסת לשלישית ומאי שנא הכא דקתני אם היתה שלישית הנב
הנבנסת לרביעית מילתא אגב אורחיה קמל דאתרוג קשיליה ידא ואידי דמע
דמשמשי ליה ידא דכולי עלמא בשביעית לא טעונא פירי עד תלת שנין
בעו מיניה ר יוחנן מר ינאי אתרוג ראש השנה שלו אומת אמר ליה שבט שבט
דחדשים או שבט דתקופות אמר ליה דחדשים בעו מיניה רבא מרבנחמן
אם היתה שנה מעוברת מהו אמר ליה הלך אחר דיב שנים אמר רבא אתרוג נר
ששית הנבנסת לשביעית פטורה מן המעשר ופטורה מן הביעור שבת שביעי
שנבנסת לשמינית פטורה במעשר וחייבת בביעור אמר ליה אביי בשלמא סופא ליח
לחומרא אלא רישא פטורה מן הביעור אמאי דאמרינן זיל בתר חנטה אי הכי ת
תחייב במעשר אמר ליה יד חכל ממשמשין מה ואת אמרת התחייב במעשר ורב
המנונא אמר אתרוג בת ששית שנבנסת לשביעית לעולם ששית ובת שביעית שנ
שנבנסת לשמינית לעולם שביעית מתיבי ר שמעון בן יהודה אומר משום ר שמעון
אתרוג בת ששית שנבנסת לשביעית פטורה מן המעשר ופטורה מן הביעור שאין
לך דבר שחייב במעשר אלא אם כן גדל בחייב ונלקט בחייב ובת שביעית הנבנסת
לשמינית פטורה מן המעשר ופטורה מן הביעור שאין לך דבר שחייב בביעור אלא
אם כן נגדל בשביעית ונלקט בשביעית קשיא לרב המנונא אסופא קשיא
בין לרבא כין לרב המנונא אמר ליה רבא תניא ר יסי אומר אבטולמוס
העיד משום חמשה זקנים אתרוג אחר לקיטה למעשר ורבותינו נמנו באושא
יאמרו אתרוג אחר לקיטה כין למעשר בין לשביעית שביעית מאן דכר שמיה
חסדי מידחסרא והכי קתני אתרוג בתר לקיטה למעשר ואחר חנטה לשביעית והכתני

נמנו באושא ואמרו אתרוג אחר לקיטה בין למעשר בין לשביעית
איתמר ר' יוחנן וריש לקיש דאמרי תרויהו אתרוג בת ששית שנכנסת לשביעית
לעולם ששית כי אתא רבין אמר ר' יוחנן אתרוג בת ששית שנכנסת לשביעית
אפילו בית ונעשית כבר חייבין עליו משום טבל תנו רבנן אילן שחנטו פירותיו
קודם חמשה עשר בשבט מתעשר לשנה הבאה שעברה אחר חמשה עשר
בשבט מתעשר לשנה הבאה אמר ר' נחמיה במה דברים אמורים באילן העושה
שתי בריות בשנה שתי בריות פלקא דעתך אלא אימא בעין שתי בריות אבל
אילן העושה בריה אחת בשנה כגון הדקלים והזיתים והחרובין אע"פ שחנטו פי'
פירותיו קודם חמשה עשר בשבט מתעשר לשנה הבאה אמר ר' יוחנן נהגו העם
בחירובין כר' נחמיה איתיביה ריש לקיש לר' יוחנן בנות שיח שביעית שלדין
שניה שעשות לשלש שנים אישתיק אמר ליה ר' אבא מתן לך יפי חסדן אמאי
אישתיק לימא ליה אמינא לך אנא לר' נחמיה ואת אמרת לי לרבנן משום דאמר
ליה שבקת רבנן ועבדת כר' נחמיה ולימא ליה אמינא לך אנא נהגו ואת אמרת לי
איסורא משום דאמר ליה במקום איסורא כי נהגו שבקינן להו ולימא ליה אמינא
לך אנא מיעשר חירובין דרבנן ואת אמרת לי שביעית דאורייתא אלא אמר אבא
הכתן תמי אני אם הושיבה ריש לקיש לאותה תשובה אם הושיבה הא אותבה לא
אם קיבלה ר' יוחנן אם לא קיבלה

מתני'

בארבעה פרקים
בשנה העולם נידון הי תקבואה אילימא הא תקבואה
דקיימא כל הני הרפתקי דעדו עלה אימת איתדון אלא הא תקבואה דמיודעא
למימר דחד דינא מיתדנא והא תמא תקבואה שאיר עבה קרי אונם קודם הפסח
נידונת לשעבר לאחר הפסח נידון להבא וכן אדם שאיר עבו קרי אונם קודם יום
הכפורים נידון לשעבר אחר יום הכפורים נידון להבא אמר רבא שמע מינה תרי דיני
מתדנא אמר אביי הילכך כד חזי אינש דמצלח ליה זרעא אפלא ליקדים וליזרע
זרעא חרפא דעד דמטי למידיניה קדים ופליק מני מתניתין לא ר' מאיר ולא ר'
יהודה ולא ר' יוסי ולא ר' נתן דתניא הכל נידונין בראש השנה וגזר דין שלהן
נחתם ביום הכפורים דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר הכל נידונין בראש השנה וגזר דין שלהן נחתם
כל אחד ואחד כזמנו בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן בחג נידונין על
המים אדם נידון בראש השנה וגזר דין שלו נחתם ביום הכפורים ר' יוסי אומר אדם נידון
בכל יום שנ' ותפקדנו לבקרים ר' נתן אומר אדם נידון בכל שעה שנ' ולרגעים תבחננו
רבי תימא לעולם ר' יהודה הוא דכי קתני מתני' אגזר דין קתני אי הכי קשיא אדם אמ'

רבא האי תנא תנא דבי ר' ישמעאל הוא דתנא דבי ר' ישמעאל בארבעה פרקים העולם
נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן בחג נידון על המים ואדם נידון
נידון בראש השנה וגזר דינן של נחתם ביום הכפורים וכי קתני מתניתין אתחילתה דיון
קתני ״ אמ׳ רב חסדא מאי טעמא דר׳ יוסי מאי טעמ׳ דר׳ יוסי כדקאמ׳ טעמ׳ דתפקדנו
לכקרים אנן הכי קאמרינן כל נתן מאי טעמ׳ לא אמתינה עיוני בעלמא פקדה נמי
עיוני בעלמא אלא אמ׳ רב חסדא טעמא דר׳ יוסי מהכא לעשות משפט עבדו ומשפט
עמו ישראל דבר יום ביומו ״ אמ׳ רב חסדא מלך ויצבור מלך נבנם תחלה לדין שנ׳
לעשות משפט עבדו מאי טעמ׳ איבעית אימא לאו אורח ארעא למיתב מלכא אכרעי
ואיבעית אימא מקמי דליפיש חרון אף ״ אמ׳ רב יוסף כמאן מצלינן האידנא
אקינרי׳ דאמרי עי כמאן כר׳ יוסי ואיבעית אימ׳ לעולם כרבנן וכדר׳ יצחק דאמ׳ ר׳ יצחק
יפה יעקה לאדם בין קודם גזר דין בין לאחר גזר דין ״ תניא׳ יהודה אומר
משום ר׳ עקיבא מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח מפני שהפסח זמן תבואה
הוא אמרה תורה הביאו לפני עומר בפסח כדי שיתברכו לכם תבואה שבשדות ומפני
מה אמרה תורה הביאו לפני שתי הלחם בעצרת מפני שעצרת זמן פירות האילן
הוא אמרה תורה הביאו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות האילן
ומפני מה אמרה תורה נסכו לפני מים בחג מפני שהחג זמן גשמי שנה אמרה תורה
נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי שנה ואמרו לפני בראש השנה מלכיות
זכרונות ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיבא זכרונכם לפני
לטובה ובמה בשופר ״ אמ׳ אבהו מפני מה תוקעין בשופר של איל בראש השנ׳
אמ׳ הקב״ה תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקדת יצחק בן אברהם יעקה
אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני ״ סימן למה אין שרש״ן של שלשה ארבע
קיבל לטהר ״ אמ׳ יצחק למה תוקעין בראש השנה למה תוקעין דחמנא אמ תקעו
אלא למה תוקעין ומריעין כשחן יושבין יתוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב
את השטן ״ אמ׳ יצחק כל שנה שאין תוקעין בתחלתה מריעין להכסופה מאי
מאי טעמא דלא איערבב שטן ״ אמ׳ יצחק כל שנה שד שהבתחלתה מתעשר
בסופה שנ׳ מראשית השנה ועד אחרית השנה מרישית כתיב ועד אחרית שנה מכלל
דאית ליה אחרית ״ אמ׳ יצחק אין דנין את האדם אלא לפי מעשיו של אותה
שעה שנ׳ כי שמע אלהים את קול הנער באשר הוא שם ״ ואמ׳ יצחק שלשה דברים
מזכירין עונותיו של אדם אילן קד בטוי ועין תפלה ומוקד דין על חבירו אר׳ יצחק כל
המוסר דין על חבירו הוא נענש תחלה שנ׳ ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך ואת

ויבא אברהם לספד לשרה ולבכותה ... אמר יצחק ארבעה דברים מקרעין
גזרדינו של אדם ואילו הן צרקה יצעקה ושינוי השם וגזירה מעשה צדקה
מניין דכתי וצרקה תציל ממות יצעקה מניין דכתי ויצעקו אל יי׳ בצר להם וממי
וממצוקותיהם יגאלם ... ושינוי חשם מניין דכתי ולא יקרא עוד את שמך אברם שרי
אשתך לא תקרא את שמה שרה כי שרה שמה ובכתי אתה ונם נתתי לך
ממנה לך בן ושינוי מעשה מניין דכתי ויראו אחי יוסף כי שכנו מדכם
הרעה וינחמוהו ... ויש אומרים שינוי מקום מניין דכתי יאמר יי׳ אל אברם
לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך ואחדו׳ ל
ואעשך לגוי גדול ואידך החסא זכותא דארץ ישראל הוא דאהני ליה ...
ואמר יצחק חייב אדם להקביל פני רבו כיום שנ ואמת אליה מדוע את הולכת
אליו היום לא חדש ולא שבת מכלל דבחדש ושבת איבעי ליה למיול ...
ואמ׳ יצחק חייב אדם לטהר עצמו ברגל שנ ובגבלתם לא תגעו ... תניא
נמיהבי ובגבלתם לא תגעו יכול יהו ישראל מוזהרין על מגע נבילה תל אמוד אל
הכהנים בני אהרן כהנים מוזהרין ישראל אין מוזהרין יהלא דברים קל וחומר
מה טומאה חמורה כהנים מוזהרין ישראל אין מוזהרין טומאה קלה לא כל
שכן אלא מה תל ובגבלתם לא תגעו ברגל ... אמר רב ספרא אמר יוחנן
שלשה ספרים נפתחים בראש השנה אחד של צדיקים גמורים ואחד של רשעי
גמורים ואחד של צדיקים בינונים נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים ושל רשעים
גמורים נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה ושל בינונים תלויין ועומדין מראש השנ
ועד יום הכפורים זכו נכתבין לחיים לא זכו נכתבין למיתה אמר אבהו מאי קרא
"מחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו ימחו מספר חיים אלו צדיקים גמורים
ועם צדיקים אל יכתבו אלו בינונים רב נחמן בי יצחק אמ מהכא ואם אין מחני
נא ממספרך אשר כתבת מספרך זה ספרן של צדיקים אשר כתבת אילו ספרן
של בינונים ... תניא כית שמאי אומ שלש פתיחות הן ליום הדין של צדיקים
גמורים ואחת של רשעים גמורים ואחת של בינונים של צדיקים גמורים נכתבין
ונחתמין לאלתר לחיי העולם הבא ורשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר
לגיהנם שנ ורבים מישני עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות לדראון
עולם כתנים יורדין לגיהנם ועולין שנ והכאתי את השלישית באש
וצרפתים כצרף את הכסף ובחנתים כבחון את הזהב יעליחן אמרה חנה יי׳ ממית
ומחיה מוריד שאול ויעל ... וביהלל אומ ודב ומד מטה כלפי חסד ועליהם אמ

ל הגהנם

ל וספרן של

אמ' דוד אהכתי כי ישמע יי את קולי תחנוני ועליהם נאמרה כל הפרשה כולה
דלהתי ולי יהושע פושעי ישראל בגופן ופושעי אומות העולם בגופן יורדין לגיהנם
וכי דומין הם שנים עשר חדש לאחד שנים עשר חדש גופן כלה ונשכחתן נשמות
ורוח מפזירתן תעשה אותן חתיכות כדגי הצדיקים שנ' ועשתם כדגי הים יהיו
אפר תחת כפות רגליכם אבל המינין והמסורות והמשומדין והאפיקורסין ושכל
ושכפרו בתורה ושכפרו בתחיית המתים ושפרשו מן הציבור ושנתנו חיתיתם
בארץ החיים ושחטאו ואת החטיאו את הרבים כגון ירבעם בן נבט ואחיה יורדין
לגיהנם דנידונין בה לדורי דורות שנ' ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי
כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון לכל בשר נהנים כלהודן
אינן כלין שנ' ויעורם לבית שאול וכל כך למה על שפשטו ידיהם בזבול שכל
ויצרם לבלות שאול מזבול לו ואין זבול אלא בית המקדש שנ' בנה בניתי בית
זבול לך ' אמ' מר ועליהם אמרה חנה יי ממית ומחיה מוריד שאול ויעל
אמ' ר' יצחק ופניהם דומין לשולי קדירה אמ' רבא ואינהו שפירי משפירי בני
מחוזה ומקרו בני ניהינם ' ובית חלל אומ' ורב חסד מטה כלפי חסד והא
כתי והכאתי אותה השליש כאש התם בפושעי ישראל בגופן פושעי ישראל
בגופן הא אמרת ליה תקנתא כי ליה תקנתא כי רוכה ענות חכא מחצה
ענות ומחצה זכיה והכי קאמ' אי חויא מחצה ענות ומחצה זכיה ואיה ביה
עון דפושעי ישראל בגופן לא סגיא דלא והכאתי את השליש כתיב באש ואם לאו
ורב חסד מטה כלפי חסד ועליהן אמ' דוד אהכתי כי ישמע יי ' דרש רבא
מאי דכתי אהכתי כי ישמעי' אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה רבונו של עולם
איכתי אהכתה לפניך בזמן שתשמע קול תחנתי דלותי ולי יהושיע אעפ שדלה
אני מן המיצוה לי נאה לחושיע פושעי ישראל בגופן קתפתא דלא מנח תפלי
פושעי אומות העולם בגופן אמ' רב בעכירה ושנתנו חיתיתם בארץ החיים אמ'
רב חסדא זה המטיל אימתו יתירא על הציבור שלא לשום שמים '
אמ' רב יהודה אמ' רב כל המטיל אימה יתירה על הציבור שלא לשום שמים
אינו רואה בן תלמידי חכם שנ' לכן יראוהו אנשים לא יראה כל חכמי לב '
בית הלל אומ' ורב חסד מטה כלפי חסד היכי עביד' אליעזר אומ' כוכש שנ'
ישוב ירחמנו יכבוש עונותינו ל יום כי חנינא אמ' נושא שנ' נושא עון ועבר
על פשע תנא דבי ר' ישמעאל מעביר ראשון וכך הוא חמדה אבא רבא
ושון עצמו אינו נמחק ואיכא דוכה ענות מיה שכפחדיהו ' ואמ' רבא כל המעביר

על מדותיו מעביר לו על כל פשעיו שנאמר [illegible] פשע למי נושא עון
למי שעובר על פשע ״ רב הונא ברי[illegible] ש על רב פפא לשולי
ביה חוא תקיפא ליה עלמא טובא אמ[illegible] גיך יודתא לסוף איתפח חוה
מיבסיק רב פפא למיחזיה אמרו ליה [illegible] אמ ליה אין הכי הוה ואמ לחזן
קיד שא בריך הוא למלאכיתא הואיל ולא [illegible] כמילי הלא תקמוכהדיח שני
מי כמוך נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון למי שעובר על פשע ״
לשארית נחלתו אמ ראחאבר חנינא אליהוקין בר לשארית נחלתו ולא לכל נחלתו
למי שמשים עצמו כשירים רב הונא רמי כה צדיק יי בכל דרכיו וכתי וחסיד בכל
מעשיו כתחלה צדיק יי בכל דרכיו ולבסוף חסיד בכל מעשיו ארעך ומי כתוב
ולך יי חסד וכתי כי אתה תשלם לאיש כמעשהו בתחלה כי אתה תשלם לאיש כ
במעשהו ולבסוף ולך יי חסד ״ ויעבר יי על פניו ויקרא אמ ריוחנן אילמלא
מקרא כתי אי אפשר לאומרו מלמד שנתעטף הקבה כשליח ציבור והראה לו למש
ואמ לו כל זמן שישר[illegible] חוטאין לפני עשה לפני כסדר הזה ואני מוחל להם על
כל עונותיהם ״ ויאמ יי אני הוא קודם שיחטא האדם ואני הוא לאחר שיח
שיחטא האדם ויעשה תשובה צ דחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת ״
אמ רב יהודה ברית כרותה לשלש עשרה מדות שאינה חוזרת ריקם שנ הנה
אנכי כורת ברית ״ אמ ר יוחנן גדולה תשובה שמקרעה גזר דינו של אדם
שנ השמן לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע
ולבבו יבין ושב ירפא לו אמ ליה רב פפא לאביי דילמא קודם גזר דין אמ ליה ושב
ורפא לו כתי אי זהו דבר שצריך רפואה חוי אומ זה גזר דין מתיבי חשב בנתים מוח
מוחלין לו לא שכבתים אפלו הביא כל אילי נביות שבעולם אין מוחלין לו לא
קשיא האביחיד האבציבור מתיבי עניי יי אהיך בה מראשית השנה ועד אחרית
שנה עתים לטובה עתים לרעה עתים לטובה כיצד הרי שחזיו ישרא רשעים נמורים
בראש השנה ופסקו עליהם גשמים מועטין לסוף חזרו בתשובה להוסיף עליהן א
אפשר שכבר נגזרה גזירה אלא הקבה מורידן בזמנן על הארץ שצריכה להן
עתים לרעה ביער חרי שהיו ישרא צדיקים נמורים בראש השנה ופסקו עליהן
גשמים מרובים לסוף סרחו לפחות מהן אי אפשר שכבר נגזרה גזירה אלא
הקבה מורידן שלא בזמנן ועל הארץ שאינה צריכה להן על ההרים ועל הגב
הגבעות לטובה מיחא ליקרעיה ליגזר דינה ולימוף להו שני חתם דא יפשך כחכי
תשמע יורדי חים באניות המה ראו מעשה יי תפלאותיו במצולה ויעמוד

חזרו ואמו ליה קלתא מתו
ובב תסר וכבו ולחבר פפא לב
ולבבו ולבסוף וכב תסר ״

אל יי כיצד להם מכירת תמידין ומוספין עשה להם סימעות כאכין וקרקין שכתורה
לומר לך יעקרו קודם גזר דין [illegible] גזר דין לא נענו הנך נמי ביחידים דמו "
" תשמע שאלה כליה אלהיך את רבון נמליט פה אשר לא ישא פנים וכתוב
ישא יי פניו אליך ונסבל לחוזים [illegible] אמ' לה אמשל לך משל למה הדבר דומה
לאדם שנושה בחבירו מנה ועשבע בחיי המלך והניעזמן ולא נתן לו כא לפיים
את המלך אמ' לו עלכוני מחול לך פיים את חבירך הכא נמי כאן בעבירות שבין
אדם לחבירו כאן בעבירות שבין אדם למקום עד שכא ר' עקיבא ולימד כאן
קודם גזר דין כאן לאחר גזר דין תכא נמי כיחיד וגזר דין דיחיד גופה תנאי היא
דתניא ר' מאיר אומ' שנים שעלו למיטה וחלין שוה וכן שנים שעלו לגרדום לידין
ודינם שוה זה יחד וזה לא ירד זה ניצל וזה לא ניצל זה התפלל בעונה וזה התפלל ולא
בעונה מפני מה זה התפלל בעונה זה התפלל ולא בעונה זה התפלל תפלה שלימה בעונה
זה שלא התפלל תפלה שלימה לא בעונה ר' אלעזר אומ' כאן קודם גזר דין כן
לאחר גזר דין " ר' יצחק אומ' יפה עיקח לאדם כין קודם גזר דין כן לאחר גזר דין
וגזר דין דניכור מיקרע והא כת' אחר אומ' כבכי מרעה לכך ירושלם והתכי אם
תכבסי בנתר ותרבי לך בורית נבתם עונך לפני מאי לאו הכאן קודם גזר דין כאן לאחר
גזר דין לא אידי ואידי לאחר גזר דין ולא קשיא כאן בגזר דין שיש עמו שבועה
כאן בגזר דין שאין עמו שבועה כדרב שמוא בר אמי דאמ' רב שמוא בר אמי וי
ואמרי לה אמ' שמוא בר נחמני אמ' יונתן מניין לגזר דין שיש עמו שבועה
שאינו נקרע לכן נשבעתי לבית עלי אם יכופר עון בית עלי בזבח ובמנחה כל הימים
" אמ' רבא מנחה ומנחה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בתודה אמ' אביי טבח
ומנחה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בתורה ובגמילות חסדים רבה ואביי מקבית
עלי קא אתי רבה דעסק בתורה חייא אדבעין שנין אביי דעסק בתורה ובגמילות
חסדים חייא שתין שנין " תנו רבנן משפחה אחת היתה בירושלם שהיו מתין
בן שמנה עשרה שנה באו וחדיעו את רבן יוחנן בן זכאי אמ' להן שמא ממשפחת
עלי אתם דכתי וכל מרבית כיתך ימותו אנשים לכו ועסקו בתורה ויהיו חלכו ועסקו בתור
ויהיו והיו קורין אותו משפחה יוחנן על שמו " אמ' ר' שמוא בר אניא משמיה
דר' יוחנן מנין לגזר דין דיציבור שאינו נוהגים אין נוהגים והא כת' נבתם עוך לפני
אלא מניין שאעפ שנוהגים מתקרעים שנ' ויהי כבל קראינו אליו והא כתיב
דרשו יי בהמיצאו ההוא ביחיד ויחיד עד אימת אמ' רב נחמן אמ' רבה בר אבוה
אילו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים " ויחי כעשרת הימים

הימים וגו׳ את נבל וימת עשרת ימים מאי עבד דתנא אמר רבה בר אבוה אילו
עשרת ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים רב כהנא אמר רב בנך עשר לנימית
שנתן נבל לעבדי דוד ״ ראש השנה עוברין לפניו ככבני מ
מרון ״ מאי כבני מתני׳ מרון הכא תרגומו כבני אימרנ
ריש לקיש אמר כמעלות בית מרון ור׳ יוחנן אמר כחיילות של בית דוד אמר ורבה
ברבי חנה אמר יוחנן זבולון ונפתלי בספינה אחת אמר רב נחמן בר יצחק את
אנן נמי תנינא היו בני יחד לבם חמכין אל כל מעשיהם מאי קאמר אלימא הכי קאמר
זמרתן לכולי עלמא ולימא סתמא יחד אלא חזון דלאו הבי הוא אלא
לאו חכי קאמר היקרי ודואגי יחד לכם והא מכין על כל מעשיהם
מתני׳ ״ על ששה חדשים שלוחין יוצאין ״ ולפקונמי אתמוו
ואטבת דאמר רב חנא בר כיונא אמר שמעון חסידא מאי דכת
מז אמרי׳ יום הרביעי ויום חמישי ויום השבת ויום העשירי קרי ליה יום
וקרי ליה ששון ושמחה אלא לאוהבי קאמר בזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה
אין שלום יום ״ אמר רב פפא הכי קאמר בזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה
יש שמחה יום אין שמחה ואין שלום דמיתענין רצו אין מתענין אי הכי תשעה
באב נמי שנו תשעה באב חואיל והכפלו בו צרות דאמר מר תשעה באב חרב
חבית בראשונה ובשניה ונלכדה כותר ונחרשה העיר ״ תניא שמעון אומ
ארבעה דברים היתה עקיבא דורש ואני אינני דומה במותו יום הרביעי זרק
תשעה כתמז שכי הובקעה העיר שנכבה בית שעה לחדש ותחוק הרעב בעיר
וסתכתה הובקעה העיר ואמאי קרי ליה רביעי רביעי לחדש יום החמישי זרק
תשעה באב שכן נשרף בית אחתו ובת בחדש החמישי בתשעה לחדש הי
שנת תשע עשרה לנבוכדנצר מלך בבל בא נבוזרדן רב טבחים וסתתה
וישרף את בית יי ואת בית המלך ואת כל בתי ירושלם ואת הבית חנדל שרף בא
ואמאי קרי ליה חמישי חמישי לחדש יום שביעי זה שלשה בתשרי שכינ
נתנג נדריה בן אחיקם מי תדנו ישמעאל בן נתניה הרג ללמדך ששקולה מיתתן
של צדיקים כשריפת בית אלהינו ואמאי קרי ליה שביעי שביעי לחדשים יום
העשירי זה עשרה נטמת שבו סמך מלך בבל את ידו על ירושלם דכתי ויהי
דבר יי בשנה התשיעית בחדש העשירי בעשור לחדש לאמר בן אדם כתוב לך
את שם היום הזה ואת עצם היום הזה סמך מלך בבל ידו על ירושלם ומאי קרי
ליה עשירי עשירי לחדשים והלא ראוי היה ליכתב בראשונה אלא מתני׳ אלא

רב עמרם גאון הקשה בירושלמי
על עשרה ימים שבין ראש
השנה ליום הכפורים ס״ה

להסדיר חדשים כתקנן ואנא אומר כן אלא יום הרביעי זה יו"ד בתמוז שנשתברו הלוחות יום החמישי זה ט"ז באב ויום הששי זה שלשה בתשרי ויום העשירי זה חמשה בכסלו שכן כאתה שמועה לגולה שהוסתה העיר שנ' ויהי בשתים עשרה שנה ביום חמשה לחדש לגלותינו בא אלי חפליט מירושלם לאמר הוסתה העיר ועשו יום שמועה כיום שריפה ונראין דברי מדברי שאני אומר על ראשון ועל אחרון אחרון הוא אומר על ראשון אחרון ועל אחרון ראשון והוא אומר מיום לחדש חדשים ואני מוסף אף לסדר פור עניות איתמר רב ור' חנינא דאמרי תרוייהו בטלה מגלת תענית ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי דאמרי תרוייהו לא בטלה מגלת תענית רב ור' חנינא אמרי בטלה מגלת תענית הכי קאמר בזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה אין שלום יהא כיוצא בו ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי אמרי לא בטלה מגלת תענית הני מילי דתלינהו רחמנא בבנין בית המקדש אבל הכא כדקיימי קיימי מתיב רב כהנא מעשה וגזרו תענית בחנוכה בלוד וירד ר' אישעי ורחמן ור' יהושע ופיפי אמר להן ר' יהושע צאו והתענו על מי שתענית אמר רב יוסף שנו חנוכה דאיכא מצוה תיבטל מצוה אלא אמר רב יוסף שאני חנוכה דמפרסמי ניסא מתיב רב אחא בר חנינא בתלתא בתשרי בטילת אדברתא מן שטרא שפעם אחת גזרה מלכות יון הרשעה שמד על ישראל שלא להזכיר שם שמים על פיהם וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום התקינו שיהו כותבין שם שמים אפליו בשטרות וכך היו כותבין בשנת כך וכך ליוחנן כהן גדול שהוא כהן לאל עליון וכשמעו חכמים בדבר אמרו למחר זה פורע את חובו ונמצא שטר מיטל באשפה וכטלים ואותן היום עשאוהו יום טוב יאי סלקא דעתך בטלה מגלת תענית קמית אבטיל אחרנייתא מוסיפין הכא במאי עסיקינן בשכית המקדש קיים ותיפוק לי דהוה ליה יום שנחרג נדליה בן אחיקם אמר רב לאטר את שלפנינו שלפנינו נמי תיפוק לי דהוה ליה יום שלאחר ראש חדש ראש חדש דאוריתא הוא דאוריתא לא בעי חיזוק דתניא ימים הכתובין במגלת תענית אפורין כיון לפניהן בין לאחריהן שכתוב ימים טובים הן אסורין לפניהן ולאחריהן מותרין ומה הפרשכין זה הלל דברי תורה ואין דברי תורה צריכין חיזוק והלל דברי סופרים ודברי סופרים צריכין חיזוק תיפוק לי דהוה ליה יום שלפני יום שנחרג נדליה בן אחיקם אמר רב אשי נדליה בן אחיקם דב

קבלה הוא ודברי תורה דמו " מחיבי טו"ס ב"ה עה בעשרה יתמניא
ביה אתה בשרתא טבתא לדודאי ד[illegible] אתא שגזרה מלכות
חרשעה שמד על ישראל שלא יעסקו ב[illegible] ולא ימולו את בניהם ושיחללו
שבתות ימים טובים מה עשה יהודה בן ש[illegible] חכיריו הלכו ונטלו עיר
ממטרונית אחת שבל גדולי רומי מצויין אצלה אמרה להם לכו והפגינו בלילה
הלכו והפגינו בלילה ואמרו אי שמים לא אחיכם אנחנו ולא בני אב אחד
אנחנו ולא בני אם אחד אנחנו מה נשתנינו מכל אומה ולשון שאתם גוזרין
עלינו גזירות רעות וכטלתם ואיתי חיום עשאוהו יום טוב ואי סלקא דעתך בטלה
מגלת תענית קדמייתא בטיל אחרנייתא מוספינן וכי תימא הכא נמי בזמן
שכית המקדש קיים יהא יהודה בן שמוע תלמידו של מאיר הוה דר מאיר
בתר הכי הוה חנן כלי זכוכית שניקבו והטיח לתוכו אבר רבן שמעון בן גמליאל
אומ יהודה בן שמוע מטמא משום ר' מאיר וחכמים מטהרים תנא חי
דתניא הימים האילו חכתובים במגלת תענית בין בזמן שכית המקדש קיים בין
בזמן שאין בית המקדש קיים אסורין דברי ר' מאיר ר' יוסי אומ בזמן שכית
המקדש קיים אסורין מפני ששמחה הוא להם בזמן שאין בית המקדש קיים
מותרין מפני שאבל הוא להם והילכתא לא בטלו קשיא הילכת
אהילכתא לא קשיא כאן בחנוכה ופורים כאן בשאר ימי "

מתני' " יעל אלול מפני ראש השנה " ובין דנפקי אאלול
אתשרי למה להו וכי תימא דילמא עבירה לאלול והא אמ' ר'
חמנא בר ביזנא משמיה דשמו"ל מימות עזרא ואילך לא מיצינו אלול מעובר
לא מינינו דלא איעטריך הא איעטריך מעברינן ליה ' והא מיקלקלינן ראש
השנה מיטב תקלקל ראש השנה ואל תקלקל מועדות הייקא נמי דקתני
ועל תשרי מפני תקנת המועדות שמע מינה ' ועל כסליו מפני חנוכה
וכו' " ואילו אם נתעברה השנה יצאין אף על אדר השני מפני הפורי
לא קתני מתני' דלא כל דתניא אם נתעברה השנה יצאין אף על אדר השני
מפני הפורים דברי ר' לימא כהא קא מיפלגי דתנו רבנן כל מצות שנוהגות
בשני נוהגות בראשון ומה שבין זה לזה כל מצות שנוהגות בשני אין נוהגות בראשון
לא דכולי עלמא כל מצות הנוהגות בשני אין נוהגות בראשון והכא בעיבור
שנה קא מיפלגי דתניא כמה עיבור שנה שלשים יום רבן שמעון בן גמליאל
אומר חדש מאי שנא שלשים יום דיריע חדש נמדוד עי אמת מפי

מאן דאמ[ר] [illegible] העיד יהושע בן לוי
משום קהלא קדישא [illegible] שמקדשין אותם ביום
עבוריהן למימרא דחמשה עברינן לא עברינן לאפוקי מדדרש רב
נחמן בר רב חסדא דדרש רבינו בר רב חסדא העידו מימי משום חגי
וזכריה ומלאכי על שני אדרים שאם רצו לעשותן שניהם חסרין עשרין
שניהם מלאין עשרין אחד מלא ואחד חסר עשרין וכך היו נוהגין בגולה
משום דבינו לעולם אחד מלא ואחד חסר עד שיודע לך שיקבעו ראש
בזמנו שלחו ליה למר עוקבא אדר הסמוך לניסן לעולם
נחמן על שני חדשים מחללין את השבת על ניסן ועל תשרי
כשלמא זימנין מלא וזימנין חסר משום הכי מחללין משום ה
על פי הראיה ואיבעית אימא רב נחמן אף אנן נמי תנינא ע
מחללין את השבת על ניסן ועל תשרי אי אמרת כשלמא לעולם חס
הכי מחללין משום הכי דמצוה לקדש על פי הראיה אי אמרת זימנין
וזימנין חסר אמאי מחללינן נעברינן ואידנא וניקדשיה למחר או אקלע
יום שלשים בשבת הכי נמי הכא במאי עסקינן דאיקלע יום שלשים ואחד
בשבת דמצוה לקדש על פי הראיה מתיב רב כהנא וכשכית המקדש
קיים מחללין אף על גולן מפני תקנת קרבן מדבולהו לאן משום דמצוה לקדושי
על הראיה נימא ותשרי נמי לא משום דמצוה לקדש על פי הראיה או אמרי
כשלמא זימנין מלא וזימנין חסר משום הכי מחללין אלא אי אמרת לעולם
חסר אמאי מחללינן תיובתא כי אתא עולא אמר עברוה לאלול אמ
עולא ידעין חכרין בבלאי מאי טיבותא עברינן טהדיחו מאי טיבותא עולא
אמ משום ירקיא ר אחא בר חנינא אמ משום מתיא אמאי ביניהו יום חנפורים
שחל להיות אחר השבת מאן דאמ משום מתיא מעברינן מאן דאמ משום
ירקיא ואימת קבעי לחו לאורתא טרח ומייתי ומאן דאמ משום
ירקיא לי עבריה משום מתיא אלא איכא בינייהו יום טוב הסמוך לשבת בין
מלפמה בין מלאחריה מאן דאמ משום ירקיא מעברינן מן דאמ משום
מתיא אפשר בעמי ומאן דאמ משום מתיא לי עבריה משום ירקיא אפשר
בחמימי אי הכי מאי שנא לדידן לדידהו נמי לדידהו לדידן חביל ועיול לן
עלמא להדהו לא חביל יהו עלמא אינו ואתני רבה בר שמואל יכול כשם
שמעברין את השנה ליתרך מעברין את השנה שלא ליתרך חל החדש שהוא

לכם ראש חדשים הוא ראה וקדש אמ' רבא לא משמע כאן לעברו כאן לקדשו וכו'
והכי קאמ' כשם שמעברין יכול כשם שמעברין את השנה ואת החדש תלמ'
ד מקדשין את החדש ל[ע]רך תלה החדש הזה לכם הוא ראה וקדש והיכא דאמ'
ר יהושע בן לוי מאימתי על החדשים עליו החדש שנראה בזמנו לעברו ואין
מאימתי עוברין על החדש שלא נראה בזמנו לקדשו אינו והא שלח ליה
ר יחדה משיאה לר' אמי חזו ידעין שכך שנותיו של ר' יוחנן היה מלמדנו מאימתי על
העדים על החדש שלא נראה בזמנו לקדשו שאפשר שלא ראוהו ואמרו ראינו
זבנמס ותשרי באן בשאר ירחי דבא אמ' הא דתני רבה בר שמואל
תנא אחרים אומ' אין בין עיבורת לעיבורין ראש השנה דחי
אלא ארבעה ימים כלומ' ואם היתה שנה מעוברת חמשה עשר יום
תני איפכא מאימתי על החדש ועל העדים שלא נראה בזמנו לקדשו
מאימתי על העדים שנראה בזמנו לעברו מאי טעמא ואי מיחזי כשיקרא
לא מיחזי כשיקרא אמ' שמואל יכולנא לתקוני כולה גולה אמ' ליה
אבא אבוה דשמלאי לשמואל ידעמר הא דתניא בסוד העיבור נולד קודם חצות
או אחר חצות אמ' ליה לא אמ' ליה מדהא לא ידעמר איכא מידי אחרניתא
דלא ידעמר כי סליקו זירא שלח להו יצריך שהא לילה ויום מן החדש והוו
שאבו אבוה דשמואל דר' שמלאי לפני רבינו שמואל מחשבין את תולדתו נולד קודם
חצות בידוע שנראה סמוך לשקיעת החמה לא נולד קודם חצות בידוע של
נראה סמוך לשקיעת החמה למאי נפקא מינה אמ' רב אסי לאכחושי סהדי אמ'
זירא אמ' רב נחמן עשרין ואובע שעי מיכסי סיהרא לדרדן שית מעתיקא ותמני
פרי מחדתא לדידהו שית מחדתא ותמני סרי מעתיקא למאי נפקא מינה אמ' רב
אשי לאכחושי סהדי אמ' מר זוטרא שיהא ליל ליהויום מן החדש מנא לן ר' יוחנן
אמ' מערב ועד ערב ורישׁ לקיש אמ' עד יום האחד ועשרים בערב מאי בינייהו
אמ' אביי משמעות דדרשין איכא בינייהו רבא אמ' חצות ליל' איכא בינייהו אמ'
זירא אמ' רב נחמן כל ספיקא לקמיה שרינן למימרא דחמיסר ושיתסר עסקינן
ארבסר לא עבדינן ולי עבד נמי ארבסר דילמא חסריה לאבאו חסריה לשבטתרי
ירחי חסירי קלא איתי להו לוי אית ליה לבבל כחד סר בתשרי אמ' כסים לדרו
תכשילי דבבלאי ביומא רבא במערבא אמ' ליה אסהדת אמ' להו לא שמיע
מפי בית דין מקודש ר' איבו בר נגרי ור' חייא בר אבא איקלע לבבל בעשרה
בתשרי אמרי להו למחר יומא רבא במערבא אמ' להו אסהד אמ' להו לא שמע

שמעון מפי בית דין מקדשין אותו רבי יוחנן כל היכא דמטו שלוחי ניסן ולא מטו
שלוחי תשרי ליעבדו תרי יומי מאי טעמא גזירה ניסן אטו תשרי איכא כר
נגרי ורחייא בר אבא אקילעו לההוא אתרא דמטו שלוחי ניסן ולא מטו שלוחי
תשרי עבדי חד יומא ולא אמרי להו ולא מידי שמעי יוחנן ואיקפד אמ'ל
לאו אמרי לכו כל היכא דמטו שלוחי ניסן ולא מטו שלוחי תשרי ליעבדו תרי
יומי גזירה ניסן אטו תשרי ״ רבא הזה גיל דהוה יהיב בתעניתא תרי יומי זימנא
חדא אישתכח ביתיה ״ רב נחמן הוה יתיב בתעניתא כוליה יומא לאודתא
אתא דהוא נברא אמ'ליה למחר יומא רבא במערבא אמ'ליה מהיכא את אמ'
ליה מדמהרי אמ'ליה דם תהא אחריתו קרי עליה קלים היו רודפינו מנשרי שמי
״ שלחליה רב הונא בר אבין לרבא בי חזית דמשכחה תקופת טבת עד שיתסר
בניסן עברוה לההוא שתא ולא תיחוש לה דכת שמור את חדש האביב שמור
אביב של תקופה שיהא בחידוש ניסן אמ'ל להו רב נחמן להנחו נחותי ימא אתון דלא
ידעיתו בקיבועא דירחא בי חזיתו סיהרא דמשלים להחוא יומא כיערו חמידא
אימת משלים בחמיסר ואנן מאורכסר מבערינן לדידהו דמגלי להו עלמא מי
מאורכסר משלים ״ מתני ״ על שני חדשים ״ על שני
חדשים יתו לא ירמינהי על ששה חדשים שלוחין יוצאין אמ' אביי
הכי קאמ' על כולן שלוחין יוצאין מבערב על ניסן ועל תשרי עד שישמעו מפי בית
דין מקודש ״ תניא נמי הכי על כולן שלוחין יוצאין מבערב על ניסן ועל תשרי
עד שישמעו מפי בית דין מקודש ״ תנו רבנן מנין שמחללין עליהן את
השבת תל אלה מועדי יי מקראי קדש יכול כשם שמחללין עד שיתקדשו כך מ
מחללין עד שיתקיימו תל אלה מועדי יי מקראי קדש על קרי אתם אתם מחללין ו
אי אתם מחללין על קיומם ״ וכשכית המקדש קיים מחללין אף על
פדן ״ תנו רבנן בראשונה היו מחללין אף על כולן כשחרב בית המקדש אמ' להן
רבן יוחנן בן זכאי וכי יש קרבן התקינו שלא יהו מחללין אלא על ניסן ועל תשרי
בלבד ״ מתני ״ בין שנראה בעליל ״ מאי משמע דהאי בעליל
לישנא דגלויי הוא שנ אמרות יי אמרות טהורות כסף צרוף בעליל
לארץ מזוקק שבעתים מאי מיזקק שבעתים רב ושמו'א חד אמ' חמשים שער
בינה נבראו בעולם וכולן ניתנו למשה חסר אחת שנ ותחסרהו מעט מאלהים ביקש כך
קהלת להיות כמשה שנ בקש קהלת למצא דברי חפץ ויתה בת קול ואמרה לו כתוב
ישר דברי אמת לא קם נביא עוד בישראל כמשה וחד אמ' בנביאים לא קם כמלכים

קם אלא מה אני מקיים כי קהלת למצא דבר אלא בקש קהלת לדון
דינין שכלם של אדם ושלא מהתראה יצתה בת קול ואמרה לו דבה יושר
דברי אמת על פי שנים עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר
מעשה ועברו עליו תניא אמר יהודה חס ושלום שר עקיבא עיבנן
אלא שיזפו ראש של גדר עיבכן ושלח רבן גמליאל והורידוהו מגדולתו
מתני אב ובנו שראו את החדש אמר לוי מאי טעמא
דכתיב שמעון דבת החדש הזה לכם ראש חדשים עדות תהא בשרה
לכם וכתיב עדות זו מסורה לכם אמר יוסי מעשה בטוביה הרופא
אמר רבי חנן בר רבא אמ' רב הלכה כר' שמעון אמ' ליה רב הונא לרב חנן בר רבא
ר' יוסי ומעשה ואת אמרת הלכה כר' שמעון אמ' ליה והא זימנין סגיאין הוה
אמרית קמיה דרב הלכה כר' שמעון ולא אמ' לי ולא מידי ואת אמרת הלכה
כר' יוסי אמ' ליה הכי תניית אמ' ליה איפכא אמ' ליה משום הכי לא אמ' לך ולא
מידי אמ' טבי בריה דמרי טבי אמ' מר עוקבא אמ' שמואל הלכה כר' טבי שמעון
איבא דאמרי אמ' רבי טבי בריה דרב טבי אמ' מר עוקבא אמ' שמואל שאין הלכה
כר' שמעון **מתני** אילו הן הפסולין הא אשה כשירה
לה הן אין כשירין לה אמ' רבי מנשי זאת אומרת גזלן
דדבריהן כשירין לעדות אשה מי שראה את החדש ואינו יכול לילך
מוכיחין שנ' אלה מועדי ה' מקראי קדש אשר תקראו אתם

הדרן עלך ארבעה ראשי שנים

אם אינן מכירין אותו משלחין עמו אחר להעידו בראשונה היו מקבלין עדות
החדש מכל אדם מי שקילקלו המינין התקינו שלא יהו מקבלין את העדים אלא
מן המכירין בראשונה היו משיאין משואות מי שקילקלו הכותים
התקינו שיהיו שולחין יוצאין כאיזה צד היו משיאין משואות מביאין
בלונבות של ארז ארובים וקנים ועצי שמן ונעורת של פשתן וכורך במשיחה
ועולה לראש ההר ומציתן את האור ומוליך ומביא ומעלה ומוריד עד שדואה
את חבירו בראש ההר השני וכן בראש ההר השלישי ומאין משיאין
משואות ממחר המשיחה לסרטבא ומסרטבא לגרופינא ומגרופינא לחורין ומחורין
לבית בלתין ומבית בלתין לא היה זומשם עד אלא מוליך ומביא מעלה ומוריד עד

שחזאה את כל הגולה כולה לפנינו כמדורת אש חצר גדולה היתה בירושלם
ובית יעזק היתה נקראת ולשם מתכנסין את העדים ובית דין היו בודקין אותן
שם בעדות גדולות היו עושין להן בשביל שיהו רגילין לבא ״ בראשונה
לא היו זוזין משם כל היום כולו התקין רבן גמליאל הזקן שיהיו מהלכין אלפים אמה
לכל רוח ולא זו בלבד אמרו אלא אף חכמה הבאה לילך ולהציל מן
הנחש ומן הנהר ומן הדליקה ומן המפולת הרי אילו כאנשי העיר ויש להן אלפים
אמה לכל רוח ״ כיצד בודקין את העדים זה שבא ראשון בודקין אותו
ראשון ומכנסין הגדול שבהן ואומרין לו אמור כיצד ראית את הלבנה לפני החמה
או לאחר החמה לצפונא או לדרומא כמה היה גבוה ולאן היה נוטה וכמה היה
רוחב ואם אמר לפני החמה לא אמר כלום ואחר כך מכניסין את השני ובודקין אותו
אם נמצאו כולן מכוונה עדותן קיימת וכן שאר כל הזוגות שואלין אותן ראשי פרקים
ולא מפני שצריכין להן אלא כדי שלא יצאו כפחי נפש בשביל שיהו
רגילין לבא ״ ראש בית דין אומר מקודש וכל העם אומר מקודש מקודש ״
״ בין שנראה בזמנו בין שלא נראה בזמנו מקדשין אותו ר׳ אלעזר בר׳ צדוק
אומר אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו שכבר קידשוהו שמים ״
דמות צורת לבנה היה להן לרבן גמליאל בעלייתו על הטבלה בבותל שכתן מראה את
ההדיוטות ואומר להן כזה ראיתם או כזה ראיתם ״ מעשה ובאו שנים ואמרו
ראינוהו שחרית במזרח וערבית במערב ואמר יוחנן בן נורי עדי שקרן הן וכשבאו
ליבנה קיבלן רבן גמליאל ועוד באו שנים ואמרו ראינוהו בזמנו ובליל עיבורו לא
נראה קיבלן רבן גמליאל ואמר דוסאי בן הרכינס עדי שקר הם היאך מעידין על
אשה שילדה ועדיין כריסה בין שיניה אמר לו יהושע רואה אני את דבריך ״
שלח לו רבן גמליאל גוזרני עליך שתבא אצלי במקלך ובמעותיך ביום הכפורים שחל
להיות בחשבונך הלך ומצאו עקיבא מיר אמר לו יש לי ללמד שכל מה שעשה רבן
גמליאל עשוי שנ׳ ויבר משה את מועדי ה׳ אל כל בני ישראל ואת אלה מועדי ה׳ מקראי
קדש אשר תקראו אותם במועדם בין בזמנן בין שלא בזמנן אין לי מועדים אלא אילו
״ באלו אצל דוסאי בן הרכינס אמרו אם באנו לדון אחר בית דינו של רבן גמליאל
צריכין אנו לדון אחר כל בית דין ובית דין שעמד להן לישראל מימות משה ועד עכשיו
שנ׳ ויעל משה ואהרן ושבעים מזקני ישראל למה לא נתפרשו שמותן של זקנים הללו
ללמדך שכל שלשה ושלשה שעמדו לישראל הרי הן כמשה ואהרן נטל מקלו ומעותיו
והלך לו ליבנה אצל רבן גמליאל ביום הכפורים שחל להיות בחשבונו עמד רבן גמליאל

ונשקו על ראשו אמ' לוכא כשלום רבי ותלמידי רבי תלמידי שקיימת את דברי
בתלמיד

סליק פירקא אם איגן מכירין

מאי אחד וחד חד מי מהימן ותניא מעשה שבאו הוא ועדיו להעיד עליו תנ' ע"ז
אמ' רב פפא מאי אחד זוג אחד הכי נמי מסתברא דאי לא תימא הכי אם איגן מכי
מכירין אותו מאי אותו חד וחד מי מהימן משפטכתיה אלא מאי איתו זוג הכא
נמי מאי אחד זוג אחד וחד לא מהימן ותניא מעשה בר נחוראי שהלך אצל
חעד באושא כשבת להעיד עליו אמרי ל נחוראי סהדא אחרינא הוה בחדיה ואי
דלא קא חשיב ליה משום כבודו דר' נחוראי ורבי אשי אמ' ר נחוראי סהדא אחרינ'
הוה באושא ואזל ר נחוראי לאיצטרופי בהדיה אי הכי מאי למימרא מחו דתימ'
מספיקא לא מחללינן שבתא קמל כי אתא עולא אמ' קדשה לירחא אמ' רב
נחמן לא מיבעיא עולא דגברא רבא הוא אלא אפילו אינש אחרינא דעלמא
מהימן דכל מילתא דעבידא לאיגלויי לא משקרי אינשי תניא נמי הכי אפילו
כא אחד בשוק העולם ואמ קידשו בית דין את החדש נאמן
בראשונה היו מקבלין תנו רבנן מה קילקול קילקלו המעברין פעם אחת
בקשו ביתוסין להטעות את חכמים ושכרו שני בני אדם כארבעמאת זוז אחד משלנו
ואחד משלהן שלהן העיד עדותו ויצא שלנו אמרו לו כיצד ראית את הלבנה
אמ' להן עולה היית כמעלה אדומים וראיתיו שחיה רכין שני סלעים ראשו
דומה ליעגל ואזניו דומות לנדי וקרניו דומות לצבי וזנבו מונח לו בין ידיהתיו ו'
ויצא בני ורתעתי ונפלתי לאחורי אם אין אתם מאמינין לי הרי מאתים זוז
יערודין לי בסדינו אמרו לו מי חזקי קך לכך אמ' להן שמעתי שביקשו ביתוסין
להטעות את חכמים ואמרתי אלך ואודיעם שמא יבואו בני אדם שאינן מר
מהוגנין ויטעו את חכמים אמרו לו מאתים זוז נתונין לך במתנה והשובך
ימתח על העמיד באותה שעה התקינו שלא יהו מקבלין את העדים אלא מן
המכירין

מתני' בראשונה היו משיאין פשוטות
מאי משמע דמשואת רישנא דיקדוקא הוא דכתיב וישאם דוד
ואנשיו ומתרגמינן ואוקדינון דוד תנו רבנן אין משיאין משואות
אלא על החדש שנראה בזמנו לקדש זאת אומרת משיאין משואות לעכו'
למימרא דאחסר עבדינן אמלא לא עבדינן מאי טעמא אמר זירא משום

חדש חסר שחל להיות בע"ש שבת דאי אמרת ליעביד נמי אמלא אתי למיטעי
אמרי האי חסר הוא והאי דלא עביד מאיתמל משום דלא חזי אפשר או דילמא
האי מלא הוא ובומניה קא עביד וליעביד בין אמלא ובין אחסר ובי מיקלע
חדש חסר בערב שבת לא ליעביד כלל תניון דלא כעבדינן ועבדינן
אמלא האידנא מידע ידעי דהאי חסר הוא אפילו הכי אתי למיטעי אמרי האי
חסר הוא והאי דלא עבדי מאיתמל משום דלא אפשר אי נמי מלא הוא והאי
דלא עבדי האידנא איתנסו תוא דאיתנסו ולי עביד אמלא ולא ליעביד אחסר
כלל אמ' אבי משום ביטול מלאכה לעם שני ימים כיצד משיאין
משואות אמ' רב יהודה אמ' שמואל ארבעה מינין ארזים הן ארז קדרום
יעין שמן וברוש ארז ארזא קדרום אמ' רב אדרא דכי ר' שילא אמרי זו גלדמיש
ואמרי לה זו מבלינא ופליגא דרבה בר רב הונא דאמ' רבה בר רב הונא אמרו
בי רב עשרה מיני ארזים הן שנאתן כמדבר ארז שיטה והדס ועץ שמן אשים
בערבה ברוש תדהר ותאשור יחדו ארז ארזא שיטא תורגנא הדס אסא עץ
שמן אפרסמא ברוש ברתא תדהר שנא והאשוח שירביצא הני שבעה הוו בי אסא
רב דימי אמ' חמיפי עליהם אלתים אלמוגים אלמוגים כיטמי אלמוגים
בלטי אלמוגים כסיתא איכא דאמרי ארתים ערמונים אלמוגים ארזים אר—
ערמונים דולבי אלמוגים כסיתא ויז אדיר בל יעברנו אמ' רב יהודה אמ' ר' זו
בדני גדילה למאי עבדי ליה מפקין מינה כסיתא חיבי עבדי לה מתיין שיתא אפי
גברי לתוך ירחי שתא ואמרי לה תריסר אלפי גברי לשיתא ירחי שתא ויטעינן
ליה חדא עד דשכנא ונחית בר אמוראי וקטר ליה אטוני דביתנא וקטר להו בקפ
כספינתא ונטלי חדא וישדי לה אפיא וכמה דמדליא עקרא לה ומתיא ומיחלף
עד חד תרין בכספא הדת פרזיתא חזיון תרתי ר' יומא וחדא בי פרסאי דבי רומאי
מסק כסיתא דבי פרסאי מנחן מיגליתא ומיקריא פריתא דמשמהנ אמ'
יוחנן כל שיטה ושיטה שנטעו גיים מירושלם עתידה הקב"ה להחזירן להן שנא' ארז
במדבר ארז שיטה והדס עץ שמן אשים בערבה ברוש תדהר ותאשור יחדיו
ואין מדבר אלא ירושלים שנא' מדבר חיתה ויערו ירושלם שממה ואמ' יוחנן
כל הלומד תורה אינה מרחם שנא' כמדבר איכא דאמרי כל הלומד
תורה ומרמדה במקום שנא' כמים דומין להרס שכמדבר דחביב
ואמרי לה אין להם לא מות ולא חיים שנא' להם תקנה שנ תחת חנחשת אביא
זהב ותחת הכרזל אביא כסף ותחת העצים נחושת ותחת האבנים ברזל ועליהם

נאמר ונקיתי דמם לא נקיתי '' מביה בלת [illegible] מאי בינייהו
אמ' רב זוכרים מאי גולה אמ' אביי פומבדיתא מ"ט דיהודה אש תנא כל אחד
ואחד נוטל אכוקה בידו ועולה בראש גגו ומוליך ומכיא ומעלה ומוריד תני
ל' שמעון אומ' אף דורים וכפר גדר וחברותיה איכא דאמרי בינוני הוו קיימין
איכא דאמרי כהך גיסא דארעא דישראל הוו קיימי מקא חשיב כהאי גיסא
ומקא חשיב כהאי גיסא ותנא דמתניתי מאי טעמא לא חשיב לכולהו הני א
לך הני בהך גיסא דארץ ישראל קיימי וכי חזכי דעבדינן בהאי גיסא הכי נמי עבדי
בהאי גיסא ותמניא פרסי שלטא עינא ד' שמעון בן אלעזר הני בינוני הוו קיימי וכי
ובארבעה פרסי שלטא עינא '' אמ' יוחנן וכין כל אחת ואחת שמונה פרסאות
כמה הוו להו תלתין ותרתין והא קא חזינן דאיכא טובא אמ' אביי אימתמוי אינש
איסתתם דרכי שנ' הנני סך את דרכך בסירים וגו' נחמן בר יצחק אמ' מהכא גדר
דרכי בגזית '' חצר גדולה היתה בירושלם ''

מתני' איבעיא להו בית יעקב תנן או בית יעקב תנן לישנא
דמעליותא הוא כדכתי' ויעקבו ויסקלהו אודילמא בית יעקב תנן לישנא דצערא
הוא כדכתי' והוא אסור ביקים אמ' אביי תשמע מסעודות נדולות היו עושין לדרן
בשביל שיהיו רגילין לבא דילמא תרתי עבדי להו ''

מתני' כי"ג בודקין את העדים '' לפני החמה היינו ליפונא
לאחר החמה היינו לדרומא אמ' אביי פנימתה קתני לפני החמה או
לאחר החמה אם אמ' לפני החמה לא אמ' ולא כלום דאמ' יוחנן מאי דכתי' המשל
ופחד עמו עושה שלום במרומיו מעולם לא ראתה חמה פנימתה של לבנה ופנימתה
של קשת פנימתה של לבנה משום חלישות דעתה של לבנה פנימתה של קשת דלא
לימרון עשרי גירי קא משריא '' כמה היה נביה '' תני חדא ליפונא
דבריו קיימין לדרומא לא אמ' ולא כלום דהתניא איפכא אמ' אביי לא קשיא כאן
בימות החמה כאן בימות הגשמים '' תנו רבנן אחר אומ' נביה שני מדעתו ואחד
אומ' של שלשה עדותן קיימת אחד אומ' חמש עד ותן כטילה אבל מצטרפין
מיצטרפין לעדות אחרת של ראש חדש דהוו להו תרי תרי ואין דבריו של אחד בפקום
שנים '' תנו רבנן ראינוהו בימים וראינוהו בעבים ראיגוהו בעששית אין מעידין
חיצו בימים וחיצו בעבים אין מעידין השתא כולו אמרת לא חיצו מיבעיא אלא אביי
הכי קאמ' חיצו בעבים חיצו בריקיע וחיצו בימים וחיצו בריקיע וחיצו בעששית וחיצו
בריקיע אין מעידין '' תנו רבנן ראינוהו ושוב לא ראינוהו אין מעידין כל כי היכי

חזו ואזלי אמ אבי הכ קאמ"ל נוחו מאילינו ושבנו לראותו מדעתינו ולא ראינוהו
אין מעידין מאי טעמא ר' ביתא דעינא בעלמא הוא דחזו "

מתני " ראש בית דין אומ מקדש " מנא הני מילי אמ"ר חייא בר גמדא
אמ"ר יוסיבן שאול אמ"ר אמ קרא וידבר משה את מועדי יי מיכאן שד"א
בית דין אומ מקודש " וכל העם עונין אחריו מקודש מקודש "
מנא לן אמ"ר כהנא דאמ"ר קרא אשר תקראו אתם מקראי קדש קריביה אתם "
רבנחמן בר יצחק אמ אלה הם מועדי הם אמרו מועדי יי מקודש מקדש תרי זימני
למה לי משום דכתב מקראי קדש " ר' אלעזר בר' צדוק אומ "

ג' שנים בד' שיטין אומ' בזמנו אין מקדשין
אותו אלא בזמנו ואין מקדשין חוץ

הניא פלימו אומ בזמנו אין מקדשין אותו שלא בזמנו מקדשין אותו ר' אלעזר בר' צדוק
שמעון אומ בין כך ובין כך אין מקדשין אותו שנ' וקדשתם את שנת החמשים שנה
שנים אתה מקדש ואי אתה מקדש חדשים ואמ' רב יהודה אמ שמואל הלכה כר' אלעזר
בר' צדוק אמ אבי אף אנן נמי תנינא ראוהו בית דין וכל ישראל ונחקרה העדים ולא
הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה הרי זה מעובר מעובר אין מקודש לא מעובר
אי ניטריכא ליה סלקא דעתך אמינא הואיל ואוהו בית דין וכל ישראל איפרסמא
ליה מילתא ולא ליעברי קמ"ל " **מתני** " דמות עגורת לבנה "
ומי שרי והכתי' לא תעשון אתי לא תעשון בדמות שמשי אמ' ל'
אבי לא אסרה תורה אלא שמשים שאיפשר לעשותן במוחזן כדתניא לא יעשה
אדם כית הבעית היכל אכסדרה תכנית אולם חצר כנגד עזרה שולחן כנגד שולחן
מנורה כנגד מנורה אבל עשה הוא של חמשה ושל ששה ושל שמונה ושל שבעה
לא יעשה ואפלו של שאר מיני מתכה ר' יוסי אומ אף של עץ לא יעשה כנגד שעשו
מלכי בית חשמונאי אמרו לו משום ראייה שפודים שלברזל היו וחפום בכעין העשירו
עשאום של כסף חזרו והעשירו עשאום של זהב " ושמשין שאי איפשר לעשו
כמוהן מי שרי והתניא לא תעשון אתי לא תעשון כדמות שמשי שמשמשין לפני כ'
כמרום אמ אבי לא אסרה תורה אלא דמות ארבעה פנים כהדי הדדי אלא מעתה
פר' צוף אדם לחדיה לישתרי אלמא תניא כל הפר צופין מותרין חוץ מפר צוף אדם
אמ' רב הונא כריה דרב יהושע מפירקיה דאבי שמיעלי לא תעשון אתי כריב'
לא תעשון אותי ושאר שמשין מי שרי והתניא לא תעשון אתי לא תעשון כדמו'
שמשיי המשמשין לפני במרום כגון אופנים ושרפים וחיות הקודש ומלאכי השרת
אמ אבי לא אסרה תורה אלא שמשים שבמדור העליון ושבמדור התחתון מי שרי
והתניא אשר בשמים למעלה ובנה מוככים ומזלות ממעל לרקיע מלאכי השרת

כיתניא ההיא לעבדם אי לעבדם אפילו שילשול קטן נמי אין הכי נמי דתניא אשר
בארץ לרבות הרים ובעות אפיקים וגיאיות וימים נהרות מתחת לרבות שילשול קטן וע
ועשייה גרידתא מי שרי והתניא לא תעשון בדמות שמשיו המשמשין לפני במרום כגון
חמה ולבנה כוכבים ומזלות שני רבן גמליאל דאחרים עשו לו והא רבי יהודה דאחרים עשו
לו וקאמר ליה שמואל שיננא סמי עיניה דרבין תתם חתמה בולטה היה ומשום חשדה כיתני
טבעת שחותמה בולט אסור להניחה ומותר לחתום בה חותמה שוקע מותר להניחה
ואסור לחתום בה ומי חיישינן לחשדה והא ההיא דבי כנשתא דשף ויתיב בהדי עיא
והוה בה אינדרטא והוו עיילי ביה אבוה דשמואל ולוי ימיליבנוה ולא חיישי לחשדה
דמים שאני והא רבן גמליאל דיחידאה הוה שני רבן גמליאל דכיון דנשיא אחזה שכיחי רבים
נביה ״ איבעית אימא דפרקים הוה ואיבעית אימא שני רבן גמליאל דלהתלמד
עבד דכתי לא תלמד לעשות אבל אתה למד להבין ולהורות ״

מתני׳ ״ מעשה וכאו שנים ״ תניא אמר להן רבן גמליאל בך מקובלני מבית
אבי אבא פעמים שבאו אריכה פעמים שבא בקיצה אמרו יחנן מאי
טעמא דכתי עשה ירח למועדים שמש ידע מבואו שמש ידע ירח לא ידע מבואו ״
״ לחיא חזייה לסיהרא דקאים כיגפרא בעשרין ותשעה כירחא שקל קלא שדא כיה
אמר לאודהא מקדשינן לך ואת קיימת הכא זיל איכסי אמר ליה רלר חייא זיל לעיניך
וקדשיה ושלח ליה שימנא דוד מלך ישראל חי וקיים ״ תנו רבנן פעם אחת נתקשרו
שמים כעכים ונראית דמות לבנה בעשרים ותשעה בחדש כסכך דין חעם לומר ראש
חדש הוא ובקשו בית דין לקדשו אמר להן רבן גמליאל בך מקובלני מבית אבי אבא
שאין חדשה של לבנה פחותה מכ״ט יום חצי ושני שלישי שעה ועשר חלקים ואותה היום
מתה אמן של ואוא חספידה רבן גמליאל חספד נדול לא מפני שראויה לבך אלא
שידעו כל העם שלא קידשו בית דין את החדש ״ באו שנים ״
איבעיא להו מי מיצר ר׳ עקיבא מיצר או דילמא יהושע מיצר תשמע דתניא הלך ומצאו
ר׳ עקיבא לר׳ יהושע מיצר אמר לו מפני מה אתה מיצר אמר לו עקיבא ראוי לו שיפול
במיטה ואל יגזור גזירה זו אמר לו חרשני לומר דבר אחד מכמה שלמדתני אמ
לו אמר אמר לי חריהוא אומן אתם שלשה פעמים אתם אפילו שונין אתם
אפילו מ[illegible] אתם אפילו מזידין בלשון הזה אמר לו עקיבא ניחמתני
ניחמתני ״ כיא לו איצלד דוסא ״ תנו רבנן למה לא נתפרשו שמות
שמותן של זקנים חלוש שלא יאמר אדם פלוני במשה ואהרן פלוני בנדב ואביהוא
פלוני באלדד ומידד ואומן ויאמר שמואל אשר עשה את משה ואת אהרן ואו

וישלחו את ירובעל ואת בדן ואת יפתח ואת שמואל וכו' ויכעל זה נדעון למד
נקרא שמו ירובעל שעשה מריבה עם בעל. בדן זה שמשון ולמה נקרא שמו כדן
דאתי מדן יפתח במשמעאומ משה וא"ת בשלמא גדעון ושמואל בקראי שמו שקל
הכא של שה קלי עלם כשל שה חמורי עלם לומר לך ירובעל בדורו כמשה
בדורו כדן בדורו כאהרן בדורו יפתח בדורו כשמואל בדורו ללמדך שאפי'
קל שבקלים ונתמנה פרנס על הציבור הריהו כאביר שבאבירים ואומ' וכא
אל הכהן ואל השופט אשר יהיה בימים ההם וכי תעלה על דעתך שאדם
הולך אינל שופט שלא היה בימיר אלא הא אין לך אלא זה שהיה בימיו
ואומ' אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה
נטל מקלו. תנו רבנן כיון שראה אותן רבן גמליאל עמד מכסאו ומחבקן
ומנשקן על ראשן ואמ' ליכא בשלום רבי תלמידי רבי שלמדתני תורה בתים
תלמידי שאני גיור עליך גירה ואתה מקיימה כתלמיד אשר יהדור שהגדולים
נשמעים לקטנים קל וחומר שהקטנים נשמעים לגדולים קל וחומר היא
אלא מהוך שהגדולים נשמעים לקטנים נשאו קטנים קל וחומר בעצמן

הדרן עלך אם אינן מכירין

ראוהו בית דין וכל ישראל מחקרו העדים ולא הספיקו לומר מקוד שעד שחשיכה
הרי זה מיעבר. ראוהו בית דין בלבד יעמדו שנים ויעידו לפניהם ויאמרו
מקודש מקודש. ראוהו שלשה והן בית דין יעמדו שנים וישיבו מחבריהן
אעל היחיד ויעידו בפניהם ויאמרו מקודש מקודש שאין היחיד נאמן על פי
עצמו. כל השופרות כשירין לשופר של ראש השנה חוץ משל פרה
מפני שהוא קרן אמר רבי יהודה אין קרא אי קרא אי קרן שנ' והיה במשך
בקרן היובל. שופר של ראש השנה של יעל פשוט ופיו מצופה זהב וש'
ושתי חצוצרות משני צדדין שופר מאריך וחצרות מקצרות שמצות חיום בש'
בשופר. כתענית בשל זכרים כפופין ופיהן מצופה כסף ושתי חצוצרות
נאמ' עשה שופרי מקצה וחצוצרות מאריכות ליד עשמצות חיים בחצוצרות
שיעה היובל לראש השנה לתקיעות ולברכות רי יהודה אומ' בראשה שנה
תוקעין בשל זכרים ובי' בשל יעלים. שופר שנסדק רבי יקנו פסול דיקן
שבו שופרות פסול נקבים תמו אם מיעבב את התקיעה פסול ואם לאו כשר

התוקע לתוך הכור או לתוך הדות או לתוך החפיסה אם קול השופר שמע
יצא אם קול הברה שמע לא יצא ׃׃ וכמי שעבר אחורי בית הכנסת או
שהיה ביתו סמוך אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגלה אם כיון לבו
יצא ואם לאו לא יצא אפילו שמע זה שמע זה שכיון לבו יצא זה שלא כיון
לבו לא יצא ׃׃ והיה כאשר יראם משה דו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר
עמלק וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה אלא כל זמן שהוא
מסתכלין כלפי מעלה ומכוונין את לבם לאביהן שבשמים היו מתגברין אם לאו
היו נופלין כמצא כדבר אתה אומ׳ עשה לך שרף ושים אותו על נס והיה כל הנשוך
וראה אתו וחי וכי נחש ממית ומחיה אלא כל זמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה
ומכוונין לבם לאביהן שבשמים היו מתרפאין ואם לאו היו נימוקין ׃׃
חרש שוטה וקטן אינן מוציאין את הרבים ידי חובתן זה הכלל כל שאינו מחויב
בדבר אינו מוציא את הרבים ידי חובתן ׃׃

סליקפירקא ראוהו בית דין ׃׃

למה לי למתנא ראוהו בית דין וכל ישראל סלקא דעתך אמינא הואיל וראוהו
בית דין וכל ישראל איפרקמא ליה מילתא ולא ליעבריה קמל ׃׃ וכין דתנא
ראוהו בית דין וכל ישראל נחקרו חעדים למה לי הכי קאמ׳ אי נמי נחקרו העדים
ולא הספיקו לומד מקודש עד שחשיכה חרי זה מעובר ולמחלי למתניה כלל
אי צטריך סלקא דעתך אמינא תהוי חקירת עדים כתחלת דין ומקודש שבשעת
דין ונקדשיה בלילי מידרחוה אדיני ממונות דתנן דיני ממונות
דנין ביום ונגמרין בלילה חבא נמי נקדשיה בלילי קמל ואימא הכי נמי אמ׳ קרא
כי חוק לישראל הוא ומשפט לאלהי יעקב חוק אימתי הוי בגמר דין וקא קדים ליה רחמנא
משפט מה משפט ביום חבא נמי ביום ׃׃ ראוהו בית דין בלבד ׃׃
אמאי לא תהא שמועה גדולה מראיה אמ׳ זירא שראוהו בלילה ׃׃
׃׃ ראוהו שלשה והן בית דין ׃׃ אמאי חבא נמי לא תהא שמועה
גדולה מראיה וכי תימא חבא נמי שראוהו בלילה היינו חך סופה איצטריכא ליה
כל שאין חחיד נאמן על פי עצמו סלקא דעתך אמינא חואיל ותנן דיני ממונות
בשלשה ואם היה מומחה לרבים דן אפילו יחיד חבא נמי נקדשיה ביחיד קמל ׃׃
ואימא חכי נמי אין לך מומחה לרבים יותר ממשה רבינו וקאמ׳ ליה רחמנא עד דאיכא

אהרן כהדך דכתי ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר החדש
חזה לכם ראש חדשים למיכרא דעד נעשה דיין לימא מתניתין דלא כר עקיבא
דתניא מנחדרין שראובאחד שחרג את הנפש מקיצתן מעשו עדים מקיצתן נעשו
דיינין דברי רבי טרפון רבי עקיבא אומר כולן עדים היו ואין עד נעשה דיין אפילו תימא
רבי עקיבא עד כאן לא קאמר רבי עקיבא התם אלא מדיני נפשות דחמנא אמר
ושפטו העדה והצילו העדה וכיון דחזיה דקטל נפשא תו לא מצי חזיל ליה זכותא
אבל הכא אפילו רבי עקיבא מודה מתני' כל השופרות כשרין
שפיר קאמר יוסי ותבנן כל השופרות איקרון קרן
ואיקרי שופר דפרה קרן איקרי שופר לא איקרי שנכבור שורו הדה לו קרנין
ראם קרניו ור' יוסי אמר לך דפרה נמי איקרי שופר דכתי ותיטב לה משור פר
מקרין מפרים אם שור למה פר ואם פר למה שור אלא מאי משור פר משופר
ותבנן מדרבמתנא דאמר רבמתנה מאי משור פר משור שחוא כפר ועיל
אמרתיו טעמיהו דרבנן מדרב חסדא דאמר רב חסדא מפני מה אין כהן נגנם
לפני לפנים בבגדי זהב לעבוד עבודה מפני שאין קטיגור נעשה סניגור ולא
והא איכא דם הפרה דאיל ואשתני אשתני והא איכא ארון וכפורת וכרוב חוטא
בל יקרב קא אמרינן והא איכא כף ומחתה חוטא בל יתנאה קא אמרינן ותי
איכא בגדי זהב מבחוץ מכפנים קאמר שופר נמי מבחוץ הוא כיון דלזכרון קא
אתי כלפנים דמי והא תנא מפני שהוא קרן קאמר חדא ועוד קאמר חדא מפני
שהוא קרן ועוד דאין קטיגור נעשה סניגור הא שופר מבחוץ הוא דקתני
אמרת מפני שהוא קרן כל השופרות כולן איקרו קרן ואכי אמרינן
טעמיהו דרבנן שופר אחד אמר רחמנא ולא שנים ושלשה טופרות והאי דפרה
כיון דקאי בגדי בלדי כשנים ושלשה שופרות דמי והא תניא מפני שהוא קרן
קאמר חדא ועוד קאמר חדא דשופר אחד אמר רחמנא ולא שנים ושלשה
שופרות ועוד שהוא קרן ור' יוסי אמר לך דקא אמרת דשופר אחד אמר רחמנא
ולא שנים ושלשה שופרות והאי נמי כיון דמחברי כהדי חדי חוא ודקא
אמרת מפני שהוא קרן כל השופרות כולן איקרו קרן ומאי משמע דהאי יכול
לישנא דדיבראה הוא דתניא אמר עקיבא כשהלכתי לערביא חזו קורין
לדיברא יובלא ואמר עקיבא כשהלכתי לגלילה חיו קורין לניחא גלמודא
בלומר גלמודה דא מכעלה ואמר עקיבא כשהלכתי לאפרקיא היו קורין לו
למעה קשיטה למאי נפקא מינה לפרושי מאי קשיטה דאודיתאמאה דנקי

60

תניא ר' אומר כשהלכתי לברנדיסים היו קורין למברדיה לבאי נפקא מינה לפרוש
בקברי אשר כריתי לי בארעבמעון אמר ריש לקיש פשהלכתי לקנסריא היו קורין
לגליה נינפי ולתרנגול שכוי לגלה נעפי מאי קראה אמר לעזר דכתיפה נוח
משוש כל הארץ ולתרנגול שכוי אמר רב יהודה יאיתימאר לעזר מאי קראה
מי שם בטוחות חכמה או מי נתן לשכוי בינה מי שת בטוחות חכמה אילו הכליות
או מי נתן לשכוי בינה אומ זה תרנגול לוי אית לעלהוא אתרא אתא
לקמיה ההוא גברא אמליה קבעי פלני אלא ידעי מי קאמליה אתא שאיל בי
מדרשא אמרי ליה גזלן קאמר לך דכתי חיקבע אדם שים כי אתם קובעין אותי
אמליה רבא מכדי ניש לך אשי איהו אתם הוה אמינא ליה כמאי קבעך
ואמאי קבעך וכמי לא הוה ידיע וחוא סבר איסורא קאמר ליה מריש
לא הוו ידעי רבנן מאי לגלוגית יומא חד שמעי לאמתי דר' דחזיתיה להההוא
דהוחקא מברר פרחיני אמרי ליה עד כמה אתה מפיר לגלוך לאהוו ידעי
רבנן מאי סירוגין יומא חד שמעי לאמתי דר' דקא אמרה לתבנן דהוו עיילי
פיסקי פיסקי אמרי להו עד מתי אתם נבנסין סירוגין לא הוו ידעי רבנן
מאי סלסליה ותרומיך זימנא שמעי לאמתי דר' דחזיתיה להההוא גברא דהוה
מחפך במזיח עד מתי אתה מסלסל בשערך לא חוו ידעי רבנן מאי ומאטי
במטאטי חשמד זמנא חדא שמעי לאמתי דר' דקא אמרה לחבתה שקולי
טומאטיתה ומאטי ביתא לא חוו ידעי רבנן מאי חשלך על יי יהבך והוא
יכלכלך אמר ומה טרטרחה זימנא חדא הוה אזילנא באורחא טרדי חחוא טייעא
והוה דריע ביתא ואמרי שקול יהבך ושרי אגמלאי מתני' ש
שופר של ראש השנה ושל יעל פשוט אמר לוי שופר של ראש
ראש השנה ושל יעל פשוט אמר לוי שופר של ראש השנה ויום הכפורים
בבפופים ושל כל השנה כולה בפשוטין והא אנן תנן שופר של ראש השנה
שליעל פשוט הוא דאמר ר' יהודה דתנן ר' יהודה אומ כראש השנה תוקעין בשל
זכרים וביובל ותכשל יעלים ולימא הלכה כר' יהודה אי אמר הלכה כר' יהודה הוה
אמינא אפילו ביובל כותיה סבירא ליה קמל במאי קא מיפלגי מר סבר במדה
דבין ליה אינישטפי עדיף ומר סבר כמה דפשיט אינישטפי עדיף
ופיומיניפה זהב והתנא ניפהו זה בבמקום חנחת פה פמר שלא
במקום חנחת פה נשר אמר רב פפא כי תנן נמי כתניתין שלא במקום חנחת פה
תנן ושתי חצוצרות משני מדין תרי קרי מי משתמעי והא

תניא זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו מה שאין הפה יכולה לדבר ומה ש
האזן יכולה לשמוע לכך נאמרו בשופר למימרא דשמע סוף תקיעה כלא תחלת
תקיעה וממי לא שמע תחלת תקיעה ניגא ומי נפיק ידשמע תקיעה כראשונה ומשך
בשניה כשתים אין בידו אלא אחת ואמאי ליסליק ליה לתרתי פסוק תקיעתא לא
פסקינן תא שמע התוקע לתוך הבור או לתוך הדות או לתוך הפיטם אם קול שופר
שמיע ניגא אם קול הכרה שמע לא ניגא ואמאי ליפוק מתחילת תקיעה מקמי דליע
דליער ביקלא אלא תריקלי מחד גברא לא משתמיע מתרי גברי לא משתמיע
והא תניא זכור ושמור בדיבור אחד נאמרו מה שאין הפה יכולה לדבר ומה שאין
האזן יכולה לשמוע בתורה אחד קורא ואחד מתרגם וכלבד שלא יהא שנים קורין
ושנים מתרגמין הא לא דמיא אלא להא דתניא כהלל ובמגלה אפילו עשרה קורין אמיא
בין דתניא ליה יהיב דעתיה ושמע הכא נמי כיון דתניא ליה יהיב דעתיה ושמע
אלא למה מאריך בשופר לידע שמיעות היום בשופר **מתני'**
ובתעניות בשל זכרים **גמ'** מאי שנא הכא דכתיב ומאי שנא
התם דכתיב דהכי איבעיא אימא כל מינופיא דכתיב הוא דכתיב עשה לך שתי
חצוצרות כסף ואיבעית אימא חצוצרה חסר על ממונן של ישראל התם נמי ליע
ליעביד דכסף אפילו תכי בכוד יום טוב ערוך רב פפא בר שמואל סבר למיעבד
כמתניתין אמר ליה רבא לא אמרו אלא במקדש התם נמי תכי כמה דכרים
אמודים במקדש אבל בגבולין מקום שיש שופר אין חצוצרות מקום שיש
חצוצרות אין שופר וכך היה רבי חנינא בן תרדיון מסיבו ור חילפתא בציפורי
וכשבא דבר לפני חכמים אמרו לא הין נוהגין כן אלא מחר הבית ובשערי מזרח
אמר רבא ואיתימא רבי יהושע בן לוי מאי קראה בחצוצרות וקול שופר
הריעו לפני המלך יי בחצוצרות וקול שופר כעינן לפני המלך יי אבל בעזרה
לא **מתני'** שיום היובל לראש השנה **גמ'** אמר רב שמואל
בר יצחק במאי מגלינן האידנא זה היובל ותחלת מעשך זכרון
ליום ראשון במאן כל אידך דאמר בתשרי נברא העולם מתיב רבי נתן
שיום היובל לראש השנה להקיעה ולברכות יכול אינו אלא זה היום תחלת מעשיך
דאיתה בראש השנה וליתה ביום הכפורים כי קא תני אשמעינן
בריה דרב אידי מתני הכי אמר שמואל בר יצחק הא דתנן שיום היובל לראש
השנה להקיעה ולברכה במאן דלא כרבי נתן דאמר כיון דאתשרי
נברא העולם הא אינו זה היום תחלת מעשיך דאיתה בראש השנה וליתה

בימים הכפורים כי קתני אשארא " מתני' " שופר שנסדק "
תנו רבנן ארוך וקצרו כשר נרדו העמידו על גלדו כשר
יצאו זהב במקום הנחת פה פסול שלא במקום הנחת פה כשר " יצאו זהב
מכפנים פסול מכחוץ אם נשתנה קולו כמזת שהיה פסול ואם לאו כשר ניקב וסדק
וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול ואם לאו כשר נתן שופר בתוך שופר ותקעבו
אם קול פנימי שמע יצא ואם קול חיצון שמע לא יצא " תנו רבנן נדרו בין
מכפנים בין מכחוץ כשר נרדו העמידו על גלדו כשר הניח שופר בתוך שופר
ותקעבו אם קול שופר שמע יצא אם קול חיצון שמע לא יצא חפכו ותקעבו לא
יצא אמ' רב פפא לא תימא דחפכיה כמיתנא אלא אימ' כגון דהחזיב את הקצר
וקצר את הרחב מאי טעמ' כדרב מתנא דאמ' רב מתנא ה'העברת דרך העברתו
בעינן " דיבק שופר שופר " תנו רבנן חסיף עליה כל שהוא
בין במינו בין שלא במינו פסול ניקב וסתמו בין במינו ובין שלא במינו פסול נתן
אומ' במינו כשר שלא במינו פסול אמ' ר' יוחנן הא דאמרת במינו כשר לא אמרן
אלא שנשתייר רובו אבל לא נשתייר רובו מכלל דשלא במינו אע"פ שנשתייר
רובן פסול " איכא דמתני לה אסיפא שלא במינו פסול אמ' ר' יוחנן הא דאמרת
שלא במינו פסול לא אמרן אלא שלא נשתייר רובו אבל נשתייר רובו כשר מכלל
דבמינו אע"פ שנפחת רובו כשר יצאו זהב מכפנים פסול מכחוץ אם נשתנה
קולו כמזת שהיה פסול ואם לאו כשר נסדק לארבו פסול לרחבו אם נשתייר בו שיעור
תקיעה כשר אם לאו פסול וכמה שיעור תקיעה תנו רבן שמעון בן גמליאל ג' שיעי
שיאחזו בידו ויראה לבאין ולבאין " היה קולו דק או עבה או צרוד כשר שכל
הקולות כשרין בשופר " שלחו ליה לאבוה דשמואל קדחו ותקעבו יצא פשיטא
כולהו נמי מקדח קדחי אמ' רב אשי שקדחו בזכר תני מחו דתימא מין במינו חוץ קא
משמעלן " מתני " התוקע לתוך הבור " אמ' רבי הונא לא
שנו אלא לאותן העומדים ע"ג שפת הבור אבל לאותן העו'
העומדים בבור יצאו " תניא נמי הכי התוקע לתוך הבור אפי' לאוזן או לתוך הזיות
או לתוך הפיטס יצא והא אנן תנן לא יצא אלא לאו שמע מינה כדרב הונא ואיכא
דרמי ליה מירמא תניא התוקע לתוך הכור או לתוך חדות או לתוך חפיטס יצא הא
אנן תנן יצא אמ' רב חנא לא קשיא כאן לאותן העומדין בבור כאן לאותן העו'
העומדים ע"ג שפת הבור אמ' רב שמע מקצת תקיעה כבור ומקצת תקיעה על שפת
הבור יצא מקצת תקיעה קדם שיעלה עמוד השחר מקצת תקיעה לאחר שיעלה עמוד

השחר לא יצא אמלית אפי' מאי שנא התם דכעינא כולה תקיעה בחיובא וליכא
הכא נמי בעינן כולה תקיעה בחיובא וליכא הכי השתא התם לילה לאו זמן חיובא
היא כלל הכא בזמקום חיובא הוא לאותן העומדין בבור למימרא דקסבר רבי
שמע תחלת תקיעה בלא סוף תקיעה יצא וממילא שמע סוף תקיעה בלא תחלת
תקיעה יצא ומי נפיק תשמיש בר אשונה ומשך בשניה כשתים אין כידן לא
אחת אמאי ליסליק ליה להדדי תקיעה מהדדי לא פסקינן תשמע התוקע לתוך
הבור או לתוך הפיטם אם קול שופר שמע יצא ואם קול הכרה שמע לא יצא
ואמאי ליפוק בתחלת תקיעה מקמי דליערבב קלא כי קאמר רבא בתוקע ועילד
לנפשיה אי הכי מאי למימרא מהו דתימא זימנין דמפיק רישיה ואסתי שופר בבור
וקא משערבב קלא קמל קמ"ל אמר רב יהודה בשופר של עיזה לא יתקע ואם תקע
יצא בשופר של שלמים לא יתקע ואם תקע לא יצא מאי טעמא עזה דבת מעיה
היא כיון דמעלה נפיק לחולי שלמים דלאו בני מעילה היא איסורא היא דריב
עלה מתקיף לה רבא אימת קא מעי בתר דתקעבו כי תקע באיסורא קא
תקע אלא אמר רבא אחד זה ואחד זה לא יצא הדר אמר רבא אחד זה ואחד זה
יצא מאי טעמא מיעוט לאו לחובה ניתנו אמר רב יהודה בשופר של עכו"ם זה
לא יתקע ואם תקע יצא בשופר של עיר הנדחת לא יתקע ואם תקע לא יצא
מאי טעמא עיר הנדחת בתורת מיתת שיעורא אמר רבא

המודר הנאה מחבירו מותר לתקוע בו תקיעה של מצוה ואמר רבא המודר הנאה
מחבירו חבירו מזה על יומי חטאת בימות הגשמים אבל לא בימות החמה המודר
הנאה ממעיין טובל בו טבילה של מצוה בימות הגשמים אבל לא בימות החמה
שלחוליה לאבוה דשמוא בפאו ואכל מיצה יצא בפאו מאן אילימא בפאו
שד והתניא עתים חלום ועתים שוטה אבל כשהוא חלים הרי הוא כפקח לכל דבריו
כשהוא שוטה הרי הוא כשוטה לכל דבריו אמר רב אשי לא צריכא שכפאו והופרסים
אמר רבה זאת אומרת התוקע לשיר יצא פשיטא הייעוך מהו דתימא הם אכלו
מיצה אמר רחמנא והא אכיל אבל הכא מיעקק בעלמא הוא קמ"ל אלמא קא סבר
רבא מצות אין צריכות כוונה איתיביה אכי היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם
כיון לבו יצא אם לאו לא יצא מאי לאו אם כיון לבו לצאת לא אם כיון לבו לקרות
לקריאת התורה קא קרי דילמא בקורא להגיה השמע היה עבר אחורי בית הכנסת או של
שהיה ביהו"ס מיד לבית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגלה אם כיון לבו יצא אם

אם לאו לא יצא מאי לאו אם כיון לכו לישאת לא אם כיון לכו לשמוע הא קא שמע
דילמא כסבור חמור בעלמא הוא איתיביה נתכוין שומע ולא נתכוין משמיע
משמיע ולא נתכוין שומע לא יצא עד שיתכוין שומע ומשמיע כשלמא נתכוין מש
משמיע ולא נתכוין שומע כסבור חמור בעלמא הוא אלא נתכוין שומע ולא נתכוין
משמיע תיבי משכחת לה לאו להוקעל שיר לא דילמא מנסח נכוחי אמ' ליה אביי
לדבא אלא מעתה הישן כשמיני בסוכה ילקה אמ' ליה שאני אומ' מיעוט אינו עכר
עליהן אלא בזמן מתיב רב שימי בר אשי מנין לבהן שעילה לדוכן וסיים כלם כוותיו
שלא יאמר הואיל וניתנה רשות לברך את ישרא' אוסיף ברכה אחת משלי כנון יי'
אלהי אבותיכם יוסף עליכם הל' לא תוסיפו על הדבר והא הכא כיון דכרך עבר ליה
ומניה וקא תני דעבר הכא כמאי עסיקינן בשלא סיים והא סיים קתני בשסיים כל
ברכה אחת והאסיים כל ברכותיו קא תני אלא שני הכא כיון דאילו מתרמי ליה עיטא
אחרינא הדר מברך כוליה יומא זמניה הוא ומנא תימא דתנן הניתנין במתנה
אחת שנתערבו כמתנה אחת ינתנו במתן אחת מתן ארבע שנתערבו במתן ארבע
ינתנו במתן ארבע מתן ארבע במתן אחת כ' אליעזר אומ' ינתנו במתן ארבע יהושע
אומ' ינתנו במתן אחת אמ' לו' אליעזר חרי הוא עובר על כל הנרע אמ' לו' יהושע
חרי הוא עובר בכל תוסיף אמ' לו' אי' לא נאמר בל תוסיף אלא כשהוא כעצמו
אמ' לו' יהושע לא נאמר בל תגרע אלא כשהוא בעצמו ועד אמ' יהושע
כשנתת עבירת על בל תוסיף עשית מעשה בידך כשלא נתת ועברת על בל תגרע לא
עשית מעשה בידך והא הכא כיון דיתיב ליה מתנה דכבר עבר ליה זמניה וקא תני
דעבר לא משום דאמרינן כיון דאילו מתרמי ליה בוכרא אחרינא הדר מדי מיניה
מליה יומא זמניה הוא ודילמא קא סבר' יהושע מצות עובר עליהן אפלו שלא
בזמן אנן הכי קא אמרינן רב שימי בר אבי טעמא מותיב אביי תיב
אמתניתין אלא כיון דאילו מתרמי ליה בוכרא אחרינא הדר מדי מיניה
יומא זמניה הוא כריתא נמי כיון דאילו מתרמי ליה ציבורא אחרינא הדר מכ'
כוליה יומא זמניה הי' רב שימי בר אשי הכם לא סניא דלא יהיב הכא אכעי
מיגל איבעי לא מיגלי ורבא אמ' לעולם לא בעי מזוזה לעבור בעי מזוזה והא
מתן דמים לר' יהושע לעבור הוא ולא בעי מזוזה אלא אמ' הכא לעולם לא בעי
מזוזה לעבור בזמנו לא בעי מזוזה של בזמנו בעי מזוזה אמ' ליה ר' זירא
לשמעיה אבוין ותקעלי אלמא קא סבר משמיע בעי מזוזה מתיבי היה עובר
אחר יבית הכנסת או שהיה ביהו סמוך לבית הכנסת וישמע קול שופר או קול מגלה

אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא הכי קיימא לן מאי חזי האחאיך לא איכוין
דעתיה הידיה הכא בשל חבירו עסיק דעתיה אכולה עלמא תשמע מלוין
שומע ולא נתכוין כשמיע נתכוין משמיע ולא נתכוין שומע לא יצא עד שיה
שיתכוין שומע כשמיע קא תני משמיע דומיא דשומע מה שומע שומע
לעצמו אף משמיע משמיע לעצמו וקא תני לא יצא הנאי חיא דתניא שומע
שומע לעצמו ומשמיע משמיע לעצמו לפי דרכו אמרו חכמים במה דברים אמו
בשליח יבור אבל ביחיד לא יצא עד שיתכוין משמיע לשומע

מתני׳ וחיה כאשר יזדים משה ידו חרש שוטה וקטן אין מוציאין
וכו׳ תנו רבנן הכל חייבין בתקיעת שופר כהנים לוים וישראל
גרים ועבדים משוחררין וטימטום ואנדרוגינוס מי שחציו עבד וחציו בן חורין
טימטום אינו מוציא לא את מינו ולא שאינו מינו אנדרוגינוס מוציא את
מינו ואין מוציא את שאינו מינו מי שחציו עבד וחציו בן חורין אינו מוציא
לא את מינו ולא את שאינו מינו אמר מר הכל חייבין בתקיעת שופר כהנים
לוים וישראל פשיטא אי חכי לא מחייבי נהנים מאן מחייב אי בעטרא ליה
סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיב יום תרועה יהיה לכם מאן דליתיה אלא
בתקיעה דיחיד יומא הוא מחייב יהני פרעם הואיל והואיל ואיתנהו בתקיעת
דכל השנה כתיב תקעתם בחצוצרות על עולותיכם אימא מתקיעה דכל דאש
השנה לא מיחייבי קמ"ל מי דמי התם חיובי רבים הכא שופר אלא אי בעטרא סלק
דעתך אמינא הואיל ותנן שיוה היכר לראש השנה לתקיעה ולשופרה מאן
דליתיה במצות יבל איתיה בתקיעת דראש השנה תהני כהנים הואיל ואיתנהו
במצות יבל דתנן בהנים לוים מובדלין לעולם ונשלין לעולם אימא במצות
דראש השנה נמי לא מחייבי לגמרי דתניא כשומעת תקיעה כשיחה עסים
וכהשמעת כמפים מיחא איתנהו אמר מה מי שחציו עבד וחציו
אמר רב חנא לעצמו מוציא אמר ליה רב נחמן לרב חנא מי שנא לאחרים
דלא דלא אהני ינך עבדות ומפיק ינך חירות לעצמו נמי לא אהני ינך עבדות
דידיה ומפיק ינך חירות דידיה אלא אמר רב נחמן אף לעצמו אינו מוציא
תניא נמי הכי מי שחציו עבד וחציעון חורין אף לעצמו אינו מוציא
תני אהבה בריה דרב איבו כל תקרעית כולן אלפי שיצא מוציא חוץ מטרטקלין
הברכת הלחם שאם לא יצא מוציא ואם יצא אינו מוציא מעין תאמרת
הלחם של מצה יברכו ברכת הלחם של קידוש היום מחזירין החומרת מוציא מפיק או דיר

דלמא ברכה לאו חכמה היא תשמע דאמר אשי כו' רב טהנא הוה מקדש
לן כי הוה אתי ארישיה מדברא הוה מקדש להו תני רבן לא יפרוס אדם פרוסה
לאורחין אלא אם כן אוכל עמהן אכל פרום הוא לכבוד ולכבי ביתו דתני לחנכן במצו
בחול וכמגלה אף על פי שיצא מיציא

חדרן עלך ראוהו בית דין

יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה
מעשחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהיו תוקעין בכל מקום שיש
בו בית דין אמר אלעזר לא התקין רבן יוחנן בן זכאי אלא בכפר אמרו
לו אחד בכפר ואחד בכל מקום שיש בו בית דין ועוד זאת היתה ירושלם
יתירה על יבנה שכל עיר שרואה ושומעת וקרובה וכאלה לבא תוקעין ובי
יבנה לאו היו תוקעין אלא בבית דין בלבד בראשונה היה לולב ניטל
במקדש שבעה ובמדינה יום אחד משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי
שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש ושיהא יום חנוכתו אסור
בראשונה היו מקבלין עדות החדש כל היום פעם אחת נשתהו העדים ונתקלקלו
הלוים בשיר התקינו שלא יהו מקבלין את העדים אלא עד המנחה ואם באו עדים
מן המנחה ולמעלה נוהגין איתן היום קודש ולמחר קודש משחרב בית המקדש התקין
רבן יוחנן בן זכאי שיהו מקבלין עדות החדש כל היום כולו אמר יהושע בן
קרחה ישר זאת התקין רבן יוחנן בן זכאי שאפלו ראשבית דין בכל מקום שלא יהו
עדים הולכין אלא במקום הועד מדברכות אומ אבות וגבורות וקדושת השם
השם וכולל מלכיות עמהן ואינו תוקע קדושת היום ותוקע זכרונות ותוקע שופרות
תוקע ואומ עבודה והודאה וברכת כהנים דברי יוחנן בן נורי אומ לור עקיבא תיקע
אם אינו למלכיות למה הוא מזכיר אלא אומ אבות וגבורות וקדושת השם וכולל
מלכיות עם קדושת היום ותוקע וזכרונות ותוקע שופרות תוקע ואומ עבודה והודאה
וברכת כהנים אין פותחין מעשרה מלכיות ומעשרה זכרונות ומעשרה
שופרות ר יוחנן בן נורי אומ אם שלש שלשים יצא אין מזכירין מלכיות
זכרונות ושופרות של פורענות מתחיל בתורה ומשלים בנביא ר יוסי אומ
אף השלים בתורה יצא העבר לפני התיבה ביום טוב של ראש השנה
חשני מתקיע וכשעת ההלל הראשון מקרא את ההלל שופר של ראש

השנה אין מפקחין עליו אפי׳ הבל ואין מעבירין עליו את התחום ולא עולין באילן
ולא רוכבין על גבי בהמה ולא שטין על פני המים ואין חותכין אותו לא בדבר שהוא
משום שבות ולא בדבר שהוא משום לא תעשה אבל אם רצה ליתן לתוך פיו או ליתן
" ואין מעבירין את התינוק מלתקוע ומתעסקין בהן עד שילמוד והמתעסק
לא יצא והשומע מן המתעסק לא יצא " סדר תקיעות שלש של שלש שלוש שלוש
שיעור תקיעה כשלשת תרועת שיעור תרועה כשלש יבבות " תקע בראשונה ומשך
בשניה כשתים אין בידו אלא אחת " מי שכיבד ואחר כך נתמנה לו שופר תוקע
ומריע שלש פעמים כשם ששליח ציבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב רבן גמליאל
אומר שליח ציבור מוציא את הרבים ידי חובתן "

סליק פירקא יום טוב של ראש השנה "

מנא הני מילי אמר לויבר לחמא אמר רחמא ברחנינא מתא חד אמר שבתון וכרון
תרועה וכתיב יום תרועה יהיה לכם לא קשיא כאן ביום טוב שחל להיות בשבת כאן ביום
מוב שחל להיות בחול אמר רבא אי מדאורייתא היא במקדש היכי תקעינן ועוד הא
לאו מלאכה היא דאיצטריך חד למעוטה דתנא דבי שמואל כל מלאכת עבודה
יצא תקיעת שופר ורדיית שופחת שהיא חכמה ואינה מלאכה אלא אמ׳ אביי מדאורייתא
משרא שרי ורבנן הוא דגזרו בה כדרבה דאמר רבה הכל חייבין בתקיעת
שופר ואין הכל בקיאין בה גזירה שמא יטלנו בידו ויעבירנה ארבע אמות ברשות היחיד
מעמא דלילכ והיינו טעמא דמגלה " מי שחרב בית המקדש "
תנו רבנן פעם אחת חל ראש השנה להיות בשבת אמ׳ להן רבן יוחנן בן זכאי לבני בתירא
נתקע אמרו לה נידון אמד להן נתקע ואחר כך נרון לאחר שתקע אמ׳ להן אמ׳
ליהו׳ בכר נשמעה תקרן ביבנה ואין משיבין אחר מעשה " אמ׳ אלעזר לא
התקין רבן יוחנן בן זכאי " אמרו לו היינו תנא קמא איכא בינייהו בית דין דאקמא
" בכל מקום שישבו דין " אמ׳ רב הונא ועם בית דין מאי ועם בית דין
בפני בית דין לאפוקי של אבפני בית דין דלא " מתיב רבא ועוד זאת חיתה בירושו
יתידה על יבנה שכל עיר שרואה ושומעת וקרובה ייכולה לבא תוקעין ט׳ה
ביבנה לא היו תוקעין אלא בבית דין מאי ועוד זאת אילימא בדקתני ברקי זאת
מיבעי ליה אלא דאילו בירושלים תוקעין יחידים ביבנה לא היו תוקעים יחידים והא
מ׳ אתא ר׳ יצחק בר יוסף אמ׳ בי מים של יחא דציבורא תקיעתא ביבנה לא שמע ל

אינישקל אודניה מקל תקועיא דיחידאי אלא לאו דאילו ביר ושלם תיקעין כין
בזמן בית דין וכין בזמן שאין בית דין וכבנה בזמן שאין בית דין אין בזמן שאין בית
דין לא חא בזמן בית דין מיהא תיקעין ואפילו שלא בפני בית דין לא דאילו ביהו
תוקעין בין בפני בית דין בין שלא בפני בית דין וכבנה בפני בית דין אין שלא בפני בית
דין לא ״ איבא דמתניל להא דרב הונא אחא וביום הכפורים תעבירו שופר
בכל ארצכם מלמד שכל יחיד חייב לתקוע ואמרב הונא ועסבית דין מאי ועסבית
דין בזמן בית דין לאפוקי שלא בזמן בית דין דלא מתיב רבא תקיעה של ראש
השנה ושל יובל דוחה את השבת במקדש ובגבולין איש וכיתומאי איש ובירו
אילימא איש ואשתו אשה מי מחייבא הא מיצות עשה שהזמן גרמה הוא וכל מצות
עשה שהזמן גרמה נשים פטורות אלא לאו אישבביתו ואפילו שלא בזמן בית
דין לא לעולם בזמן בית דין ״ מתיב רב ששת שופר היובל לראש השנה לתקוע
ולברכת אלא שביובל תוקעין כין בבית דין שקידשו בית דין כו את החדש שבין
בבית דין שלא קידשו את החדש וכל יחיד ויחיד חייב לתקוע בראש השנה
לא הוי תוקעין אלא בבית דין שקידש את החדש ואין כל יחיד ויחיד חייב לתקוע
מאי אין כל יחיד ויחיד חייב לתקוע אילימא דאילו ביובל הוי תוקעין יחידים וכרא
חשנה לא הוי תוקעין יחידים והאכי אתאר יצחק בר יוסף אמכי מסיים שליח
דיבית דין תקיעת שופר אבבבנה לא שמע אינישקל אודניה מקל תקועיא דיחידאי
אלא לאו דאילו ביובל הוי תוקעין כין בזמן בית דין בין שלא בזמן בית דין וכראש
חשנה בזמן בית דין אין שלא בזמן בית דין לא האביובל שלא בזמן בית דין מיהא
תקיעין וקשיא ליה לרב הונא אלא דאילו ביובל הוי תוקעין כין בפני בית דין בין
שלא בפני בית דין וכראש השנה בפני בית דין אין שלא בפני בית דין לא אפילו בזמן
בית דין ״ איתמר נמי אמר חייא בר גמדא אמר יוסי בן שאול אמר אין תוקעין
אלא בזמן שבית דין יושבין ״ בעי זיר א נינערו לעמד ולא עמדו מהו בית דין
ושבין בעינן והא איבא אי דלמא זמן בית דין בעינן והא ליבא תיקו ״
״ ועד זאת היתה בירושלם ״ דואה פרט ליו שבת בנחל שומעה פרט לי
ליו שבהנראש החדר וקרובה לבא פרט ליו שבת חוץ לתחום ויכולה לבא פרט דמ
דמפסיק ליה מבראי ״ בראשונה היה לולב ניטל בכל המקדש ״
ומנאלן דעבד ינן זכר למקדש אמר חייא דאמר קרא כי אעלה ארוכה לך ממכתך
ארפאך נאם יי׳ עניין חיא דורש אין לה כבלל דבעיא דדישה ״
ושיהא יום הנף בולו אסור ״ מאי טעמא מהרה ינבה בית המקדש ויאמרו

אשתקד מי לא אכלנו ושתינו מזה השתא נמי ניכול ולא ידעי דאישתקד דלא
הוה עומר האיר מזרח מתיקשיוד דאיכא עומר מתיר דאיכי אימת לימא
דאיכני בשיתסר הרי התיר האיר מזרח אלא דאיכני בחמיסר מחצות היום ולהלן
תשתרי דאמר רחמנים מזתרין מחצות היום ולהלן לפי שיודעין שאין בית דין
מתעצלין בו לא יריכא דאיכני סמוך לשקיעת החמה או נמי דאיכני בלילא ת
נחמן בר יצחק אמר רבן יוחנן בן זכאי בשיטת יהודה אומרה דאמר הוא עצמן
התורה אסרה עד עצם היום הזה עד עיצומו של יום וקא סבר עד ועד כלל ומי
סבר להו בותיה הא מיפלג פליג עלויה דתנן משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנ
בן זכאי שיהא יום הנפת בולו אסור אמר יהודה והלא מדאורייתא אסור דתנ עד
עצם היום הזה עד עיצומו של יום התם ר יהודה דקא טעי הוא סבר רבן יוחנן בן
זכאי מדרבנן קאמר ולא חיא מדאורייתא קאמר והא התקין קתני מאי התקין
דרש התקין "מתני" בראשונה היו מקבלין עדות החדש "
מאי קילקול קילקלו הלויים בשיר הא תרגומו שלא אמרו
שירה בל עיקר זיר א אמ שאמרו שירה של חול עם תמיד של בין הערבים
אמ ליה ד זיר א לאהכי בריה פוק תני להו התקינו שלא יהיו מקבלין את העדים
אלא כדי שיהא שהות ביום להקריב תמידין ומוספין ונסכיהן ולומר שירה
של א כשיבוש אי אמרת בשלמא אמור שירה דחול היינו דאיכא שיבוש לא
אי אמרת דלא אמור שירה בלל מאי שיבוש איכא כיון דלא אמור שירה כלל
אין לך שיבוש גדול מזה "מהיכא אתא ברהונא תמיד של ראש חשנ ה
שחרית קרב בהלכות במוסף מהו אומ הרנינו לאלהים עוזינו במעחה מהו אומר
קול יי יתיל מדבר ובזמן שחלה ראש השנה להיות בחמשי בשבת שהשירה שלו
הרנינו לאלהים עוזינו לא קיה אומ בשחרית הרנינו מפני שחוזר וכופל את הפרק א
מהו אומ הסירתי מסבל שכמו ואם כאו העדים אחר תמיד של שחר אומ הרנינו
לאלהים עוזינו אעפ שחוזר וכופל את הפרק אי אמרת בשלמא בל היכא דמספקא
לן מילתא אמור שירה דחול היינו דקא אמ אומרו וכופלו אלא אי אמרת
דלא אמור שירה בלל מאי אומרו וכופלו שני הדם דשירה דיומיה הוא "
תניא יהודה אומ משום ר עקיבא בר אשון מהו אומ לי יי הארץ ומלואה תבל
וישביה על שום שקנה והקנה ושליט בעולמו בשני מהו אומ גדול יי ומהולל
מאד בעיר אלהינו הר קדשו על שחילק מעשיו ומלך עליהן בשלישי מהו אומר
אלהים נצב בעדת אל שגילה ארץ בחכמתו וחכין תבל לערתו ברביעי מהו אומר

נקמות יי׳ נקמות הופיע שברא חמה ולבנה כוכבים ומזלות ועתיד ליפרע מעובדיה
בחמישי מהן אומ׳ הרנינו לאלהים עוזינו שברא עופות ודגים לשבח לשמו בששי מהן
אומר יי׳ מלך גאות לבש יי׳ שגמר מעשיו ומלך עליהן בשביעי מהן אומ׳ מזמור
שיר ליום השבת ליום שכולו שבת ׃׃ אמ׳ חנינא מה ראו חכמים לחלק בין
הפרקים הללו אלא ראשון שהקנה וקנה ושלישי בעולמו בשני שחילק מעשיו
ומלך עליהן בשלישי שנילה ארץ בחכמתו והכין תבל לעתיד ברביעי שברא
חמה ולבנה ועתיד ליפרע מעובדיהן בחמישי שברא עופות ודגים לשבח לשמו
בששי שגמר מעשיו ומלך עליהן בשביעי מזמור שיר ליום השבת על שום
ששבת וקא מיפלגי בדתיב קטינא דאמ׳ רב קטינא שיתא אלפי שנין הוו עלמא
וחד חריב שנ׳ ונשגב יי׳ לבדו ביום ההוא אבי אמ׳ תרי חריב שנ׳ יחיינו מיומים
וביום השלישי יקימנו ׃׃ במסכת דשבתא מאי אמ׳ אמ׳ רב חנא בר רבא
אמ׳ רב הזיז לך ואמ׳ רב חנן בר רבא אמ׳ רב כדרך שחלוקין כאן חלוקין בבית
הכנסת במנחתא דשבתא מאי אמ׳ דיתי אז ישיר משה ומי כמוכה באילים
יי׳ או ישיר ישראל איבעיא להו כל חני כחד שבתא אמ׳ להו או דילמא כל
שבתא ושבתא אמ׳ חד תשמע דתניא׳ יחידה אומ׳ עד שהראשונה חוזרת
אחת שניה אומרת שתים שמעמינה כל שבתא ושבתא אמ׳ חד ׃׃
אמ׳ רב יחודה בר אידי אמ׳ ליוחנן עשר מסעות נסעה שכינה מקראי וכנגדן
גלתה סנהדרי מנמרא עשר מסעות נסעה שכינה מקראי מכפורת לכרוב ומכרוב
לכיפתן וממפתן לחצר ומחצר למזבח וממזבח לגג ומגג לחומה ומחומה לעיר ומעיר
להר ומהר למדבר ממדבר עלתה וישבה במקומה מכפורת לכרוב דכתי ונועדתי
לך שם ודברתי אתך וכתי ויבדב על כרוב ויעף ומכרוב למפתן דכתי ובבוד יי׳ אלהי
ישרא׳ נעלה מעל הכרוב אשר היה על מפתן הבית וממפתן לחצר דכתי וימלא
הבית את הענן והחצר מלאה כבוד יי׳ מחצר למזבח דכתי ראיתי את יי׳ נצב על המזבח
וממזבח לגג דכתי טוב שבת על פנת גג ומגג לחומה דכתי הנה יי׳
נצב על חומת אנך ומחומה לעיר דכתי קול יי׳ מעיר יקרא ומעיר להר דכתי ויעל
כבוד יי׳ מעל החומה ויעל על ההר אשר מקדם לעיר ומהר למדבר דכתי טוב
לשבת בארץ ממדבר מאשת מדנים וכעם וממדבר עלתה וישבה לה במקומה
דכתי אלכה ואשובה אל מקומי על אשר יאשמו ובקשו פני בצר להם ישחרונני
אמ׳ יוחנן שש חדשים נתעכבה שכינה שמא יחזרו בתשובה ולא חזרו כיון
שלא חזרו אמ׳ תיפח נפשן שנ׳ ויעינו רשעים תכלנה ומנוס אבד מהם ותקותם

יתקוממפח נפשוכנ[illegible] מנהדרי מקמיא מלשכת הגזית לחנות ומחנות
לירושלם ומירושלם ליכר תיבנה ליכ לאושא ומאושא לשפרעם ומשנ
ומשפרעם לבית שערים מבית שערים לעיפורי ומעיפורי לטבריא וטבריא
עמוקה מכולם שנ ושפלת מארץ תדברי ומעפר תשח אמרתך ר אלעזר
אמ שש גלו שנ כי חשח ישבי ישפילנה עד ארץ יגיעה
עד עפר אמ ר יוחנן ומשם עתידין לינ שנ התנערי מעפר קומי שבי ירוש
אמ ר יהושע בן קרחה חהיא איתתא דאזמנה לדינ
קמיה דאמימר בנהרדעא אזל אמימר למחוזא ולא אתא אלא אתריה כתב
פתיחא עלוה אמ ליה רב אשי לאמימר והא אנן תנן שלא יהו עדים חולכין
אלא למקום הוועד אמ ליה הני מילי בעדות החדש דאם כן אתה מכשלן לעת
לבא אבל הכא עכד לוה לאישמלוה תנו רבנן אין הכהנים רשאין ל
לעלות בסנדליהם לדוכן חוץ אחד מתשע תקנות שהתקין רבן יוחנן שית דהאי
פירקין וחדא דפירקא קמא ואידך מאי היא דתניא נר שתניך בומן הזה
צריך שיפריש רובע לזיתים אמ ר שמעון בן אעזר כבר נימנה עליה רבן יוחנן בן
זכאי וכטלה מפני התקלה ואידך מאי חיא רכפפא אמ כרם רבעי רב נחמן אמ
לשון של זהורית רכפפא אמ כרם רבעי דתניא כרם רבעי היה עולה לירושלם
מהלך יום לכל צד זה הוא תחומא עלתמן חצפון ועקרטא מן הדרום ולוד מן
המזרח וידרן מן המערב אמ עולא ואיתימא רשמ בר בר חנה מהטעם כדי
לעטר שוקי ירושלם כפירות ותניא כרם רבעי היה לולי אלי עזר כמזרח לוד
בצד כפר טבי וביקש להפקירו לעניים אמרו לו תלמידיו כבר נמנו עליך חכמים
והתירוהו מאי חבירך רבן יוחנן בן זכאי רבנחמן בר יצחק אמ לשון של
זהורית דתניא לשון של זהורית בראשונה היו קושרין לשון של זהורית על פתח
אולם מבחוץ הלבין היו שמחין לא הלבין היו עצבין שיהו קושרין אותו
על פתח אולם מבפנים והיו מציצין ורואין הלכון היו שמחין לא הלבין היו עצבין
התקינו שיהו קושרין אותו בחציו כבלע וחציו בין קרנין של שעיר המשתלח
רבנחמן בר יצחק מאי טעמא לא אמ כרכפפא אמ לך אי סלקא דעתך רבן יוחנ
בן זכאי חבירך רבו הוה ואידך כיון דתלמידין הוא דקא אמרי ליה לא אורח
ארעא למימר ליה רבך ורבפפא מאי טעמא לא אמ כרבנחמן בר יצחק אמ לך
אי סלקא דעתך רבן יוחנן בן זכאי מי הוה לשון של זהורית בימיו והתניא כל
שנותיו של רבן יוחנן בן זכאי מאה ועשרים שנה ארבעים שנה עסק בפרקמטיא

ארבעים שנה למד וארבעים לימד ותניא ארבעים שנה קודם חורבן הבית לא
היה לשון של הוריית מלכין אלא מאדים וחנן מי שרגיל בית המקדש חתקין רבן
יוחנן בן זכאי ואידך אותן ארבעים שנה דלמד תלמוד ישב לפני רבו הזה ואמ
מילתא ואסתכר טעמא וקבעה רבים אשמיה מתני׳ סדר ברכות
אומ אבות וגבורות למה הוא מזכיר חזק אמ איידכר א
למה מזכיר עשר לימא תשעה הוא אזיל ואישתני אישתני תנורכנן מנין שאו
אבות תל הבוליה כבני אלים ומניין שאומ גבורות תל הבוליה כבוד ועזו ומנין שאו
קדושת השם תל הבוליה כבוד שמו ומנין שאומ מלכיות זכרונות ושופרות תניא
ר אליעזר אומ שכתבן זכרון תרועה מקרא קדש שכתבן זה קדושת היום זכרון אילו
זכרונות תרועה אילו שופרות מקרא קדש שהוא בעשיית מלאכה אמ לו עקיב
מפני לא נאמר שנה שנות שחרי פתחבו הסת תחלת אלא שכתבן קדושה בעשיית
מלאכה זכרון אילו זכרונות הרועה אילו שופרות מקרא קדש זה קדושת היום ומנין
שאומ מלכיות תניא ר אומ אני יי אלהיכם כחדש השביעי ר יוסי בר יהודה אומר
אינו צריך הרי הוא אומר והיו לכם לזכרון לפני אני יי אלהיכם זה כנה אב
בל מקום שנ זכרונות יהא מלכיות עמהן היכן אומ לקדושת היום תניא ר עקיבא
אומ עם המלכיות אומ מה מיצינו בכל מקום כריביי אף כאן כריביי רבן שמעון
בן גמליאל אומ עם הזכרונות אומ מה מיצינו בכל מקום כאמיצע אף כאן כאמיצע
וכשקדשו בית דין ראש השנה באושא ידד ר יוחנן בן ברוקה לפני רבן שמעון בן ג
גמליאל ועשה כר יוחנן בן נורי אמ לו רבן שמעון בן גמליאל לא היינו סבורין כיצד
ליום שני ידד ר חנינא בנו של ר יוסי הגלילי ועשה כר עקיבא אמ לו רבן שמעון
בן גמליאל כך היו נוהגין בכתה למימרא דרבן שמעון בן גמליאל כר עקיבא סבירא
ליה והא ר עקיבא מלכיות עם קדושת היום אמ להו זרבן שמעון בן גמליאל קדושת
היום עם הזכרונות אמ להו זורא לומר שתוק עין למלכיות ליום שני מאי ליום
שני אילימא יום טוב שני למימרא דעבדוה לאילו והא אמ ר חנינא בר פפא ר
מימות עזרא ואילך לא מצינו אילו מעוכר אמ רב חסדא מאי ליום שני לשנה
הבאה מתני׳ אין פותחין מעשרה זכרונות ומעשרה מלכיות
חני עשר מלכיות כנגד מי אמ ר לוי כנגד עשרה הילולים
שאמ דוד בספר תהלים הילולין טוכא הוו הכא כתיב הללוהו בתקע שופר הכי קאמ
אמ כנגד עשרת הדברים שנאמרו למשה בהר סיני ר יהודה אמ כנגד עשרה מי
מאמרות שנתן ברא העולם מאי ניעהו אי ויאמר דבר אשית הני תשעה הוו ברא אשית

מאמר הוא דכתיב דברי [illegible] נעשו ר' יוחנן בן נורי אומ' אם אמ' שלש
שלש ר' איבעיא להו תקבי קהני שלש מן התורה ושלש מן הנביאים ושלש
מן הכתובים וחזיא להו תשעה אבא ביניהו חדא או דילמא אחד מן התורה ואחד
מן הנביאים ואחד מן הכתובים ואיכא בינייהו טובא תא שמע דתניא אין פותחין
מעשרה מלכיות מעשרה זכרונות מעשרה שופרות ואם אמ' שבעמקולין ינא
בעד שבעה רקיעים ר' יוחנן בן נורי אמ' הפותח לא יפתוח משבע ואם אמ' שלש
מכולן יצא כנגד תורה נביאים וכתובים ואמרי לה כנגד כהנים ולוים וישרא אמ'
רב חמנא אמ' שמוא הלכה כר' יוחנן בן נורי מתני' אין מזכירין
זכרונות מלכיות ושופרות של פורענות וכו' זכרונות כנגן מין
ויזכור כיבשר המה רחה חולך ולא ישוב מלכיות כנגן חי אני נאם יי אם לא כמד
חזקה ובחמה שפוכה אמלוך עליכם נאם יי ים ואעגד אמ' רבי נחמן כלכי הא
ר' יתחא לירתח רחמנא עלן ולפרוקינן כיון דבעידן ריתחא אמרה אדכורי ריתח
ברישי שתא לאו אורח ארעא שופרות כנגן תקעו שופר כגבעה חצוצרה כרמה
אבל אם בא לומר זכרונות ושופרות ומלכיות של פורענות של אומות העולם מ
מזכיר זכרונות כנגן זכור יי לבני אדום את יום ירושלם מלכיות כנגן יי מלך יגזו
עמים שופרות דכתי ויי ים בשופר יתקע וחלך בסערות תימן וכתי יי צבאות יגן ע
עליהם וכיגנן עליהן ואין מזכירין זכרונות ושופרות של יחיד אפלו למזכר
וכנגן זכרני יי ברצון עמך פקדונות הרי הן כזכרונות כנגן ויי פקד את שרה וכנגן
פקד פקדתי אתכם דברי ר' יוסי ר' יהודה אומ' פקדונות אינן כזכרונות ור' יוסי הגלי
דפקדונות הריהן כזכרונות ויי פקד את שרה פקדון דיחיד הוא כיון דקא אתי רבים
מינה כרבים דמי שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד
מי זה מלך הכבוד יי עזוז וגבור יי גבור מלחמה שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי
עולם ויבא מלך הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד יי צבאות הוא מלך הכבוד סלה
ראשונה שתים ושנייה שלש דברי ר' יוסי ר' יהודה אומ' ראשונה אחת שניה שלש
שתים זמרו ים זמרו זמרו למלכנו זמרו כי מלך על כל הארץ זמרו משכיל שתים
דברי ר' יוסי ור' יהודה אומ' אחת ושוין במלך ים על גוים ים ישב על כסא קדשו
שהוא אחת זכרון שיש עמו תרועה כנגן שבתון זכרון תרועה אומרה עם הזכרונות
ואומרה עם השופרות דברי ר' יוסי ר' יהודה אומ' אינו אומרה אלא עם הזכרונות
בלבד מלכות שיש עמו תרועה כנגן יי אהיו עמו ותרועת מלך בו אומרה עם המל
המלכיות ואומרה עם השופרות דברי ר' יוסי ר' יהודה אומ' אינו אומרה אלא עם

המלכיות כלכך תרועה שאין עמו ולא קלום כגון [illegible] יהיה לכם אומרה עם
השופרות דברי ר' יוסי ר' יהודה אומ' אינו אומרה כל עיקר מתני' אין לכך
מתחיל בתורה ומשלים בנביא אם השלים דאי יעבד לכתחלה לא והתניא ר' יוסי אומ' משלים בתורה הרי זה יוצא ומשובח אימת משלים וזה
אמה שלים יצא קתני דאי יעבד אין לכתחלה לא תכי קאמא מתחיל בתורה ומשלי
בנביא ר' יוסי אומ' משלים בתורה ואם השלים בנביא יצא תניא נמי הכי אמר
אלעזר בר' יוסי ותיקין היו משלימין אותה בתורה בשלמא ט זכרונות ושופרות
איכא טובא אלא מלכיות הלת הוא דהוין יתיב עמו ותרועת מלכו וכתוב
ויהי בישורון מלך בהתאסף וכתי' ימלך לעולם ועד ואנן בעינן עשרה ליכא
אמ' רב הונא תשמע שמע ישראל הינו דכתי' אחד מלכות דברי' יוסי' יהוד
אומ' אינה מלכות ויד"ת היום וחשבת אל לבבך כי ה' הוא האלהים דברי' יוסי' מלכות
דיהודה אינה מלכות אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלהים מלכות דברי' יוסי' יהודה
אומ' אינה מלכות מתני' העובר לפני התיבה מאי שנא
שיני מתקיע משום ברוב עם הדרת מלך אלא משום אי הכי הלל
נמי משום ברוב עם הדרת מלך אלא משום דזריזין מקדימין למיצות תקיעת
שופר נמי ניגמא משום דזריזין למיצות אמ' יוחנן בשעת השמד שנו מדקאמ'
בשעת ההלל מכלל דבראש השנה לא אמרינן הלל מאי טעמ' אמ' אבהו אמרו
מלאכי השרת לפני חקקה וכונו של עולם מפני מה אין אומרין ישראל שירה לפניך
בראש השנה וביום הכפורים אמ' להם אי אפשר מלך יושב על כסא הדין וספרי מתים
ונפתרי חיים פתוחין להם לפני והן אומרין שירה לפני מתני' שופר
של ראש השנה מאי טעמ' שופר עשה ויום טוב עשה
ולא תעשה ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה ולא עולין באילן
השתא דכבר אמרת לא דאורית' אמיבעיא זו ואין צריך לומר זו קתני
ואין חותכין אתר לא ברבר שהוא משום שבות משום שבות
מגלא משום לא תעשה סכינא השתא משום שבות אמרת לא משום לא
תעשה מבעיא זו ואין צריך לומר זו קתני אבל אם רצה ליתן להגובמים
או יין יתן מים אויין אין מי רגלים לא מתני מנ' אבא שאול הוא דתניא
אבא שאול אומ' מים או יין מיתר כדי לרחץ ידיו ורגליו אסור מפני הכבוד
ואין מעברין את התינוקות מלתקוע הא נשים מעברין והא תנן
אין מעברין לא את הנשים ולא את התינוקות מלתקוע אמ' אביי לא קשיא הא

מלכות

ר׳ יהודה הא ר׳ יוסי ור׳ שמע׳ דתניא דבר אל בני ישראל בני ישראל סומכין ואין בנות
סומכות דברי ר׳ יהודה ור׳ יוסי ר׳ שמעון אומ׳ נשים סומכות רשות׳׳
ומתעסקין בהן עד שילמודו׳׳ אמ׳ אלעזר ואפלו בשבת׳ תניא נמי הכי
מתעסקין בהן עד שילמודו ואפלו בשבת׳׳ ואין מעבירין לא את הנשים ולא את
התינוקות מלתקוע בשבת ואין צריך לומר ביום טוב׳׳ הא גופא קשיא אמרת
מתעסקין בהן עד שילמודו ואפילו בשבת אלמא לכתחילה אמינא להו תקעו והדר
תני אין מעבירין עבור הא דלא מעבירינן הא לכתחילה לא אמרינן להו לא קשיא
כאן בקטן שהגיע לחינוך כאן בקטן שלא הגיע לחינוך׳׳ והמתעסק
לא יצא׳׳ אבל התוקע לשיר מאי יצא לימא מסייע ליה לרבא דאמ׳
התוקע לשיר יצא תניא התוקע לשיר נמי מתעסק קרי ליה׳׳
והשומע מן המתעסק לא יצא׳׳ אבל השומע מן המשמיע לעצמו מאי
יצא לימא תיובתא דרבי זירא דאמ׳ ליה רבי זירא לשמעיה איתכון ותקעלי דיממ
אידי דתנא רישא מתעסק תנא סופא נמי מתעסק׳׳ **מתני׳׳**
סדר תקיעה שלש של שלש שלש׳׳ התניא שיעור תקיעה
כתרועה אמ׳ אביי תנא דידן קא חשיב תקיעות דטלהו בכי כתרועות דטלהו בכי
תנא ברא קא חשיב חד בבא והדר לא׳׳ שיעור תרועה וכו׳׳
והא תניא שיעור תרועה כשלשה שברים אמ׳ אביי הא ודאי פלגי דמתני יתרע
יהיה לכם ומהתם גמרינן יום יבבא יהא לכם וכתרועה באימיה דסיסרא כעב החלון נשקפ
ותיבב מרסבר גנוחי נגח ומרסכך ילול ילילי׳׳ תנו רבנן מניין שבשופר
תל ותעברת שופר תרועה אין לי אלא ביובל בראש השנה מנין תל ותעברת שופר
תרועה בחדש השביעי שאין תל בחדש השביעי מה תל בחדש השביעי שיהו כל
התרועות של חדש זה כולה ומנין שפשוטה לפניה תל ותעברת ומנין שפשוטה
לאחריה תל תעבידו אין לי אלא ביובל בראש השנה מנין תל בחדש השביעי שאין
תל בחדש השביעי מה תל בחדש השביעי שיהו כל תקיעות של חדש השביעי כולה
ומנין לשלש של שלש של שלש תל ותעברת שופר תרועה ושבתון זכרון תרועה ויום
תרועה יהיה לכם ומנין ליתן את האמור של זה בזה תל שביעי שביעי לגזירת שוה
הא ביצד שלש שהן תשע שיעור תקיעה כתרועה ושיעור תרועה כשלשה שברי
הא תנא מעיקרא מייתי לה בהקישא השתא מיתי לה בגזירת שוה הכי קאמ׳ אי
לאו גזירה שוה הוה מייתינא ליה בהקישא השתא דאתאי בגזירת שוה הקישא
לא צריך והאי תנא מייתי לה ממדבר דתניא יתקעתם תרועה תקיעה כפני עצמה

בפני עצמה ותרועה בפני עצמה אתה אומ' תקיעה בפני עצמה ותרועה בפני
עצמה או אינו אלא תרועה ותקיעה אחת תיבעי ליה אומ' וכהקהיל אתה
הקהל תתקעו ולא תריעו הרי אומ' תקיעה בפני עצמה ותרועה בפני עצמה
ומנין שפשוטה לפניה תל ותקעתם תרועה אתה שפשוטה לאחריה תל תר
תרועה יתקעו ר' ישמעאל אומ' אינו צריך חסרחוא אומ' ותקעתם תרועה
שנאת מה תל שנית זה כנה אב לכולם כל מקום שנאתרועה היא תקיעה שניה
לה אין לי אלא במדבר בראשה שנה מנין תל תרועה תרועה לנדדת שוה
חאביב שלש תרועות בראש חשנה שכתוב זכרון תרועה ויום תרועה
ותעברת שופר שתים מדברי תורה ואחת מדברי סופרים שבתון וזכרון תרועה
ותעברת שופר תרועה מדברי תורה יום תרועה יהיה לכם למדו חוא כל
ל שמוא בר נחמני אמ' אחת מדברי תורה ושתים מדברי סופרים ותעברת
שופר תרועה מדברי תורה שכתוב זכרון תרועה יום תרועה יהיה לכם לתלמודו
הוא בא מאי לתלמודו הוא בא ביום ולא בלילה ואיזה ביום ולא בלילה
מנא לה נפק אליה מכיום חכפורים אי מכיום חכפורים ליתי לפשוטה
לפניה ופשוטה לאחריה לימר ותעברת תעבידו לא משמעליה ותעברת
נדרכ מתנא דאמרכ מתנא תעבידו קאמ' רחמנא תעבריה כיד ואיזה
דהכ מתנא מדשניקרא כדיכורתה תעבידו ומדלא דגמר
תעברת ותעברת ממשוה דכתוי עביר קול כמחנה מה להלן בקול אף הכא בקול
בקול ולחאי תנא דילמ' מכדבר אומה להלן חצוצרות תל
תקעו בחדש שופר אי וחו חג שהחדש מתבסחכי חוי אומ' זה ראש השנה וקאמ
רחמנא שופר התקינו אכחד בחסדרי תקיעה של שה שברים תרועה תקע
מה נפשך אילולי חוא ליעבד תקיעה ותרועה תקיעה אי נחיד אא ליעבד
תקיעה של שה שברים ותקיעה מספקא ליה אורילמא אילולי חוא
מתקיפלח רבינא דילמא אילולי חוא וקא מפסק של שה שברים בין תרועה
לתקיעה וחדר עביד תקיעה תרועה ותקיעה מתקיף לה עיירא דילמ' נוחי חוא
וקא מפסקא תריעה בין של שה שברים לתקיעה וחדר עביד תקיעה של שה
שברים ותקיעה אם כן דר אחרון למח לי אי נניחד חא קא עביד אי אילולי
חוא חא קא עביד מספקא ליה דילמא נחיל אוחבי ליעביד עמי איפכא
תקיעה ותרועה ושלשה שברים ותקיעה דילמא גנוח מתמא דמילתא פרישא
נחוחדר ושלש תקעכי אשנה אמ' יחנן שמע תשע תקיעות

בתשעה עשר ביום [illegible] אבי הכי שמעתשע תקיעות בתשעה עשר ביום יצא מתשעה בכלל אחד יצא ואפילו כמה תקיעות ואפילו כל היום כולו
ומי אמר יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן משום רשמעון בן יוחי הקטן הלל וכמה וכמנלה אם שהחכמי לגמרה את כולה חוזר לראש לאקשיא דידיה אדידיה הא
דרביתא ודידיה לא קשיא הא דאמר יוחנן הא דאמר יוחנן קרי קריית שמע בתי מדרשות ומקשי ליה כתרי דחלקי אמליה
מחו לגומרה אמליה אם שהיה בידו לגמור את כולה חוזר לראש הכי קאמר
ליה לדידיל אמכירא לך דתניא אם שהתחיל לגמור את כולה
חוזר לראש תנו רבנן תקיעות אין מעכבות זו את זו ברכות אין מעכבות
זו את זו תקיעות וברכות של ראש השנה יום הכפורים מעכבות זו את זו מאי
מאי טעמא אמר רבא אמר הקב"ה אמרו לפני בראש השנה מלכיות זכרונות
ושופרות מלכיות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני
למזה ובמה בשופר מתני' מי שפיתח ואחרך יכול
מעמא דלא חזה ליה שופר מעיקרא הא חזה ליה שופר
מעיקרא כי שמעלהו אסדר מחבות שמעלהו רב פפא קם לצלויי אמר
ליה הכי לשמעיה כי נחתנא לך תקעי אמר ליה ורבא לא אמרן אלא
בחכר עיר תניא נמי הכי בשחזא שומעין על הסדר ועל סדר ברכות
במה דברים אמורים בחכר עיר אבל שלא בחכר עיר שומעין על הסדר לא
על סדר ברכות ויחיד שלא אתקע חבירו תוקעלו ויחיד שלא כירך אין חבירו
מברך לו מיצוה בתוקעין יתרמן המברכין כיצד חיו שתי עיירות באחד
תוקעין ובאחת מברכין הולך למקום שתוקעין ואין הולך למקום שמברכין
משיטא הא דאוריתא והא דרבנן לא צריכא אעננ"ד הא ידאי הא ספק
כשם ששליח ציבור תניא אמרו לו לרבן גמליאל
לדבריך למה ציבור מתפללין אמלחן כדי להסדיר שליח ציבור את תפלתו
אמלהורבן גמליאל לחכמים לדבריכם למה שליח ציבור יורד לפני התיבה
אמרו לו כדי להוציא את שאינו בקי אמ לחן כשם שמוציא את שאינו בקי
כך מוציא את הבקי אמר רבה בר בר חנה אמר יוחנן מודים חכמים לרבן
גמליאל ורבא אמ עדיין היא במחלוקת שמעיה בריה דרבא בר נחמני אדל
אמרה קמיה דרב דימי אמ ליה רבה בר בר חנה חכי קאמ כי אמר ר' יוחנן
לחא שמעתא איפלג עליה ריש לקיש ואמ עדיין היא במחלוקת ומי אמרית

הכי והא אמר רב הונא עיפורא אמר ר' יוחנן הלכה כמר[illegible] הלכה כמר דפליגי
כי קליק ר' אבא פירשה מודים חכמים לרבן גמליאל בר[illegible] ל ראש השנה ויום הכפורים
והלכה כמר דפליגי בברכות של כל השנה כולה אני[illegible] אמר רב הונא עיפורא אלא
אמר רב טחמן בר יצחק מאן מודים ר' מאיר והלכה כמר דפליגי רבנן דתניא ברכות של
ראש השנה ושל יום הכפורים שליח ציבור מוציא את התבם ידי חובתן דברי ר' מאיר
וחכמים אומר כשם ששליח ציבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב מאי שנא הני אילימא
משום דנפישי קראי והא אמר רב חנגאל אמר רב כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר שוב
אינו צריך אלא משום דאושי קראי נופא אמר רב חנגאל אמר רב כיון שאמר בתורתך
כתוב שוב אינו צריך סבור מינה הני מילי ביחיד אבל בצבור לא איתמר אמר יוחנן
אמר ר' יהושע בן לוי אחד יחיד ואחד ציבור כיון שאמר בתורתך כתוב שוב אינו צריך
אמר ר' אלעזר לעולם יסדיר אדם תפלתו ואחר כך יתפלל אמר אבא מסתברא מילתא
דר' אלעזר ברכות של ראש השנה ויום הכפורים ופרקים אבל כל שנה כולה לא
איני והא רב יהודה מסדר עלותיה ומצלי כיון דמהדתין יומין להתענין יומין קא מצלי
כפרקים דמי אמרה אחא ברי עזא אמר ר' שמעון חסידא פוסדרהיה רבן גמליאל
אפילו עם שכשרות ולא מיבעיא רקיימי הכא אדרבה הני אינשי דהכא
הני אהבה בריה הוא מניימין עם שאחורי חסחנים אינן בקיאין ברכה אלא כי אתא
רבין אמר יעקב אמר שמעון חסידא לא פסוד רבן גמליאל אלא עם שכשרות מצי
טעמא משום דאנסי אבל בילי עלמא לא

חדרן עלך יום טוב של ראש
השנה שחל להיות בשבת
סליקא לה מסכת ראש השנה

פרח לבא בנלך ואעי

את"ה מסכת סוכה

סוכה שהיא גבוהה למע' מעשרים אמה פסולה דר' יהודה מכשיר ושאינה
גבוהה עשרה טפחים יש אין לה שלש דפנות ושחמתה מרובה מצלתה פסול
סוכה ישנה בית שמאי אומ' פסולה וב"ה מכשירין ואי זה היא ישנה כל שעשאה
קודם לחג שלשים יום ואם עשאה לשום חג אפילו מתחילת השנה כשירה ''
העושה סוכתו תחת האילן כאילו עשאה בתוך הבית סוכה שעל גבי סוכה העליונה
כשירה והתחתונה פסולה ר' יהודה אומ' אם אין דיורין בעליונה התחתונה כשירה ''
פרס עליה סדין מפני החמה או תחתיה מפני הגשר או שפרס על גבי הקיטע
פסולה אבל פורס על גבי מקלטי המטה '' הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת
ואת הקישות וסיכך על גבן פסולה ואם היה סיכוך מרובה מהן או שקיצץ כשירה
זה הכלל כל דבר המקבל טומאה ואין גידולו מן הארץ אין מסככין בו ''
חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדין אין מסככין בהן ואם היו מותרות כשרות
וכולן כשרות לדפנות מסככין בנסרים דברי ר' יהודה ור' מאיר אוסר נותן עליה נסר
שהוא רחב ארבעה טפחים כשירה ובלבד שלא יישן החתיה ''
תקרה שאין עליה מעזיבה ר' יהודה אומ' משום בית שמאי מפקפק ונוטל אחת
מבנתים וב"ה אומ' או מפקפק או נוטל אחת מכנתים ר' מאיר אומ' נוטל אחת
מכנתים ואין צריך לפקפק '' המקרה סוכתו בשפודין או בארובות המטה
אם ישר יותר בינהן כמותן כשירה החוטט בגדיש לעשות לו סוכה אינה סוכה ''
המשלשל דפנות ממעלה למטן אם גבוהה מן הארץ שלשה טפחים פסולה ממטן
למעלן אם גבוהה עשרה טפחים כשירה ר' יוסי אומ' כשם שממלמטה למעלן עשרה
טפחים כך ממעלן למטן עשרה טפחים '' הרחיק את הסיכוך מן הדפנות
שלשה טפחים פסולה בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש כנגד פותחו לסיכוך ארבע אמות
פסולה וכן חצר שהיא מוקפת אכסדרה סוכה גדולה שהקיפוה ברבר שאין מסככין
בו אם יש תחתיו ארבע אמות פסולה '' העושה סוכתו כמין עריפה או שסמכה
לכותל ר' אליעזר פוסל מפני שאין לה גג וחכמים מכשירין מחצלת קנים גדולה עשאה
לשכיבה מקבלת טומאה ואין מסככין בה ולסיכוך מסככין בה ואין מקבלת
טומאה ר' אליעזר אומר אחת גדולה ואחת קטנה עשאה לשכיבה מקבלת
טומאה ואין מסככין בה עשאה לסיכוך מסככין בה ואין מקבלת טומאה ''

סליק פירקא סוכה עד אין גבוהה

תנן התם מטי שחא גבוה למעלה מעשרים אין מעטירין אומ אינו צד
מאי שנא גבי סוכה דתני פסולה ומאי שנא כמה דתני תקנתא סוכה דאורייתא
תני פסולה מבוי דרבנן תני תקנתא איבעיא דאורייתא נמי תני תקנתא
ומיהו סוכה דנפישן מילי חא פסיק ותני פסולה מיבי דלא נפישן מילי תני ליה
תקנתא ״ מנא הני מילי אמר רבה דאמקרא למען ידעו דורותיכם כי סכות
חושבתי וגו׳ עד עשרים אמה אדם יודע שיד בסוכה למעלה מעשרים אמה
אין אדם יודע שיד בסוכה משום דלא שלטא ביה עינא ״ ר׳ זירא אמ׳ מהכא
וסוכה תהיה לצל יומם מחורב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר עד עשרים אמ׳
אדם יושב בצל סוכה למעלה מעשרים אמה אין אדם יושב בצל סוכה אלא
בצל דפנות אמ׳ ליה אביי לר׳ זירא אלא מעתה העושה סוכתו בעשתרות קרנס
איכא בצל סוכה הכא דל דפנתא לא חזי ליצל סוכה ורבא אמ׳ מהכא בסוכות תשבו
שבעת ימים אמרה תורה כל שבעת ימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי
עד עשרים אמה אדם עושה דירתו דירת עראי למעלה מעשרים אמה אין
אדם עושה דירתו דירת עראי אלא דירת קבע אמ׳ ליה אביי אלא מעתה עשה
מחיצת ברזל ומיכך על גבין הכי נמי דלא חויא סוכה אמ׳ ליה הכי קאמינא לך
עד עשרים אמה אדם עושה דירתו דירת עראי כי עביד לה דירת קבע נמי פיק
למעלה מעשרים אמה דאין אדם עושה דירתו דירת עראי אלא דירת קבע
כי עביד לה נמי דירת עראי לא נפיק ״ כולהו ברכה לא אמרי הוא ידיעה לדורות
הוא דכתיב זירא נמי לא אמרי הוא לימות המשיח הוא דכתיב זירא אם כן
נימא קרא חופה תהיה מאי סוכה שמעת מינה תרתי כרבא נמי לא אמרי קושיא
דאביי ״ כמאן אזלא הא דאמרי אשיה אמר רב מחלוקת בשאין דפנות
מגיעות לסכך אבל דפנות מגיעות לסכך אפילו למעלה מעשרים אמה כשידה
כמאן כרבא דאמ׳ משום דלא שלטא ביה עינא וכיון דדפנות מגיעות לסכך מש׳
משלט שלטא ביה עינא כמאן אזלא הא דאמ׳ רב הונא מחלוקת בשאין
גבוה אלא ארבע אמות על ארבע אמות אבל יש בה יותר מארבע אמות על
ארבע אמות אפילו למעלה מעשרים אמה כשירה כמאן כר׳ זירא דאמ׳ משום
ר׳ יוחנן דדויחא איתכח צל כמאן אזלא הא דאמ׳ רב חנן בר רבא אמ׳ רב מ׳
מחלוקת בשאינה מחזקת אלא כדי ראשו ורובו ושולחנו אבל מחזקת יתר מכדי

ריבו וראשו ושולחנו א[illegible] מעשרים אמה כשירה כמאן דלא סבר כשלמ
ל יאשיה דלא פליגא אדר[illegible] ואדרבי חנן בר רבא דלא קא יהיב שיעורא כמש
כמשכא אלא דבי הונא ו[illegible] רבא נימא סוכה כשר סוכה קא מיפלגי מר סבר
הכשר סוכה בארבע אמות [illegible] סבר הכשר סוכה כמחזקת ראשו וריבו ושולחנו
לא דכולי עלמא הכשר סוכ[illegible]חזקת ראשו וריבו ושולחנו והכא בה קא מיפלגי
דמר סבר מחזקת ראשו וריבו ושולחנו וריבו פליגי יתר מראשו וריבו ושולחנו כש
כשרה ומר סבר מראשו וריבו ושולחנו עד ארבע אמות פליגי אכל יתר מארבע
אמות דברי הכל כשירה ״ מתיבי סוכה שגבוהה מעשרים אמה פסולה וד
יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשה אמה ואמר יהודה מעשה בחילנאי המלכה
שעשתה סוכה בלוך שהיתה גבוהה מעשרים אמה והיו זקנים נכנסין ויוצאין ל
לשם ולא אמרו לה דבר אמרו לו משם ראייה אשה היא ואשה פטורה מן הסוכה
אמ' להם חלא שבעה כנים היו לה ועוד כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים
למה לי למתנא כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים הכי קאמ' לחוכיתימרו
כנה קטנים הוי ופטורין מן הסוכה כיון דשכבה כנים היו לה אי אפשר דלא הוי
בחוכה שאין עריך לאמו ומיתימרו קטן שאין עריך לאמו מדרבנן הוא דמיחייב
ואיהי ברבנן לא אשנתה תשמע כל מעשיה לא עשתה ״ בשלמא למאן
דאמ' כשאין דפנות מנועות לסכך מחלוקת דרכה דמלכה לישכב סוכה שאין ד
דפנות מנועות לסכך משום אוירא אלא למאן דאמ' בסוכה קטנה פליגי דרכה
שלמלכה לישכב בסוכה אמ' אביי בר רב אדא לא נערבא אלא בסוכה העשויה
קיטונית קיטונית ודרכה של אשה לישכב בסוכה העשויה קיטונית קיטונית
אמ' רב אשי לא נערבא אלא לקיטונית שכה וכבן מברי בניה בסוכתן גדולה הוו יתבי
ואיתי יתבא בקיטונית שכנה משום ענעותא ומשום חבי לא אמרי לה ולא מידי
ורי יהודה מכר בעיה הוו יתבי ואפי הכי לא אמרי לה דכר אמ' רבי יצחק בר שי
אמ' רב הונא הלכה עריכא שתא מוחזקת ראשו וריבו ושולחנו אמ' לי
ר' אבא במאן כבית שמאי ואלא כמאן אינא דאמ' אמ' ליה ר' אבא דאמ' לך
מני בית שמאי היא ולא תוו מינה ״ מתקיף להרב נחמן בר יצחק ממאי דבית
שמאי וכית הלל בסוכה קטנה פליגי דילמא בסוכה גדולה פליגי וכגון דיתיב ב
אפומא דמטללתא ושולחנו בתוך הבית בית שמאי סברי גזרינן שמא ימשך
אחר שולחנו ובית הלל סברי לא גזרינן שמא ימשך דייקא נמי דקתני מי שהיה
ראשו וריבו בסוכה ושולחנו בתוך הבית בית שמאי פסלין ובית הלל מכשירין ואם

איתא מחזקת ואינה מחוקת מיבעי ליה שמע[illegible] סוכה קטנה לא פליגי
ותניא מחוקת ראשון וראשון ושולחנו כשרה [illegible] אבו אומר ארבע על ארבע
ותניא אידך אומר כל סוכה שאין בה ארבע [illegible] אמות פסולה וחכמים אומ[illegible]
אפילו אינה מחזקת אלא ראשון וראשון בלבד פשיטא אילו שולחנו לא קתני קשיין
אהדדי אלא לאו שמע מינה הא נבית שמאי הא כבית הלל אמר זוטרא מתני׳
נמי דייקא דקתני בית שמאי ובית הלל מכשירין אם איתא ביקהלל אומר יצא פוסלין
ובית שמאי אומר לא יצא מיבעי ליה ולטעמיך מי שהיה לעולם פתוחה פליגי פלוגתי
בסוכה קטנה ופליגי בסוכה גדולה וחסורי מיחסרא וחכי קתני מי שהיה ראשון וראשון
בסוכה ושולחנו בתוך הבית בית שמאי אומר לא יצא ובית הלל אומר יצא ושאינה
מחזקת כדי ראשון וראשון בית שמאי פוסלין ובית הלל מכשירין מתקיף
לה אביי דתנן בית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות פטור מן המזוזה
ומן המעקה ואינו מטמא בנגעים ואינו נחלט בבתי ערי חומה ואין
חוזרין עליו מערבי המלחמה ואין מערבין בו ואין משתתפין בו ואין מניחין בו
עירוב ואין עושין אותו עיבוד כיון שתי עירות ואין חותכין והשותפין חולקין בו
לימאר חיא ולא רבנן אפילו תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן אלא נבי סוכה
דדירת עראי היא אבל נבי בית דדירת קבע קמ"ל היא אפילו רבנן מודו דאי
אית ביה ארבע אמות על אמות דדיר ביה אינשי אי לא לא דיירי ביה אינשי ארבע
אמר מר פטור מן המזוזה ומן המעקה ואינו מטמא בנגעים ואינו נחלט
בבתי ערי חומה ואין חוזרין עליו מערבי המלחמה מאי טעמא בית שבנוי לדור
ואין מערבין בו ואין משתתפין בו ואין מניחין בו עירוב מאי טעמא דלא אחזי
לדיורי וכיון דלא חזי ליה לדיורי לא מניחין בו עירובי חצרות אבל שיתוף מניחין
בו מאי טעמא דלא גרע מחצר שכמכוי דתנן עירובי חצרות בחצר ושיתופי
מבואות בכמכוי וחוינן זה עירובי חצרות בחצר והתנן הנותן עירובו בבית שער
אכפרא ומרפסת אינו עירוב והדר שם אינו אוסר אלא אימא עירובי חצרות
בבית שבחצר ושיתופי מבואות בחצר שכמכוי והאי לא גרע מחצר שכמכוי
ואין עושין אותו עיבור לכין שתי עירות אפילו כבורגנין נמי לא משוינן ליה
מאי של בורגנין חזו למילתיהו והאי לא חזי למילתיה ואין האחין והשו
והשותפין חולקין בו טעמא דליכא ליה ארבע אמות על ארבע אמות הא איתא בי
ארבע אמות על ארבע אמות חולקין והא אנן תנן אין חולקין את החצר עד
שיהא בו ארבע אמות על ארבע אמות לזה אימא אין זכו דין חלוקה בחצר

פוסלין

ארבע

דאמר רב הונא חצר כו׳ פתחיה ורב חסדא אמר נתן ארבע אמות
לכל פתח ופתח חשאר ושוה וזקא דאיתכהו ארבע אמות על ארבע
אמות דתניא רבי אומר כו׳ ארבע אמות על ארבע אמות
חיתה גבוהה מעשרים אמה וכא למעוטי בגרים וכסתות לאחוי מיעוט אעל גב
דבטלינהו כטולה דעתו אצל כי אדם תכן וכטלו חוי מיעוט וכל שכן עפר
וכיטולו תכן ואין עתיד לפנותו ועפר סתם מחלוקת יוסי ורבנן דתנן בית שמילאהו
תבן וצרורות וכטלו וכטל בטלו אין לא בטלו לא ותני עלה ר׳ יוסי אומר תבן ואין
עתיד לפנותו הרי הוא כעפר סתם וכטל עפר ועתיד לפנותו הרי הוא כסתם תבן
ולא כטל ׃׃ היתה גבוהה מעשרים אמה וחוצין יורדין לתוך עשרים אמה
אם יצילתן מדובה מחמתן כשירה ואם לאו פסולה ׃׃ היתה גבוה
מעשרה טפחים וחוצין יורדין לתוך עשרה סכר אביי למימר אם חמתן מרובה
מיצילתן כשירה אמ ליה רבא הא דירה סרוחה הוא ואין אדם דר בדירה
סרוחה ׃׃ היתה גבוהה מעשרים אמה ונטחה איצטבא כנגד דופן האמצעית
האמצעית על פני כולה וישבה הכשר סוטה כשירה מן הצד אם ישמשפת
איצטבא ולכותל ארבע אמות פסולה פחות מארבע אמות כשרה מאי קמל
דאמרינן דופן עקומה תנינא בית שנפחת וסיכך על גביו אם יש כנין פותח לסבור
ארבע אמות פסולה האפחות מארבע אמות כשירה מתו דתימא הני מילי
היכא דחזיא לדופן אבל היכא דלא חזיא לדופן אימא לא קמל ׃׃
היתה גבוהה מעשרים אמה ונטחה איצטבא אמצעיתא אם ישמשפת
איצטבא ולדופן ארבע אמות לכל רוח פסולה פחות מארבע אמות כשירה
מאי קמל דאמרינן דופן עקומה היינו דתימא הני מילי מרוח אחת
אבל לכל רוח ורוח אימא לא קמל ׃׃ היתה פחותה מעשרה טפחים ויחקקה
כדי להשלימה לעשרה אם ישמשפת חקק ולכותל שלשה טפחים פסולה
פחות משל שה טפחים כשירה מאי שנא התם דקא אמרת ארבע אמות
ומאי שנא הכא דקא אמ שלשה טפחים התם דאיכא לדופן פחות מארבע
אמות סניא הכא דלשויה לדופן פחות משלשה טפחים אין של שה לא
׃׃ היתה גבוהה מעשרים אמה ונטחה עמיד גבוה עשרה וישבה הכשר
סוטה סכר אביי למימר נוד אסיק מחיצתה אמ ליה רבא בעינן מחיצות
הנכרות וליכא ׃׃ הנו רבנן נעץ ארבע קונדסין וסיכך על גבן ר׳ יעקב מל
מכשיר וחכמים פוסלין אמ רב הונא מחלוקת על שפת הגג ר׳ יעקב סבר אמי

אמרינן גוד אסיק מחיצתה ורבנן סברי לא אסיק מחיצתה אבל
באמצע הגג דברי הכל פסולה ורבנחמן אמר [illegible] גג מדלקת
איבעיא להו באמצע הגג מחלוקת אבל על [illegible] הגג דברי הכל כשרה או
דילמא בין בזו ובין בזו מחלוקת תיקו מתיב נעץ ארבעה קונדסין
בארץ וסיכך על גבן ר יעקב מכשיר וחכמים פוסלין וזה ארץ דבאמצע
הגג דמי וקאמר כשיר ר יעקב תיובתא דרבנן תיובתא ועוד באמצע
הגג הוא דפליגי אבל על שפת הגג דברי הכל כשירה לימא ליחוי תיובתא
אמלך רבהונא פליגי באמצע הגג ופליגי על שפת הגג והאי דקאמר מיפלג
באמצע הגג להודיעך כחו דר יעקב דאפילו באמצע הגג נמי מכשר
תנו רבנן נעץ ארבעה קונדסין בארץ וסיכך על גבן ר יעקב אומר
דואין כל שאילו יחקקו ויחלקו וישבתן טפח לכאן וטפח לכאן עדונין משום
דיומא שהיה ר יעקב אומר דיומדי סוכה טפח וחכמים אומ שתים כהלכתן
ושלישית אפילו טפח מתני׳ ושאינה גבוהה עשרה טפחים
מנא להו דכולל חנינא ר יוחנן דתניא מתני כולי האי סדר
מועד כי כל האי זוגא חלופי ר יוחנן ומעיילי ליונתן ארון תשעה ומפרת טפח
הרי כאן עשרה וכתן ועדתיה שם ותניא ליוסי אומ מעולם לא ירדה שכינה
למטה ולא עלו משה ואליהו למרום שנאשמים שמים ליי והארץ נתן לבני
אדם ולא ירדה שכינה למטה וכתן ויתדיי על הר סיני למעלה מעשרה
וכתן ועמדו דגליו ביום ההוא על הר הזיתים למעלה מעשרה ולא עלו משה
ואליהו למרום וכתוב ומשה עלה אלהים למטה מינשרה וכתן וייעל אליהו
בסערה השמים למטה מעשרה וכתן מאחזפני כמאפרשו עליו עגבי אמר
חנני מלמד שפרש שדי מזיו שכינתו וענן עליו מכל מקום מאחזפני כמאכתן
אלמא נקטינהו דילמא אי שתרגיב כמאעד עשרה תקוטביד בשלמא
ארון תשעה דכתן ועשו ארון עצי שטים אלא כפורת טפח מנא להו דתני רב
חנניה כל הכלים שעשה משה נתנה בהן תורה מדת ארכן ומדת רחבן ומדת
קומתן וכפודת מדת רחבה וארכה נאמרה ומדת קומתה לא נתנה צא ולמד
מפחות שבכלים דכתן ייעש לו מסגרת טפח מה להלן טפח אף כאן טפח ונילף
מכל הכלים תפשת מרחבה לא תפשת תפשת מיעטו לא תפשת ונילף מציץ
דתניא ציץ דומה כמין טס של זהב ורחב שתי אצבעות ומוקף
מאוזן לאוזן וכתן עליו שני שטים יוד הא מילמעלה וקוד ש מלמטה אמר עשר

כל יום אני רואיתיו [illegible] קדש לייכשטה [illegible] דנין כלי מכלי ואין
דנין כלי מתכשיט וכלי [illegible] אמר זר משהן דנין כלי שבלי ואין דנין כלי מהכשר
כלי איהכי מסגרת נמי הכשר [illegible] אלא מסגרתו למטה היתה הכא למעלה היתה
למטה היתה אלא למאן דאמר למעלה היתה הכשר כלי הוא אלא דנין דכר
שנתנה בו תורה מדה מדבר שנתנה בו תורה מדה ואל יוכיחו ציץ ושלא נתנה בהן תורה מדה כלל דכתונא אמ מחכא ואל פני
הכפרת קדמה ואין פנים פחותים מטפח ואימא כאפי דכר יוכיח תפשת מרובה לא
תפשת תפשת מועט תפשת ואימא כאפי דציפורת דזוטר טוכא אמ רב
אחא בר יעקב רבהונא פניפני גמר מאדם דכתי הכא אל פני הכפרת וכתי התם מאת
פני יצחק אכיו מה להלן טפח אף להלן טפח ומליף מפנים שלמעלה דכתי בראות
פני אים תפשת מרובה לא תפשת תפשת מועט תפשת וגליף מכרוב דכתי אל פני
הכפרת יכיול פני הכרובים אמ רב אחא בר יעקב גמירי אין פנים של כרוב פחותין
מטפח מאי כרוב אמ ר אבהו דרבי שכן קורין בבבל לינוקא רבי אמ ליה אכי
אלא מעתה דכתי פני האחד פני הכרוב פני השני פני אדם היינו כרוב היינו אדם
אפי רברבי ואפי זוטרי וממאי דחללה עשרה לבד מסכסכה ודילמא בחדי
קכבה עשרה אלא מכית עולמים גמרה דכתי והכית אשר בנה המלך שלמה
ליי ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלשים אמה קומתו וכתי קומת הכרוב
האחד עשר באמה וכן הכרוב השני ותניא אמה מצינו לבית עולמים כרובים כשלי
הכית עומדים אף משכן נמי כרובים כשלישי הכית הן עומדים משכן כמה הוי ע
עשר אמות דכתי עשר אמות אורך הקרש כמה הן שיתין פושקי תילתא כמה
הוי עשרים פושקי דל עשרה לארון ופרוכת פשוטה עשרה וכתי ויהיו הכרובים
פרשי כנפים למעלה סוככים בכנפיהם על הכפרת וקרי ליה סכבה אלמא סכבה
למעלה מעשרה וממאי דנרפיהן על גבי רישיהן קיימי דילמא לחדי רישיהן קיימי
אמ רב אחא בר יעקב למעלה כתי אימדמדלי טובא כיכתי למעלה הניח
לרמאי דאמ כל האמות בינונית אלא לר יהודה דאמ אמה שבבנין ששה
טפחים ושל כלים חמשה מאי איכא למימר ארון וכפרת כמה הוי להו תמני
ופלגא פשו להו חד ופלגא ואימא סוכה חד סר ופלגא לר יהודה הילכתא גמירי
לה דאמ רבי חייא בר אשי אמ רב שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני
שיעורין דאוריתא ניתני דכתי ארין חטה ושעורה ונפן ותאנה ורמון ארץ
זית שמן ודבש ואמר יוחנן כל הפסוק הזה לשיעורין נאמר חטה לכית המנוגע

דתנן הנבנם לבית המנוגע וכליו על כתפיו וסנדליו [illegible] עותיו בידו הוא טמא
וחן טמאין מיד היה לבוש כליו וסנדליו ברגליו וטפ [illegible] מכשעותיו הוא מזמא וחן
טהורין עד שישהה כברי אכילת פרס פת חטין [illegible] שעורין ומיסב ואיכלו כל
בלפתן " שעורה עצם כשעורה שהוא מטמא כמגיעינו מטמא באהל "
נפק ברי רבי עיתיין לנזד " תאנה כדי גרוגרת להוציא את שבת " רמזן דתנן כל כלי
בעלי כתים שיערן כרמונים " זית שמן אמר יוסי ברבי חנינא ארבעין שכל שיעוריה
כזיתים כל שיעורין מלקא דעתך הא איכא חני דאמרינן אלא אימא ארבע שרוב
שיעוריה כזיתים " דכשכביהכנסת הנסרה ביום הכפורים אלמא דאוריתא נעהו ותסברא
שיעורין מהדיא מי כתיבי לעולם הילכתא נינהו וקרא אסמכתא בעלמא "
חציצין דאוריתא נינהו דכתיב ורחץ את כל בשרו במים שלא דבר חוצץ בינו לבין המי
כי אתא הילכתא לשערו כדתניא כל רחוצה רחוצה נמי אחרת
קשורה חוצצת של שלש אינן חוצצות שתים אינו יודע ואפילו נמי דאוריתא נינהו דכתיב
ורחץ את כל בשרו את הטפל לבשרו ומאי נינהו שערו כי אתא הילכתא לרובו ולר
למיעוטו למקפיד ולשאינו מקפיד לכדרבי יצחק דאמר רבי יצחק דבר תורה רובו ומקפיד
עליו חוצץ ושאינו מקפיד עליו אינו חוצץ וגזרו על רובו שאינו מקפיד משום רובו הג
דמקפיד ועל רובו דמקפיד משום רובו ומקפיד וניגזר נמי על מיעוטו שאינו מקפיד
משום רובו שאינו מקפיד ואי נמי משום מיעוטו המקפיד היא נופה גזירה ואנן ניקום
וניגזר גזירה לגזירה " מחיצין הא דאמרן הניחא לר יוחנן אלא לר מאיר מאי איכא
למימר דאוריתא נינהו כי אתא הילכתא לגוד ולבד ולדיפן עקומה "

מתני " ושאין להם שלש דפנות " תנו רבנן שתים כהלכתן ושלישית
אפילו טפח שמעון אומר שלש כהלכתן ורביעית אפילו טפח כמאי קא
מיפלגי הכא מסברי יש אם למסורת לא שמעון מסבר יש אם למקרא דכתיב מסברי יש אם
למסורת בסכת בסכת בסכת הדי כאן ארבעה דלא לגופה פשו להו תלתא שתים כהלכת
אתאי הילכתא גרעת לחדא ואוקמה אספת " ולא שמעון מסבר יש אם למקרא בסוכות
בסכות בסכת הרי כאן שש דלא קרא כוליה לגופיה פשו להו ארבעה של שבהלכתן
אתאי הילכתא גרעת לחדא ואוקמה אטפח " ואיבעית אימא דכולי עלמא
יש אם למקרא והכא בהא קא מיפלגי מר סבר סכסה בעיא קרא ומר סבר סכסה לא
בעיא קרא ואיבעית אימא דכולי עלמא יש אם למסורת והא קא מיפלגי מר סבר
כי אתאי הילכתא לגרוע ומר סבר כי אתאי הילכתא להוסיף " ואיבעית אימא
כי אתאי הילכתא לגרוע והכא בדורשין תחילות קא מיפלגי מר סבר דורשין תחילות

ומר סבר אין דורשין [illegible] במתנא אמטעמא דר׳ שמעון מהכא וסוכה תהיה
לצל יומם מחורב ולמחסה [illegible] מורם וממטר׳ לרבנן אותו טפח היכן מעמידו אמ׳
מעמידו כנגד היוצא אמ׳ [illegible] בהנא ורב אמי לרב ויעמידנו כנגד ראשתור שתיק
רב׳ איתמר נמי אמ׳ שמואל משמיה דלוי מעמידו כנגד היוצאור סימון ואיתימא
ר׳ יהושע בן לוי אמ׳ מעמידן כנגד שושה לו טפח שוחק ומעמידו בפחות משלשה
סמוך לדופן וכל פחות משלשה הסמוך לדופן כלבוד דמי׳ אמ׳ רב יהודה סוכה
סוכה העשויה כמבוי כשירה ואותו טפח מעמידו לכל רוח שיראה ר סימון ואיתימא ר
יהושע בן לוי עשה לו פס ארבעה ומעמידן בפחות משלשה סמוך לדופן וכל פחות
משלשה סמוך לדופן כלבוד דמי מאי שנא התם דקא אמרת טפח שוחק ומאי שנא
דבעינן פס ארבעה התם דאיכא שתי דפנות בה לכתחלה סני ליה בטפח שוחק הכא דלית
שתי דפנות אי איכא פס ארבעה אין אי לא לא׳ ואמ׳ רבא אינה ניתרת אלא בעורת
פתח איכא דאמרי איכא אמ׳ רבא וניתרת נמי כעורת פתח איכא נמי אמ׳ רבא יצריך
נמי יצורת פתח׳ רב אשי אשכחיה לרב כהנא דעביד ליה טפח שוחק ועביד ליה
צורת פתח אמ׳ ליה ולא סבר להמר להא חדא דאמ׳ רבא וניתרת נמי בעורת פתח
אמ׳ ליה אנא כי האי גוונא סבירא לי ויצריכא נמי יצורת פתח׳ שתים נחלכתן
ושלישית אפילו טפח׳ אמ׳ רבא וכן לשבת מגו דהויא דופן לסוכה הויא דופן
לשבת איתיביה אביי ומי אמרינן מיגו והתניא דופן מחט כדופן שבת וכלבד שלא יהא
בין קנה לחבירו שלשה טפחים ויתרה שבת על הסוכה שהשבת אינה ניתרת אלא בעומד
מיוכה על הפרוץ מה שאין כן בסוכה מאי לאו יתירה שבת דסוכה על הסוכה ולא אמרי
מגו לא יתירה שבת דעלמא על שבת דסוכה ולימני נמי יתירה סוכה דעלמא אסוכה
דשבת דאילו סוכה דעלמא לא סגי ליה כלחי ואילו סוכה דשבת סגי ליה כלחי דאת הוא
דאמרת סיכך על גבי מבוי שישה לחי כשר אמ׳ ליה רבא ההוא לא איצטריך ליה
השתא מקילתא לחמירתא אמדינן מחמירתא לקילתא לא כל שכן׳ נופא אריכא
סיכך על גבי מבוי שישה לוחי כשר ואמ׳ רבא סיכך על גבי פס יביר אות כשדה ויריכא
דאי אשמעינן מבוי משום דאיכא שתי דפנות מעליתא אכל גבי פסי ביראות דליכא
שתי דפנות מעליתא אימא לא יריכא ואי אשמעינן פסי ביראות דאיכא שם ארבע
דפנות אבל גבי מבוי דליכא שם ארבע דפנות אימא לא יריכא ואי אשמעינן הני
תרתי מחמירתא לקילתא אבל מקילתא לחמירתא אימא לא יריכא׳

מתני׳ ושחמתה מרובה מצילתה׳ תנו רבנן חמתה מחמת סכך ולא
מחמת דפנות דאשיה אומ׳ אף מחמת דפנות אמ׳ רב יכיר בר שלמיה

משמיה דאבי מאי טעמא דר יאשיה דכתו וסכותה [illegible] את הפרוכת פרוכ[illegible]
מחיצה הוא וקרי ליה רחמנא סככה אלמא מחיצ[illegible]עינן ורבנן ההוא דליכף
בהפורתא דמיחזי כסכך אמ אביי ר יאשיה ד[illegible]ת שמאי וד שמעון ורבן
גמליאל ור אליעזר ואחרים כולהו סבירא להו סוכה ד[illegible]עינן ר דתניא אופר
על סוכה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות פסולה ר יאשיה הא דאמרן
יהודה דתנן סוכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה פסולה ויהודה מכשיר
בית שמאי דתנן מי שהיה ראשו ורובו בסוכה וישולחנו בתוך הבית בית שמאי פוסלין
ר שמעון דתניא שתים בהלכתן ושלישית אפילו טפח שמעון אומ שלש בהלכתן
והביעית אפילו טפח ורבן גמליאל דתנן ועשה סוכתו בראש הספינה ורבן גמליאל
פוסל וד עקיבא מכשיר ר אליעזר דתנן חעשה סוכתו בחמין צריף או שקמט
לכותל ר אליעזר פוסל לפי שאין להגן וחכמים מכשירין אחרים דתניא אחרים או
העשה סוכתו כשובך פסולה לפי שאין להזזות אמ ר יוחנן סוכה העשוי
בבבשן אם יש בחקיפה כדי לישב עשרים וארבעה בני אדם כשירה ואם לאו פסולה
במאן כר דאמ כל סוכה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות פסולה מכדי נברא
באמתא יתיב וכל שיש בחקיפו של שלשה טפחים ישבו ורוב טפח כתריסר מניא הנימילי
בעיגולא אבל בריבועא כעיא טפי מכדיכמה מרובעיתר על העיגול רבע כשיתפר
מניא הנימילי בעיגולא דנפיק מגו ריבועא אבל ריבועא דנפק מגו עיגולא בעי
טפי משום מורשא דקרנתא מכדי כל אמתא בריבוע אמתא ותרי חומשי בהלכסונא
כשיבסר נבי חומשא מניא לא דק אימר דאמרי לא דק פורתא טובא מי אמרינן אמ
ליה קשישא בריה דרב חקדא לרב אשי מי מסברת נברא באמתא יתיב לא תלתא גברי
בתרי אמתי יתבי כמה הוו להו שיתפר ואנן שכסר בעינן נבי חומשא בעינן לא דק אימר
דאמרינן לא דק לחומרא לקולא מי אמרינן לא דק אמ ליה רב אשי לעולם
גברא באמתא יתיב ד יוחנן מקום נברי לא קא חשיב כמה הוו להו תמני סרי ואנן כש
כשכסרי נבי חומשא מניא הייט דלא דק ולחומרא לא דק ורבן דקיסרי ואמרי
לה דייני דקסרי אמרי עיגולא דנפיק מיגו ריבועא ריבועא אבל ריבועא דנפיק מגו
עיגולא פלגא ולא היא דהא קא חזינן דלא הוי כולי האי אמ ר לוי משום ר מאי
שתי סוכות של יוצרים זו לפנים מזו חפנימית אינה סוכה וחייבת במזוזה החיצונה
סוכה וחייבת במזוזה ופטורה מן המזוזה ותיהוי החיצונה כית שער לפנימית ותחייב במזוזה
משום דלא קכיע תנו רבנן סוכות גוים סוכת נשים סוכת בהמה סוכת כותיים וסוכת
מבל מקום כשירה וכלבד שתהא מסוככת בהלכתה מאי בהלכתה אמ רב חקדא והוא

שעשאוה לצל ... מכ... תוי מאי לאיתויי האדתנן רבן סוכת רועים סוכת
קייצים סוכת טרגנין סוכ... ת סוכה מכל מקום בשיחה וכלבד שתהא מסוככת
כהלכתה מאי מיבעי ליה אכ... דא יהא שעשאוה ביה מבי מקום לאתויי מבבל הך
תנא דמבבל א לימא ליה מב... עי יקתני מכל מקום לאתויי רקכש דלא קכיעי ואי
תנא דרקכש א לימא ליה דר... בי חיובא ניתהו קשיא מכל מקום לאתויי מבבל
דלאו כבי חיובא ניתהו ... סוכה הישנה וכו'

מתני' דאמקרא חג הסוכות שבעת ימים ליי סוכה
מאי טעמא דבית שמאי לשום חג בעינן ובית הלל החוא מיבעי ליה לכדרב ששת דאמר רב ששת משום ר' עקיבא
מניין לעצי סוכה שאסורין בכ שבעה תלמוד לומר חג הסוכות שבעת ימים ליי תניא רחודה
בן בתירא אומר מניין שכשם ששמים שמים על החמה כך חל שם שמים על הסוכה
תל שבעת ימים ליי מה חג ליי אף סוכה ליי ובית שמאי נמי מיבעי ליה להכי אין הכי
נמי אלא טעמיהו דבית שמאי אמקרא חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים סוכה
תעשוה לשם חג בעינן ובית הלל החוא מיבעי ליה לעשין סוכה בחולו של מועד
ובית שמאי סברי כר' איעזר דא... שאין עשין סוכה בחולו של מועד ובית הלל לית
להו דרב יהודה אמר רב אמי ורבי חנינא אמרי רב עשאן ומן החקוצין ומן הנדרין ומן הנמיין
ומן הסיסין בשדה כי אמרינא קמיה דשמואל אמר לי אף מן הסיסין נמי פסילה בעינן סוכה
לשמה הכא נמי בעינן עשייה לשמה שאני התם דאמקרא גדילים תעשה לך לשם
חובך הכא נמי חג חסוכות תעשה לך לשם חובך החוא למעוטי גזולה התם נמי למעוטי
גזולה חתם בתקרא ועשו להם ציצית משלהם

מתני' העושה סוכתו תחת האילן ... אמר רבא לא שנו אלא אילן שצילתו
כירוקה מחמת אבל חמתו מרובה מצילתו בשיריה ממאי מדתני דומיא דבית
למה לי למיתנא כאילו עשאה בתוך הבית ליתני פסולה אלא הא קמ"ל דאילן דומיא
דבית מה בית צילתו מרובה מחמתו אף אילן צילתו מרובה מחמתו וכי חמתו מרובה
מחמתו מצילתו מאי חזית הא קא מצטרף סכך פסול כחד סכך כשר אמרינן פפא כשר
בשחכטן אי חבטן מאי למימרא מהו דתימא נעזר חבטן אחר לא אחבטן קמ"ל דלא
גזרינן מאי קמ"ל תנינא הדלה עליה את הגפן ואת הדל עד זאת הקישואים וסיכך על
גבן פסילה אם היה סיכוך מרובה מהן או שקיצצן כשיריה חיכי דמי אילימא שחבטן
הא קא מצטרף סכך פסול בחדי סכך כשר אלא לאו כשחבטן ושמיעמיה דלא
גזרינן מחד דתימא הני מיילי דעבד אבל לכתחלה לא קמ"ל

מתני' סוכה שעל גבי סוכה ... תנו רבנן בסוכות תשבו ולא על גבי סוכה

שתחת הסוכה ולא סוכה שתחת חבירתה ולא סוכה ת אדרבה בסוכות
תרתי משמע אמר רב נחמן בר יצחק בסכת תש ה פעמים ששתיהן
כשירות פעמים ששתיהן פסולות פעמים שה ר וחתחתונה פסולה
פעמים שתחתונה כשרה ועליונה פסולה פעמים ששתיהן כשירות כגון
דתחתונה חמתה מרובה מצילתה ועליונה צי ת מרובה מחמתה וקיימא עליונה
בתוך עשרים פעמים ששתיהן פסולות כגון דתרוויהו צילתן מרובה מחמתן
וקיימא עליונה למעלה מעשרים תחתונה בשירה ועליונה פסולה כגון דת
דתחתונה צילתה מרובה מחמתה ועליונה חמתן מרובה מצלתה עליונה כשרה
ותחתונה פסולה כגון דתרוויהו צילתן מרובה מחמתן וקיימא עליונה בתוך עשרי
פשיטא תחתונה כשירה ועליונה פסולה אי גטריכא ליה מהו דתימא הכא קאי אמצטרף פסוק בהדי סכך כשר קמל
במה קא מיבעיא ליה סוכה לסוכה ותיא תחתונה פסולה אמר רב טפח שכן מצינו
באחרי טומאה טפח ורב חסדא ורבה בר רב חונא דאמרי תרויהו ארבע
שלא מצינו מקום פחות מארבעה ושמיא אמ עשרה מאי טעמא דשמו
בחכשרה כך פיסולה מה הכשרה בעשרה אף פיסולה נמי בעשרה תנן ר
יהודה אומ אם אין דיורין בעליונה התחתונה פשירה מאי אין דיורין אילימא
דיורין ממש אפי דיורין קאי גרמ אלא לאו מאי דיורין לפי שאין ראויה לדירה
היכי דמי דלא נבוהה עשרה מכלל דתנא קמא סבר אע פ שאינה ראויה לדירה
פסולה כי אתא רב דימי אמ אמרי במערבא כל שתחתונה אינה יכולה
לקבל בריס וכתות של עליונה דיתחתונה בשירה מכלל דתנא קמא סבר אע פ
שאינה יכולה לקבל פסולה איכא בינייהו לקבל על ידי דוחק
מתני פרס עליה סדין אמ רב חסדא לא שנו אלא מפני ה
הנשך אבל לנאותה כשירה פשיטא מפני הנשר תנן מחד דתימא
הוא הדין אפילו לנאותה וחצי דקתני מפני הנשר אורחא דמילתא קתני
גמ מתני עליה סיככה טה לנתח ועיטרה כרמים יכסדינין המצויירין יתלה
בה אגוים אפרסקין שקדים ורמונים ופרכלי ענבים ועטרות של שובלין יינות
שמנים וסלתות אסור להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב האחרון של חג אם ח
התנה עליהן הכל לפי תנאו ודילמא מן חצד איתמר נמי סוכה ממעטין
בסוכה אמר רב אשי מן הדד ממעטין מנלמין עכר יה דרב אשי אשתמיטא
ליה כותניתיה במיא ושטחיה אמטללתא אמ ליה רב אשי שיקלה דלא לימרו

קא מסנך בדבר המ[illegible]ה ור' א קא אחזי ליה דרטיבא לני יבשה קאמינא
לך '' איתמר נויים [illegible] פלגן ממנה ארבעה רב נחמן אמר משירה רב חסדא
ותחבר רב חונא פסולה [illegible] רב חסדא ורחבר רב הונא איקלע לבי ריש גלותא
אנניחו ורב נחמן בסוכה שנייה מפלגין ממנה ארבעה אישתיקו ילא אמרו ליה
ולא מידי אמלהו הדר בהו דבנן משמעתיהו אמרי ליה אנן שלוחי דמעוה אנן
ופטירינן מן הסוכה '' אמר רבי יהודה אמר שמואל מותר לישן ו בסילה בסוכה
ואעפ"ש שישלה נג וחוא שאינה גבוהה עשרה טפחים '' מתיבי ע"נ הישן תחת
המטה בסוכה לא יצא ידי חובתו תרגמא שמואל במטה עשרה '' תשמע
הישן בסילה בסוכה לא יצא ידי חובתו הכא במאי עסקינן בשגבוהה עשרה ''
תשמע או שפרס על גבי קינופות פסולה התם נמי בשגבוהין עשרה והא לא תני הכי
נקלטין שנים וקינופות ארבעה פרס על גבי קינופות פסולה ועל גבי נקלטין כ"ש
כשירה וכלבר שלא יהו נקלטין גבוהין מן המטה עשרה מכלל דקינופות אעפ"
שאין גבוהין עשרה שני קינופות דקביעי יהרי סוכה על גבי סוכה דקביעי ואמ'
שמואל מהכשרה כך פסולה אמרי התם דלמיפסלה לסוכה הוא אמ' שמואל
מהכשרה כך פיסולה הכא דלשווי אוהלא הוא ביר מהבי נמי הוי אוהלא ''
אמ' רב תחלפאבר אבימי אמ' שמואל הישן בסילה ערוה לא יוציא ראשו חוץ ל'
לבילה ויקרא את שמע '' מתיבי הישן בסילה ערום לא יוציא ראשו חוץ לבילה
ויקרא את שמע הכא במאי עסקינן בשגבוהה עשרה הכי נמי מסתברא מדקתני
סופא והא למה זה דומה לעומד בבית ערום יוציא ראשו חוץ לחלון ויקרא את שמע
וכית אעפ"ג דלא גביהה עשרה מיון דקביע הוי אוהלא דלא גר עמקינופות ''
לישנא אחרינא אמרי לה אמ' רב יהודה אמ' שמואל מותר לישן בסילה חתים בסוכה
לפי שאין לה נג ואעפ"ש שגבוהה עשרה '' מתיבי הישן בסילה בסוכה לא יצא ידי
חובתו הכא במאי עסקינן שישלה נג '' תשמע נקלטין שנים וקינופות ארבעה
פרס על גבי הקינופות פסולה ועל גבי נקלטין כשרה וכלבר שלא יהו נקלטין גבוהין
מן המטה עשרה הא גבוהין פסולה ואעפ"ש שאין לה נג שני נקלטין דקביעי אי קביע'
ליהוי בקינופות לגבי קינופות לא קביעי לגבי בילה קביע '' דרש רחבר רב
הונא מותר לישן בסילה בסוכה ואעפ"ש שישלה נג ואעפ"ש שגבוהה עשרה כמאן
כר' יהודה דאמ' לא אהל עראי ומפקיל אהל קבע דתנן אמ' ר' יהודה מהגין היו
לישן תחת המיטות בפני הזקנים ולימא הלכה כר' יהודה אי אמ' הלכה כר' יהודה חוץ
אמינא מטה דלגבה עשויה אין אהל בילה דלתחה עשויה אימא לא קמ"ל טעמי

דר' יהודה דלא אתי אהל עראי ומבטיל אהל קבע דא[illegible] זמיוא שנא הכי

מתני' הדלה עליה את הנפץ תיבר יוסף מקמיה דרב חונא ויתיב
יקא אמ' או שקיצין כשדה ואמ' רב יצדיך לעיבע אמ' ליה רב חונא הא
שמואל אמרה אחרי יהודה רב יוסף לאפיה אמ' ליה מי קא אמינא לך דלא אמרה
שמואל אמרה רב ואמרה שמואל אמ' ליה חכי קא אמינא לך שמואל אמרה ולא
רב דרב אכשורי מכשר כיון דרב עמרם חסידא אמר חוטי דתכלתא
בפרזומא דאינשי כיתיה תלאן ולא פסיק האידנא חוטין שלהן אתא לקמי
דר' חייא בר אשי אמ' ליה חכי אמ' מפסקין וחן בשרץ אלמא פסיקתן זו היא
עשיתן חכא נמי קיציצתן זו היא עשיתן סבר שמואל לא אמרינן פסיקתן זו
היא עשיתן היא תני שמואל דחייא חטיל לישתיקיצת כבת אחת כשרין מאי
לאו שקשר ואחר כך פיסק לא שפסק ואח"כ קשר אין פיסק ואחר כך קשר
מאי למימרא מהו דתימא בעינן כפיפה ליעבד קמ"ל תשמע
תלאן ולא פיסק האידנא חוטין שלהן פסולין לעולם ויוכתי
דרב אמ' לך רב פסולין עד שיפסקו ושמואל אמ' פסולין לעולם וכן אמרו ליה פסולין
לעולם ותיובתא וכן אמ' רב מתנא אמ' שמואל פסולין לעולם ואיכא דאמרי
אמר רב מתנא בר ידידיה הוה עובדא ואתאי לקמיה דר' שמואל ואמ' ליה פסולין לעולם
תשמעתלאן האחרך פיסק האידנא חוטין שלהן פסולין ותנן נמי גבי סוכה תעשה
ולא מן העשוי מכן אמרו הדלה עליה את הנפץ ואת הרעה ואת הקישות ויכך
על גבן פסולה היכי דמי אילימא בשלא קיצין מאי איריא משום תעשה ולא
מן העשוי ותיפוק לי דמחוברין נינהו אלא לאו שקיצין וקתני פסולה שמע מינה
פסיקתן לאו זו היא עשיתן אבל לר' יהודה דאמר כשלפיכך שלופי
דלא מבעיא עשיה אלא תלאן ואחר כך פסק קשיא לימא כתנאי
עבר וליקטן פסול דבריר שמעון בר' יצחק וחכמים אומ' כשר סברה דכולי עלמ'
לולב גזירה אינך ויפין לולב מסוכה דמה גבי סוכה תעשה ולא מן העשוי מאי
לאו תעשה ולא מן העשוי מאי לאו הכא קא מיפלגי דמאן דמכשיר סבר
אמרינן גבי סוכה קיצוצתן זו היא עשיתן וגבי לולב נמי אמרינן לקיטתן זו היא
עשיתן ומאן דפסיל סבר לא אמרינן גבי סוכה קיצוצתן זו היא עשיתן וגבי לולב
נמי לא אמרינן לקיטתן זו היא עשיתן לא דכולי עלמא לא אמרינן גבי סוכה
קיצוצתן זו היא עשיתן והכא במילף לולב מסוכה קא מפלגי מאן מכשיר סבר
לא ילפינן לולב מסוכה ומאן דפסיל סבר ילפינן לולב מסוכה ואיבעית אימא

על כתיפו ומעלה על גבי מוסתו כדי ליכשה ונמלך ע[illegible]כך והתודה אמרה
תעשה ולא מן העשוי ומדמא משום גזירת אויר חד משום תעשה ולא מן העשוי
ור יעקב הא דר חייא בר אבא לא שמיע ליה אמר אשי אמטו חבילקש וחב
וחבילי עצים וחבילי זרדים משום גזירת אויר איכא למימר משום תעשה ולא מן
העשוי ליכא למימר וחזקטו כנדישמשום תעשה ולא מן העשוי איכא למימר
משום גזירת אויר ליכא למימר אמלך ר יוחנן הא דקתני אין מסבכין בחומשו
גזירת אויר הא דמדאוריתא שפיר דמי הא דקתני אינה סוכה אפילו מדאוריתא
נמי אינה סוכה אמר יהודה מסבכה בחוצין זכרים כשירה נקיבות פסולה
זכרים כשירה פשיטא מהו דתימא נענוע זכרים אטו נקבות קמל אמר
נקיבות פסולה פשיטא מהו דתימא כיון דקיבול העשוי למלאת לא שמיה כיון
קיבול קמל אמר רבה בר בר חנה אמר יוחנן סיככה בענבי פשתן פסולה
בחוצני פשתן כשירה בחושני פשתן אינו יודע עצמן אינו יודע
אי דיקל ולא נפיץ הושני קרי ליה אבל תיר ולא דיקל הא נפיץ הוצני קרי ליה אי
דילמא תיר ולא דיקל נמי הושני קרי ליה אבל לא תיר ולא דיקל הא נפיץ הוצני
קרי ליה אמר רב יהודה הני שושיו שוצרי מסבכין בהן אמר אביי כשושי ס
מסבכין בשוצרי לא מסבכין ביון דמדיח ריחיהו שביק להו ונפיק אמר חנין
בר רבא הני חיגי יחוזמי מסבכין בהו אביי אמר כחוזמי מסבכין בחיגי לא מסבכי
מסבכין מאי טעמא קיון דנתרי עליהו שביק להו ונפיק אמר רב גדל אמר רב
חאי אפקותא דדיקל לא מסבכין בהו ואעג דאגדי אינו אגד דאיגד כדי שמים
לא שמיה איגד ואעג דחדר ואפיך ואגיד לחו אינד בחד לא שמיה איגד
אמר רב חסדא אמר רבה בר שילא האי דוקא דקנו מסבכין בהו ואעג דאגדי
ננהו אינד בידי שמים לא שמיה איגד אעג דחדר אגיד לחו אינד בחד לא שמיה
איגד תניא נמי הכי קנים ודוקרים מסבכין בהן קנים פשיטא אימא קנים
של דוקרים מסבכין בהן אמר חסדא אמר רב ינאי בר שילא חני מדריתא
דאגמא אדם יוצא ונכנס בה חוכתו בפחם מתיבי אזוב ולא אזוכין ולא אזוב
ביחלוקת ולא אזוב רומית ולא אזוב מדבריה ולא כל אזוב שישלו שם לווי ואביי
כל שנשתנה שמו קודם מתן תורה וכאן תורה וחקפידה עליו בידוע שיש לו
שם לווי וכאן לא אישתני שמיה קודם מתן תורה כלל רבא אמר הני מדריתא
דאגמא שמיה והאי חקרון לחומריתא דאגמא משום דמשתבח באגמא
אמר רב חסדא אגד בחד לא שמיה איגד שלשה חוי אינד שנים מחלוקת

ר' יוסי ורבנן דתנן מ[illegible] שלשה קלחים וכו' [illegible] בעלין ר' יוסי אומר
מיצות אזוב שלשה נבע[illegible] שירין שנים וגדומין וכל שהוא קאמר סלקא דעתין מי
מדשירין שנים תחלתו שנים והאדקתני שלשה למעוטי מדר' יוסי שלשה למעוטי
דרבנן שלשה לעכב יחתניא ר' יוסי אומ' אזוב תחלתו שנים ושירין אחד פסול ואינו
כשר עד שיהא תחלתו שלשה ושירין שנים איפוך לר' יוסי שלשה לעכב לרבנן
שלשה למיצוה ותניא אזוב תחלתו שנים ושירין אחד כשר ואינו פסול לא עד
שיהא תחלתו ושידיו אחד שרין פסול והא אמרת שירין אחד כשר אלא אימא
עד שיהא תחלתו כשירין אחד " דרשמרימר חני אוסירתא דסורא מסכנין
כחו ואעג דאגידא למנינא כעלמא הוא דאגידא " אמ' אבא אמ' שמוא
חני ציפי דאורבני כיון שחותנו ראש מ[illegible]ין שלהן כשרין והא אגידא מיתלי
אמ' רב פפא כד שרו להו רבנן אכריה דרב יהושע אמ' אפילו תימא דלא אשרו להו
כל אינך שאינו עשוי לטלטלו לא שמיה אינך " אמ' אבא אמ' שמוא ירקות
שאמרו חכמים אדם יוצא ידי חובתו בפסח מביאין אין הקומאה ואין חיצונין נפני
הטומאה ופסולין בסוכה משום אוירא מאי פעמ' כיון דלכי יבשי פרכי ונפלי כמאן
כמאן דליתנהו דמי " אמ' אבא אמ' רב הונא הכוצר לנת אין לו ידות רב
מנשיא בר גדא אמ' רב הונא הקוצר לסיכוך אין לו ידות מאן הוא אמ' קוצר כל שכן
כוצר דלא ניחא ליה דנמצייה לחמריה מאן דאמ' בוצר אבל קוצר יש לו ידות
ניחא ליה דליסכך בהו דלא ליבדרן לימא קוצר לגבי תאנה דתניא
סוכי תאנים וכהם תאנים פרכילי [illegible] ענבים יבהם ענבים קשים וכהן שו
שובלי מכברות וכהן תמרא כולן [illegible] אם פסולת מרובה על האוכל כשרין
ואם לאו פסולין ואחרים אומ' עד [illegible] שיהו קשים מרובין על הידות ועל האוכלי
מאי לאו הא גופא אמיפלגי דמר [illegible] מכבר יש לה ידות ומר מכבר אין לה ידות
תנאי היא דתניא מנשיא [illegible] מילימא תנאי היא אמ' לך רב מנשיא דכולי
עלמא הקוצר לסיכוך אין ידות והכא במאי עסיקינן כגון שקיצצן לאכילה ונמלך
עליהן לסיכוך אי קיצצן לאכילה מאי טעמיהו דרבנן וכי תימא כיון דנמלך עליהן
לסיכוך נטלה ליה מחשבת טומאה מינייהו ומי בטלה ליה מחשבת טומאה מינייהו
והתנן הכלים יורדין לידי טומאה במחשבה ואין עולין מידי טומאתן אלא בשינוי
מעשה מוציא מיד מחשבה ומיד מעשה מחשבה אינה מוציא לא מיד מחשבה
ולא מיד מעשה וכי תימא חני מילי בכלים דחשיבי אבל ידות דליצדך אכילה ניחא
במחשבה נחית להו טומאה במחשבה סליקא לה טומאה והתנן כלה ידות האוכלין

שכספן בגורן טהורה ת"ר יכול מטמא במשא כשלמא למאן דאמר כספן היתר איבעיא להו שפיר
אלא למאן דאמר כספן ממש מאי איכא למימר הכא נמי כספן ממש אי כספן מ
מאי טעמיה דאחרים דאמרי כל יכול מטמא במשא כשלמ טעמיה
תם לכרייש לקיש דאמר ריש לקיש תואיל ותפקין כעתר חכא למאי חזו
עתרלה נקיט להו כבגילוהו ... גופא כל ידות האוכלין שכספן בגורן פסולות
טהורות ר' יוסי מטמא איתמר יוחנן אמר כספן ממש ר' שיעור אומ' כספן התר
אנן כשלמא לר' שיעור דאמר מאי כספן חתיך אגרן תינו דמטמא ר' יוסי אלא לר'
יוחנן כספן ממש מאי טעמא דר' יוסי דמטמא אמר ריש לקיש הואיל וראויות ל
כז בעתר ... אמר שיעור למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעתר לומר ל
מר זה מחפך את התבואה בגורן ומקום למקום אף תפלתן של צדיקים
מחפכות דעתו של הקב"ה ממדת רגזת למדת רחמנות ...

מתני' ... מסכבין בנסרין ... אמר רבי שמעון ארבעה מחלוקת
דדמאי אית ליה גזירת תקנה ולית ליה גזירת תקנה אבל
אין בהן ארבעה דברי הכל כשירה ושמוא אמר כשאין בהן ארבעה מחלוקת
אבל ישבהן ארבעה דברי הכל פסולה אין בהן ארבעה ואפילו פחות משלשה
פחות משלשה קנים כעלמא נינהו אמר רבי שמעון חכי קאמר דטולי עלמא פחות
משלשה דברי הכל כשירה קנים כעלמא נינהו ישבהן ארבעה דברי הכל פסולה
כי פליגי משלשה ועד ארבעה מר סבר כיון דלית בהו שיעור מקום לא
גזרינן ומר סבר כיון דנפיק מתורת לבר גזרינן ... תנן נתן עליו
נסר שהוא רוחב ארבעה טפחים עד לחוץ כשירה ובלבד שלא ישן תחתיו
כשלמא לשמוא דאמר כשאין בהן ארבע ... מחלוקת אבל יש בהן ארבעה
דברי הכל פסולה משום הכי לא ישן תחתיו אלא למאן דאמר כשיש בהן ארבע
מחלוקת אבל פחות מארבעה דברי הכל כשירה אמאי לא ישן תחתיו מיסבר
דברי הכל הוא מופנא אתאן לר' מאיר דתשמע שני סדינין מצטרפין שני גזרין אין
מצטרפין ר' מאיר אומ' נסרין כסדינין כשלמא לשמוא דאמר כשאין ארבע
מחלוקת אבל יש בהן ארבעה דברי הכל פסולה מאי מצטרפין מצטרפין לארבעה
אלא להכי אמר כשיש בהן ארבעה מחלוקת אבל אין בהן ארבעה דברי הכל כשירה
תיבי דמי אי דאית בהו ארבעה צירוף למח לי אי דלית בהו ארבעה אמאי מצטר
מצטרפין חא אמרת דברי הכל כשירה דאית בהן ארבעה ומאי מצטרפין מצט
מצטרפין לארבעה אמות מן הצר ... תניא כותיה דהכ תניא כותיה דשמוא תניא

נותיה דרך סכנה בנפרים אין כהן ארבעה דכריחכל כשרה אבל ישכהן ארבעה
ר מאיר פוסל ור יהודה מכשיר ומחלוקת ר מאיר שאם ישכהן כהן נפר לנפר ארבעה
שכשירה אמר רבי יהודה מעשה בשעת הסכנה שהכיאנו נפרים שיש כהן אחד
ארבעה וסיככנו על גבי מרפסת וישכנו תחתיהן אמרו לו משם ראיה אין שעיית
הסכנה ראייה תניא כותיה דשמואל סכנה בנפרים שיש כהן ארבעה פסולה אין
כהן ארבעה ר מאיר פוקל ור יהודה מכשיר ומחלוקת ר מאיר שאם ישכין נפר לנפר
כמלא נפר שמניח פסל ביניהן וכשירה ומודה ר יהודה שאם נתן עליה נפר שחוצץ
רחב ארבעה טפחים כשרה וחישן תחתיו לא יצא ידי חובתו איתמר רבי
על עידן רב הונא אמר פסולה רב חסדא אמר כשרה רב הונא אמרי כשרה
איקלע רב רחמן למורא עיילו לגביה רב חסדא ורבה בר רב הונא כעמיניה חפכן
על עידיהן מאי אמלהו פסולה בעל כרחך נעשו כשפורין של מתכת אמלהו רב
הונא מי לא אמרי לכו אמרו כוותיה ומי אמלן מר טעמא ולא קבילנא
מינה אמלהו ומי כעיתו טעמא מינאי ולא אמרי לכו לימא מסייע ליה
ושאינה מחזקת תאשו ורוכו ושולחנו או שנפרצה בה פירצה כדי שיזדקר הנדבך
אחת או שנתן עליה נפר שחוצץ רחב ארבעה אעפ שלא הכניס להוכה אלא
שלשה טפחים פסולה היכי דמי לאו כגון שחפכן על עידן לא הכא במאי עסיקי
בגון דאותבה אפומא דמטולתא ועייל הדתא לגוזי ואפיק חד לסראי הוה ליה כפסל
חיוצא מן הסוכה וקאסכר אי תנא פסל היוצא מן הסוכה נידון בסוכה
מתני' תקרא שאין עליה מעזבה וכו בשלמא בית חלל קסבר
תעשה ולא מן העשוי אי מפקפק עביד ליה מעשה ואי נוטל אחת
מבנתים עביד ליה מעשה אלא בית שמאי מאי קסבר אי משום תעשה ולא תעשו
כפיקפוק מגיא ואי משום גזירת תקרא כנוטל אחת מבנתים מגיא לעולם משום
גזירת תקרא וחכי קאמר אעפ שפיקפק או נוטל אחת מבנתים אין אילו
אי הכי אימא סופא מאיר אומר נוטל אחת מבנתים ואין צריך לפקפק היינו בית
שמאי הכי קאמר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בראשונה במאי קמיפלגי בגזירת
תקרא דמאיר אית ליה גזירת תקרא ור יהודה ליה ליה גזירת תקרא והא איפליגו ליה
חדא זימנא דתנן מסככין בנפרים משופין עסיקין ומשום גזירת כלים נגעובה ולרב
יהודה אמר רב דאמי סיכוך הוי עין וכלים בשירה נקבות פסולה ולא גזרינן זכרים אטו
נקבות הבא נמי לא נגזור נפרין משופין אטו כלים על כרחך פליגי בגזירת תקרא
יתרתי למה לי לעולם רישא בגזירת תקרא סופא ר יהודה היא דקא אמר ליה לר מאיר

אמאי קא אסרת בנסרים משום גזירת תקרא גזרת תקרא משמאי הוא דגזרי
בית הלל לא גזרי אמ' לח' ר מאיר לא נחלקו בית שמאי ובית הלל כדכר זה
ולשמוע דאמ' בשאין בהן ארבעה מחלקת אבל ישנן אוקשה דכרי החכ' פסול
סופא במאי קא מיפלגי בבטולי תקרא דר' יהודה סבר בטולי תקרא לבית שמאי
בטל אחת מבינתים סגי לבית הלל או מפקפק או בטל אחת מכנתים אמ' ליה
ר' מאיר בין בית שמאי ובית הלל אי בטל אחת מכינתם אין אי לא לא
מתני' המקרח סוכתו לימא תיובתא דרבי הונא בריה דרב
יהושע דאית' ליה פרוץ בעומד רב פפא אמ' מותר ורבי הונא בריה
דרבי יהושע אמ' אסור אמ' ליה רבי הונא בריה דרבי יהושע אמאי כמותן כמותן בנבנם
ויצא וחא אפשר לצמצם אמ' ר' אמי במעריף ר' אבא אמ' אפילו תימא בשאין
מעריף אם היו נותנין שתי נותנין ערב ערב נותנין שתי
או בארבעת חמטה לימא מסייע ליה לר' אמי בר טוביומי דאמ' ר' אמי
בר טוביומי סיכה בבלאי כלים פסולה דר' אמ' ר' חנן אמ' ר' אחא בארוכה ושתי
כרעים בקציה ושתי כרעים הכא במי בארוכה ושתי כרעים בקציה ושתי כרעים
היכא אית' דר' חנן אמ' ר' אחא אחא דתנן מטה מטמאת חבילה ומטהרת חמיל
דברי ר' יעזר וחכמים אומ' מטמאה איברים אברים מאי ניתו אמ' ר' חנן אמ'
ר' אחא בארוכה ושתי כרעים בקציה ושתי כרעים למאי חזו למיסמכיתו אגב
למיתב עליהו למישך אשלי נפקא אמ' רמי בר טוביומי סיכה בבלאי כלים
פסולה מאי כלאי כלים אבי אמ' כמטלניות שאין בהן שלש על שלש לעניים
חזו ולא לעשירים חזו תניא כותיה דרמי בר טוביומי מחצלת של שיפחושל
נמי אעפ שנפחתו יותר מכשיעור אין מסככין בהן מחצלת קנים גדולה מספקין
בה קטנה אין מסככין בהן אמ' ר' יעזר דהא מקבלת טומאה
מתני' החוטמבנדישוכו אמ' רבי הונא לא שנו אלא שאין
שם חלל טפח במשך שבעה אבל יש שם חלל טפח במשך שבעה
הרי זו פוסח תניא נמי הכי החוטמבנדיש לעשות לו סוכה הרי זו סוכה והא
אנן תנן אינה סוכה אלא לאו שמע מינה פליגי רבי הונא ושמעינה אכא
דמי להן מדמא החוטמבנדיש לעשות לו סוכה אינה והתניא הרי זו סוכה אמ'
רבי הונא לא קשיא כאן שיש שם חלל טפח במשך שבעה כאן שאין שם חלל
טפח במשך שבעה **מתני'** המשל של דפנות וכו'
בבאי קא מיפלגי מר סבר מחיצה תלויה מתרת ומר סבר מחיצה

תליה אינה מתרת תנ[illegible]ר שמן שתי חצרות אין ממלאין חמנו כשכת אלא
אסכן עשו להם מחיצה ונבדיו עשרה טפחים בין למטה בין מתוך אומנו אמתכן
שמעון בן נמליאל בית שמאי אומ׳ מלמעלה וכית הלל אומ׳ מלמטה ר יהודה אומר
לא תהא מחיצה גזולה מן הכותל שכיניהן אמ׳ רבה בר בר חנה ר יהודה כשיטת
ר יוסי אמרה ואמ׳ מחיצה תליוה מותרת ולא היא לאו יהודה סבר לה כר יוסי ולא
ר יוסי סבר לה כר יהודה ר יהודה לא סבר לה כר יוסי שכאן לא קאמר יוסי יהודה
התם אלא בעירובי חצרות דתנן אבל חכא סומה דאורייתא לא ר יוסי לא סבר לה
כר יהודה עד כאן לא קאמר יוסי התם אלא בסומה דמיצות עשה אבל שכת דאיסור
סקילה לא ואם תאמר מעשה שנעשה בציפורי על פי מי נעשה לא כר יוסי אלא
על פי ישמעאל כר יוסי דכי אתא רבי אמי אמ׳ פעם אחת שכח ולא הכיאו ספר תורה
מבעוד יום למחר פרשו מדינין על נבי עמידים והכיאו ספר תורה וקראו אמ׳ רבי חנן
אמ׳ אבימי מחצלת ארבעה משהו מתרת בסומה משום דופן חבי עבירה תלי לה כי
מיצעי פחות משלשה למעלה ופחות משלשה למטה וכל פחות משלשה כלבוד דמי
פשיטא מהו דתימא חד לבוד אמרינן תרי לבוד לא אמרינן קמ״ל מתיבי מחצלת
שנענה ומשהו מתרת בסומה משום דופן כי תניא והיא אכסומה גדולה מאי קמ״ל דמשלש
דמשלשלין דפנות מלמעלה למטה אמ׳ אפי׳ ארבעה ומשהו מתרת בסומה
משום דופן היכי עביד לה מוקים להכפחות משלשה סמוך לדופן וכל פחות משלשה
סמוך לדופן כלבוד דמי מאי קא משמעלן משך סומה קטנה שכעה׳

מתני׳ הרחיק את הסיכוך וכו׳ כל חני למה לי יריבי דאי אש
אשמעינן בית משום דהני מחיצות לבית עבדי אכל חצר המוקפת
אכסדרה דמחיצות לאו לאכסדרה עבדי אימא לא צריכא ואי אשמעינן חניתי
משום דמכסה סכך כשר אכל סומה גדולה שהקיפוה כר כר שאין מכניסין כו דמכנסה סכך
פסול אימא לא צריכא׳ אמ׳ רבא אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי
אויר פוסל בשלשה סכך פוסל בארבעה ואמינא להו אנא אויר פוסל בשלשה מנא
לכו דתנן חרחיק את הסיכוך מן הדפנות שלשה טפחים פסולה אידכי סכך פסול עמי
לא נפסל אלא בארבע אמות דתנן בית שנפחת וסיכך על גביו אם ישכין כותל לסיכוך
ארבע אמות פסולה ואמרו ליכר מינה הרחיא דרב ושמוא דאמרי תרוייהו משום דופן
עקומה נגעינה ואמינא להו אנא נמי אילו איכא סכך פסול פחות מארבעה ואויר
פחות משלשה מאי כשירה מליה בשפוד ין מאי פסולה לא ידיא אויר הפוסל בשלש
בסכך פסול בארבעה ואמרי לי׳ אי חכי לדידך נמי אילו איכא סכך פסול פחות

מארבע אמות ואויר פרק [illegible] בשפודין מאי פסולה
לא יהא אויר הפוסל כשלשה כמלך פסול הפוסל כארבע אמות ואמינא להו אנא
האי מאי בשלמא לרידיד אמינא כארבע אמות משום שיעורא ולאן שיעורא
הוא דלאו שיעוריה להדדי לא מצטרפי לדינרכו דאמריתו משום הפלגה מה לי
איתפלג כמלך פסול מה לי איתפלג כמלך פסול ואויר אמליה אכני אי הכי למר נמי
נחי דלא שוו שיעוריהו כסוכה גדולה כסוכה קטנה מי לא שוו אמליה הכא לאו
משום דשוו שיעוריהו כחדדי הוא אלא משום דליתא לסוכה כלל וכל חיכא דלא
שוו שיעוריהו כחדדי לא מצטרפי והתניא חבגד שלש על שלש והשק ארבעה
על ארבעה חעור חמשה על חמשה המפיץ מצטרפין ששה על ששה ותני עלה
חבגד והשק העור והעור והמפיץ מצטרפין זה עם זה התם כרקתני טעמא
אמר שמעון מה טעם חואיל ורואין לשמא מושב נדתנן המקצע מכולן מטפח על
מטפחמא ואמרינן מטפח על מטפח למאי חזי אמריש לקיש משום ר' ינאי הוא
ורואין ליטלו על גבי החמור כסורא מתנוהכי בנחרדעא מתני חכי אמר רב הונא אמר
שמוא סכך פסול כאמצע כארבעה מן הצד כארבע אמות ורבי אמר אחד זה ואחד
זה כארבע אמות תנן נתן עליה נסר שהוא רחב ארבעה טפחים כשירה כשלמ
למאן דאמר כין כאמצע כין מן הצד כארבע אמות אלא למאן דאמר כאמצע כארבעה אמאי כשירה הכא כמאי עסקינן מן הצד תשמע שני דיני
מצטרפין שני נסרין אין מצטרפין מאיר אומר נסרין כסדינין כשלמא להך לישנא
דאמר רבי אחד זה ואחד זה כאמצע כארבע אמות מאי מצטרפין מצטרפי לארבע
אמות אלא להך לישנא דאמרת דכאמצע כארבעה חיכי דמי אי דאיתכהו ארבעה
ציחוף למחלי אי דליתכהו ארבעה מאי מצטרף קנים כעלמא ננהו לעולם דאית
ליה ארבעה ומאי מצטרף מצטרף מן הצד לארבע אמות תשמע מכאן נסרים
של ארז שאין כהן ארבעה מטפחים דברי הכל כשרה יש נתן ארבעה ר' מאיר פוסל
ור' יהודה מכשיר ומדחר מאיר שאם ישבין נסר לנסר כמלא נסר שמניח פסל
בינתים וכשרה כשלמא למאן דאמר אחד זה ואחד זה כארבע אמות שפיר משום
חבי כשרה אלא למאן דאמר כאמצע כארבעה אמאי כשרה אמר תבחונאבריה
דרביהושע הכא כמאי עסקינן כסוכה שאין בה אלא שמונה אמות מצומצמות
עסקינן דיהיב נסר ופסל נסר ופסל בהאי גיסא נסר ופסל נסר ופסל בהאי גיסא
מאידך גיסא נסר ופסל נסר ופסל מחד גיסא ופסל ונסר ופסל ונסר מאידך גיסא
דחזו להו שני פסלים בימצעי וכיון דאית בהו הכשר סוכה כשירה אמר אביי

אויר שלשה כסותה נר[illegible]זקטנה כשפורין
לא חוי מיעקו כקנים הוי כ[illegible]מילי מן הדין אמרי כאמיצעפלגיכה דכ אחאורכינא
חד אמ יש לכיר באמיצע חד אמ אין לכיר באמיצע מאי טעמא דמאן דאמ יש לכור
באמיצע דתנן קורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל זה וכן שתי קרדות אחת יוצאה
מכותל זה ואחת יוצאה מכותל זה ואינן נוגעות זו בזו פחות משלשה אין ערין להכיא
קורה אחרת שלשה ערין להכיא קורה אחרת ואידך שאני קורה מדרבנן מאי טעמ
דמאן דאמ אין לכיר באמיצע דתנן אדוכה כתוך חכית וישבה פותח טופח טומאה ד
בבית כנגד אדוכה טהור טומאה כנגד אדוכה כל חכית כולו סופא דמתניתין טומאה
בין בבית כנגד אדוכה נתן רגלו מלמעלה ערב את הטומאה אין באדוכה פותח טופח
טומאה בבית כנגד אדוכה טהור טומאה כנגד אדוכה כל הבית כולו טהור ואידך שנ
הילכות טומאה דהכי גמירי לה '' דרש ליחורה בר אלעאי בית שנפחת וסיכך על גביו
כשרה אמ לפניו ישמעאל בר יוסי ר פרשכך אמ אבא מרי ארבעאמות פסולה פחות
מארבע אמות כשרה '' דרש יחורה בר אלעאי אנדומא שריא אמ לפניו ישמע
בר יוסי ר פרשכך אמ אבא מרי של מקום פלוני מותרת ושל מקום פלוני אסורה כי ה
דאמ אכיי האי צחנתא דכך נחרא מותרת מאי טעמא אינימא משום דמליחי מיא והא
דנטמא כיון דליתליה קילפי לא מיצי למיקם והא קא חזינן דקאי אלא משום דרדיפי
מיא והאי דנטמא כיון דליתליה חוטו השדרה לא מיצי למיקם והא קא חזינן דקיימי
אלא משום דלא מרכיטינא והנטמא בעי טיבא והאידנא דשפיכי נחרגון ונח
גומרא להתם אסורה '' איתמר סיכך על גבי אכסדרא שישלה פעצמין כשרה
ושאין לה פעצמין אכיי אמ כשרה ורבא אמ פסולה אכיי אמ בשירה אמרינן פיתקרא
יורד וסותם ורבא אמ פסולה לא אמרינן פיתקרא יורד וסותם '' אמ ליה רבא לאכיי
לדידך דאמרת אמרינן פיתקרא יורד וסותם אפילו איפחית דופן האמיצעית אמ
ליה מידינא לך בהאי דחוי כמכרי המפולש '' לימא אכיי ורבא כפלוגתא
דרב ושמוא קא מיפלגי דאיתמר אכסדרה בקעה רב אמ מותר לטלטל בגולה
ושמוא אמ אינו מטלטלין בה אלא באמות אליבא דשמוא כולי עלמא
לא פליגי כיפליגי אליבא דרב אכיי כרב ורבא אמ לך עד באן לא קאמ רב אלא
משום דמתיעות לאכסדרה הוא דעבידי אבל חצר דלאו לסוכה עבידי לא
תנן וכן חיצר המוקפת לאכסדרא פסולה ואי סלק דעתך אמרינן פיתקרא יורד
וסותם הכא נמי ליתא פיתקרא יורד וסותם תרגומא רבא אלבא דאכיי כשהש
כשהשוה את קריו בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו הכי סיכך על גבי

קשיא סופא ר' יעזר [illegible] שקבלת טומאה
ואין מסככין בה טעמא [illegible] לשכיבה אימא סופא ולסיכך
מסככין בה טעמא דעשאה לסיכך הא סתמא לשכיבה אמר רבא כגדולה כולי עלמא
לא פליגי דסתמא לסיכך כי פליגי בקטנה תנאה הוא סבר סתם קטנה לשכב
ר' יעזר סבר סתם קטנה נמי לסכך והכי מחצלת קנים גדולה עשאה לשכיבה מקבלת
טומאה ואין מסככין בה טעמא דלא עשאה לשכיבה הא עשאה לסיכוך וחכמים
הא סתמא נעשה כמי שעשאה לסיכוך ומסככין בה טעמא דעשאה לסיכוך מסככין
מאי טעמא דעשאה לסיכוך הא סתמא נעשה כמי שעשאה לשכיבה ואין מסככין
בה ואתאי ר' יעזר למימר אחת גדולה ואחת קטנה סתמא לסיכוך אמר ליה אכי אמינא
הכי אחת גדולה ואחת קטנה ואחת גדולה מיבעי ליה ויעזר כי פליגי בגדולה
פליגי ור' יעזר בגדולה לחומרא דתניא מחצלת קנים גדולה מסככין בה ר' יעזר אומר
אם אינה מקבלת טומאה מסככין בה אלא אמר רבא בקפפא בקטנה דכולי עלמא לא פליגי
דסתמא לשכיבה כי פליגי בגדולה מר סבר סתם גדולה לסיכוך ר' יעזר סבר סתם גדולה
נמי לשכיבה ומאי עשאה לשכיבה חכי קאמר סתם עשייתה לשכיבה עד דעבוד לה
לסיכוך תנו רבנן מחצלת של שיפא ושל גמי גדולה מסככין בה קטנה אין מסככין
בה ושל חילת גדולה מסככין בה ואפילו היא קטנה אריגה אין מסככין בה ר' ישמעאל בר'
יוסי משום אביו אחד זה ואחד זה מסככין בה וכן היה ר' דוסא אומר כדברי חכמים תנן
התם כל החוצלת טמאין טומאת דברי דוסא וחכמים אומר מטמא מדרס אין
טומאת לא ואתיא כל המטמא מדרס מטמא טומאת אלא איכא אף מדרס
מאי החוצלת אמר אבדימי בר המדורי מרזוכלי אמר אבא מזבלי וריש לקיש אמר מר
מחצלית ממש דאמר ריש לקיש הרוני כפרת חייא ובנין בתחלה כשנשתטחה תורה מישל
עלה עורא מכבל ויסדה חזרה ונשתטחה עלה הלל חכבלי ויסדה חזרת ושתטחה עלי ר'
חייא ובנין ויסדה וכך אמרו חייא ובנין לא נחלקו דוסא וחכמים על מחצלת טבריא
שהן טהורות ועל אושא שהן טמאות על מה נחלקו על של שאר מקומות מר סבר
כיון דליבא דיתיב עלה כדטבריא דמיין ומר סבר כיון דאיכא דמקרעי ויתיב עלה
כדאושא דמיין מטמאין טומאת דברי דוסא ואתניא וכן היחר דוסא אומר
כדבריו לא קשיא הא דאית ליה נתפאח הא דלית ליה גדנפא מחצלת של שעם
של גמי של סק ושל ספירא מטמאין טומאת דברי דוסא וחכמים אומר מדרס
כשלמא למאן דאמר מרזוכלי של שעם ושל גמי חזן לכנתא דפרי של סק ושל ספירא
חזו לגילקי ויצני אלא למאן דאמר ממש מחצלת כשל שעם ושל גמי חזו לנויתא

בשלמא של שתים ... למאן דאמר מחצלו
של שתים ושל שלש לשיאורי של שלש קשיא ... אלא למאן דאמר
מרובין בשלמא של שתים ושל שלש אלא של שתים ושל שלש למאן דאמר
חוץ לכנתא דפירי תניא אמר חנינא כשירה תני לגולה מצאנו זקן אחד ואמר לי מסבבין
בבוריא וכשבאתי אצל אבי אבא הודה לדברי אמר עולא והוא דליתא לדגדפא אמר
רב חסדא אחלין בוריתא דמחוזא אגלמלא קיר שלהן מסבבין בהן תניא נמי הכי מסבבין
בבוריא ואם יש לו קיר אין מסבבין בהן

הדרן עלך סוכה שהיא גבוהה

הישן תחת המטה בסוכה לא יצא ידי חובתו אמר יהודה נוהגין היו שהיו ישנין תחת
המטות בפני זקנים אמר שמעון מעשה בטבי עבדו של רבן גמליאל שהלך וישן לו תחת
המטה אמרו להם רבן גמליאל לזקנים ראיתם שטבי עבדי תלמיד חכם הוא ויודע שעברים
פטורין מן הסוכה לפיכך ישנו תחת המטה לפיכך ישנו תחת המטה ולפי דרכינו שהישן
תחת המטה לא יצא הסומך סובתו בערי המטה כשרה ר' יהודה אומר אם אינה
יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה סוכת מדופ דלת השוער לתוך המרובה מחמתה כשרה מע
מעובה כמין בית אעפ שאין הנוטפים נראין מתוכה כשירה העשה סוכתו בראש
העגלה או בראש הספינה כשרה ועולין לה ביום טוב בראש האילן או על גבי גמל כשרה
ואין עולין לה ביום טוב שתים בידי אדם ואחת באילן שתים באילן ואחת בידי אדם
כשרה ואין עולין לה ביום טוב של שני אדם ואחת באילן כשרה ועולין לה ביום טוב זה
הכלל כל שאילו ינטל האילן ויכולה לעמוד בפני עצמה כשרה ועולין לה ביום טוב
העשה סוכתו בין האילנות ואילנות דפנות לה כשירה שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה אוכלין
ושתיין עראי חמין לסוכה מעשה והכניאו לו לרבן יוחנן בן זכאי לטעום את התבשיל
ולרבן גמליאל שתי כוסות זו לי של מים ואמרו העולם לסוכה וכשנתנו לו לרבי צדוק אכל פחו
מכביצה נטל ובמפה ואכל חוץ לסוכה לא פירש אחריו ר' יעזר אומר ארבע
עשרה סעודות חייב אדם לאכול בסוכה אחד ביום ואחד בלילה וחכמים אומר אין לדבר
קצבה חורף מלילי יום טוב הראשון ועוד אמר ר' יעזר מי שלא אכל בלילי יום טוב הראשון
משלים כל לילי יום טוב האחרון וחכמים אומר אינו לדבר תשלומין ועל זה נאמר מעות לא
יוכל לתקון מי שקידר אשנו ורובו בסוכה וישן חצוי בתוך הבית בית שמאי פוסלין
בית הלל מכשירין אמרו לבית הלל לבית שמאי לא כך היה מעשה שהלכו זקני בית שמאי

וזקני בית הלל לבקר את [illegible] בסוכה ושהו
ושולחנו בתוך הבית ולא [illegible] אמרו לו אם כן חייתנו
לא קיימת מצות סוכה מימיך נשים ועבדים פטורין מן הסוכה קטן שאינו
צריך לאמו חייב בסוכה מעשה וגילדה כלתו של שמאי הזקן ופחת את המעזה וסכך על
גבי המטה בשביל קטן כל שבעת הימים עשתה אדם סוכתו קבע וכתוי עראי ירדו
גשמים מאימתי מותר לפנות משתמרח המקפה משל למה הדבר דומה לעבד שכי
למזוג כוס לרבו ושפך לו קיתון על פניו

סליק פירקא הישן תחת המטה

תנומא שמוא במטה עשרה טפחים תנן התם אחד חדר שחרדוהו מים או שרצים
או שאבלתו מלחת וכן מרכב של אבן וכן צואר של קורח מאהל ר יהודה אומר כל
אוהל שאינו עשוי בידי אדם אינו אוהל מאי טעמיה דר יהושע דיליף אהל ממשכן מה
הכא ואת התורה אדם כי ימות באהל וכתי ויפרש את האהל על המשכן מיחלה לן
בידי אדם אף כאן בידי אדם ורבנן אהל אהל רבה וסבר ר יהודה כל אהל שאינו
עשוי בידי אדם אינו אוהל ורמינהי חצרות היו בירושלם בניות על הפלעים התחתונים
חלול מפני קבר התהום ומכיאין נשים עוברות וילדות שם ומגדלות תכניהן לפיה ומכיאין
שוורים על גביהן דלתות ינטוקות ישבין על גביהן וכוסות של אבן בידיהן הניעור שוב
לשילוח ידו ומלאום עלו וישבו במקומם ר יסי אומר ממקומו היה משלשל ומלא
מפני קבר התהום ותני עלה ר יהודה אומר לא היו מכיאין דלתות אלא שוורים ורבי
שוורים דאחל שאינו עשוי בידי אדם הוא ותניר יהודה לא היו מכיאין דלתות אלא
שוורים כי אתא רב דימי אמר יעור מורח חייה ר יהודה במלא אגרוף תניא עמי
הכי מורח חייה ר יהודה כשקיפים ובנקיקי הסלעים והרי דלתות דישטה כמה אגריפין
ותנן ר יהודה אומר לא היו מכיאין דלתות אלא שוורים אמר אביי לא הוצרכו להכיא
דלתות הכא אמר לא היו מכיאין דלתות כל עיקר מפני שדעתו של תינוק נסה עליו ש
שמא יציא אתרא שו או אחד מאיבריו וישמא בקבר התהום תניא כותיה דרבא
ר יהודה אומר לא היו מכיאין דלתות כל עיקר מפני שדעתו של תינוק נסה עליו שמא
יציא ראשו או אחד מאיבריו וישמא בקבר התהום אבל מכיאין שוורים המצריים
שכרסותיהן רחבה וינוקות ישבין על גביהן וכוסות של אבן בידיהן היו עלו של שילוח
ירדו ומלאום עלו וישבו במקומן ואחד ימטה דישבה כמה אגריפין ותנן אמר יהודה

עהנין היינו [illegible] ועשויה אי הכי שזורים
נמי לגבן עשויין [illegible] שמנינן על הרוזה בחמה
מפני החמה וכנשמים מפני הנשמים אי הכי מטה נמי הא מנינה על פתדלים ומנעלים
שתחתיה אלא אמר רבא שני שזורים הואיל ומנינן על כימעין שלהן שני שזורין כשר תלבי
תלבישני ובעזמית וגידים תסוככני ואיבעית אימא יחודך לטעמיה דאמר סוכה דירת
קבע בעינן והויא ליה מטה אהל עראי וסוכה אהל קבע ולא אתי אהל עראי ומבטל אהל
קבע דלמא שמעון דאמר סוכה דירת קבע בעינן הא קא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע
כהאפליגי מר סבר לא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע ומר סבר אתי אהל עראי
ומבטל אהל קבע אמר שמעון וכו' תנא אמר שמעון משיחרתו
של רבן גמליאל למדנו שני דברים למדנו שעברים פטורין מן הסוכה ולמדנו שחישין
תחת המטה בסוכה לא יצא ידי חובתו למה לי למימר משיחתו לימא מדברי מילתא
אגב אודהיה קמ"ל כי האי דאמר רב אחא בר אדא אמר רב ואמרי לה אמר רב אחא בר אדא
אמר רב המנונא אמר רב מניין שאפילו שיחת חכמים צריכה תלמוד שנ' ועלחד לא יכול
מתני' הסומך סוכתו וכו' מאי טעמא דר' יהודה פליג כה"ג ור' וכה"ג
כר' מתל חד אמר לפי שאין לה קבע וחד אמר מפני שמעמידה בדבר המקבל
טומאה מאי בינייהו איכא בינייהו כגון שנעץ ארבעה שפודין של ברזל וסיכך עליהן
למאן דאמר לפי שאין לה קבע הרי ישלה קבע למאן דאמר מפני שמעמידה בדבר
המקבל טומאה אמר אביי לא שנו אלא סומך אבל סיכך כשרה למאן דאמר לפי
שאין לה קבע הרי ישלה קבע למאן דאמר מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה
הרי אין מעמידה בדבר המקבל טומאה **מתני'** סוכה מדובללת וכו'
מאי מדובללת רב אמר סוכה עניה ושמואל אמר קנה עילה וקנה יורד רב
תני חדא ושמואל אמר תני תרתי רב תני חדא מאי מדובללת מדילדלת וחדא קתני סוכה
מדולדלת שיצילתה מרובה מחמתה כשרה ושמואל תני תרתי מאי מדובללת
תרתי קתני סוכה מכולכלת ישיצילתה מרובה מחמתה כשרה אמר אביי לא שנו אלא
שאין בין זה לזה של שה אבל ישבין זה לזה של שה פסולה ורבא אמר אפילו ישבין זה
לזה של שה לא אמרן שאין בגגה טפח אבל יש בגגה טפח כשרה דאמר חבוט דמי
אמר רבא מנא אמינא לה דכל חיכא דאיכא טפח חביט דמי ודלית ליה טפח
לא אמרינן חביט דמי דתנן קורות הבית והעלית שאין עליהם משיעור הזכו ונותרת
טומאה תחת אחת מהן תחתיה טמא בינהן ועל גביהן טהור בין תחתונה לעליונה בינהן
טמא על גבי העליונה בנגרי ער לקי עטמא היו העליונות בבין התחתונות טומאה תחת

אחת מהן כלהבית פו[ז]
אמורים כיש בהן טפח
טומאה תחת אחת מהן תחת
ביה טפח לא אמרי חבוט דמי שמעמינה
שמעתא איתביה רב לרב פחנא וכל היכא דליתיה טפח לא אמרינן חבוט דמי
ותנן קורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל זה וכן שתי קורות אחת יוצאה
מכותל זה ואחת יוצאת מכותל זה ואינן נוגעות זו בזו פחות משלשה אין צריך
להביא קורה אחרת שלשה צריך להביא קורה אחרת ובן שמעון בן גמליאל אומ
פחות מארבעה אין צריך להביא קורה אחרת ארבעה צריך להביא קורה אחרת
וכן שתי קורות המתאימות לאבזו כדי לקבל אריח ולא בזו כדי לקבל אריח אם יש
ביניהן כדי לקבל אריח לדחבו טפח אין צריך להביא קורה אחרת ואם לאו צריך
להביא קורה אחרת דבן שמעון בן גמליאל אומ אם מקבלת אריח לארבו שלשה
טפחים אין צריך להביא קורה אחרת ואם לאו צריך להביא קורה אחרת
מלמטה ואחת מלמעלה ר' יוסי בר יהודה אומ רואין כל שאלו תחתונה כאילו
מלמעלה ואת העליונה כאילו היא מלמטה וכלבד שלא תהא התחתונה למטה
מעשרה והעליונה למעלה מעשרים האזה וזה בתוך עשרים אמרינן חבוט דמי
אעפ שאין בנגו טפח אמ ליה תריץ ואימא הכי אינמי וכלבד שלא תהא התחתונה
למטה מעשרה אלא למעלה מעשרה והעליונה סמוכה לה פחות משלשה וכלבד
שלא תהא העליונה למעלה מעשרים אלא למטה מעשרים והתחתונה סמוכה לה
פחות משלשה אבל שלשה כיון דליתיה טפח לא אמרינן חבוט דמי
ושיצילתה מרובה מחמתה כשרה הא כי הדדי מאי פסולה
ותניא בא"ד פירקין ושחמתה מרובה מצילתה פסולה הא כי הדדי מאי כשרה לא קשנ
כאן מלמעלה כאן מלמטה אמ רב פפא הינו דאמרי אינשי זוזא מלעיל איסתר
איסטרא מיתחת מעטה כמין בית יכו תנו רבנן מעטה כמין בית
אעפ שאין כוכבים נראין מתוכה כשרה אין כוכבי חמה נראין מתוכה בית שמאי
פוסלין יכית חלל מכשירין

מתני'

יכו מתניתין מני ר' עקיבא היא דתניא העושה סוכתו בראש העגלה
בראש הספינה רבן גמליאל פוסל ור' עקיבא מכשיר מעשה ברבן גמליאל
ור' עקיבא שהיו באין בספינה עמדו ר' עקיבא ועשה סוכתו בראש הספינה למחר
באה הרוח ועקרתו אמ לו רבן גמליאל עקיבא היכן סוכתך אמ אכני דפ

עלמא כל היכא ד[illegible] יבולה לעמוד ברוח
מצויה דיבשה דכרי׳ הכי פסולה כי פליגי [illegible] מצויה דים דהכן גמלי
סכר סוכה דירת קבע בעינן יכין דאין יבולה לעמוד ברוח מצויה דים לאו כלום הוא
ור עקיבא סכר סוכה דירת עראי בעינן וביון דיבולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה
בשרה ׳׳ בראש האילן או על גבי גמל ׳׳ מתניתין מני ר מאיר
חיא דתניא העושה סוכתו על גבי בהמה ר מאיר מכשיר ור יהודה פוסל עשאה
לבהמה דופן לסוכה ר מאיר פוסל ור יהודה מכשיר שהיה ר מאיר אומר כל דבר שיש
ברוח חיים אין עושין אותו לא דופן לסוכה ולא לחי למבוי ולא גולל לקבר ולא פס
לבי האסורה משום ר יוסי הגלילי אמרו אין בותבין עליו נוטי נשים ׳׳ מאי טעמא
דר יהודה אמקרא כסוכות תשבו שבעת ימים סוכה תראויה לשבעה שמח סוכה
ושאינה ראויה לשבעה לא שמח סוכה ור מאיר אמ לך הני נמי מדאוריתא ׳׳
לשבעה ורבנן הוא דגזרו בה מאי טעמא דר מאיר גזירה שמא תמור
ור זירא אמ גזירה שמא תפריח ׳׳ בפיל קשור כולי עלמא לא פליגי דכשירה דאי מיית
נמי איכא בנבלתו עשרה אלא כי פליגי בפיל שאינו קשור למאן דאמ שמא תמות
לא חיישינן למאן דאמ שמא תברח חיישינן ולמאן דאמ שמא תמות ליחוש שמא
תברח אלא בפיל שאינו קשור כולי עלמא לא פליגי כי פליגי בבהמה קשורה למאן
דאמ שמא תברח לא חיישינן ולמאן דאמ שמא תברח ליחוש שמא תמות מיתה
לא שכיחא ורילמא רבעה דמתיחא כאשלי מלעיל והא איכא רוח אדכינהו
לעבידי לה נהוצי ודפנא ולמאן דאמ שמא תמות נמי הא מתיחא כאשלי מלעיל
זמנין דמוקים לה בפחות משלשה וכיון דמיתה כויצא ולא אדעתיה ׳׳ ומי אמ אביי
ר מאיר חיישי למיתה ור יהודה לא חיישי למיתה והתנן כת שרצי שנשאת לכהן יחלך
בעלה למדינת הים איכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים ורמינן עלה הרי זה ניטיל
שעה אחת קודם מיתתו אסורה לאכול בתרומה מיד ואמ אביי לא קשיא הא ר מאיר
דלא חיישי למיתה הא ר יהודה דחיישי למיתה דתנן חלוקין יין מכין חכותיים מערכשל
שפחה ולא הפריש אמ שני לגיין שאני עתיד להפריש חריסן תרומה עשרה מעשר
אישון תשעה מעשר שני מיחל ושתה מיד דברי ר מאיר ור יהושע ר יהודה ור יוסיו
שמעון אוסרין איפוך ר מאיר חיישי למיתה ור יהודה לא חיישי למיתה דתניא
עשאה לבהמה דופן לסוכה ר מאיר פוסל ר יהושע יהודה מכשיר קשיא דר מאיר
אדר מאיר אמ לך ר מאיר מיתה שכיחא בקיעת נוד לא שכיחא איפשר דמסר
לה לשומר קשיא דר יהודה אדר יהודה טעמא דר יהודה לאו משום דחיישי לבקיעת

עד אלא משום דאין
לרמאי אי אתה מודה
לכשיבקע מכלל דל יהודה
לדידן אין כרירה אלא לדידך דחיישת למיתה אי אתה מודה שמא יבקע הנר
ונמצא שותה טבלים למפרע ואמ להם לכשיבקע ולא חיישי ליהודה למיתה
ותנן ריהודה אומ אף אשה אחרת מתקיינין לו שמא תמות אשתו הא אתמר
עלה אמ רב הונא בריה דרב יהושע מעלה עשו כנפיח בין למאן דאמ שמא תמות
בין למאן דאמ שמא תברח מדאורייתא מחייבה מעליא הוא ורבנן דגזרו טה אלא
מעתה תטמא משום גולל אדמא תנן כל דבר שישבו רוח חיים ריהודה מטמא משום
גולל ורמאיר מטהר אלא אמ רב אחא קסבר רמאיר כל מחייבה שאינה עשויה בידי
אדם אינה מחייבה איכא דאמרי אמ רב אחא קסבר רמאיר כל מחייבה שעמדה
ברוח מצויה אינה מחייבה מאי בינייהו איכא בינייהו דאוקמה בנוד נפוח למאן דאמ
עומדת ברוח הא עומדת ברוח למאן דאמ עשויה בידי אדם הא עשויה בידי אדם
משום ר יוסי אמרו אף אין בותבין עליו גיטי נשים מאי טעמא דר יוסי גלילי דתנא
ספרים אין לי אלא ספר מנין לרבות כל דבר תלמוד לומר וכתב מכל מקום ואם כן מה
תלמוד לומר לך מה ספר דבר שאין בו רוח חיים ואינו אוכל אף כל דבר שאין בו רוח
חיים ורבנן אי חוה כתב בספר נקא אמרת חשתא דכתב ספר לספירת דברים בעלמא
הוא דאתא ורבנן האי וכתבה מאיר שיבין והוא מיכעי ליה כבתיבה מתגרשת
ואינה מתגרשת בכסף סלקא דעתך אמינא הואיל ואיתקש יציאה להויה מה הוייה בכסף
אף יציאה בכסף ור יוסי הגלילי האי סברא מנא ליה נפקא ליה מספר בריתות ספר
בירתה ואין דבר אחר כותבה ואידך ההוא מיבעי ליה לדבר הכותב בינו לבינה דתנן חרש
זה גיטך על מנה שלא תשתי יין ועל מנת שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה כריתות
עד שלשים יום חרש זה כריתות ואידך מכרת כריתות נפקא ואידך כרת כריתות לא דרשי

מתני׳ השושה סותת בין האילנות אמ רב אחא בר יעקב
כל מחייבה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה אינה מחייבה
תנן השושה סותת בין האילנות והאילנות דפנות כשרה והאקא אזיל ואתי הכא אמא
עסיקין בקשין והאיכא נופי דעביד להו בהוצאה ודפנא אי הכי מאי למימרא מחוי
דתימא עזר דלמא אתי לאשתמוטי באילן קמל תשמע הא שם אילן אוגדר
או מחיצת הקנים נידון משום דיומד תנמי דעביד בהוצאה ודפנא תשמ אי
המיסך על הארץ אם אין נופו גבוה מן הארץ שלשה טפחים מטלטלין תחתיו תחתיו

עביד ליה בי[illegible] [illegible]ונא בריה דרבי יהושע
[illegible]ן מטלטלין בו אי[illegible] [illegible]מישיה לאויר וכל דירה
[illegible]תשמישיה לאויר וכל דירה שתשמישיה לאויר א[illegible] [illegible]פטלטלין בו אלא בי[illegible]
[illegible]אתים תשמע שבתך שהוא גבוה עשרה והוא מארבע אמות ועד בית סאתים
[illegible]ן בבקעה שהוא עמוקה עשרה והוא מארבע אמות ועד בית סאתים וקמה קצידה
[illegible]שיבולותמקיפות אתה מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה הם נמי דעביד לה
[illegible]הויצא ורפנא **מתני׳** שלחי מיצוה פטורין וכו׳
[illegible]מנא הני מילי דתנו [illegible]רבנן בשבתך בביתך פרט לעוסק במיצוה ובלכתך
[illegible]בדרך פרט לחתן מכן אמרו הכונס את הבתולה פטור ואת האלמנה מאי משמע אמ
[illegible]ב פפא בדרך מה דרך רשות אף כל רשות לאפוקי האי דבמיצוה קא עסיק מי לא עסיק
[illegible]קא אויל לרבי מיצוה וקא אמ רחמנא ניחייב אסבין לימא קרא בלכתך מאי בלכתך
בלכתך דידך הוא רמיחייבת האבלכת מיצוה פטירת אי הכי אפילו כונס את האלמנה
נמי האי טריד והאי לא טריד אלא מעתה טבעה ספינתן בים דטריד הכי נמי דטריד
[illegible]פטור וכי תימא הכי נמי והא אמ׳ אבא בר זבדא אבל חייב בכל מיצות האמורות
[illegible]בתורה חוץ מתפלין שהרי נאמר בהן פאר התם טריד טירדא דמיצוה הכא טריד
[illegible]טירדא דרשות [illegible]העוסק במיצוה פטור מן המיצוה מהכא נפקא [illegible]
[illegible]יסת ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם נושאי ארון דיוסף היו דברי רבי יוסי הגלילי
[illegible]ר עקיבא אומ׳ מישאל ואלצפן היו שהיו עוסקין בנדב ואביהוא רמאיר אומ׳ אף נושאי
ארונו של יוסף היו כבר היו רואיין ליטהר ואם מישאל ואלצפן היו כבר היו יכולין ליטהר
אלא קוברי מתמיצוה היו וחל שביעי שלהם להיות בערב הפסח שנ׳ ולא יכלו לעשות
[illegible]בפסח ביום ההוא ביום ההוא דאין יכולין לעשות צריכא
[illegible]דאי אשמעינן התם משום דלא מטא זמן פסח אבל הכא דמטא זמן קריאת שמע
אימא לא אי אשמעינן הכא משום דלא עברת אבל הכא דעברת אימא לא צריכא
[illegible]גופא אמ׳ רבא בר זבדא אמ׳ רב אבל חייב בכל מיצות האמורות בתורה חוץ מן
התפלין שנ׳ בהן פאר דאמ׳ לה רחמנא ליחזקי פארך חבוש עליך את הוא דמחייסת
[illegible]יבולי עלמא פטורין והני מילי ביום ראשון דכתי׳ ואחריהה ביום מך [illegible]אמ׳ רבא
בר זבדא אמ׳ רב אבל חייב בסוכה פשיטא מהו דתימא הואיל ואמרבא מצטער
[illegible]פטור מן הסוכה הא נמי מיצטער הוא קמ׳ הני מילי צערא דמימלא קא אתי אבל
[illegible]זבא איהו הוא דקא מצטער נפשיה דמיבעי ליה ליתובי דעתיה [illegible]ואמ׳ רבא
בר זבדא אמ׳ רב חתן חשושבינין וכל בני חופה פטורין מן הסוכה כל שבעה משום

דבעו למיחד א וליבר[illegible] בעבר חופה
בסוכה אבי אמ משום[illegible] אמר בינה איכא בינייהו דשפיר
אינשי דעיילי תפקי בניחו[illegible] אמ משום ייחוד ליכא משום צער חתן איכא אמ'
זירא אנא אכלי בסוכה וחדאי בחופה אמ כל שכן דחדי ליכאי דעבידנא תרתי ''
תנו רבנן חתן והשושבינין וכל בני חופה פטורין מן התפילין ומן התפילה ויחייבין בקריאת
שמע משום ר' שילא אמרו חתן פטור והשושבינין וכל בני חופה חייבין '' תניא ר'
חנינא בן עקיבא אומ' כותבי ספרים תפילין ומזוזות הן ותגריהן יתגרי תגריהן וכל העוסקין
במלאכת שמים לאתויי מוכרי תכלת פטורין מקריאת שמע מן התפילה ומן התפילין
ומכל מצות האמורות בתורה לקיים דברי יוסי הגלילי שהיה ר' יוסי הגלילי אומ' כל העוסק
במצוה פטור מן המצוה '' תנו רבנן חולני דרבים ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין
בלילה חולני דרבים בלילה פטורין מן הסוכה בלילה וחייבין ביום חולני לדבר מצוה
פטורין בין ביום ובין בלילה כי האי דרב חסדא ורבה בר רב הונא בי חד עיילי בשבתא
חיגלא דבי ריש גלותא חוו בי ארקתא דמורא אמרי אנן שלחי מצוה אנן ופטורינן
'' תנו רבנן שומרי העיר ביום פטורין מן הסוכה ביום וחייבין בלילה שומרי העיר
בלילה פטורין מן הסוכה בלילה חייבין ביום שומרי גנות ופרדסות פטורין בין ביום ובין
בלילה ולי עבדו סוכה התם וניתבו אמ' אבי תשבו כעין תדורו רבא אמ' פרצה קורא
לגנב מאי בינייהו איכא בינייהו דקא מינטר כריא דפירי ''

מתני' חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה '' תנו רבנן חולה שאמרו לא
חולה שישבו סנטה אלא אפילו חשבעינו חשבראשו אמ' רבן שמעון בן גמליאל
פעם אחת חשתי בעיני בקפרי התיר לי ר' יוסי לישן אני ומשמשי חוץ לסוכה ''
רבא שרא
ליה לרב אחא בר אבא למינח חוץ לסוכה משום סירחא דגרגמא רבא לטעמיה דאמ'
רבא מצטער פטור מן הסוכה וחא אנן תנן חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה חולה אין
מצטער לא לא מצטער אין משמשיו לא חולה הוא ומשמשיו ''

מתני' אוכלין ושותין עראי '' וכמה אמ' רב יוסף תרתי ותלת כיעי א
ליה אבי זימנין סגיאין דקא קבע אינש סעודה עלויהו אלא אמ' אבי
כדטעים בר בי רב ועייל לכלה '' א"ת ונו רבנן אוכלין ושותין אכילת עראי חוץ לסוכה
ואין ישנין שינת עראי חוץ לסוכה מאי טעמ' אמ' רב יוסף גזירה שמא ירדם אמ' ליה
אבי אלא האי דתניא ישן אדם בתפיליו שינת עראי אכל לא שינת קבע וניחוש שמא
ירדם אמ' ליצחק בריה דרב עילאי במוסר שנתו לאחרים '' מתקיף לה רב משרש

משרשיא עד [illegible] אחרא שומן כרכי
עסיקין וכא אמרי שאין [illegible] מפטפלין שיעת ערעי
אבל לא שינת קבע תניא אידך בין ערעי בין קבע [illegible] לא קבע ולא ערעי לא
קשיא הא דנקיט ליה בידיה הא דמנח ליה בר' ישמעאל דריך סודרא עילויה
כמה שינת ערעי תנו רבי חזקאל לדי להלך מאה אמה תניא נמי הישן בתפלין
ירא הקרי אחז בר' צועה ואינו אוחז בקציצה דברי עקיבא וחכמים אומ' ישן אדם
בתפלין שינת ערעי אבל לא שינת קבע וכמה שינת ערעי לדי להלך מאה אמה
אמ' רב אסור לישן ביום יותר משינת הסום וכמה שיתין נשמי אמ' אביי שינת
שינתיה דמר רב דרב נר' דר' נדור דדור כדסוסיא ודסוסיא שיתין נשמי
אביי הוה ניים במיזל מניבי לפומבדיתא קרי עליה רב יוסף עד מתי עצל תשכב
מתי תקום משנתך תנו רבנן הנכנס לישן ביום דצה חולין רצה מניח בלילה חולין ואינו מניח
דברי רבי יוסי ר' נתן אומ' הילדים חולצין לעולם מפני שרגילים בטומאה לימא קא
סבר ר' יוסי בעלקרי אמור להניח תפלין אמ' אביי הכא בילדים בעלי נשים עסיקין
ותשוקתם עמהם שמא יבא לידי הרגל תבר תנו רבנן שכח ושימש מיטתו
בתפליו אינו אוחז לא בצועה ולא באנקציצה עד שיטכול ידיו מפני שהידים עסקניות
מתני' מעשה והביאו לו וכו' מעשה לפתור חסורי
מיחסרא והכי קתני אפי' בא להחמיר על עצמו מחמיר ולית בה
משום יוחרא ומעשה נמי דהביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי לטעום את התבשיל ולהבון גמ'
שני כותבות ירושלמיים ואמרו העולם לסוכה ושנתנו לולי עדוק אבל פחות מכן
מכבידה נטלו ונמלפה ואבלו חוץ לסוכה ולא בירך עליו הא כבידה בעי סוכה לימא
תיחדי תיובתא אביי דיקא סוכה הוא דלא בעי אבל ברכה בעי ונטילת
ידים בעי מתני' ר' יעזר אומ' ארבע עשרה סעודות
מאי טעמ' דר' יעזר אמ' קרא תשבו כעין תדורו מה
דירה אחד ביום ואחד בלילה אף סוכה נמי אחד ביום ואחד בלילה ורבנן סברי
דירה מה דירה אי בעי אכיל אי בעי לא אכיל אף סוכה נמי אי הכי לילי
יום טוב הראשון נמי אמ' שמעון בן יוחאי נאמ' חמשה עשר בחג המצות
ונאמ' חמשה עשר בחג הסוכות מה להלן לילה הראשון חובת מיכאן ואילך
רשות אף כאן לילה הראשון חובה מיכאן ואילך רשות ותתם מנא לן דתנו
בערבי תאכלו מצות חכתוב קבען חובה ועוד אמ' יעזר
משלם והא אמ' ר' יעזר ארבע עשרה סעודות חייב אדם לאכל בסוכה אחד

ביום ואחד בלילה א
משלים בריפתא אמ
תניא נמי הכי ר' אליעזר אומ ם בבינתרנימא יצא שאל אפטרופים ל
אנריפם המלך את ר' אלי עזר מ שאיני רגיל לאכול אלא סעודה אחת ביום מ ד
שאפטר כם עודה אחת אמלו ב יום אתה ממשיך כמה פרפאות לעצמך ועכשיו
אי אתה ממשיך פרפרת אחת לכ אכיך שבשמים ועוד שאדוכנן אני שוש
לי שתי נשים אחת בטבריא ואחת בציפורי וישלי שתי סוכות אחת בטבריא ואחת ב
ציפורי מהו שאצא מסוכה זו ואבנם בסוכה ז אמ ליה לאו שאני אומ בל הוצא מפו
לסוכה ניטל מיצותה של ראשונה תניא ר' אליעזר אומ אין יוצאין מסוכת ל ד
אין עושין סוכה בחולו של מועד וחכמים אומ יוצאין מסוכה לסוכה ועושין סוכ
בחולו של מועד ושוין שאם נפלה חזר ובנה אותה בחולו של מועד מאי טעמ
אי יעזר אמ קרא חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים סוכה לשבעה בענין דרבנן הכי קאמ
רחמנא עשה סוכה בחג ושוין שאם נפלה חזר ובנה אותה פשיטא מהו התימא
ליגזר דילמא אתי למיעבד סוכה ועשה מעיקרא קטנה תניא ר' אליעזר אומ
כשם שאין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב ראשון של חג בלולבו של חבירו שנאמר
ולקחתם לכם משלכם כך אין אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו שנ תעשה לך
משלך וחכמים אומ אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו אעפ שאמרו אין אדם
יוצא ידי חובתו ביום טוב ראשון של חג בלולבו של חבירו אבל יוצא הוא בסוכתו של
חבירו דכת כל האזרח בישראל ישבו בסוכות מלמד שכל ישראל ראוין לישב בסוכה
אחת ורבנן האי לך מאי דרשי ביה החוא מיבעי ליה להוציא את הגזולה אכל שא
שאולה הא כתכל האזרח בישראל ור' אליעזר הא כל האזרח כאי עכיד ליה החוא מיבעי
ליה לגר שנתגייר בנתים ולקטן שנגדל בנתים ורבנן כיון שאמרו עושין סוכה בחולו של מוע
לא איצטריך קרא תנורבנן מעשה שהלך להקביל פני ר' אליעזר בכרכי אמלו אילמלי ר' אליעזר
איגך ש משכחתי הדבל שהיה ר' אליעזר אומ משכח אני את העולין שאין יוצאין מבתיהם
ברגל שנ ושמחת בחגך אינו אא אמ ריצחק מניין שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל שנ
ייאמר מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת מכלל דחד שושבת חייא לא
קשיא הא דקא אזיל ואתי ביומיה הא דקא אזיל ולא קא אתי ביומיה תנורבנן
מעשה בר אילעאי ששפת בסוכה של ר' יוחנן בן אילעאי בקיסרי ואמרי להבקיסרין
הניח חמה לסוכה אמלו מיהו לפרוש עליהן סדינין אמ לך אין לך שכפו שכפו שלא
העמידו ממנו שופט הגיע חמה לחצי סוכה אמלו מיהו לפרוש עליה סדין אמלו אין

ר' יעזר

מתני׳ [illegible]

[illegible] האזרח להוציא את הכ[illegible]
[illegible]כין גמרי בין נשים משמע יהתנא האזרח לרבות
הנשים אזרחיות שחייבות ב[illegible] אזרח גברי משמע נשי לא משמע אמר רב
הילכתא נינהו ואסמכינהו רבנ[illegible] היקרא והיה הילכתא למהלי חילכתא
ותו למה לי חילכתא ולמה לי קר[illegible] וכה מיצוה עשה שהזמן גרמא הוא וכל מיצות
עשה שהזמן גרמא נשים פטורות ועוד יום הכפורים מדרב יהודה אמר רב נפקא דאמר רב
יהודה אמר רב איש או אשה כי יעשו מכל חטאות ה[illegible]ם השוה הכתוב אשה לאיש לכפ[illegible]
עונשין שהתורה אמרה אבי לעולם סוכה הילכתא ואי צטריך סלקא דעתך אמינא תי[illegible]
כעין תדירו מה דירה איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו קמ"ל רבא אמר אי צטריך ה[illegible]
דעתך אמינא ניליף חמשה עשר חמשה עשר מחג המיצות מה להלן נשים חייבות אף
יום הכפורים למה ליה אמדרב יהודה אמר רב נפקא לא נצרכא אלא לתוספת עינוי דלמא
דעתך אמינא הואיל ומיעטה רחמנא להוספת עינוי מעונש ומאזהרה אימא לא מיחסא
כלל קמ"ל ׳׳ אמר מר כל לרבות את הקטנים וכו׳ אנן תנן נשים ועבדים וקטנים פטורין
מן הסוכה לאקשיא כאן בקטן שהגיע לחינוך כאן בקטן שלא הגיע לחינוך קטן שהגיע
לחינוך מדרבנן הוא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא אלא קרא למה לי ליל אלי עזר[illegible]
כדאית ליה לרבנן דאית להו ׳׳ קטן שאינו צריך לאמו חייב ׳׳
היכי דמי שאינו צריך לאמו אמרי דביר ינאי כל שנפנה ואין אמו מקנחתו וריש לקיש
אמר כל שנעזר ואין אגב קורא אמה אמה גדולים נמי קרו לאקשיא גדולים קרו ופסקי
קטנים קרו ולא פסקי ׳׳ מתני׳ מעשה וילדה כלתו וכו׳ ׳׳
מעשה לסתור חסורי מיחסר וחכי קתני שמאי מחמיר ומעשה נמי וילדה
כלתו של שמאי וכו׳ ׳׳ מתני׳ כל שבעה חיים ׳׳ מנא הני מילי דתנו
רבנן בסוכות תשבו ימים תשבו בעין תדורו מיכאן אמרו כל שבעה
הימים עשה אדם דירתו עראי וסוכתו קבע ביצד הזקים נאים מעין לסוכה מיצעות
נאות מעין לסוכה אוכל ושותה אדם בסוכה ומטייל בסוכה ומשנן בסוכה אינו הא אמ
רבא מקרא ומשנה בסוכה תנויי תלמוד ממטלתא לא קשיא הא בסיגרם והא
בעונג כי הא דרבא ורמיבר חמא כי הוו קיימי קמיה דריב חסדא מיחסי גמר אנהדי
הדדי וקדר מעייני בספרא ׳׳ ואמר רבא מני מיכלא בר ממטלתא מני משתי
במטלתא חצבא ושחיל בר ממטלתא שרגא אמרי לה במטלתא אמרי לה בר
ממטלתא ולא פליגי הא בסוכה גדולה הא בסוכה קטנה ׳׳ מתני׳ ׳׳

[ה]דרן [ע]ל [ש]רת המטה

לולב הגזול והיבש פסו[ל] ... חישל יד הנדחת פסול נקטם ראשו נפרצו יו[ד]
פסול נפגם עליו כשר ... ומיאנינו מלמעלה יש חבר הכזול כשרין ל[ו]
שישבו של שלשה טפחים כ[ש]ר ... נעקר כשר ... חדס הגזול והיבש פסול ש
אשרה ושל עיר הנדחת פסול נקטם ראשו נפרצו עליו או שזיזו עגבו[ת] מרכ
מעליו פסול אם מיעטן כשר ואין מעכבין בסוכה ... ערבה גזולה ו[י]
פסולה של אשרה ושל עיר הנדחת פסולה נקטם ראשה נפרצו עליה והצפ
פסולה במושז או שנשרו מקצת עליה ושל בעל כשרה ... ר שמעון א[ו]
של שלשה הדסים ושתי ערבות לולב אחד ואתרוג אחד ואפילו שנים נקט
שאינו קטום לטרפון אומ שלשתן קטומין עקיבא אומ בשם שלולב א[ח]
ואתרוג אחד כך הדס אחד וערבה אחת ... רוג הגזול והיבש פחו[ת] ש
אשרה ושל עיר הנדחת פסיל של עבודת כוכבים ומת[מ]אה פסול ש[ם]
לאיטול ואם נטל כשר של דמאי כשר ביו[ם] ... מלין ובית הלל מכש[ירין]
של בעשר שנביבושלם לא יטול ואם נטל ... נטלה פטמתו נקלף נסדק נקב וחסר כל ש ... פסיל נטל
נטל עוקצו נקב ולא חסר אתרוג כשר פסול ... הדרק כברתי ד[מ]
פיסל שיעור אתרוג קטן רמאי אומ באגוז ... יחזירה אל[ב]
שיאחו שתים ביד אחת דברי יהודה רשמ[עון] אומ אפילו אחת ג[ש]
אין אוגדין את הלולב אלא במינו דברי יהודה רמאיר אומ[ר] ... ל ב
אמ[ר] מאיר מעשה באנשי ירושלם שהיו אוגדין את הלולבי[ן] ... ש[ר]
ובהיכן הין מנענעין אותו בהודא ... פוף תהלה וס[ו]
נאדכרי ביתהלל יבית שמאי אומ[רים] אף באתא ... הצליחה נא
היתי ברבן גמליא זריחושע שכל העם היו מ[נ]ענעין ... והם לא
יהושיעה נא בלבד ... מי שחיבאר[ב]
לביתו יטול על שולחנו לא נטל שוחרית יטו[ל]
מי שהיה עבד או אשה או קטומרי[ם] ... ותהי לו מאירה ואפחיה נדיר בי[ה] ... אותו ענין אחרי
שמחני ברא ... נפיר לפשטשעשו ומלברך יבדך חבל ס[ו]

ביעית ... בראשונה ...
... דה יום אחד משר
... חרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי ש ... מדעה שבעה זכר
... מקדש ושיהא יום הנף כולו אסור ... של חג שחל להיות
... שבת כל העם מוליכין לולביהן לבית הכנסת מ ... בשחרית כל אחד ואחד
... את שלו ונוטל מפני שאמרו חכמים אין ... יוצא אדם ידי חובתו בלולבו של
... ישאר כל ימות החג אדם יוצא ידי חובתו בי ... של חבירו ר' יוסי אומר יום טוב
... שון של חג שחל להיות בשבת ושכח והוציא את לולבו לר' שזה הרבים פטור מפני
... עיאו בי שת ... מקבלת אשה מידכנה ומיד בעלה ומחזרת למים ר' יהודה
... בשבת מחזירין וביום טוב מוסיפין ובמועדים מחליפין וקטן היודע לנענע חייב

מליק פירקא לולב הגזול

... ת לא שנא ביום טוב ראשון ולא שנא ביום טוב שני בשלמא ביום
... א אלא גזול בשלמי ... בראשון לקחתם לכם אמר רחמנא משלכם
... אלא ביום טוב שני אמאי לא אמר יוחנן משום ר' שמעון בן
... צוה חכמה הכי ... הדכתי והכאתם גזול את הפסח ואת החולה
... הארצה אותם מכם גזול דומיא דפסח מה פסח אין ליתקנה
... ה לא שנא לפני יאוש ולא שנא לאחר יאוש בשלמא לפני
... קריב מכם קרבנכם משלכם אמר רחמנא ולאו דידיה הוא
... א קני ליה כיאוש אלא לאו משום דהואי מצוה הכא במצוה
... חנן שופר שמעון בן יוחאי מאי דכתיבי אוהב משפט שונא גזל
... בשר דם שזיה עבר על המכם אמר לעבדיו תנו מכם למוכסים
... ם שלך הוא אם לחם אעפ"כ ממני ילמדו עוברי דרכים ואל יריחו
... למדו בני ויבריחו עצמן מן הגזל ... איתמר
... גזול פסול משום דהואי מצוה הכא במצוה
... ק בר נחמני אמר שמואל לא שנו אלא ביום
... בשבת שיצא בשאול יצא ומי בגזול ... מתיב
... ל חיבש פמוך א שאיר בשר אימת ביום טוב ראשון וש
... מ רחמנא לאו דידיה הוא אלא לאו ביום טוב שני וקתני

מתני׳

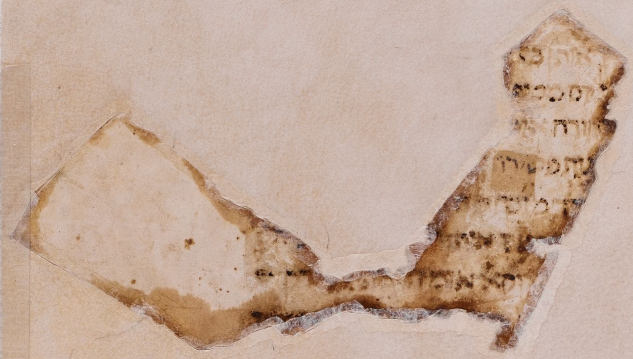
כלולב יבש ר
אגוד כשר ר
לקיחה לקיחה מ
אנדרת אזוב מה לה
מאן תנא להא דתנו ר
אגדו אמאי כשר אי ר
לעולם וכגון ומצוה זה אלי ואנוהו
או שורי עבדי
ר חמחא דכר זה וכינו חקדוש אמרו והקטן היא
בעזרו לא קנו אלא כמ
בשנים ושלשה מקומות נמי מיחזי כמנומר ופסול אלא אי איתמרהכי איתמר לא
שנו אלא שחורות אבל ירוקות מיני הדם הן נינהו וכשרות אמ ר כפפא ואדומות
כשחורות דמיין דאמ ר חנינא הואי שחור אדום הוא אלא שלקה
ואם מיעטן דמיעטינהו אימת אילימא מקמיה דליגדיה פשיטא
אלא לכתר דליגדיה דחוי מיעקרו הוא ושמעמינה דחוי מיעקרא לא הוי דחוי לא
לעולם לפתר דאגדיה וקסבר לולב יבש יגד ואם תימצא לומר יבש יגד
ההוא הזמנה בעלמא הוא וחזמנה ולא כלום הוא ואין ממעטין ביום טוב
הא עבר ולקטן מאי כשר דאשחור אימת אילימא דאשחור ביום טוב
נראה ונדחה ונראה הוא ושמע מינה נראה ונדחה חוזר ונראה לא לעולם
דאשחוך מאיתמל דחוי מיעקרא לא חוי דיחוי פשוט מינה נראה ונדחה חוזר
ונראה לא תיפשוט תנורבנן אין ממעטין ביום טוב משום ר לעזר בר שמע
אמרו ממעטין והא מתקן מנא אמ ר אשי כגון שליקטן לאכילה ר לעזר
בר שמעון סבר לה כאבוה דאמ ר דבר שאין מתכוין מותר והא אכיי ורב
דאמרי תרויהו מודה ר שמעון באי פסיקרישיה ולא ימות הכא כמאי עסיקינן
דאיתליהחוש עצא יתירא תנו רבנן חותר אינדו כאגודת של ירק
ואמאי ליעבידמיעבד האר יהודה היא דאמ ענינה קשירה מעליא הוא אי
יחדה אינך מעליא בעי האי תנא סבר לה כיתיה כרא ופלינעליה רחדא
מתני עירבה נזולה וכו תנורבנן ערבי נחל הנחילין על
הנחל דבר אחר ערבי נחל שעלה שלה משורבנחל
תניא אידך ערבי נחל אי ערבי נחל של ביתבעל ושל חרים מניין
תל ערבי נחל מכל אומ ערבי נחל שתים אחת ללולב ואחת
למקדש ור תא נמירי לה דאמ ר אסי אמ ר יוחנן

מתני׳
מתני׳

100

LIBRARY

